

ठरणे ऒल्लहयलतील मललवलदुललयीन गुरंथपलललंके
करुलसमलधलन करुलतलण आणल वुलवलसलधलक
बलंधललकी यलमधील सहसंबंधलकल अभुलस

ठलळक मलरलषुठ वलदुलपलठ, पुणे.

तलतुवलक व सलमलऑक शलसुतुरे वलदुलशलखेतंगत गुरंथललय आणल
मलहलतलशलसुतुर वलषयलतील वलदुलवलकसुतुरती (पीएक.डी.)
पदवीसलठी सलदर केलेलल शोध प्रबंध

संशोधक

शुरी. वलनोध मुवुंगुद हले.

मलरुगदरुशक

डुल. मधुकुर नलंबल शेवलले.

ऑून २०१७

प्रतिज्ञापत्र

मी, श्री. विनोद मुवुंद होले प्रतिज्ञापुर्वक नमूद करतो की, “ ठाणे जिल्हयातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास.” या विषयावरील शोध प्रबंध मी टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभागांतर्गत विद्यावाचस्पती (पीएच. डी.) करीता सादर करित आहे. हा शोध प्रबंध मी स्वतः पूर्ण केलेला आहे. हा शोध प्रबंध इतर कोणत्याही विद्यापीठातील पदवीकरिता अगर परीक्षेकरिता सादर केलेला नाही.

संशोधक

श्री. विनोद मुवुंद होले.

ठिकाण - उल्हासनगर

तारीख -

मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, “ ठाणे जिल्ह्यातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास.” हा शोध प्रबंध विद्यावाचस्पती (पीएच. डी.) पदवीकरिता ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभाग, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे येथे सादर करण्यात आला आहे. हा शोध प्रबंध श्री. विनोद मुबुंद होले यांनी, माझ्या पर्यवेक्षण आणि मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केलेले आहे. माझ्या माहिती व विश्वासानुसार संबंधित संशोधन कार्य हे त्यांनी इतर कोणत्याही विद्यापीठाच्या पदवीकरिता किंवा परीक्षेकरिता वापरले नाही.

मार्गदर्शक

डॉ. मधुकर निंबा शेवाळे.

प्रमुख, ग्रंथालय.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

ठिकाण - नाशिक.

तारीख -

ऋणनिर्देश

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांचे अंतर्गत पीएच. डी. अभ्यासक्रमासाठी “महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधांचा अभ्यास”. या विषयावरचे संशोधन पूर्ण होत असतांना मला मनस्वी अत्यंत आनंद होत आहे. माझ्या मागे अदृश्य रुपाने उभे राहून ज्या ईश्वराने योगायोग घडवून मला मदत करणारी माणसं माझ्यासमोर वेगळी व ज्यांनी मला शिक्षणासाठी प्रेरणा देऊन या स्तरापर्यंत आणून सोडले ते माझे आई बाबा श्री. मुबुंद तोताराम होले आणि सौ. उषा मुबुंद होले यांचा मी ऋणी जन्मोजन्मी आहेच.

माझा शोध प्रबंध पूर्ण होण्याच्या दृष्टीने अनेक मान्यवर व्यक्तींचे बहुमोल सहाय्य व मार्गदर्शन मला लाभले त्यांचा ऋणनिर्देश करतांना मन भारावून जात आहे. संशोधन कार्य पूर्ण होण्यासाठी योग्य मार्गदर्शन आणि सहकार्य नसेल तर कार्य कितीही आकर्षक किंवा मोहक असले तरी पाण्याच्या बुडबुड्या समान असते. संशोधन कार्य पूर्ण होण्यासाठी सर्वात महत्वाची बाब म्हणजे मार्गदर्शन होय. योग्य मार्गदर्शनाशिवाय संशोधन कार्य हे पूर्णत्वाकडे जाऊच शकत नाही. उत्कृष्ट मार्गदर्शक आणि मार्गदर्शन मिळणे ही मुळात भाग्याची बाब आहे. माझ्यासाठी सर्वात आनंदाची व अभिमानाची बाब अशी की, सदर संशोधन कार्य पूर्ण करण्यासाठी मला मिळालेले माझे मार्गदर्शक गुरुवर्य डॉ. मधुकर निंबा शेवाळे सर होय. विषय निवडीपासून ते शोध प्रबंध पूर्ण होईपर्यंत सरांनी केलेले प्रमूर्वक मार्गदर्शन, नेहमी उत्साही आणि शांत मनाने केलेले सहकार्य व त्यांच्या आशिर्वादामुळे अभ्यासविषय पूर्ण करण्याच्या प्रयत्नाला चालना मिळत गेली आणि माझ्या परीने मी हा शोध प्रबंध पूर्ण करू शकलो. तसेच संशोधन कार्यात विविध समस्यांना तोंड देतांना संतुलन रहावे म्हणून दिशा दाखविणारे, संशोधन समस्या समजावून देऊन आपल्या व्यस्थ कार्यातून आपला बहुमोल वेळ देऊन आवश्यक ते सर्व सहकार्य करणारे तसेच सदर संशोधन कार्य माझ्याकडून पूर्ण करून घेण्यात सिंहाचा वाटा असणारे गुरुवर्य डॉ. जी. ए. बुआ सर आणि माझे मित्र डॉ. ज्ञानेश्वर मगर सर होय. या सर्वांचे ऋण व्यक्त करण्यापेक्षा त्यांच्या ऋणातच मी राहू इच्छितो.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांचे अंतर्गत मला प्रवेश देऊन माझा पीएच. डी. चा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याची विद्यापीठाने मला संधी दिली याबाबत विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. दिपक टिळक सर त्याचबरोबर विद्यापीठाच्या ग्रंथपाल डॉ. धनीष्ठा खंदारे मॅडम विद्यापीठ ग्रंथालय कर्मचारी सुजाता हारगुडे मॅडम, श्री. रमेश नानगुडे सर आणि इतर कर्मचाऱ्यांचा मी आभारी आहे.

संशोधन साधन तपासून देणारे ग्रंथालयशास्त्रातील तज्ञ आणि संशोधन साधन भरून देणाऱ्या सर्व महाविद्यालयीन ग्रंथपालाचे मनस्वी आभार.

ज्या महाविद्यालयात मी कार्यरत आहे त्या संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. श्री उमेशजी जाधव सर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. अजय रडके सर ,उपप्राचार्य प्रा. शरदकुमार शहा सर यांच्यामुळे मी संशोधन कार्याला वेळ देऊ शकलो त्यामुळे मी त्यांचाही मनःपूर्वक आभारी आहे.

याच बरोबर माझे मित्र प्रा. किशोर कवितकर यांना मी याप्रसंगी विसरू शकत नाही कारण संशोधन पूर्ण होईपर्यंत त्यांचे सहकार्य आणि मार्गदर्शन मला मिळाले. तसेच संदर्भ ग्रंथ उपलब्ध करून देणाऱ्या आणि सतत प्रोत्साहन देणाऱ्या सौ. आशा निलकंठ, सौ. मनिषा चव्हाण यांचे मनःपूर्वक आभार.

आप्त आणि मित्रांचे सहकार्य हे नेहमी प्ररणादायी असते. माझी बहीण सौ. गायत्री प्रदिप महाजन आणि मेहूणे श्री. प्रदिप दिनकर महाजन यांचे ही बहुमोल सहकार्य मला संशोधन कार्य पूर्ण करतांना लाभले. माझे मित्र श्री.निलेश यादव, श्री. केशव धुरी, सौ. नम्रता शिंदे आणि सौ. वृषाली बोरकर मॅडम यांचे सहकार्य आणि प्रोत्साहन मला वेळोवेळी मिळत गेले याबाबत या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार.

तसेच सदर संशोधन कार्याला ज्या ज्ञात अज्ञातांनी मदत केली त्या सर्वांचा मी ऋणी आहे.

संशोधक,

श्री. विनोद मुबुंद होले.

अनुक्रमणिका

	तपशील	पृष्ठ क्र.
	मुखपृष्ठ.	
	संशोधकाचे प्रतिज्ञापत्र.	I
	मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र.	ii
	ऋणनिर्देश.	iii
	अनुक्रमणिका.	v
	सारणीची यादी.	xi
	स्तंभालेखांची यादी.	xxii
	वृत्तालेखांची यादी.	xxix
	आकृत्यांची यादी.	xxx
प्रकरण क्र.	प्रस्तावना	०१
१.१	प्रस्तावना.	०१
१.२.	संशोधनाची गरज.	०४
१.३.	संशोधन समस्येचे विधान.	०४
१.४.	संशोधनाची चले.	०४
१.५.	संशोधनातील चलांच्या संकलपनात्मक व्याख्या.	०५
१.६.	संशोधनातील चलांच्या कार्यकारी व्याख्या.	०५
१.७.	संशोधनाची उद्दिष्टे.	०६
१.८.	संशोधनाची गृहितके.	०७
१.९.	संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा.	०८
१.१०.	प्रस्तुत संशोधनासाठी उपयुक्त पद्धती.	०८

प्रकरण क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१.११.	संशोधनाचा नमुना.	१०
१.१२.	माहिती संकलनाची साधने.	१३
१.१३.	संशोधन माहिती विश्लेषणाची संख्याशास्त्रीय तंत्रे	१७
१.१४.	माहितीचे पृथःकरण.	१८
१.१५	संशोधनाचे महत्व.	२०
१.१६	संशोधनासंबंधी सारांश	२१
दुसरे	संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन	२६
२.१.	प्रस्तावना.	२६
२.२.	संबंधित साहित्याच्या अभ्यासाचे महत्व.	२७
२.३.	कार्यसमाधानाशी संबंधित संशोधने.	२८
२.४.	कार्यताणाशी संबंधित संशोधने.	३३
२.५.	व्यावसायिक बांधिलकीशी संबंधित संशोधने.	३७
	सारांश	
तिसरे	कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी संकल्पना आणि स्वरूप.	४६
३.१.	प्रस्तावना.	४६
३.२.	कार्यसमाधान संकल्पना. .	४७
३.२.१.	कार्यसमाधानाचे महत्व.	४८
३.२.२.	कार्यसमाधावर परिणाम करणारे घटक.	५०
३.२.३.	कार्यसमाधान निर्माण होण्यासाठी आवश्यक परिस्थिती.	५२

प्रकरण क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
३.२.४.	कार्यसमाधान मुल्यमापन पध्दती.	५२
३.२.५.	कार्यसमाधानाशी संबंधीत सिध्दांत.	५४
३.३.	कार्यताण संकल्पना.	५८
३.३.१.	ताणाचा अर्थ.	५८
३.३.२.	ताणाची व्याख्या	५९
३.३.३.	ताणाचे स्वरूप.	५९
३.३.४.	ताणाचे प्रकार.	५९
३.३.५.	ताणाचे लक्षणे.	६०
३.३.६.	ताणाचे स्रोत किंवा उगमस्थाने.	६०
३.३.७.	ताण - संबंधित परिणाम.	६१
३.३.८.	ताणाचे व्यवस्थापन.	६२
३.३.९.	कार्यताण मुल्यमापन पध्दती.	६५
३.३.१०.	कार्यताणाशी संबंधीत सिध्दांत.	६६
३.३.११.	कार्यताणमुक्ती आणि कार्यसमाधान प्रतिमान	६९
३.४.	व्यावसायिक बांधिलकीची संकल्पना.	७१
३.४.१.	व्यावसायिकांची प्रमुख लक्षणे.	७१
३.४.२.	व्यावसायिक बांधिलकी.	७२
३.४.३.	व्यावसायिक बांधिलकी मापन पध्दती	७४
३.५.	कार्यसमाधान , कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	७५

प्रकरण क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
चौथे	माहितीचे विश्लेषण आणि सादरीकरण	७८
४.१.	माहितीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.	७८
४.१.१.	ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे वर्णनात्मक विश्लेषण.	८०
४.१.२.	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधाचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	१४७
४.१.३.	ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे वर्णनात्मक विश्लेषण.	१५३
४.१.४.	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२०१
४.१.५.	ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.	२०७
४.१.६.	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२३७
४.१.७.	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.	२४२
४.२.	माहितीचे अनुमानात्मक विश्लेषण.	२४६
४.२.१.	गृहितकाची व्याख्या.	२४६
४.२.२.	गृहितकाचे महत्व.	२४६
४.२.३.	सांख्यिकीय विश्लेषणाच्या पद्धती.	२४७
४.२.४.	गृहितक १ चे परिक्षण.	२५३
४.२.५.	गृहितक २ चे परिक्षण.	२५६

प्रकरण क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
४.२.६.	गृहितक ३ चे परिक्षण.	२६०
४.२.७.	गृहितक ४ चे परिक्षण.	२६४
४.२.८.	गृहितक ५ चे परिक्षण.	२७१
४.२.९.	गृहितक ६ चे परिक्षण.	२७८
४.२.१०.	गृहितक ७ चे परिक्षण.	२८४
पाचवे	निष्कर्ष आणि शिफारशी	२८६
५.१.	प्रस्तावना.	२८६
५.२.	संशोधन समस्येचे विधान	२८६
५.३.	संशोधनाची चले.	२८६
५.४.	संशोधनातील चलांच्या कार्यकारी व्याख्या	२८६
५.५.	संशोधनाची उद्दिष्टे	२८७
५.६.	संशोधनाची गृहितके	२८८
५.७.	संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा	२८९
५.८.	प्रस्तुत संशोधनासाठी उपयुक्त पद्धती	२८९
५.९.	संशोधनाचा नमुना.	२८९
५.१०.	संशोधनात वापरण्यात आलेली साधने.	२९०
५.११.	गुणदान पद्धती.	२९०
५.१२.	माहितीचे एकत्रीकरण.	२९०
५.१३.	अनुमानात्मक विश्लेषण.	२९०

प्रकरण क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
५.१४.	संशोधनाचे निष्कर्ष.	२९१
५.१५.	प्रमुख शिफारशी.	२९५
५.१६.	गृहितकांची पडताळणी.	२९६
५.१७.	पुढील संशोधनासाठी दिशा.	३०१
	समारोप.	३०१
	संदर्भ सूची.	३०३
	परिशिष्टे.	३१५

सारणीची यादी

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
१.१	एवूण प्रतिसाद मिळालेल्या न्यादर्शचे विवरण	११
१.२	विविध प्रकारानुसार नमुना संख्या	१२
४.१	मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते.	८०
४.२	मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे.	८२
४.३	माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे.	८३
४.४	माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे.	८४
४.५	संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात.	८६
४.६	माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते.	८७
४.७	इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे.	८८
४.८	माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.	९०
४.९	नवीन माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते.	९१
४.१०	संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करून देते.	९३
४.११	संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते.	९४
४.१२	संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते.	९६

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१३	संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते.	९७
४.१४	चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.	९९
४.१५	विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे.	१००
४.१६	संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत.	१०२
४.१७	मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते.	१०३
४.१८	माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात.	१०४
४.१९	वरिष्ठांनाकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते.	१०६
४.२०	इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते.	१०७
४.२१	कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते.	१०८
४.२२	जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशिर होतो.	११०
४.२३	माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात.	११२
४.२४	मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते.	११३
४.२५	महाविद्यालय / संस्थेच्या सभामधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो.	११५
४.२६	माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात.	११६
४.२७	माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे.	११७
४.२८	मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो.	११९

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.२९	सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे.	१२०
४.३०	माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे.	१२२
४.३१	मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते.	१२३
४.३२	ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/ नातेवाईकांना सुचवतो/ सुचवते.	१२५
४.३३	माझ्या मुला/ मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.	१२६
४.३४	मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल.	१२८
४.३५	सदय: कालीन संस्थेत / महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे.	१२९
४.३६	कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.	१३०
४.३७	मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे.	१३२
४.३८	मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते.	१३३
४.३९	मी माझ्या वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.	१३४
४.४०	ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे.	१३६
४.४१	संस्थेच्या/ महाविद्यालयाच्या बढती आराखड्याबाबत मी समाधानी आहे.	१३७
४.४२	मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली.	१३८
४.४३	मी विविध महाविद्यालयीन व्यावसायिक कामे करतो/ करते.	१४०
४.४४	मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वताःच्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र्य आहे.	१४१
४.४५	माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे.	१४२

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.४६	माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.	१४४
४.४७	माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.	१४५
४.४८	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	१४७
४.४९	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	१४८
४.५०	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	१४९
४.५१	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	१५१
४.५२	वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते.	१५३
४.५३	प्राचार्यांनी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते.	१५५
४.५४	ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो.	१५६
४.५५	ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शोरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते.	१५८
४.५६	ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.	१६०
४.५७	सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते.	१६१
४.५८	ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते.	१६३
४.५९	वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते.	१६४

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.६०	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही.	१६६
४.६१	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते.	१६७
४.६२	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे.	१६९
४.६३	आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते.	१७०
४.६४	सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही.	१७२
४.६५	रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुद्धा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते.	१७३
४.६६	ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते.	१७५
४.६७	क्षुल्लक गोष्टीवरूनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते.	१७६
४.६८	मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात.	१७७
४.६९	माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.	१७९
४.७०	ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते.	१८०
४.७१	ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते.	१८२
४.७२	ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवातील छोट्यामोठ्या गोष्टी विस्मरणात जातात.	१८३
४.७३	ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.	१८५
४.७४	आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते.	१८६

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.७५	ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही.	१८७
४.७६	ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या वुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही.	१८९
४.७७	माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते.	१९०
४.७८	सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते.	१९२
४.७९	घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात.	१९३
४.८०	इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते.	१९५
४.८१	हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे.	१९६
४.८२	पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो.	१९८
४.८३	ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही.	१९९
४.८४	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२०१
४.८५	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२०२
४.८६	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२०३
४.८७	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२०५
४.८८	मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते.	२०७
४.८९	मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही.	२०८

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.९०	जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल.	२१०
४.९१	मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही.	२११
४.९२	मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते.	२१२
४.९३	ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे.	२१४
४.९४	ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते.	२१५
४.९५	मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते.	२१७
४.९६	माझे काम करत असतांना मला बाह्य दबावाची गरज नसते.	२१८
४.९७	मला इतर संस्थेतील सहव्यवसायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.	२१९
४.९८	ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते.	२२१
४.९९	प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते.	२२२
४.१००	मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही.	२२३
४.१०१	ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते.	२२५
४.१०२	मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही.	२२६
४.१०३	माझ्या महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे.	२२८
४.१०४	मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे.	२२९

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१०५	माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करून दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे.	२३१
४.१०६	ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्त्वाचे आहे.	२३२
४.१०७	मी माझ्या व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते.	२३४
४.१०८	स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नवीन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे.	२३५
४.१०९	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची वेंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२३७
४.११०	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची वेंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२३८
४.१११	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची वेंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२३९
४.११२	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची वेंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.	२४१
४.११३	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची वेंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता	२४२
४.११४	टक्केवारी मध्यमानाचे अर्थनिर्वाचन	२४३
४.११५	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे टक्केवारी मध्यमान	२४४
४.११६	सहसंबंध गुणकाचे अर्थनिर्वाचन.	२४९
४.११७	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५३
४.११८	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५४

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.११९	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५५
४.१२०	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५६
४.१२१	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५७
४.१२२	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता	२५८
४.१२३	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२५९
४.१२४	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२६०
४.१२५	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२६१
४.१२६	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२६२
४.१२७	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२६३
४.१२८	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.	२६४
४.१२९	महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६५
४.१३०	महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६५
४.१३१	अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६६

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१३२	विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६६
४.१३३	ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६७
४.१३४	शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६८
४.१३५	महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६८
४.१३६	महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२६९
४.१३७	महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.	२७०
४.१३८	महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७१
४.१३९	महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७२
४.१४०	अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७२
४.१४१	विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७३
४.१४२	ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७४
४.१४३	शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७४
४.१४४	महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७५

सारणी क्र.	सारणीचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१४५	महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७६
४.१४६	महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७६
४.१४७	महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७८
४.१४८	महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७९
४.१४९	अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२७९
४.१५०	विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८०
४.१५१	ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८१
४.१५२	शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८१
४.१५३	महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८२
४.१५४	महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८३
४.१५५	महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.	२८३

स्तंभालेखांची यादी

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१	मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते.	८१
४.२	मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे.	८२
४.३	माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे.	८४
४.४	माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे.	८५
४.५	संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात.	८६
४.६	माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते.	८८
४.७	माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.	९०
४.८	नवीन माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते.	९२
४.९	संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करून देते.	९३
४.१०	संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्यासक्रम राबविते.	९५
४.११	संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते.	९६
४.१२	संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते.	९८
४.१३	चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.	९९

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.१४	विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे.	१०१
४.१५	संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत.	१०२
४.१६	मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापनाकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते.	१०४
४.१७	माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात.	१०५
४.१८	वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते.	१०६
४.१९	इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते.	१०८
४.२०	कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते.	१०९
४.२१	जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशिर होतो.	१११
४.२२	माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात.	११२
४.२३	मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते.	११४
४.२४	महाविद्यालय / संस्थेच्या सभामधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो.	११५
४.२५	माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात.	११७
४.२६	माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे.	११८
४.२७	मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो.	११९
४.२८	सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे.	१२१
४.२९	माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे.	१२२

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.३०	मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते.	१२४
४.३१	ग्रंथपाला हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवता/सुचवते.	१२५
४.३२	माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.	१२७
४.३३	मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल.	१२८
४.३४	सदय: कालीन संस्थेत /महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे.	१३०
४.३५	कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.	१३१
४.३६	मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे.	१३२
४.३७	मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते.	१३४
४.३८	मी माझ्या वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.	१३५
४.३९	ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे.	१३६
४.४०	संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखड्याबाबत मी समाधानी आहे.	१३८
४.४१	मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली.	१३९
४.४२	मी विविध महाविद्यालयीन व्यासायिक कामे करतो/करते.	१४०
४.४३	मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वतःच्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे.	१४२
४.४४	माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे.	१४३
४.४५	माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.	१४४
४.४६	माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.	१४६

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.४७	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	१४८
४.४८	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	१४९
४.४९	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	१५०
४.५०	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	१५१
४.५१	वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते.	१५४
४.५२	प्राचार्यांनी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते.	१५५
४.५३	ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो.	१५७
४.५४	ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शेर देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते.	१५९
४.५५	ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.	१६०
४.५६	सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते.	१६२
४.५७	ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते.	१६३
४.५८	वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते.	१६५
४.५९	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही.	१६६
४.६०	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते.	१६८

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.६१	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे.	१६९
४.६२	आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते.	१७१
४.६३	सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही.	१७२
४.६४	रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते.	१७४
४.६५	ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते.	१७५
४.६६	क्षुल्लक गोष्टींवरुनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते.	१७७
४.६७	मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात.	१७८
४.६८	माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.	१७९
४.६९	ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते.	१८१
४.७०	ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते.	१८२
४.७१	ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिजनातील छोट्यामोठ्या गोष्टी विस्मरणात जातात.	१८४
४.७२	ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.	१८५
४.७३	आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते.	१८७
४.७४	ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरुन मिळत नाही.	१८८
४.७५	ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही.	१८९

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.७६	माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते.	१९१
४.७७	सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते.	१९२
४.७८	घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात.	१९४
४.७९	इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते.	१९५
४.८०	हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे.	१९७
४.८१	पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो.	१९८
४.८२	ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही.	२००
४.८३	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२०२
४.८४	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२०३
४.८५	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२०४
४.८६	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२०५
४.८७	मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते.	२०८
४.८८	जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल.	२१०
४.८९	मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते.	२१७
४.९०	माझे काम करत असतांना मला बाह्य दबावाची गरज नसते.	२१९

स्तंभा.क्र.	स्तंभालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
४.९१	ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते.	२२१
४.९२	मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही.	२२४
४.९३	मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही.	२२७
४.९४	माझ्या महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे हे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे.	२२८
४.९५	मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे.	२३०
४.९६	लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचे मध्यमान.	२३८
४.९७	महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचे मध्यमान.	२३९
४.९८	महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२४०
४.९९	नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.	२४१

वृत्ता. क्र.	वृत्तालेखाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१.१.	एवुण प्रतिसाद मिळालेल्या न्यादर्शचे विवरण.	११
१.२.	विविध प्रकारानुसार नमुना संख्या.	१३
४.१.	इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे.	८९
४.२.	मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही.	२०९
४.३.	मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही.	२१२
४.४.	मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते.	२१३
४.५.	ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे.	२१४
४.६.	ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते.	२१६
४.७.	मला इतर संस्थेतील सहव्यवसायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.	२२०
४.८.	प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते.	२२३
४.९.	ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते.	२२५
४.१०	माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करून दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे.	२३१
४.११	ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्वाचे आहे.	२३३
४.१२	मी माझ्या व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते.	२३४
४.१३	स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नविन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे.	२३६
४.१४	महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तीकाचे टक्केवारी मध्यमान.	२४४

आवृत्त्यांची यादी.

आवृत्ती क्र.	आवृत्तीचे नाव	पृष्ठ क्र.
०१	मॉस्लोच्या सिद्धांतानुसार विविध स्तरांवर ताणाचे स्वरूप	६८
०२	कार्यताण मुक्ती आणि कार्यसमाधान प्रतिमान	६९

प्रकरण पहिले प्रस्तावना

१.१ प्रस्तावना

वर्तमान युग हे माहितीच्या विस्फोटाचे युग आहे माहितीचे युद्ध संपूर्ण जगात सुरु आहे अशा परिस्थित माहितीचा अधिकाधिक उपयोग करणाऱ्या व्यक्ती, समाज, प्रदेश आणि देश विकासाच्या शिखरावर पोहचत आहेत. अशा वेळी संशोधनासारख्या विषयाचे महत्व वाढले आहे. विविध विषयात प्राप्त माहितीच्या आधारे चिंतन कौशल्याचा उपयोग करून एक मौलिक निष्कर्ष प्राप्त करणे हे संशोधनाचे मुख्य कार्य आहे. त्यामुळे मौलिक माहिती प्राप्त करणे हे महत्वाचे मानले जाते. आधुनिक मानव समाज हा अधिकाधिक गुंतागुंतीचा बनत आहे. त्यात वैयक्तिक, कौटुंबिक, सामाजिक प्रश्न निर्माण होत आहेत. समाजातील विविध प्रश्न व समस्यांचा विघातक परिणाम समाजावर होत आहे. समाजाची परिवर्तनीय सामाजिक परिस्थिती, प्रश्न, समस्या त्यांचे सामाजिक आर्थिक परिणाम इत्यादीसंबंधी सामाजिक शास्त्रामध्ये संशोधन करणे आवश्यक बनले आहे. त्यामुळे बदलत्या सामाजिक परिस्थितीचा व्यक्तीच्या वर्तनावर, मनोवृत्तीवर, कौशल्यावर व एकूणच सामाजिक परिस्थितीवर अश्या प्रकारचा परिणाम होतो याचे ज्ञान संशोधनतून मिळत आहे (कन्हाडे, २००७). ग्रंथालयशास्त्रातील संशोधनाबाबत जेव्हा विचार केला जातो तेव्हा जिज्ञासेमुळे कमी व व्यवहारिक आवश्यकतेमुळे जास्त संशोधनाची गरज आहे असे लक्षात येते. ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र हा विषय गेल्या शतकात सामाजिकशास्त्राची शाखा म्हणून मान्यता पावलेला आहे. इंडियन कॉन्सिल ऑफ सोशल सायन्स या संस्थेने सुध्दा त्याला सामाजिकशास्त्र म्हणून मान्यता दिली आहे.

ग्रंथालयीन व्यवहारात सुधारणा करणे व त्याचे मूल्यमापन करणे हा मुख्य उद्देश ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र ह्या विषयातील संशोधनचा असतो. (निकोसे, २००७). शिक्षण आणि संशोधनामुळेच कोणत्याही समाजाचा आणि राष्ट्राचा सर्वांगीण विकास होत असतो. शिक्षण, संशोधन आणि ज्ञान ही कार्ये यशस्वीपणे समाजात रुजविण्यासाठी ग्रंथालयशास्त्राने गेल्या अनेक वर्षांमध्ये विविध पध्दती, प्रक्रिया, सेवा आणि सुविधा निर्माण केल्या. मानवी संस्कृतीच्या इतिहासात आणि समाजाच्या विकासात ग्रंथालयाचा मोठा वाटा आहे. पाषाणयुगापासून आजच्या माहितीयुगापर्यंत सामाजिक जीवनाचा विकास करण्यास माहितीच मानवाला मदत करते. ही माहिती संग्रहीत किंवा

माहितीची देवाणघेवाण करण्यासाठी मुद्रणकलेच्या शोधापूर्वी दगड, भूर्जपत्र, जनावरांचे कातळे, धातू इत्यादी साधनाचा वापर केला गेला. या साधना किंवा ग्रंथाचे संरक्षण करणारा म्हणजे ग्रंथपाल अशी संकल्पना होती परंतु आताच्या काळात हि संकल्पना कालबाह्य होऊन ग्रंथालय ही आता माहितीकेंद्र म्हणून उदयास येत आहेत. या माहितीयुगात ग्रंथपालांना माहिती अधिकारी म्हणून दर्जा प्राप्त होत आहे. ग्रंथपाल हा उत्तम ज्ञान व्यवस्थापक होऊ पाहत आहे.

निरंतर शिक्षण प्रक्रियेमध्ये आणि स्वयंअध्ययनात ग्रंथालयाची महत्वाची भूमिका आहे. शैक्षणिक ग्रंथालये विद्यार्थ्यांना अध्ययनात मदत करतात. विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक दर्जा हा उत्तम सेवा देणाऱ्या ग्रंथालयांवर अवलंबून असतो तसेच प्राध्यापक आणि विषयतज्ञांना त्याचे ज्ञान अदयावत ठेवण्यासाठी शैक्षणिक ग्रंथालये महत्वाची भूमिका पार पाडतात. या सर्वांवर राष्ट्रीय विकास अवलंबून असतो. या उच्च शिक्षण प्रक्रियेत ग्रंथालये अर्थात ग्रंथपाल महत्वाची भूमिका पार पाडत आहेत. या सर्व कार्यात शासनाने ग्रंथपालांना शिक्षक समकक्ष दर्जा दिला आहे, शासना अंतर्गत ग्रंथपालांची पदे राजपत्रित अधिकारी म्हणून घोषित केली आहेत हि समाधानाची बाजू असली तरी कायमस्वरूपी विनाअनुदानित महाविद्यालयात होणारी वाढ अश्या महाविद्यालयात ग्रंथपालांना मिळणारे कमी वेतन, अनेक सुविधांचा अभाव शासनाने ग्रंथपालांना समकक्ष दर्जा दिलेला असतांना ही तो दर्जा महाविद्यालयात न मिळणे इतर अनेक अश्या समस्यांना ग्रंथपालांना सामोरे जावे लागते. अनुदानित महाविद्यालयातही अश्या प्रकारच्या अनेक समस्या असू शकतात. या सर्व गोष्टींचा विचार केल्यानंतर महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना कार्य समाधान मिळते का? कार्यसमाधानाच्या बाबतीत विचार केल्यास ग्रंथपाल जे कार्य करीत असतो उदा. नियोजनात्मक, नियंत्रणात्मक, संघटनात्मक, समन्वयात्मक इ. सर्व व्यवस्थापनात्मक कामाकडे त्याचा पाहण्याचा दृष्टीकोण कसा आहे तो जर धनात्मक किंवा सकारात्मक असेल तर कार्यसमाधान मिळण्याची जास्त शक्यता असते. हे बौद्धिक कार्य करीत असतांना त्यांना मिळणारा मोबदला इथे मोबदला याचा अर्थ केवळ मासिक वेतन हा नसून वरिष्ठाकडून किंवा संस्थेकडून मिळणारी शाबासकी, आत्मीयता, प्रेम, आपलेपणाची वागणूक, अधिक चांगले काम करण्यासाठी लागणारे प्रोत्साहन तसेच त्यांच्या गरजांची योग्यरितीने पूर्तता करणे या सर्व गोष्टी कार्यसमाधानात अपेक्षित आहेत. अनेक संशोधनातून असे दिसून येते की, कोणत्याही संस्थेचे यश हे त्यातील कर्मचाऱ्यांच्या कार्यसमाधान यावर अवलंबून असते. मात्र या सर्वांचा संबंध संस्थेतील कर्मचाऱ्यांना देण्यात येणाऱ्या न्याय योग्य व न्याय वागणुकीशी असतो.

ज्यावेळी कर्मचारी कार्यसमाधानी असतो तेव्हा त्याचा फायदा त्या व्यक्तबरोबर त्या संस्थेला त्याचबरोबर नकळतपणे राष्ट्रालाही होत असतो. कार्यसमाधान ही संकल्पना राष्ट्रहीताला पोषक ठरते.

आजच्या माहिती विस्फोटाच्या युगात प्रत्येक क्षेत्रातच अदयावत माहितीला अनन्यसाधारण महत्व प्राप्त झाले आहे. ओघानेच आजची ग्रंथालये ही अदयावत माहितीवेंद्र असावीत ही प्रत्येकाची गरज बनली आहे कारण प्रत्येक विषयातच भरपूर संशोधन होत आहे. त्यामुळे सूक्ष्मतम अदयावत माहितीचा भर पडत आहे (पोतदार, २००८). माहितीची स्वातंत्रता लक्षात घेता अश्या प्रकारे माहिती सातत्याने, विनाव्यत्यय व मोठ्या प्रमाणात प्रसारित होऊ लागल्याने नविन प्रश्न व गुंतागुंती निर्माण होत आहे. अश्या प्रचंड प्रमाणावर माहितीचे संकलन, विश्लेषण, व्यवस्थापन, नियोजन, माहितीचा योग्य वेळेत शोध, निवड (रामदासी, २०१०) तसेच तंत्रज्ञान यावर आधारित कौशल्य ग्रंथपाल उत्तम व्यवस्थापक म्हणून पार पाडत असतांना ग्रंथपालांना अनेक ताण तणावांना सामोरे जावे लागते. काही ताण तणाव उद्दिष्ट साध्यतेच्या प्रयत्नातून येत असतात तर काही स्वताःहून ओढवून घेतलेले असतात. ताण तणावाचे यर्थाथ व्यवस्थापन केल्यास त्यातून फायदा होतो. तणाव कमी असल्यास व्यवसायात मजेशीरपणे काम करता येते आणि उद्दिष्ट साध्य करता येऊ शकते.

२१ वे शतकात संपूर्ण जग संपर्कसाधनांच्या आत्यांतिक वापराने ज्ञान क्रांतीकडे झोपावत आहे. यामुळे जागतिक शक्ती अधिक विशाल तीव्र आणि अधिक वेगवान होत आहे. या गतिमान प्रवाहात विद्यार्थ्यांचा बोधात्मक, भावनात्मक, क्रियात्मक विकास करणे हे शैक्षणिक ग्रंथालयाचे उद्दिष्ट आहे. हे साध्य करण्यासाठी ग्रंथपालांकडे व्यावसायिक बांधिलकी असणे आवश्यक आहे. कोणत्याही संस्थेच्या यशस्वीतेमध्ये काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची भूमिका अत्यंत महत्वाची असते. कर्मचाऱ्यांनी मनापासून आणि संस्थेशी बांधिलकी ठेऊन आपापले काम केले की यश हमखास मिळते त्यानुसार ग्रंथपाल कामामध्ये किती प्रमाणात तादात्म्य पावतो त्यात वृत्तिशील सहभाग घेतो यावर आधारित व्यावसायिक बांधिलकी असते. व्यावसायिक बांधिलकी म्हणजे व्यक्ति किती प्रमाणात स्वतःला कामात गुंतवतो त्यासाठी उर्जा व वेळ खर्च करतो त्या कामाचे त्याच्या जीवनात किती महत्वाचे स्थान आहे हे होय. व्यावसायिक बांधिलकी असणाऱ्या व्यक्तीची वृत्तिशीलता उच्च असते. त्याची जास्त परिश्रम आणि जास्त वेळ काम करण्याची तयारी असते थोडक्यात कर्मचाऱ्यांनी आपल्या सर्व जबाबदाऱ्या प्रामाणिकपणे पूर्ण करणे हे व्यावसायिक

बांधिलकीमध्ये अभिप्रेत आहे.

१.२. संशोधनाची गरज

संशोधन ही प्रक्रिया नाही ती एक जबाबदारी आहे ज्ञानाचा आणि व्यावसायिक निर्णय घेण्याचा संशोधन हा मार्ग आहे. ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र नवनवीन ज्ञान निर्माण होणे आवश्यक आहे या संशोधनाच्या माध्यमातून ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्राचा विस्तार आणि वाढ होईल. संबंधित संशोधनाच्या सिंहावलोकना वरून असे आढळले की, ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानावर, कार्यताणावर आणि व्यावसायिक बांधिलकीवर स्वतंत्ररित्या काही प्रमाणात संशोधने झालेली आहेत. कार्यसमाधान व कार्यताण तसेच कार्यसमाधान व व्यावसायिक बांधिलकी यांच्या सहसंबंधावर थोड्या प्रमाणात संशोधने झालेली आहेत. परंतु कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यांच्या सहसंबंधावर संशोधने आढळून आले नाही म्हणून संशोधक सदर संशोधन करीत आहे.

१.३. संशोधन समस्येचे विधान

संशोधनाची सुरुवात ही विषय किंवा समस्येच्या निवडीपासून होत असते. संशोधकाला एखादी समस्या वाटत असेल तर तो ती समस्या उलगडण्यासाठी प्रयत्न करतो. त्यानुसार समस्येची अध्ययनासाठी निवड करण्यात येते. “समस्येच्या अध्ययनाचा उद्देश सूत्रबद्ध पद्धतीने विधानाच्या स्वरूपात मांडणे म्हणजे समस्या विधान होय.” (थोटे, २०००).

सदर संशोधनाचे समस्या विधान खालीलप्रमाणे.

“ठाणे जिल्हयातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास.”

१.४. संशोधनाची चले.

“संशोधनप्रक्रियेत परिणाम करणारा कोणताही घटक म्हणजे चल होय.” (राजोबा, २००३).

संबंधीत संशोधनासाठी खालील चलांचा समावेश करण्यात येईल.

१. कार्यसमाधान.

२. कार्यताण.

३. व्यावसायिक बांधिलकी.

१.५. संशोधनातील चलांच्या संकल्पनात्मक व्याख्या

१.५.१. कार्यसमाधान.

“कार्य करणाऱ्या व्यक्तीच्या गरजा त्या कार्याकडून जितक्या प्रमाणात पूर्ण होतात तितक्या प्रमाणात त्याला कार्यसमाधानाचा अनुभव येतो. म्हणजेच ज्या कार्याद्वारे व्यक्तीच्या गरजा पूर्ण होतात ते कार्यकरण्यात त्याला समाधान वाटते याला कार्यसमाधान असे म्हणतात” (Lawler and Hall 1970).

१.५.२. कार्यताण.

“व्यक्तिमध्ये असंतुलन निर्माण करणाऱ्या किंवा जुळवून घेण्याच्या क्षमतेवर भार टाकणाऱ्या घटकांना दिलेल्या व्यक्तीच्या सामान्य किंवा विशिष्ट प्रक्रिया म्हणजे ताण होय.” (Zimbardo, 2003).

१.५.३. व्यावसायिक बांधिलकी.

१. मॉडरे, पॉर्ट आणि स्टीर यांच्या मते व्यवसायिक बांधिलकी म्हणजे संलग्नता आणि निष्ठा. लेखकाने व्यवसायिक बांधिलकीचे वर्णन तीन घटकात केले. संस्थेची मूल्ये, उद्दिष्ट आणि ध्येयाची ओळख, संस्थेशी असलेली एकनिष्ठा. आणि संस्थेसाठी व्यक्तीच्या प्रत्यक्ष कृतीतून दिसून येणारा प्रयत्न आणि दृढविश्वास म्हणजे व्यवसायिक बांधिलकी.

२. “विशिष्ट व्यवसाय किंवा संघटनेचा सदस्य राहण्याची इच्छा व तिचे स्वरूप तसेच व्यवसायासाठी व संघटनेसाठी कितीही प्रयत्न करण्याची प्रचंड इच्छाशक्ती म्हणजे व्यावसायिक बांधिलकी होय.”

१.६. संशोधनातील चलांच्या कार्यकारी व्याख्या

१.६.१. कार्यसमाधान.

कार्यसमाधान या संकल्पनेत अनेक घटक येतात व्यवस्थापनाचे धोरण, कर्मचाऱ्याची स्थिरता, कामाच्या ठिकाणची स्थिती, सामाजिक प्रतिष्ठा, वेतन, बढती, कामाच्या ठिकाणची जबाबदारी या सर्व गोष्टी कार्यसमाधानत येतात. या सर्व गोष्टीबाबत व्यक्ती समायोजन साधत असेल किंवा या गोष्टी त्याला संस्थेकडून नियमानुसार व योग्य प्राप्त होत असतील तर त्याला आपण कार्यसमाधानी आहोत असे म्हणू शकतो.

१.६.२. कार्यताण.

कामाच्या ठिकाणी भीती, राग, चिडचिडेपणा, शारीरिक व्याधी, नकारात्मक भूमिका अश्या अनेक बाह्य व अंतर्गत घटक परिणाम करीत असतात त्यामुळे व्यक्तित्वाच्या शारीरिक आणि मानसिकतेवर परिणाम होऊन त्याचा परिणाम कार्यक्षमतेवर होतो म्हणजे कार्यताण होय.

१.६.३. व्यावसायिक बांधिलकी.

आपल्या व्यवसायाशी प्रामाणिक असणे, कौशल्याचा पूर्ण उपयोग, नितीमूल्याचे पालन करणे, व्यवसायाशी प्रामाणिक निष्ठा, कर्तव्यपूर्ती, अपेक्षेपेक्षा अधिक काम करण्याची तयारी, दिलेल्या कामात अधिक क्षमतेने आपले योगदान, कार्य वेळेत पूर्ण करण्यासाठी तत्पर असणे म्हणजे व्यावसायिक बांधिलकी होय.

१.७. संशोधनाची उद्दिष्टे

१. महाविद्यालयीन ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी ही संकल्पना सुस्पष्ट करणे.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचा, कार्यताणाचा आणि व्यावसायिक बांधिलकीचा अभ्यास करणे.

३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाची, कार्यताणाची आणि व्यावसायिक बांधिलकीची विविध गट निहाय तुलना करणे.

१. लिंगभेदानुसार २. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ३. भौगोलिक प्रकारानुसार

४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचा, कार्यताणाचा आणि व्यावसायिक बांधिलकीचा विविध गट निहाय सहसंबंधांचा अभ्यास करणे.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल

४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.

८. हंगामी स्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एवूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील एकत्रित सहसंबंधांचा अभ्यास करणे.

६. कार्यतणाव मुक्ती आणि कार्यसमाधान मोजमापनासंदर्भात मॉडेल (प्रतिमान) सुचवणे.

७. ग्रंथालय सेवा ही संप्रेक्षण स्वरूपातील असल्यामुळे संप्रेक्षणविषयक तात्त्विक बैठकीवर कार्यताण आणि कार्यसमाधान आधारीत विश्लेषण करणे.

१.८. संशोधनाची गृहितके

१. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार
२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार
३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार
२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार
३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार
२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार
३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल
२. स्त्री ग्रंथपाल
३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
९. एवूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल
२. स्त्री ग्रंथपाल
३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
९. एवूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

६. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.
६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एकूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

७. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये लक्षणीय एकत्रित सहसंबंध नाही.

१.९. संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा

संशोधन विषयाचा विस्तार किंवा सर्वसमावेशकता म्हणजे व्याप्ती होय आणि संशोधन कार्याची सीमा निश्चित करणे म्हणजे मर्यादा होय (राजोबा, २००३). सदर संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा पुढीलप्रमाणे.

सदर संशोधन अभ्यासामध्ये फक्त मुंबई विद्यापीठाशी संलग्न ठाणे जिल्हातील महाविद्यालयांचा समावेश केला आहे. महाविद्यालयांमध्ये फक्त कला, वाणिज्य, विज्ञान आणि शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील ग्रंथपालांकडूनच माहिती संकलित करण्यात आली आहे. यामध्ये मुंबई विद्यापीठाशी संलग्न ठाणे जिल्हयाव्यतिरिक्त मुंबई शहर, उपनगरे, रत्नागिरी आणि सिंधुदूर्ग या जिल्हातील महाविद्यालयांचा समावेश केलेला नाही. सदर संशोधनामध्ये महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे फक्त कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध अभ्यासला आहे.

१.१०. प्रस्तुत संशोधनासाठी उपयुक्त पद्धती

संशोधन म्हणजे विषयांतर्गत वैशिष्ट्ये जाणून घेण्यासाठी केलेला व्यापक शोध म्हणजे संशोधन होय. (कोण्णूर आणि माणगांवकर, २००८)

संशोधनाचा दृष्टीकोन, उद्देश आणि संशोधनाच्या अनेक पद्धती आहेत म्हणून अध्यनाच्या सोयीसाठी त्याचे वर्गीकरण करणे उपयुक्त ठरते. पुढील लक्षणे विचारात घेऊन १. संशोधनाचा हेतु २. संशोधनाचा संभाव्य उपयोग ३. संशोधनासाठी विचारात घेतलेली व्याप्ती ४. संशोधनासाठी वापरलेल्या माहितीचा प्रकार विचारात घेऊन संशोधन पद्धतीचे वर्गीकरण करून मुख्यत तीन प्रकार पडतात.

१. ऐतिहासिक संशोधन पद्धती. (Historical Research Methodology).

२. वर्णनात्मक संशोधन पद्धती. (Descriptive Research Methodology).

३. प्रायोगिक संशोधन पद्धती. (Experiment Research Methodology) .

संशोधनासाठी कोणती संशोधन पद्धती असावी हे संशोधन विषयावर संशोधनाची समस्या व उद्दिष्टे या प्रमुख घटकांवर अवलंबून असते. सदर संशोधनातून सद्य स्थितीचे विश्लेषण करावयाचे असल्याने वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीचा उपयोग केला आहे कारण प्रस्तुत संशोधन हे वर्तमानकाळाशी संबंधीत असून ठाणे जिल्हयातील महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी या मधील सहसंबंधाचा अभ्यास असल्याने वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीचा वापर करण्यात आला आहे. यामध्ये संशोधकाने वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीमधील कारणमिमांसा तुलनात्मक पद्धती आणि सहसंबंधात्मक संशोधन पद्धतीचा उपयोग केला आहे.

१.१०.१. कारणमिमांसा तुलनात्मक पद्धती

एखाद्या घटनेचे कारण किंवा परिणाम ठरविण्यासाठी कारणमिमांसा तुलनात्मक पद्धतीचा वापर केला जातो. कारणमिमांसा तुलनात्मक पद्धतीत निरीक्षण केलेल्या परिणामांशी संबंधीत परिस्थितीशी तुलना केली जाते तसेच विशिष्ट परिणाम असलेल्या परिस्थितीची तुलना केली जाते. तसेच विशिष्ट परिणाम दिसून येत असलेल्या परिस्थितील घटक यांचे निरीक्षण केले जाते आणि त्यावरून संबंध प्रस्थापित करण्याचा प्रयत्न केला जातो.

प्रस्तुत संशोधन संशोधकाने अनुदानित आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, शहरी आणि ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, स्त्री आणि पुरुष ग्रंथपाल , कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल यांच्या कार्यसमाधन, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीची तुलना करण्यासाठी कारणमिमांसा तुलनात्मक पद्धतीचा वापर केला आहे.

१.१०.२. सहसंबंधात्मक संशोधन पद्धती

विविध चलांचा परस्परांमधील सहसंबंध काढून त्या चलांसंबंधी पूर्वानुमान म्हणून काही निष्कर्ष काढण्याची ही एक प्रभावी पद्धती आहे सहसंबंधात्मक संशोधन हा वर्णनात्मक संशोधनाचाच एक प्रकार असून सहसंबंधात्मक संशोधनात दोन किंवा अधिक घटकांमधील परस्पर संबंधाचा अभ्यास अभिप्रत असतो (पंडित, १९९७). चलघटकांमधील संबंधाची मात्रा सहसंबंधगुणकाने दर्शाविली जाते. सहसंबंधात्मक अभ्यासाने दोन प्रमुख हेतू असतात. एक म्हणजे चल घटकांमधील संबंध व त्याचा अभाव सिध्द करणे व दुसरे म्हणजे सहसंबंधाच्या आधारे भविष्यकथन करणे.

(भिंताळे, १९९९).

सहसंबंधात्मक अभ्यासाचे प्रमुख तीन फायदे असतात.

१. सहसंबंधात्मक अभ्यासातून परस्परांशी संबंधित चल घटक निर्धारित झाल्याने तुलनात्मक कार्यकारण अथवा प्रायोगिक अभ्यास हाती घेण्याचा मार्ग सुलभ होतो.

२. सहसंबंधात्मक अभ्यासाने परस्परांशी संबंधित नसलेले चल घटक वगळले गेल्याने नंतरचे निरर्थक प्रायोगिक अभ्यास टाळता येतात. व संभाव्य लाभात्मक व उपयुक्त प्रायोगिक अभ्यास टाळता येतात व संभाव्य उपयुक्त प्रायोगिक अभ्यास हाती घेता येतात यामुळे अनावश्यक श्रम, पैसा व वेळयांची बचत होते.

प्रस्तुत संशोधनात महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास केला आहे.

१.११. संशोधनाचा नमुना

संशोधनात अभ्यास विषय व्यापक असल्यास नमुना निवडीचा वापर करणे सोयीस्कर असते. नमुना निवडीने कमीत कमी खर्चात अधिकृत माहिती जमा करणे शक्य होते. (ढगे आणि हासे २०११). “एका निश्चित संख्येमध्ये व्यक्ती, व्यष्टी किंवा निरीक्षणास एका विशिष्ट समग्रतातून काढण्याची प्रक्रिया किंवा पद्धती वा अध्ययनाच्या हेतूने एका समग्रतातून एका भागाची निवड म्हणजे नमुना निवड होय.” (Fairchild, 1959).

सदर संशोधनासाठी नमुना निवडीची बहुस्तरीय नमुना निवड पद्धती वापरण्यात येईल यामध्ये त्रिस्तरीय नमुना निवड पद्धतीचा उपयोग करून पहिल्या स्तरात ठाणे जिल्हयातील तालुक्यांची निवड करण्यात येईल. दुसऱ्या स्तरात तालुक्यातील महाविद्यालयांची निवड करण्यात येईल व तिसऱ्या स्तरात महाविद्यालयातील ग्रंथपालांची निवड करून माहिती संकलित करण्यात येईल. एकूण ११५ ग्रंथपालांची निवड संशोधनाचा नमुना म्हणून करण्यात येईल.

१.११.१. नमुना : आकार आणि स्वरूप

प्रस्तुत संशोधनासाठी ठाणे जिल्हयातील मुंबई विद्यापीठाशी सलग्न असलेल्या कला, वाणिज्य, विज्ञान आणि शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचा नमुना म्हणून समावेश करण्यात आला आहे. एकूण प्रतिसाद मिळालेल्या माहितीचे वर्णन सारणी क्र. १.१ मध्ये दर्शविलेली आहे.

सारणी १.१

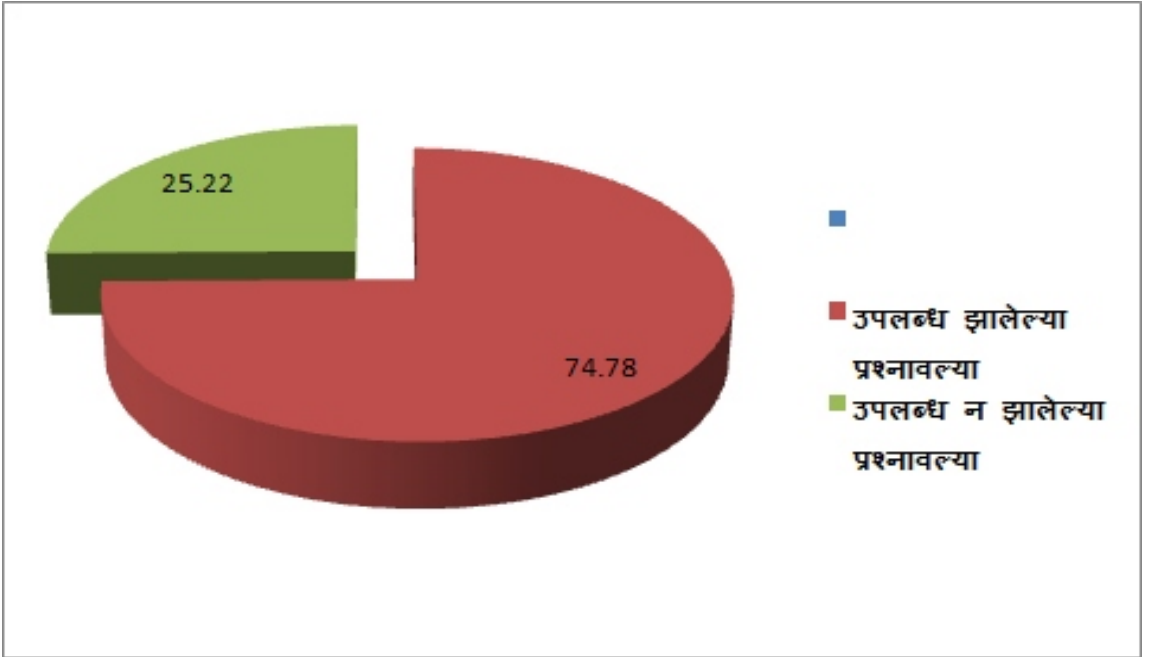
एकूण प्रतिसाद मिळालेल्या न्यादर्शचे विवरण

अनु.क्र	समाविष्ट ग्रंथपाल	नमुना आकार	टक्केवारी
१.	उपलब्ध झालेल्या प्रश्नावल्या	८६	७४.७८%
२.	उपलब्ध न झालेल्या प्रश्नावल्या	२९	२५.२२%
	एकूण	११५	१००%

सारणी १.१ मध्ये दाखविल्याप्रमाणे प्रस्तुत संशोधनासाठी एकूण नमुना म्हणुन ११५ ग्रंथपाल निवडण्यात आले. त्यामध्ये ७४.७८ % म्हणजे ८६ ग्रंथपालांनी प्रतिसाद दिला. आणि २५.२२% म्हणजे २९ ग्रंथपालांनी कोणताही प्रतिसाद दिला नाही. सदर आकडेवारी वृत्तलेखाद्वारे १.१ मध्ये दाखविण्यात आली आहे.

वृत्तलेख १.१

एकूण प्रतिसाद मिळालेल्या न्यादर्शचे विवरण

प्रस्तुत संशोधन हे ठाणे जिल्हयातील मुंबई विद्यापीठाशी सलग्न असलेल्या कला, वाणिज्य, विज्ञान आणि शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास असल्याने यामध्ये ग्रामीण आणि शहरी,

अनुदानित आणि विनाअनुदानित, कायमस्वरूपी आणि हंगामी तसेच स्त्री आणि पुरुष या प्रकारांनुसार नमुन्यात समावेश करण्यात आलेला असून सारणी १.२ मध्ये दर्शविण्यात आले आहे.

सारणी १.२

विविध प्रकारानुसार नमुना संख्या

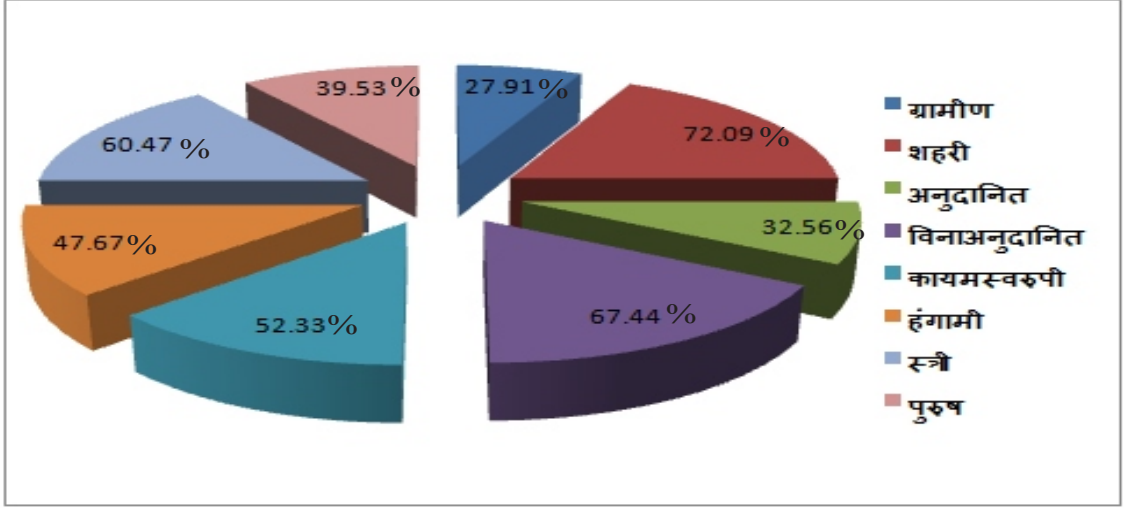
अनु.क्र.	प्रकार	नमुना	टक्केवारी
१.	भौगोलिक प्रकारानुसार नमुना संख्या		
	ग्रामीण	२४	२७.९१%
	शहरी	६२	७२.०९%
२.	महाविद्यालयाच्या प्रकारानुसार नमुना संख्या		
	अनुदानित	२८	३२.५६%
	विनाअनुदानित	५८	६७.४४%
३.	नियुक्ती प्रकारानुसार नमुना संख्या		
	कायमस्वरूपी	४५	५२.३३%
	हंगामी	४१	४७.६७%
४.	लिंगभेद प्रकारानुसार नमुना संख्या		
	स्त्री	५२	६०.४७%
	पुरुष	३४	३९.५३%

सारणी १.२ मध्ये दाखविल्याप्रमाणे प्रस्तुत संशोधनासाठी भौगोलिक प्रकारानुसार २४ म्हणजे २७.९१% ग्रामीण भागातील ग्रंथपाल, ६२ म्हणजे ७२.०९% शहरी भागातील ग्रंथपाल, महाविद्यालयीन प्रकारानुसार २८ म्हणजे ३२.५६% अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, ५८ म्हणजे ६७.४४% विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, नियुक्ती प्रकारानुसार ४५ म्हणजे ५२.३३% कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल, ४१ म्हणजे ४७.६७% हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल

तसेच लिंगानुसार ५२ म्हणजे ६०.४७% महाविद्यालयातील स्त्री ग्रंथपाल, ३४ म्हणजे ३९.५३% महाविद्यालयातील पुरुष ग्रंथपालांची नमुना निवड करण्यात आली ही आकडेवारी वृत्तलेखाच्या साहाय्याने वृत्तलेख १.२ मध्ये पुढीलप्रमाणे.

वृत्तलेख १.२.

विविध प्रकारानुसार नमुना संख्या

१.१२. माहिती संकलनाची साधने

संशोधन कार्यात माहितीला अनन्यसाधारण महत्व आहे. संशोधनात समस्या निर्धारण झाले की, मग संशोधनामध्ये गृहितकांची निर्मिती करावी लागते त्या गृहितकांचे मुल्यांकन करून अंतिम निष्कर्ष काढण्यासाठी माहिती संकलन करावे लागते.

संशोधन उद्दिष्टांच्या अनुसार विविध प्रकारच्या संख्यात्मक किंवा गुणात्मक माहिती मिळवावी लागते प्रश्नावली, मुलाखत व निरीक्षण ही माहिती संकलनाची प्रमुख साधने असून त्याचा उपयोग विशिष्ट तंत्राद्वारे केला जातो (राजोबा, २००३). सदर संशोधनासाठी खालील साधनांचा वापर केला आहे.

१. वैयक्तिक माहितीपत्रक.
२. कार्यसमाधान मापन श्रेणी (संशोधक स्वनिर्मित मापन श्रेणी).
३. कार्यताण मापन श्रेणी (कविटकर, किशोर २००९ यांची कार्यताण मापन श्रेणी).
४. व्यावसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी (मगर, ज्ञानेश्वर २००८ यांची व्यवसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी).

१.१२.१. पद्निश्चयन श्रेणी

पद्निश्चयन याचा अर्थ विविध दर्जाची पदे असतील तर त्यापैकी एकपदी व्यक्तिचे स्थान निश्चित करणे होय. या दर्जाची श्रेणी तयार केली की तिला पद्निश्चयन श्रेणी असे म्हणतात. वाइट, चांगला, बरा, चांगला, उत्तम असे शब्द वापरतो ही एक प्रकारची श्रेणीच आहे.

प्रस्तुत संशोधनात कार्यसमाधन, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीसाठी पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत, पूर्णत असहमत असे बिंदू ठरवून पद्निश्चयन श्रेणी तयार करण्यात आली. पद्निश्चयन श्रेणीच्या मदतीने दृश्य, वर्तन, वृत्ती आणि परिणाम यांचे निरीक्षण परिणामकारकरीतीने मांडता येते त्याच प्रमाणे व्यक्तीचे मत किंवा अभिप्राय संख्यात्मक परिणामात मांडता येते.

१.१२.२. साधनांची निर्मिती

प्रस्तुत संशोधनासाठी संशोधकाने वापरलेली साधने पुढीलप्रमाणे.

वैयक्तिक माहिती पत्रक.

यात महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे नाव, दूरध्वनी क्र., शैक्षणिक पात्रता, ग्रंथपाल पदाचा अनुभव, लिंग, वैवाहिक स्थिती, ग्रंथपाल पदावरील नियुक्ती, संस्थेचे नाव, महाविद्यालयाचे नाव, महाविद्यालयाचा दर्जा, महाविद्यालयाचे ठिकाण, नॅक मुल्यांकन या प्रकारची माहिती घेतली गेली आहे. त्यासाठी वैयक्तिक माहिती पत्रक देण्यात आले ते परिशिष्ट अ मध्ये दिले आहे.

१. ग्रंथपाल कार्यसमाधन मापन श्रेणी

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन अभ्यासण्यासाठी संशोधकाने स्वतः ग्रंथपाल कार्यसमाधन मापन श्रेणी ही साधन निर्मिती केली आहे. निर्मिती साधनाची तज्ञांकडून आशय समप्रमाणता करून पूर्वपथदर्शी व पथदर्शी अभ्यासानंतर विश्वसनियता तपासून संशोधनासाठी वापरण्यात आले. सदर साधनामध्ये एकूण ४७ विधाने आहेत.

ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान मापन श्रेणी

अनु. क्र. (Sr.No.)	विधाने (Statement)	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	सहमत (Agree)	असहमत (Disagree)	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)
१.	मी ध्वनी मुक्त वातावरणत काम करतो /करते. (I work in a noise free environment.)				
२.	माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे. (My library is equipped with modern ICT tools.)				

सदर मापन श्रेणी वरील दाखविल्याप्रमाणे पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत, पूर्णत असहमत ह्या चार बिंदू पद्धतिश्चयन श्रेणानुसार सकारात्मक आणि नकारात्मक विधानाप्रमाणे प्राप्तांक ठरविण्यात आले आहेत.

अनु. क्र. (Sr.No.)	पदे (.)	सकारात्मक विधाने. (Positive Statement.)	नकारात्मक विधाने. (Negative Statement.)
	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	४	१
	सहमत (Agree)	३	२
	असहमत (Disagree)	२	३
	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)	१	४

वरीलप्रमाणे ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान मापन श्रेणीचे गुणदान करण्यात आले यामध्ये ग्रंथपालांना जास्तीत जास्त १८८ गुण व कमीत कमी ४७ गुण मिळू शकतात. प्रस्तुत संशोधन साधनाचा अंतर्गत सातत्य गुणांक तपासाण्यात आला असून तो ०.८३ इतका आहे.

२. ग्रंथपाल कार्यताण मापन श्रेणी

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यताण अभ्यासण्यासाठी वरील मापन श्रेणीचा वापर करण्यात आला आहे. प्रस्तुत संशोधनात वापरण्यात आलेली मापन श्रेणी ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्रतील एम, फील. च्या संशोधनासाठी प्रा. कवितकर, किशोर (२००६) यांनी वापरलेली आहे. त्याच्याकडून तयार साधन घेण्यात आले कारण या साधनाद्वारे संशोधनाची उद्दिष्टे साध्य होऊ शकत असल्याने जसे ज्या जसे हे साधन प्रस्तुत संशोधनात वापरण्यात आले. प्रस्तुत साधनामध्ये एकूण ३२ विधाने आहे.

ग्रंथपाल कार्यताण मापन श्रेणी

अनु.क्र. (Sr.No.)	विधाने (Statement)	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	सहमत (Agree)	असहमत (Disagree)	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)
१.	ग्रंथालयातील वरेच साहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण यतो . (I feel that we lost many reading materials from the library so I am always tensed.)				
२.	ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला वराच मानसिक ताण येतो . (I am always tensed on monthly meeting of library committee.)				

सदर मापन श्रेणी वरील दाखविल्याप्रमाणे पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत, पूर्णत असहमत ह्या चार बिंदू पद्धिचयन श्रेणानुसार सकारात्मक आणि नकारात्मक विधानाप्रमाणे प्राप्तांक ठरविण्यात आले आहेत.

अनु.क्र. (Sr.No.)	पदे (.)	सकारात्मक विधाने . (Positive Statement.)	नकारात्मक विधाने . (Negative Statement.)
	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	४	१
	सहमत (Agree)	३	२
	असहमत (Disagree)	२	३
	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)	१	४

वरीलप्रमाणे ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन मापन श्रेणीचे गुणदान करण्यात आले यामध्ये ग्रंथपालांना जास्तीत जास्त १२८ गुण व कमीत कमी ३२ गुण मिळू शकतात. प्रस्तुत संशोधन साधनाचा अंतर्गत सातत्य गुणांक तपासाण्यात आला असून तो ०.८० इतका आहे.

३.ग्रंथपाल व्यवसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या अभ्यासण्यासाठी वरील मापन श्रेणीचा वापर करण्यात आला आहे. प्रस्तुत संशोधनात वापरण्यात आलेली मापन श्रेणी शिक्षणशास्त्रातील पी, एचडी. च्या संशोधनासाठी प्रा. डॉ. मगर, ज्ञानेश्वर (२०१४) यांनी वापरलेली आहे.त्याच्या अभ्यास विषय प्रस्तुत संशोधन विषयाशी समांतर असल्याने त्याच्या

पूर्वपरवानगीने ग्रंथपाल या विषयाशी आवश्यक बदल करुन त्याच्या मापन श्रेणीचा प्रस्तुत संशोधनात वापर करण्यात आला आहे. प्रस्तुत साधनामध्ये एकूण २१ विधाने आहे.

ग्रंथपाल व्यवसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी

अनु. क्र. (Sr.No.)	विधाने (Statement)	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	सहमत (Agree)	असहमत (Disagree)	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)
१.	मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते. (I am working very hard to become impressive Librarian.)				
२.	ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमुल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. (For me it is very important to follow professional ethics.)				

सदर मापन श्रेणी वरील दाखविल्याप्रमाणे पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत, पूर्णत असहमत ह्या चार बिंदू पद्धतिरचयन श्रेणानुसार सकारात्मक आणि नकारात्मक विधानाप्रमाणे प्राप्तांक ठरविण्यात आले आहेत.

अनु. क्र. (Sr.No.)	पदे (.)	सकारात्मक विधाने. (Positive Statement.)	नकारात्मक विधाने. (Negative Statement.)
	पुर्णतः सहमत (Strongly Agree)	४	१
	सहमत (Agree)	३	२
	असहमत (Disagree)	२	३
	पुर्णतः असहमत (Strongly Disagree)	१	४

वरीलप्रमाणे ग्रंथपालांचे कार्यसमाधन मापन श्रेणीचे गुणदान करण्यात आले यामध्ये ग्रंथपालांना जास्तीत जास्त ८४ गुण व कमीत कमी २१ गुण मिळू शकतात. प्रस्तुत संशोधन साधनाचा अंतर्गत सातत्य गुणांक तपासाण्यात आला असून तो ०.७७ इतका आहे.

१.१३. संशोधन माहिती विश्लेषणाची संख्याशास्त्रीय तंत्रे.

१. केंद्रिय प्रवृत्ती परिमाणे (मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक).
२. विचलनशीलतेची परिमाणे (प्रमाण विचलन, विषमिक्ता आणि शिखरदोष).
३. विविध आलेखांचा वापर.

४. टी परिक्षिका.
५. सहसंबंध गुणक.
६. बहुविध सहसंबंध.

१.१४. माहितीचे पृथःकरण

संशोधन माहिती विश्लेषण ही माहिती संकलनानंतरची प्रक्रिया आहे. प्रश्नावली, मुलाखत आणि निरीक्षण किंवा अन्य पद्धतीने माहिती संकलित केल्यानंतर त्या माहितीचे प्रक्रियन करावे लागते. संकलित केलेल्या अपरिपक्व माहितीला विश्लेषणक्षम बनविण्याची प्रक्रिया म्हणजे तथ्य प्रक्रियन होय ही संशोधनातील आवश्यक आणि अटळ अवस्था आहे. तथ्य संकलन तंत्राद्वारे संकलन केल्यानंतर समोरची संशोधन प्रक्रियेतील महत्वपूर्ण पायरी म्हणजे माहितीचे पृथःकरण होय. प्रस्तुत संशोधनासाठी माहितीच्या पृथःकरणासाठी वर्णनात्मक आणि अनुमानात्मक विश्लेषणचा वापर केला गेला आहे.

१. वर्णनात्मक विश्लेषण

अ. केंद्रिय प्रवृत्तीची परिमाणे (Measures of Central Tendency) .

१. मध्यमान (Mean) .
२. मध्यगा (Median) .
३. बहुलक (Mode) .

ब. विचलनशीलतेची परिमाणे (Measures of Variability) .

१. प्रमाण विचलन (Standard Deviation) .
२. विषमिता (Skewness) .
३. शिखरदोष (Kurtosis) .

२. अनुमानात्मक विश्लेषण

अनुमानात्मक विश्लेषणाचा वापर संकलित स्वरूपाची माहिती आणि विविध चले यांच्या संबंधाची तुलना करण्यासाठी केला जातो. प्रस्तुत संशोधनासाठी पुढील तंत्राचा वापर केला गेला आहे.

अ. टी परिक्षिका

$$t = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\frac{SD_1^2}{N_1} + \frac{SD_2^2}{N_2}}}$$

- M_1 = पहिल्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) मध्यमान .
 M_2 = दुस-या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) मध्यमान .
 SD_1 = पहिल्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) प्रमाणविचलन .
 SD_2 = दुस-या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) प्रमाणविचलन .
 N_1 = पहिल्या गटाची एकूण संख्या .
 N_2 = दुस-या गटाची एकूण संख्या .

ब. सहसंबंधात्मक गुणक

$$r = \frac{N\Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2] [N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

- ΣXY = X आणि Y च्या परिघात गुणाकांची बेरीज .
 ΣX^2 = चलाच्या गुणाकाचा वर्ग
 ΣY^2 = चलाच्या गुणाकाचा वर्ग
 ΣX = चलाच्या गुणाकाचा बेरीज
 ΣY = चलाच्या गुणाकाचा बेरीज
 N = नमुना संख्या

क. बहुविध सहसंबंध

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{r_{12}^2 + r_{13}^2 - 2r_{12} r_{13} r_{23}}{1 - r_{23}^2}}$$

$r_{12} = X_1$ आणि X_2 मधील सहसंबंध

$r_{13} = X_1$ आणि X_3 मधील सहसंबंध

$r_{23} = X_2$ आणि X_3 मधील सहसंबंध

१.१५. संशोधनाचे महत्व

आजच्या माहिती विस्फोटाच्या युगात प्रत्येक क्षेत्रातच अद्ययावत माहितीला अनन्यसाधारण महत्व प्राप्त झाले आहे. ओघानेच आजची ग्रंथालये ही अद्ययावत माहितीवेंद्र असावीत हि प्रत्येकाची गरज बनली आहे कारण प्रत्येक विषयातच भरपूर संशोधन होत आहे. त्यामुळे सूक्ष्मतम अद्ययावत माहितीची भर पडत आहे. अशी माहिती संकलित संग्रहित करून त्या माहितीचे प्रसारण करणे हे काम जेवढे तांत्रिक तेवढेच जिकरीचे झाले आहे.

सार्वजनिक, शैक्षणिक, विशेष आणि व्यवसायिक प्रतिष्ठानांच्या ग्रंथालयांना माहिती प्रसारणची कामे जबाबदारीने पार पाडावी लागणार आहेत. या कार्यात ग्रंथालयांची जबाबदारी अत्यंत महत्वाची आहे पण हे सर्व त्याच वेळेस शक्य होऊ शकणार आहे ज्या वेळेस ग्रंथपालांना त्याचे कार्यसमाधान मिळेल. कार्यसमाधानासाठी त्यांना कार्यताणातून मुक्त करावे लागेल याचा फायदा ग्रंथपालाला या माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात स्वतःला अद्ययावत ठेऊन निर्णयक्षमता, नियोजन आणि तंत्रज्ञानाचा नेमका उपयोग ह्या शास्त्रीय गमकावर त्यांना प्रभुत्व मिळवता येईल तसेच ज्ञानव्यवस्थापनात सहभागी होणे, इलेक्ट्रॉनिक आशय निर्मिती व त्याचे व्यवस्थापन, डेटाबेस निर्मिती, ई गव्हर्नन्सची अंमलबजावणी इ. नवीन कार्य करण्यासाठी ग्रंथपाल सक्षम होईल ग्रंथालयासाठी निधीची उपलब्धी करून देणे, भविष्यकालीन योजना ठरविणे, नविन सेवांची उपलब्धी करणे याचबरोबर व्यवस्थापन आणि इतर ग्रंथालयासंबंधीत व्यक्तिशी संपर्कसाधून ग्रंथालयाच्या उद्दिष्टांची पूर्तता करण्यासाठी आपल्या व्यवस्थापकीय कौशल्याचा वापर करता येईल.

ग्रंथालय वाचकांना ही मोठ्या प्रमाणावर याचा फायदा होईल ग्रंथालयीन सेवा सुविधा उत्तमरीत्या वाचकांना मिळणे शक्य होईल. योग्य वाचकाला योग्य माहिती योग्य वेळेत मिळणे माहितीचा मुक्त प्रवाह, बिनचूक माहितीचा पुरवठा वाचकाला उपलब्ध होईल. वाचकाला त्याच्या

आवडीनुसार वाचनसाहित्य उपलब्ध होऊन वाचकाची ग्रंथालयासंबंधी आस्था निर्माण होण्यात मदत होईल.

उत्तम व्यवस्थापनामुळे कार्य, भूमिका आणि विविध कौशल्य यांची सांगड घालता येईल. व्यवस्थापकीय कार्यात मनुष्यबळ समन्वय, माहिती तंत्रज्ञान आणि आर्थिक स्रोत यांचा समन्वय संस्थेच्या ध्येयपूर्तीसाठी करता येईल. एक उत्तम संस्थेचे आधुनिक ग्रंथालय म्हणून नावलौकिक मिळवून देणे शक्य येईल.

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी या विषयावरील संशोधन असल्यामुळे विद्यापीठ पातळीवर ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी एक संदर्भ म्हणून तर महाविद्यालयीन प्राचार्यांना ग्रंथपालांचा दर्जा, कार्यसमाधानाचे घटक, कार्यताणाची कारणे इ. माहिती सदर संशोधनातून उपलब्ध होणार असल्याने ग्रंथपालांना योग्य दर्जा मिळवून देण्याच्या दृष्टीने हे संशोधन उपयुक्त ठरणार आहे.

१.१६. संशोधनासंबंधी सारांश.

या संशोधनातील प्रकरण निहाय संशोधन सारांश पुढीलप्रमाणे.

प्रकरण १ : प्रस्तावना

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध अभ्यासण्यासाठी प्रस्तुत संशोधन विषय निश्चित करण्यात आला. सदर प्रकरणामध्ये प्रस्तावित संशोधन विषयाची ओळख होण्याच्या दृष्टीने सुरुवातीला प्रस्तावना दिलेली आहे. समस्या विधान हे अभ्यास क्षेत्रातील संशोधनाची समस्या स्पष्ट करणारे औपचारिक विधान असल्याने समस्या विधानाची निश्चिती करून संशोधनासाठी चले ठरविण्यात आली. निश्चित केलेल्या चलांच्या व्याख्या करण्यात आल्या. उद्दिष्टांची मांडणी करून गृहितक ठरविण्यात आली. संशोधन कार्याची चौकट अधिक स्पष्ट होण्यासाठी संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा निश्चित केली गेली आहे. संशोधन समस्या, उद्दिष्ट आणि व्याप्ती मर्यादांचा विचार करून संशोधन पद्धती, संशोधन नमुना, पद्धतिश्चयन श्रेणी ठरवून संशोधनाची साधने आणि तंत्र निश्चित केली गेली.

प्रकरण २ : संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन.

अभ्यासकाने संशोधन समस्येसंबंधित ज्या वाचन साहित्याचे सिंहावलोकन केले त्या वाचन साहित्याचा आढावा सदर प्रकरणात घेण्यात आला आहे. उपलब्ध वाचनसाहित्याच्या विश्लेषणाद्वारे

संबंधित संशोधन विषयावर प्रस्तुत संशोधनाची दिशा निश्चित करणे सोपे झाले.

प्रकरण ३ : कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी संकल्पना आणि स्वरूप.

प्रस्तुत प्रकरणात कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी या संकल्पनांवर चर्चा करण्यात आली आहे. सुरुवातीला प्रस्तावना दिली असून कार्यसमाधान संकल्पना स्पष्ट करून कार्यसमाधानाचे महत्व, कार्यसमाधानावर परिणाम करणारे घटक, कार्यसमाधानासाठी आवश्यक परिस्थिती आणि कार्यसमाधानाशी संबंधित सिद्धांत मांडण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे कार्यताणाची संकल्पना स्पष्ट करून ताणाचे स्वरूप, ताणाचे प्रकार, ताणाची लक्षणे, उगमस्थाने, ताणाचे व्यवस्थापन आणि ताणासंबंधीत सिद्धांत मांडण्यात आले आहे. तसेच व्यावसायिकाची लक्षणे, व्यावसायिक बांधिलकी म्हणजे काय त्यांच्या वेगवेगळ्या घटकांवर प्रकाशझोत टाकण्यात आला आहे.

प्रकरण ४ : माहितीचे विश्लेषण आणि सादरीकरण.

माहितीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.

प्रस्तुत संशोधनाच्या दृष्टीने आवश्यक माहिती संशोधकाने ग्रंथपाल कार्यसमाधान मापन श्रेणी, कार्यताण मापन श्रेणी आणि व्यावसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी यांच्या साहाय्याने संकलित केली आहे. वर्णनात्मक विश्लेषणासाठी केंद्रिय प्रवृत्तीच्या व विचलनशीलतेच्या परिमाणांचा उपयोग केला ती परिमाणे पुढीलप्रमाणे आहेत.

अ. केंद्रिय प्रवृत्तीची परिमाणे (Measures of Central Tendency) .

१. मध्यमान (Mean) . २. मध्यगा (Median) . ३. बहुलक (Mode) .

ब. विचलनशीलतेची परिमाणे (Measures of Variability) .

१. प्रमाण विचलन (Standard Deviation) . २. विषमिता (Skewness) .

३. शिखरदोष (Kurtosis) .

प्रस्तुत संशोधनात केंद्रिय प्रवृत्ती आणि विचलनशीलता संगणकाचा वापर करून काढण्यात आली आहे त्यासाठी एम. एस. एक्सल २००७ हे पॅकेज वापरण्यात आले आहे.

माहितीचे अनुमानात्मक विश्लेषण.

अनुमानात्मक विश्लेषणात गृहितकांची पडताळणी केली गेली. “टी” परीक्षेचा उपयोग करून ग्रामीण व शहरी नमुन्यानुसार, अनुदानित व विनाअनुदानित नमुन्यानुसार, कायमस्वरूपी

नियुक्त आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त नमुन्यानुसार, स्त्री व पुरुष नमुन्यानुसार मध्यमानातील फरकाची सार्थकता काढण्यात आली.

त्याचप्रमाणे परिघात परिगुणक पद्धतीचा उपयोग करुन कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध पडताळून अभ्यासण्यात आला.

तसेच कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील एकत्रित सहसंबंध बहुविध सहसंबंधाचा उपयोग करुन काढण्यात आला.

प्रकरण ५ : निष्कर्ष आणि शिफारशी.

सदर प्रकरणात संशोधन समस्येची पुन्हा एकत्रित मांडणी केली असून संकलित केलेल्या माहितीचे पृथकरण विश्लेषण आणि अर्थनिर्वचनाच्या आधारावर निष्कर्षाची मांडणी करण्यात आली आहे. निष्कर्षाच्या सादरीकरणावरून गृहितकांची तपासणी करण्यात आली. निष्कर्षाच्या आधारावर काही सूचना म्हणजे शिफारशी देण्यात आल्या आहेत. याशिवाय भावी संशोधनासाठी इतरांना उपयुक्त ठरतील असे मूळ संशोधन विषयाशी संबंधीत पुढील संशोधनाला दिशा देऊ शकतील अश्या नवीन विषयांची नोंद करण्यात आली आहे.

संदर्भसूची.

संशोधन समस्येपासून संशोधन कार्य पूर्ण होण्यापर्यंत जे ग्रंथ, संदर्भ ग्रंथ. नियतकालिकातील लेख, वृत्तपत्रातील लेख, शोध निबंध, वेबसाईट इ. स्रोतांची नोंद संदर्भसूची मध्ये करण्यात आली आहे. सदर स्रोतांची नोंद करण्यासाठी ए.पी.ए. (American Psychological Association) शैलीचा उपयोग करण्यात आला आहे.

परिशिष्टे.

जी माहिती महत्वाची आहे पण इतर प्रकरणात ती देणे इष्ट ठरत नाही अश्या माहितीचा समावेश परिशिष्टामध्ये करणे आवश्यक असते. सदर संशोधनात संदर्भसूची नंतर संशोधनात तथ्य संकलनासाठी प्रश्नावली तंत्राचा उपयोग केला गेला असून त्याची एक प्रत परिशिष्टमध्ये देण्यात आली आहे.

सारांश

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध अभ्यासण्यासाठी प्रस्तुत संशोधन विषय निश्चित करण्यात आला. सदर

प्रकरणामध्ये प्रस्तावित संशोधन विषयाची ओळख होण्याच्या दृष्टीने सुरुवातीला प्रस्तावना दिलेली आहे. समस्या विधान हे अभ्यास क्षेत्रातील संशोधनाची समस्या स्पष्ट करणारे औपचारिक विधान असल्याने समस्या विधानाची निश्चितीकरण संशोधनासाठी चले ठरविण्यात आली. निश्चित केलेल्या चलांच्या व्याख्या करण्यात आल्या. संशोधनादरम्यान करावयाच्या कामाची यादी केली गेली म्हणजे उद्दिष्टांची मांडणी करून परिकल्पना ठरविण्यात आल्या. संशोधन कार्याची चौकट अधिक स्पष्ट होण्यासाठी संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा निश्चित केली गेली. संशोधन समस्या, उद्दिष्ट आणि व्याप्ती मर्यादांचा विचार करून संशोधन पद्धती, संशोधन नमुना, साधने आणि तंत्र ठरविण्यात आली.

संदर्भ सूची

- कऱ्हाडे, बी. एम. (२००७). शास्त्रीय संशोधन पद्धती. नागपूर: पिंपळापुरे अॅण्ड कं पब्लिशर्स. पृ. १.
- कवितकर, किशोर. (२००६). महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण या मधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल. लघु संशोधन प्रबंध. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
- कोण्णूर, एम. बी., कोण्णूर, सुजाता आणि माणगांवकर, उष: प्रभा. (२००८). डायमंड ग्रंथालय व माहितीशास्त्रकोश. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन्स. पृ. २८१.
- ढगे, एस. के. आणि हासे, सी. पी. (२०११). संशोधन पद्धती. पुणे: के. एस. पब्लिकेशन. पृ. १२४.
- थोटे, पी. वाय. (२०००). समाजकार्य संशोधन आणि प्रबंध लेखन. नागपूर: विद्या प्रकाशन. पृ. २४.
- निकोसे, सत्यप्रकाश (२००७). ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पद्धती. नागपूर: प्रज्ञा प्रकाशन. पृ. ०४.
- पंडित, ब. बि. (१९९७). शिक्षणातील संशोधन अभिकल्प. पुणे: नूतन प्रकाशन. पृ. १४, २०, ४७.
- पोतदार, श्री. पां. (२००८). ग्रंथपालनाची नैतिकता व आचारसंहिता. ज्ञानगंगोत्री, ०८(०४). ०३.

- राजोबा, उमा. (२००३). संशोधन आराखडा. ज्ञानगंगोत्री, ०३(०३). ७४.
- तत्रैव. पृ. ७५.
- तत्रैव. पृ. ७३.
- रामदासी, नागनाथ रा. (२०१०). केवळ महत्व माहितीला भाग ३. ज्ञानगंगोत्री, ११(०२). २०.
- भिंताळे, वि. रा. (१९९९). शैक्षणिक संशोधन पद्धती. पूणे: नूतन प्रकाशन. पृ. १०६.
- मगर, ज्ञानेश्वर. (२००८). माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधान व व्यावसायिक तणाव यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल लघु संशोधन प्रबंध. मुंबई: मुंबई विद्यापीठ.
- Fairchild, H. P. (1959). *Dictionary of Sociology*. New York: Littlefield, Adams and Co. P.265.
- Lawler, E. E. and Hall, D. (1970). The relation of job characteristics to job involvement, satisfaction and intrinsic motivation. *Journal of applied psychology*, 54, 305-312.
- Zimbardo, p., Weber, A. and Johnson, R. (2003). *Psychology: Core concept*. Boston: Allyn and Bacon.

प्रकरण दुसरे

संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन

- २.१. प्रस्तावना
- २.२. संबंधित साहित्याच्या अभ्यासाचे महत्व.
- २.३. कार्यसमाधाशी संबंधित संशोधने
- २.४. कार्यताणाशी संबंधित संशोधने
- २.५. व्यावसायिक बांधिलकीशी संबंधित संशोधने
- २.१. प्रस्तावना

प्रस्तावित संशोधनाच्या संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन करणे ही संशोधनातील महत्वाची पायरी आहे. संशोधकाने आपल्या अभ्यासाचे क्षेत्र आणि अभ्यासाचा विषय निश्चित केल्या नंतर संशोधकाला आपल्या अभ्यासविषयातील अदयावत माहितीव्यतिरिक्त त्या विषय क्षेत्रातील गतकालीन कामाचा, उपलब्ध साहित्याचा आणि संशोधनाचा आढावा घेणे महत्वाचे असते. साहित्याचे सिंहावलोकन म्हणजे संबंधित संशोधन विषयावर या पूर्वी काय संशोधन झाले आहे संबंधित विषयश्रेत्रासंदर्भात काय लिहिले गेले आहे त्याची नोंद घेणे होय. ईबेलिंग आणि गिब्सनुसार प्रस्तावित संशोधन विषयावर विद्वत वाचनसाहित्यामध्ये चर्चिलेल्या, व्याख्या, पद्धती, प्रक्रिया, कार्य, प्रचलित विचार तसेच तत्व, सिद्धांत, सूत्रे इत्यादींचे समीक्षात्मक संश्लेषण म्हणजे वाचनसाहित्य आढावा. (Ebellling, 2008).

अभ्यासकाला त्याच्या अभ्यासविषयाच्या अनुषंगाने गतकालीन झालेल्या संशोधनाचा आढावा लागतो. त्यासाठी प्रकाशित अप्रकाशित साहित्याचे सिंहावलोकन करावे लागते. या मागचा उद्देश म्हणजे संबंधित अभ्यासविषयाची पार्श्वभूमी लक्षात घेऊन त्या मागील सर्व माहितीचा अभ्यास करणे होय. याद्वारे अभ्यासक गतकालीन घडामोडीचा अभ्यास करून पुढे योग्य निष्कर्षापर्यंत पोहचू शकतो. गतकालीन झालेल्या संशोधनाचा आढावा घेत असतांना मागील संशोधनाच्या संकल्पना, संशोधनासाठी वापरलेली संशोधन पद्धती, माहिती संकलनाची साधने आणि संशोधनाची निष्कर्ष हे पुढील उद्दिष्ट्य गाठण्यासाठी दिशा देतात. संबंधित साहित्याच्या सिंहावलोकनाने अनावश्यक माहिती आणि पुनरावृत्ती टाळता येते. प्रचलित संशोधनाची सत्यता पडताळणीसाठी प्रचलित संशोधनाच्या निष्कर्षाची गतकालीन संशोधनाच्या निष्कर्षाशी तुलना करणे गरजेचे असते. अशी

तुलना केवल वाचनसाहित्याच्या सिंहावलोकनाने शक्य होते. वाचनसाहित्य आढाव्याची उपयुक्तता लक्षात घेऊन सदर प्रकरणात संबंधीत साहित्याच्या सिंहावलोकनासंदर्भात चर्चा केली आहे.

२.२. संबंधीत साहित्याच्या अभ्यासाचे महत्व.

संशोधन कार्यहाती घेतल्या नंतर त्या विशिष्ट अभ्यास क्षेत्रातील अदयावत ज्ञाना व्यतिरिक्त त्या अभ्यास क्षेत्रात आधी होऊन गेलेल्या कामाचा उपलब्ध असलेल्या साहित्याचा तसेच त्या विशिष्ट अभ्यास क्षेत्रातील संशोधनाचा आढावा घेणे आवश्यक असते म्हणजेच संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन करणे महत्वाचे असते. साहित्याचे सिंहावलोकन केल्याने सुरुवातीपासूनच त्या अभ्यास विषयासंबंधीची माहितीचा आढावा घेता येतो म्हणजेच संपूर्ण माहिती कळते. या माहितीचा अथवा ज्ञानाचा संशोधनासाठी उपयोग होतो. संशोधन हे भूतकालीन संशोधनापासून वेगळे होऊ शकत नाही. त्यामुळे भूतकालीन संशोधन आणि वर्तमानकाळातील संशोधन यांचा एकत्र विचार करावा लागतो. प्रत्येक संशोधन हे भूतकालीन संशोधनावरच आधारीत असते. त्यामुळे गतकालीन संबंधीत साहित्याचे सिंहावलोकन महत्वाचे ठरते.

साहित्याच्या सिंहावलोकनाचे महत्व खालीलप्रमाणे सांगता येईल.

१. संबंधीत संशोधन समस्येचा इतिहास जाणून घेता येतो.

विशिष्ट अभ्यास क्षेत्रातील समस्येबाबत आतापर्यंत कोण कोणते संशोधन झाले आहे कोणत्या संशोधकांनी ते संशोधन केले आहे सदर समस्या भूतकालीन संशोधनाशी कसे संबंधित आहे या संदर्भातील माहिती ही वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनावरून मिळते.

२. उपेक्षित घटक जाणून घेता येतात.

वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनावरून विशिष्ट अभ्यास क्षेत्रातील समस्येचा कोणता घटक दुर्लक्षित आहे त्याच्याकडे वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनाच्या माध्यमातून लक्ष वेधले जाते आणि भूतकालीन संशोधनात उपेक्षित राहिलेल्या घटकांची उणीव प्रस्तुत संशोधनात भरून काढणे शक्य होते.

३. योग्य समस्या विधानाची निर्मिती करता येते.

संबंधित वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनातून संशोधन विषयाशी संबंधित विविध संकल्पनांची माहिती होते. या संकल्पनांच्या मदतीने समस्या विधान तयार करता येते.

४. भूतकालीन संशोधनातील त्रुटींचे परिक्षण करणे.

भूतकालीन संशोधन आणि प्रस्तुत संशोधनातचा तुलनात्मक अभ्यास करुन भूतकालीन संशोधन संशोधनासाठी वापरलेली संशोधन पद्धतीतील व तंत्रामधील उणीवा लक्षात घेऊन आणि प्रस्तुत संशोधनात इतर पद्धती आणि तंत्राचा वापर करुन त्या उणीवा दूर करण्यासाठी वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकन महत्वाचे ठरते.

५. भूतकालीन संशोधनाच्या निष्कर्षाची सत्यता तपासणे.

भूतकालीन संशोधन विषयाचे निष्कर्ष वस्तुनिष्ठ माहितीवर होते का त्याच्यामध्ये निःपक्षपातीपणा आहे का याची फेरतपासणी वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनावरुन करता येते.

६. प्रस्तुत संशोधनासाठी तात्विक अधिष्ठान मांडणे.

प्रस्तुत संशोधनासाठी पायाभूत सिद्धांताचा शोध घेऊन त्याचा अभ्यास करणे त्याचे विश्लेषण करणे भूतकालीन संशोधनाचा अभ्यास करुन पायाभूत सिद्धांताची निश्चिती करणे हे वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकनावरुन ठरवता येते.

७. संशोधनाची पुनरावृत्ती टाळणे.

संशोधनासाठी वाचन साहित्याच्या सिंहावलोकन केले नाही तर संशोधनात अनेक अडचणी येऊन वेळ, पैसा आणि श्रम मोठया प्रमाणात खर्च होतो तसेच संशोधनाची पुनरावृत्ती होण्याची शक्यता असते असे होऊ नये संशोधन कार्याला योग्य दिशा देण्यासाठी पूर्वसाहित्याचा आढावा घेणे महत्वाचे ठरते.

२.३. कार्यसमाधानाशी संबंधित संशोधने

अन्नम्माल, जे. आणि इंद्रजिथ, आर. (२०१६) यांचा संशोधन विषय हा थिरुवरूर जिल्हयातील सार्वजनिक आणि खाजगी बँकेमधील महिला कर्मचाऱ्यांचे कार्यसमाधान असा होता. १०० प्रतिसादकांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. आलेले निष्कर्ष नोकरीच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने बहूतेक स्त्रीयांनी बँकेची नोकरी स्विकारली. बहूतेक स्त्रीयां बँकेच्या नोकरीबाबत समाधानी आहेत. (Annammal and Indirajith, R.2016).

टी. एस. प्रेमीश प्रिया. (२०१५) यांचे संशोधन हे मदुराई जिल्हातील शैक्षणिक संस्थामधील ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कार्यसमाधान असे होते. माहिती संकलनासाठी मदुराई जिल्हातील ८२ ग्रंथालयातील २२५ ग्रंथालय व्यवसायिकांना प्रश्नावली वितरीत करुन माहितीचे संकलन करण्यात आले. संकलित माहिती विश्लेषणावरुन असे निदर्शनास आले की

मदुराई जिल्हातील शैक्षणिक संस्थामधील ग्रंथालय व्यवसायिक कार्यसमाधानी आहेत. (T. S.

Premish, 2015).

जंगे, सुरेश आणि गवळी, वंदना. (२०१४) यांचा संशोधन विषय हा महाराष्ट्र राज्यातील ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कार्यसमाधान: एक अभ्यास असा होता. सदर संशोधनासाठी महाराष्ट्रातील ३५ जिल्हातील ५२४ ग्रंथालयांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली होती. माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली वितरीत करण्यात आल्या होत्या. त्यातील ४४० प्रश्नावल्यांना प्रतिसादकांकडून प्रतिसाद मिळाला. मिळालेल्या माहितीच्या विश्लेषणावरून निष्कर्ष असे आले की ग्रंथालय व्यवसायिकांची कार्यसमाधानाची पातळी ही मध्यम स्वरूपाची आहे. (Jange and Gavali, 2014).

पॉल, नियोज कुमार., कॉवर, उदय वृष्ण. आणि राभा, रानु धार. (२०१४) यांचे संशोधन हे चाचर जिल्हातील शैक्षणिक ग्रंथालय व्यवसायिकांचे प्रशिक्षण आणि कार्यसमाधान एक अभ्यास असे होते. सदर संशोधनासाठी चाचर जिल्हातील सर्व शैक्षणिक ग्रंथालय व्यवसायिकांची नमुना म्हणून निवड केली गेली. माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली हे साधन वापरण्यात आले. संकलित केलेल्या माहितीच्या विश्लेषणावरून असे निष्कर्ष समोर आले की बऱ्याच ग्रंथालय व्यवसायिक विविध संस्था आणि संघटनांनी आयोजित केलेले प्रशिक्षण कार्यक्रम करत नाहीत (Paul, Konwar and Rabha, 2014)

जयारामन, एस. आणि कुमार, महेश. (२०१३) यांचे संशोधन हे कोयंबतूर शहरातील डिजिटल ग्रंथालयातील व्यवसायिकांचे कार्यसमाधानाची पातळी मोजणे आणि ग्रंथालय व्यवसायिकांवर ग्रंथालयीन कामाचा कार्यसमाधानावर कसा परिणाम होतो हे अभ्यासणे. डिजिटायझेशनमूळे ग्रंथालयात सध्या प्रगल्भ बदल होत आहे. ग्रंथालयामध्ये ग्रंथालयीन कामाविषयी व्यावसायिक दृष्ट्या कार्यसमाधान हे महत्वाचे आहे. सदर अभ्यास दर्शवितो की स्वातंत्र, कामातील विविधता, कामाची सामाजिक स्थिती, देखरेख, नैतिक मूल्य, अधिकार, ग्रंथालय धोरण, सहकारी कर्मचारी संबंध यांचे कार्यसमाधानात ठळक परिणाम दिसतात शिवाय या संशोधनाच्या निष्कर्षानुसार ग्रंथालयीन व्यवसायिक हे कमी कार्यसमाधानी आहेत असे लक्षात येते. (Jayaraman and Kumar, 2013)

कविटकर, किशोर. (२०१३) यांनी केलेले संशोधन हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान व कार्यताण यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास असा असून एकूण ४० कला. वाणिज्य

आणि विज्ञान महाविद्यालयांच्या ग्रंथपालांना प्रश्नावल्या वितरित करण्यात आल्या त्यातील ३२ प्रश्नावल्या प्रतिसाद मिळाला. सदर अभ्यासातून असे स्पष्ट झाले की अनुदानित महाविद्यालयातील बहुतांश ग्रंथपालांना कार्यसमाधान मिळते त्यामानाने विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना मात्र कार्यताणाला सामोरे जावे लागते आणि कार्यसमाधान मिळण्याचे प्रमाण अत्यल्प आहे. (कविटकर, २००६).

गोमाथी, पी. (२०१३) यांचे संशोधन हे सलेम जिल्हयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान या विषयावर असून सदर अभ्यासासाठी संपूर्ण सलेम जिल्हयाचा समावेश करण्यात आला. यात सर्व शैक्षणिक, विशेष आणि सार्वजनिक ग्रंथालयांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. ६० प्रश्नावलीनां प्रतिसाद मिळाला. सदर अभ्यासाचा निष्कर्ष असा आला की जास्तीत जास्त ग्रंथपाल हे कार्यसमाधानी आहेत. (Gomathi, 2013).

हैदर, मोईन आणि बाटूल, सईदा हिना (२०१३) यांचे संशोधन हे लाहोरमधील सरकारी आणि खाजगी संस्थांमधील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचा तुलनात्मक अभ्यास होता. माहिती संकलनासाठी प्रश्नावलीचा उपयोग करण्यात आला असून कार्यसमाधान मोजण्यासाठी आठ घटकांचा समावेश केला आहे. भौतिक वातावरण, पायाभूत सुविधा, व्यक्तिगत प्रगती, संस्थात्मक संस्कृती, सामाजिक प्रतिष्ठा, वेतन, बक्षिसे, बढती, आणि कामाचे स्वरूप संशोधनाच्या निष्कर्षातून असे लक्षात येते की सरकारी क्षेत्रातील ग्रंथपाल हे खाजगी क्षेत्रातील ग्रंथपालांपेक्षा जास्त कार्यसमाधानी आहेत. (Hyder and Batool, 2013).

उल्लाह, आय. (२०१३) यांचे संशोधन हे लाहोरमधील महाविद्यालय पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यप्रणाली यांच्यातील सहसंबंधाचा अभ्यास होता. अनुदानित आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील सर्व ग्रंथपालांचे माहिती संकलनासाठी निवड करण्यात आली. माहिती संकलनासाठी ८० प्रश्नावल्या वितरित करण्यात आल्या त्यातील ६४ प्रश्नावल्या भरून मिळाल्या मिळालेल्या माहितीवरून कार्यप्रणालीचा कार्यसमाधाशी सहसंबंध आहे. (Ullah, 2013)

असदुल्लाह, बी., इस्लाम, मुहम्मद एस. आणि नागराजन, एम. (२०१२) यांचे संशोधन हे तामिळनाडूमधील कुदडलोर आणि बेल्लोरे जिल्हातील शैक्षणिक ग्रंथालय व्यवसायिकांचे लोकसंख्याशास्त्रीय वैशिष्ट्य आणि कार्यसमाधान यांच्यातील संबंधाचे परिक्षण करणे. माहिती संकलनासाठी १२४ ग्रंथालय व्यवसायिकांना प्रश्नावली पाठविण्यात आली त्यातून माहिती

संकलनासाठी वापरण्याजोग्या १०४ प्रश्नावल्या मिळाल्या एवूण टक्केवारी ९१% कमी अनुभवी असलेल्या ग्रंथपालांपेक्षा अनुभवी आणि उच्च प्रात्रताधारक ग्रंथालय व्यवसायिक अधिक समाधानी होते. (Asadullah, Esmail and Nagarajan, 2012).

सोमवीर आणि कौशिक, सुधा . (२०१२) यांचे संशोधन हे हरियाणा राज्यातील ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कार्यसमाधान या विषयावर असून या अभ्यासाचा उद्देश ग्रंथालय व्यवसायिकांच्या कार्यसमाधानाचे परीक्षण करणे होता. हरियाणा राज्यातील १०० खाजगी अभियांत्रिकी आणि व्यवस्थापन महाविद्यालयांकडून माहिती संकलित करण्यात आली. माहिती विश्लेषणानंतर असे समोर आले की कार्यसमाधान हे त्यांच्या लैंगिकतेशी, ते ज्या ग्रंथालयात काम करतात त्या ग्रंथालयाचा प्रकार किंवा त्यांच्या गरजांशी संबंधीत नाही परंतू ते त्यांच्या कामाच्या ठिकाणच्या वातावरणाशी संबंधीत आहे. कार्यसमाधानासाठी पर्यवेक्षकीय वातावरण आणि स्वतःच्या कार्याची आवश्यक वैशिष्ट्ये महत्वाची ठरतात. (Somvir and Kaushik, 2012).

बालसुब्रमहण्यम, पी आणि चंद्रराव, एस. (२०११) यांनी तामिळनाडूमधील तिरुवली जिल्ह्यातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान यावर संशोधन केले . सदर संशोधनात शैक्षणिक, सार्वजनिक आणि विशेष ग्रंथालयांचा समावेश आहे. नमुना निवड पद्धतीने १०० ग्रंथालय व्यवसायिकांची निवड करण्यात आली. अभ्यासातून असे आढळून आले बहुतांश ग्रंथपाल हे कार्यसमाधानी आहेत त्याचबरोबर त्यांचे असे म्हणणे आहे की त्यांना सामाजिक प्रतिष्ठा मिळण्यासाठी ह्या व्यवसायाची मोठ्या प्रमाणात मदत होते. सदर अभ्यासात कामातील निर्णय, स्वातंत्र्य आणि पुढाकार यांना पुरेसावाव आहे असे बहुतांश ग्रंथपालांनी मान्य केले. प्रतिक्रिया देणाऱ्यापैकी ६८% कार्यसमाधान मिळत असल्याचे स्पष्ट झाले. (Balasubramanian, 2011)

पुरुषोत्तमा, गौडा एम. (२००९) यांचा संशोधन विषय हा व्यवस्थापन मंडळाबाबत ग्रंथालय व्यवसायिकांची कार्यसमाधान पातळी बघणे असा होता. सदर संशोधनाच्या माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली या साधनाचा वापर करण्यात आला असून १२४ ग्रंथालय व्यवसायिकांना प्रश्नावल्या वितरित करण्यात आल्या होत्या. त्यातील ७८ प्रश्नावल्या भरून प्राप्त झाल्या. संशोधनाच्या आलेल्या निष्कर्षानुसार ग्रंथालय व्यवसायिक व्यवस्थापन मंडळाबाबत समाधानी आहेत. (Purushothama, 2009).

वर्मा, शिल्पी., महावार, के. एल. आणि नारायण, योगेश चंद्रा. (२००९) यांच्या

संशोधनाचा विषय हा कृषी आणि तंत्रज्ञान (उत्तराखंड) गोविंद बल्लभ पंत विद्यापीठातील ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कार्य समाधान : एक अभ्यास असा होता. विद्यापीठातील सर्व ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांकडून प्रश्नावलीच्या माध्यमातून माहिती संकलित केली आलेल्या निष्कर्षावरून असे समोर आले की ग्रंथालय सेवा पूर्विण्याच्याबाबतीत लागणारी कर्मचारी संख्येबाबत ग्रंथपाल समाधानी नाहीत. (Varma, Mahawar and Narayan, 2009).

कुझ्याक. (२००८) सार्वजनिक ग्रंथालयातील कार्यसमाधानासंदर्भात एक सर्वेक्षण केले. या सर्वेक्षणातून ७०% प्रतिसादकांनी प्रतिसाद दिला. सदर सर्वेक्षणाचे निष्कर्षातून असे समोर आले की ते आपल्या नोकरीबाबत एकतर ते खूप समाधानी आहेत किंवा फक्त समाधानी आहेत. ८७% सार्वजनिक ग्रंथालयातील प्रतिसादकांनी ग्रंथालय व्यवसाय हे एक चांगले करिअर आहे असे सांगितले. (Kuzyk, 2008).

बोन्नई, होरेस्टड. (२००८) यांचे संशोधन हे अमेरिकेतील शैक्षणिक ग्रंथपालांची स्थिती आणि व्यवसाय समाधान ठरविणे. २०% प्रतिसादक हे सहकर्मचाऱ्यांबरोबर असलेले त्यांचे संबंध, वाचकांशी असलेले संबंध, नेमून दिलेल्या कामाबाबत समाधानी आहेत. वेतन, बढतीची संधी यासंदर्भात असमाधानी आहेत.

मोडल, अरुप कुमार., बंदयोपाध्यय, अमित कुमार आणि अली, अहमद तोहेर हसन. (२०१४) यांचे संशोधन हे वेस्ट बंगालमधील विद्यापीठ ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कार्यसमाधान या विषयावर असून वेस्ट बंगालमधील यु.जी.सी. संलग्नित विद्यापीठांचा समावेश करण्यात आला. माहिती संकलनासाठी ९३ प्रश्नावल्याचे वितरण करण्यात आले त्यातील ६३ प्रश्नावल्यांना प्रतिसाद मिळाला. माहिती विश्लेषणानंतर आलेल्या निष्कर्षानुसार ग्रंथालय व्यवसायिक हे त्यांच्या सहकर्मचाऱ्यांबाबत आणि कामाबाबत समाधानी दिसून येतात परंतु आर्थिक लाभ आणि विद्यापीठाच्या बढती धोरणाबाबत असमाधानी आहेत. (Mondal, Bandyopadhyay and Hasan, 2014)

मल्लइह, टी. व्हाय. (२००५) यांचे संशोधन विषय हा कर्नाटक मधील विद्यापीठीय ग्रंथालय व्यवसायिकांचे कामगिरी व्यवस्थापन आणि कार्यसमाधान : एक अभ्यास असा होतो कर्नाटक मधील १५ विद्यापीठा मधील २१८ कर्मचाऱ्यांकडून प्रश्नावली या साधनाचा वापर करून माहिती संकलित केली गेली. १८८ प्रश्नावल्या भरून प्राप्त झाल्या. माहिती विश्लेषणावरून असे

निष्कर्ष आले की कार्यसमाधान मिळण्यासाठी कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती, शारीरिक , सामाजिक व मानसिक परिस्थिती महत्वाची असते .(Mallaiah,2008).

परवीन, एल. (२००५) यांनी लाहोरमधील महिला महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि संघटनात्मक बांधिलकीमधील संबंधाचा अभ्यास केला. सदर अभ्यासासाठी १५ गृहितक तयार केली. ६१ महिला ग्रंथपालाकडून प्रश्नावलीला प्रतिसाद मिळाला. संशोधनाचे निष्कर्ष हे महिला ग्रंथपाल ह्या त्यांच्या बढतीबाबत असमाधानी आहेत तसेच त्यांना मिळणा- या वेतनावर, कार्यप्रणालीवर आणि इतर सुविधाबाबत ते समाधानी नाहीत. (Pervin,2012).

सिरपे. (१९९९) यांचे संशोधन हे वुन्वेत मधील विद्यापीठीय ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे सर्वेक्षण या विषयावर असून सर्वेक्षणासाठी जे. एस. एस. हे साधन वापरण्यात आले. संशोधनाचा निकाल असे दर्शवितो की साधारणपणे सर्व ग्रंथपाल कार्यसमाधानी आहेत पण संवाद आणि ऑपरेटिंग प्रक्रियेबाबत समाधानी नाहीत. (Sierpe,1999).

चोपडा, कमल. (१९८४). यांनी केलेले संशोधन हे लखनऊ शहरातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान असे होते. प्रश्नावलीच्या माध्यमातून १०० ग्रंथपालाकडून माहिती संकलित केली. माहिती विश्लेषणावरून असे निकर्ष आले की बढती, वेतन आणि नोकरी सुरक्षितता याबाबत ग्रंथपाल समाधानी नाहीत. (Chopra,1984).

वाउघन आणि डुन. (१९७४). यांनी ०६ विद्यापीठ ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या कार्यसमाधानाचा अभ्यास केला. त्यांनी वर्णनात्मक प्रश्न ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या कामाच्या वातावरणाबाबत विचारले यावरून असे लक्षात आले की व्यवस्थापकीय वातावरणाचा कर्मचाऱ्यांच्या कार्यसमाधानावर, उत्पादतेवर प्रत्यक्ष परिणाम होतो. (Vaughn and Dunn,1999).

२.४. कार्यताणाशी संबंधीत संशोधने

इकोने, चियेरे एन. (२०१५) यांचा संशोधन विषय हा ग्रंथालय व्यवयायिकांचा कार्यताण आणि मानसशास्त्रीयहीतः दक्षिण पश्चिम नायजेरियातील निवडक विद्यापीठील ग्रंथालयातील ग्रंथालय कर्मचारी सर्वेक्षण असा होता. दक्षिण पश्चिम नायजेरियातील निवडक विद्यापीठातील १२५ ग्रंथालय कर्मचाऱ्याची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. आलेले निष्कर्ष तंत्रज्ञान, कार्या ठिकाणतील वातावरण, व्यवस्थापन मंडळाकडून येणारा ताण, अतिरिक्त कामाचे दडपण आणि कमी मिळणारे वेतन ह्या सर्व घटकांमुळे कार्यताण ग्रंथालय कर्मचाऱ्यावर आहे. (Ikonne,2015).

साळुंके, नंदकुमार लक्ष्मण आणि हेमाडे, निलिमा नामदेव. (२०१५) यांचा संशोधनाचा विषय ग्रंथालय व्यवसायिकांच्या कार्यताणाशी संबंधीत समस्या : एक अभ्यास. सदर संशोधन हे केवळ सांगली आणि कोल्हापूर जिल्हयाशी संबंधीत होते. संकलित माहिती वरून पुढील निष्कर्ष आले ग्रंथपालांना वेगवेगळ्या प्रकारच्या कार्यताणाला सामोरे जावे लागते यात वेतन, ग्रंथालयीन कर्मचारी, बजेट, आधुनिक तंत्रज्ञान, अतिरिक्त काम इ.चा कार्यताण वाढीत समावेश होतो. (Salunke and Hemade, 2015).

मोउली, चंद्रा आणि वृष्णन, अरुल एस. (२०१४) यांचे संशोधन हे चेन्नईमधील खाजगी कला आणि विज्ञान महाविद्यालयीन ग्रंथपालाचा कार्यताणाचा प्रायोगिक अभ्यास असा होता. १२० शैक्षणिक ग्रंथपालांना माहिती संकलनासाठी प्रश्नावल्या वितरित करण्यात आल्या. संशोधनाचे आलेले निष्कर्ष हे ५८ पुरुष ग्रंथपालांना उच्च प्रतीचा कार्यताण आहे २० प्रतिसादकाचे वय ३१ ते ३५ पर्यंत आहे २७ प्रतिसादकाचे वय ३० वर्षांपेक्षा जास्त असून कार्यताण कमी प्रतीचा आहे. (Mouli and Krishnan, 2014).

विजेतूनगे, प्रदिपा. (२०१२) यांचा संशोधन विषय हा श्रीलंकेमधील विद्यापीठ ग्रंथालयातील ग्रंथपालाचा कार्यताण हा होता. श्रीलंकेमधील १३ विद्यापीठातील ग्रंथपालांना माहिती संकलनासाठी प्रश्नावल्या पाठविण्यात आल्या त्यातील ८ प्रश्नावल्यां भरून प्राप्त झाल्या. मिळालेल्या माहितीवरून असे लक्षात आले श्रीलंकेमधील ग्रंथपालांना मोठ्या प्रमाणात कार्यताण आहे. (Wijetunge, 2012).

राठा, भूपेंद्र, हरदिया माया आणि नायडू, जी. एच. एस. (२०१२) यांचे संशोधन हे इंदोर शहरातील खजगी अभियंत्रिकी महाविद्यालयाच्या स्पर्धात्मक वातावरणात ग्रंथालय व्यवसायिक आणि आव्हानात्मक कामाच्या मागणीचा कार्यताण असे असून सदर अभ्यास ग्रंथालय व्यवसायिकांच्या कार्यताणाच्या वेगवेगळ्या पातळ्या समोर आणतो आणि नकारात्मक ताण हा सकारात्मकतेत कसा आपल्या सेवेत आणि कार्यात बदलायचा यासंदर्भात मार्गदर्शक ठरतो. (Ratha, Hardia and Naidu, 2012).

बाबाटोपे, ईहूओम सॅन्ड्रा. (२०१३) यांचे संशोधन विषय हा डेल्टा राज्यातील पॉलिटेक्निक विद्यालयातील ग्रंथपालांना येणारा कार्यताण असा विषय होता. माहिती संकलनासाठी ५६ ग्रंथपालांकडून प्रश्नावली भरून घेण्यात आली. संशोधनाचे निष्कर्ष कार्यताण येण्या मागे

व्यवस्थापन मंडळ, कामाच्या ठिकाणचे वातावरण. अतिरिक्त कार्य, नविन तंत्रज्ञान, अपूरी समर्थन प्रणाली घटक आहेत. (Babatope, 2013).

ओगुंलना, इ. के. आणि इतर. (२०१३) यांचा संशोधन विषय हा दक्षिण पश्चिम नायजेरियामधील निवडक विद्यापीठातील शैक्षणिक ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि कार्यसमाधानाचा सहसंबंधा हा होता. माहिती संकलनासाठी प्रश्नवली साधन वापरण्यात आले असून एकूण ८७ ग्रंथपालांकडून माहिती संकलित करण्यात आली. संशोधनाचे निष्कर्ष पुरुष आणि स्त्रीच्या कार्यताणात असमानता आहे. आणि कार्यसमाधान नाही. कार्यताणाचा कार्यसमाधाशी संबंध असल्याचे दिसून आले. (Ogunlana and others, 2013)

जयप्रकाश, के., रेखा, ऐ. पी. आणि राजेंद्रन, एस. (२०१३) यांचे संशोधन हे ग्रंथालय व्यवसायिकाचा कार्यताण एक अभ्यास असा होता. ग्रंथालय व्यवसायिकांना माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली वितरित करण्यात आली. सदर अभ्यासा निकाल असा आला की कमाल ग्रंथपाल हे कार्यताण अनुभवत आहेत. (Jayaprakash, Rekha and Rajendiran, 2013).

अजला, ई. बी. (२०११) यांनी केलेल्या संशोधनाचा उद्देश हा नायजेरिया विद्यापीठाशी संलग्नित ग्रंथालय व्यवसायिकांचा कार्यताणाचा अभ्यास असा आहे. नायजेरियातील संपूर्ण लोकसंख्या ताणाला सामोरे जात आहे. खर तर ग्रंथालय व्यवसायिकांसाठी गंभीर मुद्दे आहेत विशेषत शैक्षणिक ग्रंथपालासाठी नवीन अपेक्षा, सतत बदलत असलेली भूमिका, माहितीचे स्वरूप, विद्यापीठ प्रणाली, ग्रंथालय माहितीशास्त्रातील माहिती तंत्रज्ञानाचा उदय, निधी समस्या इ. मुळे नायजेरियन ग्रंथालय व्यवसायिक सतत कार्यताणात आहे. अपुरे मनुष्यबळ इतर साधने आणि भूमिका संघर्षामुळे ग्रंथालय व्यवसायिकांवरील कार्यताण वाढत आहे. (Ajala, 2011).

महालक्ष्मी, के. आणि सोरनाम, अलीय (२०११) यांनी आपला संशोधन विषय अन्ना विद्यापीठामधील अभियंत्रकी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांची उत्पादकता वाढविण्यासाठी केलेल्या कार्याचा आणि तंत्रज्ञानताण याचा अभ्यास असा होता. संशोधनाचे निष्कर्ष असे समोर आले की ग्रंथालय उत्पादकता वाढीचा लक्षणीय प्रभाव तंत्रज्ञानताणावर होतो. (Mahalakshmi and Sornam, 2011).

मगर, ज्ञानेश्वर (२००८) यांचा संशोधन विषय हा माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधान व व्यावसायिक तणाव यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास असा होता. सदर

संशोधनात ठाणे जिल्हयातील मराठी माध्यमाच्या माध्यमिक शाळांचा समावेश करण्यात आला असून ३४५ शिक्षकांची नमूना म्हणून निवड करण्यात आली. संशोधनाचे निष्कर्ष शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधान व व्यावसायिक तणावात सहसंबंध असल्याचे समोर आले. (मगर, २००८).

सैमीण, हसन आणि इतर.(२००६)यांचे संशोधन हे उत्तर इराणमधील माझंडरन शहरातील ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रातील कार्यताण हा असून माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली हे साधन वापरण्यात आले. त्यांच्या अभ्यासाचे निष्कर्ष हे ५३.३% प्रतिसादक ताणाला सामोरे जात आहेत.(Siamian et al., 2006).

घुले, प्रविण (२००५) यांनी अहमदनगर जिल्हयातील महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा आणि कर्मचाऱ्यांचा कार्यताण एक विश्लेषणात्मक अभ्यास याविषयावर संशोधन केले. माहिती संकलनासाठी प्रश्नावली हे साधन वापरले. १२६ महाविद्यालयातील ग्रंथपालांना प्रश्नावल्या वितरीत करण्यात आल्या. १०३ प्रतिसादकांकडून प्रतिसाद मिळाला. आलेल्या निष्कर्षांवरून असे समोर आले की विनाअनुदानित महाविद्यालयाचे वेतनाबाबतचे कोणतेही नियम पाळत नाहीत. महाविद्यालयातील विद्यार्थी संख्या जास्त परंतु ग्रंथालयातील कर्मचाऱ्यांची संख्या कमी असल्याने कार्यताण येतो. ८९ महाविद्यालयाचा अर्थसंकल्प तयार केला जात नसल्याने ग्रंथालयाच्या गरजा पूर्ण करणे शक्य होत नाही. ग्रंथालयातील कर्मचाऱ्यांना ग्रंथालयाव्यतिरिक्त इतर कार्य दिली जातात.(Ghule, 2015).

स्मित, लोरेन आणि वेनिथ (१९९८)यांचा संशोधन विषय हा उच्च शिक्षण प्रमाण पत्रातील अध्ययन आणि तणावाचा अभ्यास असा होता. तणावाचे मापन करण्यासाठी प्रश्नावली विद्यार्थ्यांना देण्यात आली. मिळालेल्या निष्कर्ष असे होते की १२ वयोगटातील विद्यार्थ्यांच्या ३१ टक्के तर ११ वयोगटातील विद्यार्थ्यांच्या २५ टक्के निकालात चिंता, निरुत्साह किंवा दोन्हीचा एकत्र समावेश आढळला. मुलांपेक्षा मुलीमध्ये अधिक प्रमाणात तणावाची कारणे आढळली.

सुजाता आणि मिश्रा (१९९३) यांनी सरकारी आणि खाजगी क्षेत्रातील बँक कर्मचाऱ्यांच्या कार्यताणाचा तुलनात्मक अभ्यास केला त्यांनी २४० सरकारी आणि १२० खाजगी क्षेत्रातील बँक कर्मचाऱ्यांना माहिती संकलनासाठी प्रश्नावल्या वितरित करण्यात आल्या. संशोधनाचे निष्कर्ष सरकारी क्षेत्रातील बँक कर्मचाऱ्यांपेक्षा खाजगी क्षेत्रातील बँक कर्मचाऱ्यांना कार्यताण अधिक आहे

रौद्राय, बिजालक्ष्मी आणि सत्पथ्य, सुनिल कुमार.(२००७)यांच्या संगणकीय

वातावरणातील ग्रंथालय आणि माहिती विज्ञानातील व्यवसायिकांचे कार्यताण व्यावस्थापन या लेखानुसार २१ शतकात ग्रंथालय आणि माहिती विज्ञानातील व्यवसालिकांना सतत नविन नविन आव्हानांना कार्य करत असतांना सामोरे जावे लागत आहे कारण वाचकांच्या अपेक्षा वाढत आहेत त्याचा परिणाम ग्रंथालय आणि माहिती विज्ञानातील व्यवसालिकांवर कार्यताण वाढण्यात होत आहे. (Routray and Satpathy, 2007).

२.५. व्यवसायिक बांधिलकीशी संबंधीत संशोधने.

मगर, ज्ञानेश्वर (२०१४) यांचा संशोधन विषय हा माध्यमिक शालेय शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधानाचा त्यांची व्यवसायिक बांधिलकी, संघटनात्मक स्वास्थ्य आणि संघटनात्मक नागरिकत्व वर्तन यातील सहसंबंधाचा अभ्यास असा होता. सदर संशोधनात ठाणे जिल्ह्यातील मराठी माध्यमाच्या माध्यमिक शाळांचा समावेश करण्यात आला असून ३४५ शिक्षकांची नमूना म्हणून निवड करण्यात आली. संशोधनाच्या आलेल्या निष्कर्षांवरून असे समोर आले की, माध्यमिक शालेय शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधानाचा त्यांची व्यवसायिक बांधिलकी, संघटनात्मक स्वास्थ्य आणि संघटनात्मक नागरिकत्व वर्तन यात सहसंबंध आहे. (मगर, २०१४)

मुहम्मद रफिक अवान., खालिद महमूद आणि हरुद इद्रिस (२०१४) यांचा संशोधन विषय हा नेतृत्व शैली, संस्कृती आणि बांधिलकी: पाकिस्तानमधील विद्यापीठ ग्रंथपालाचा विश्लेषणात्मक अभ्यास असा होता. ११५ प्रतिसादकांचा माहिती विश्लेषणासाठी समावेश करण्यात आला. संशोधनाच्या निष्कर्षांवरून असे समोर आले की, नेतृत्व शैली, संस्कृती आणि बांधिलकीमध्ये कोणताही संबंध नसल्याचे समोर आले. (Muhammad, Khalid and Haroon, 2014).

धामने, विजय (२०१३) यांचा संशोधन विषय हा माध्यमिक शालेय शिक्षकांची व्यवसायिक बांधिलकी असा होता. त्यांनी १०० माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांची नमूना म्हणून निवड केली. संशोधनाच्या निष्कर्षांवरून असे समोर आले की, पुरुष आणि स्त्री माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या व्यवसायिक बांधिलकीबाबत फरक नाही. अनुदानित आणि विना अनुदानित, कायमस्वरूपी आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या बाबत फरक आढळून आला. (Dhamane, 2013)

निक्के, अकिनएमी आणि इफिजेह, गुडलक (२०१२) यांचा संशोधन विषय हा

विद्यापीठामधील ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांची नेतृत्व शैली आणि व्यवसायिक बांधिलकी: दक्षिण पश्चिम नायजेरियातील खाजगी विद्यापीठ ग्रंथालय एक अभ्यास असा होता. माहिती संकलनासाठी १७७ प्रश्नावल्या वितरीत करण्यात आल्या त्यातून १७० प्रश्नावल्यानां प्रतिसाद मिळाला. संशोधनाच्या निष्कर्षावरून असे समोर आले की, दक्षिण पश्चिम नायजेरियातील खाजगी विद्यापीठ ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांची आपल्या व्यवसायाप्रती बांधिलकी आहे. (Nike and Ifijeh,2012).

थॉमस, सिबील आणि कांबळे, कविता (२०१२) यांचा संशोधन विषय हा शिक्षकांचे व्यावसायिक बांधिलकी एक अभ्यास असा असून या संशोधनातून असे समोर आले की शिक्षकांची व्यवसायिक बांधिलकी कमी होत आहे त्यामुळे शिक्षकांच्या अपेक्षित उद्दिष्टांची साध्यता कमी होतांना दिसून येते. (थॉमसे, २०१२)

कुमार, सुनिल.(२०११). यांनी माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांची व्यावसायिक बांधिलकी आणि अध्यापनाची वृत्ती यांच्यातील संबंधाचा अभ्यास केला नमुना म्हणून हरियाणातील गुढगाव मधील १०० अनुदानित आणि विनाअनुदानित माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांना निवडले. निष्कर्षावरून असे समोर आले की जर शिक्षकांमध्ये व्यावसायिक बांधिलकी असेल तर तो उत्तम प्रकारे अध्यापन करतो. (Kumar,2011)

अली उस्मान आणि रिझवान कार्ईसेन डॅनिश (२०१०) यांचा संशोधन विषय हा बँक व्यवसायिकांची नेतृत्व शैली आणि त्याचा संघटनात्मक बांधिलकीवर होणारा परिणाम असा होता. १२१ बँक व्यवस्थापकांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. आलेले निष्कर्ष हे असे होते की, बँक व्यवसायिकांची नेतृत्व शैली आणि संघटनात्मक बांधिलकी यांचा संबंध धन स्वरूपा आहे. (Ali and Rizwan,2010).

तेल्ला, आदेयींका, आईनी, सी. ओ. आणि पोपूला, एस. ओ. (२००७) यांचा संशोधन विषय हा नायजेरियातील ओयो राज्यातील शैक्षणिक आणि संशोधन ग्रंथालयातील कर्मचाऱ्यांची कार्य प्ररणा, कार्यसमाधान आणि संघटनात्मक बांधिलकी असा होता. सदर संशोधनासाठी एकूण २०० ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. त्यात ८२ महिला व ११८ पुरुष ग्रंथालयातील कर्मचाऱ्यांचा समावेश होता. संशोधनाच्या आलेल्या निष्कर्षावरून असे समोर आले की, कार्य प्ररणा आणि कार्यसमाधान सहसंबंध हा धन स्वरूपाचा तर संघटनात्मक बांधिलकी ऋण स्वरूपाची आहे. (Tella ,Ayeni and Popoola,2007).

बुलकणी (२०००) यांचा संशोधन विषय हा प्राथमिक शाळांतील शिक्षकांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचा काही पूर्व सुचक घटकांचा अभ्यास असा होता. बृहन्मुंबई पश्चिम उपनगरातील २१ प्राथमिक शाळांतील १७१ पुरुष आणि स्त्री शिक्षकांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. प्रश्नावलीचा वापर करून माहितीचे संकलन करण्यात आले. संशोधनाच्या निष्कर्षावरून असे समोर आले की, अनुदानित आणि विनाअनुदानित प्राथमिक शाळांतील सर्व शिक्षकांची व्यवसायिक बांधिलकी जवळजवळ सारखीच आहे.

थापमन (१९९३) यांचा संशोधन विषय हा माध्यामिक शाळेतील शिक्षकांच्या अभिवृत्तीचा व्यवसायिक बांधिलकी आणि अध्यापन परिणामकारकता यांच्या संबंधातील अभ्यास असा होता. संशोधनाच्या आलेल्या निष्कर्षावरून असे समोर आले की, माध्यामिक शाळेतील शिक्षकांच्या अभिवृत्ती आणि त्यांची व्यवसायिक बांधिलकी यात लक्षणिय व धन संबंध आहे. परंतु शिक्षकांच्या व्यवसायिक अनुभवावरून व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय फरक आहे.

सारांश

अभ्यासकाने संशोधन समस्येसंबंधित ज्या वाचन साहित्याचे सिंहावलोकन केले त्या वाचन साहित्याचा आढावा सदर प्रकरणात घेण्यात आला आहे. उपलब्ध वाचनसाहित्याच्या विषलेषणाद्वारे संबंधित संशोधन विषयावर प्रस्तुत संशोधनाची दिशा निश्चित करणे सोपे झाले. संबंधित संशोधनाचा आढावा घेतल्यानंतर असे आढळून आले की ग्रंथापालांच्या कार्यसमाधानावर मोठ्या प्रमाणावर संशोधन झालेले दिसून येतात. तसेच ग्रंथापालांच्या कार्यताणावर आणि व्यावसायिक बांधिलकी ह्या विषयांवर संशोधने फार कमी प्रमाणात झालेली दिसून येतात. परंतु महाविद्यालयीन ग्रंथापालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीवर फारसे संशोधन झालेले दिसून आलेले नाही. म्हणून संशोधकाने सदर विषयाशी संबंधित संशोधन केले आहे.

संदर्भ सूची

- कवितकर, किशोर. (२००६). महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण या मधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल. लघु संशोधन प्रबंध. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
- कुंभार, राजेंद्र. (२०१३). ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन. पुणे: युनिव्हर्सल प्रकाशन. पृ. ६२, ६३.

- थॉमस, सिबील आणि कांबळे, कविता (२०१२). शिक्षकांचे व्यावसायिक बांधिलकी एक अभ्यास. संशोधन चेतना, ५(१), ३२-३८.
- निकोसे, सत्यप्रकाश.(२००७). ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पद्धती. नागपूर: प्रज्ञा प्रकाशन. पृ. २१, २२.
- मगर, ज्ञानेश्वर. (२००८). माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधान व व्यावसायिक तणाव यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल लघु संशोधन प्रबंध. मुंबई: मुंबई विद्यापीठ.
- मगर, ज्ञानेश्वर. (२०१४). माध्यमिक शालेय शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधानाचा त्यांची व्यावसायिक बांधिलकी, संघटनात्मक स्वास्थ्य आणि संघटनात्मक नागरिकत्व वर्तन यातील सहसंबंधाचा अभ्यास. पीएच. डी. प्रबंध. मुंबई: मुंबई विद्यापीठ.
- Ajala, E. B. (2011). Work related stress among librarians and information professionals in a nigerian university. *Library Philosophy and Practice*, 450. Accessed at <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/450>
- Ali Usman and Rizwan Quiser Danish (2010). Leadership spirituality in banking professionals and its impact on organizational commitment. *International Journal of Business and Management*, 5(3), 185-193. Accessed at <http://www.ccsent.org/ijbm>
- Annammal, J. and Indirajith, R. (2016). Study on Job Satisfaction of Women Employees in Public and Private Sector Banks-Thiruvapur. *International Journal of Science and Research*. 5(3), 262-265. Accessed at <https://www.ijsr.net/archive/v5i3/NOV161733.pdf>
- Anuradha, v. k. (2014). *Job Satisfaction in public libraries of andhra pradesh*. Ph.D. Thesis. Andhra pradesh: Shri Krishnadevaraya University.
- Asadullah, B., Esmail, Mohammed S. and Naharajan, M. (2012). Job satisfaction among library professionals in cuddalore and vellore district. *Journal of advances in library and information science*, 1(4), 173-176. Accessed www.jalis.in

- Babatope, Ihuoma Sandra. (2013). Causes and Effects of Job Related Stress among Polytechnic Librarians in Delta State, Nigeria. *International Journal of Library Science*, 5 (1) . 1 - 5 . Accessed at www.sapub.org/global/showpaperpdf.aspx?doi=10.5923/j.library.20130201.01
- Balasubramanian, P (2011), Job Satisfaction among Librarians in Tirunelveli District. *SRELS Journal of Information Management*, 48(3), 321- 328. Accessed at <http://www.srels.org>
- Chopra, Kamal (1984). Job Satisfaction among Librarians of Lucknow City, *Herald of Library Science*, 23, 156-161.
- Dhamane, Vijay F. (2013). *Professional commitment among school teachers*. National Seminar. Pune: Arihant College of Education.
- Ebellling, M. and Gibbs, J. (2008). *Searching and reviewing the literature*. London: Sage Publication. P. 63-79.
- Ghule, Pravin Keruji. (2015). *A analytical study of stress among college librarian and library personnel*. Ph.D. Thesis. Andhra pradesh: Shri Jogdishprasad Jhabarmal Tibarewala University.
- Gomathi, P. (2013). Job satisfaction among librarian in salem region. *Aayvagam an international journal of multi disciplinary research*, 1(5), 5-9. Accessed at <http://www.aayvagam.journal.thamizhagam.net/.../Job%20Satisfaction-%20Aayvagam%20an%20>
- Hyder, Moeen and Batool, Syeda Hina. (2013). Job satisfaction among public and private university/Degree awarding institution librarians of lahore: A comparative study. *Pakistan journal of library and information science*, 14, 16-25. Accessed at journals.pu.edu.pk/journals/index.php/pjiml/article/view/766/401
- Ikonne, Chinyere N. (2015). Job stress and psychological well-being among library

employees: A survey of library staff in selected university libraries in south west nigeria. *Open access library journal*,2(e1632),1-12. Accessed at <http://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=68468>

- Jange, Suresh and Gavali, Vandana. (2014). Job Satisfaction of Library Professionals in Maharashtra State, India Vs ASHA Job Satisfaction Scale: An Evaluative Study. *International Research Journal of Library & Information Science*, 4(4), 589-603. Accessed at http://irjlis.com/wp-content/uploads/2015/01/13-IR248_01.pdf
- Jayaprakash, K., Rekha, A .P. and Rajendiran, S. (2013). Work Stress among Library professionals in General. *A International Journal of Engineering Research and Development*,6(9),9-14. Accessed at <http://www.ijerd.com/paper/vol6-issue9/B06090914.pdf>
- Jayaraman, S. and Kumar, Mahesh. (2013). Measuring the job satisfaction of digital library professionals working in the arts college libraries in Coimbatore city. *journal of Human Social Science Linguistics & Education*, 13(8), 9-13. Accessed at <http://www.globaljournals.org>
- Kumar, Sunil. (2011). Relationship Between Professional Commitment and Attitude Towards Teaching among Secondary School Teachers. *International Research Journal of Management Sociology & Humanities*,2,1-2. Accessed at www.irjmsh.com
- Kuzyk, R. (2008). Job satisfaction : I love Librarianship. *Library journal*, 133(4),38-41. Accessed at <http://www.libraryjournal.com>
- Mallaiah, T.Y. (2008). Performance Management and Job Satisfaction of University Library Professionals in Karnataka: A Study. *DESIDOC Journal of Library & information Technology*, 28 (6) , 39 - 44 . Accessed at publications.drdo.gov.in/ojs/index.php/djlit/article/downloadSuppFile/222/15

- Mahalakshmi, K. and Sornam, S. Ally. (2011). Ergonomics and techno stress among library professionals of engineering college of anna university. *Singapore Journal of Library & Information Management*,40,89-102.Accessed at www.las.org.sg
- Mondal, Arup kumar., Bandyopadhyay, Amit Kumar and Hasan, ali Ahammad Taher (2014). Job satisfaction among university library professionals of west bengal. *Internarional journal of information research*,3(3),319-330.Accessed at <http://www.spoars.org/journal/sites/default/files/v3n3p7.pdf>
- Mouli, Chandra. and Krishnan, S. Arul. (2014). An empirical study on work related stress among the academic librarian with special reference to private arts and science college chennai. *Journal of business management and social science research*, 3(10). 39-45. Accessed at <http://borjournals.com/a/index.php/jbmssr/issue/view/Volume3,%20No10,%202014>
- Muhammad Rafiq Awan., Khalid, Mahmood and Haroon, Idrees (2014). Leadership style, culture and commitment : An Analytical study of university libraries in Pakistan. *Library Philosophy and Practice*,1053. Accessed at <http://www.digitalcommons.unl.edu/libphilprac>
- Nike, Akinyemi and Ifijeh, Goodluck. (2012). Leadership style and job commitment of library personnel in universities : A Study of private university libraries in southwest Nigeria. *The Information Manager*,12(1),1-6. Accessed at <file:///C:/Users/Library/Downloads/144614-383249-1-SM.pdf>
- Ogunlana, E. K., Okunlaya, R. O. A., Ajani, F. O., Okunoye, T. and Oshinaike, A. O. (2013). Indices of job stress and job satisfaction among academic librarians in selected federal universities in south west nigeria. *Annals of library and information studies*, 60, 212 - 218 . Accessed at [http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/22892/3/ALIS%2060\(3\)%20212-](http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/22892/3/ALIS%2060(3)%20212-)

218.pdf

- Paul, Nijoy Kumar., Konwar, Uday Krishna. and Rabha, Ranu Dhar.(2014). A Study of the Training and Job Satisfaction among Library Professionals of Academic Libraries in Cachar District. *9th Convention Planner*, 267-269.
- Pervin, L. (2012). *Relationship between job Satisfaction and organizational commitment of female college librarians*. Unpublished M.Phil Dissertation. Lahor : University of the Punjab.
- Purushothama, Gowda M. (2009). Satisfaction levels related to management issues among LIS professionals. *Annals of library and information studies*, 56, 227-235. [http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/7260/1/ALIS%2056\(4\)%20227-235.pdf](http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/7260/1/ALIS%2056(4)%20227-235.pdf)
- Ratha, Bhupendra., Hardia, Maya and Naidu, GHS. (2012). Occupational stress among library professional: A study at indore city. *A Journal of library and information science*, 6(1), 1-7. Accessed at www.indianjournals.com
- Routray, Bijalaxmi and Satpathy, Sunil Kumar. (2007). Stress management of library & information science professionals in digital environment. *In Librarianship in 21st Century* (pp. 16-17). Orissa: Sambalpur University. Accessed at www.eprint.rclis.org
- Salunke, Nandkumar laxman and Hemade, Neelima Nadeo. (2015). Stress related issues of LIS Profession: A study. *Research front*, 3(4), 131-138. Accessed at www.researchfront.in
- Siamian, Hasan., Shahrabi, Afsaneh., Vahedi, M., Abbsai, Rad, Abdol Majid., Cherati, Jamshid Yazdani. (2006). Stress and burnout in libraries & information centers. In C. S. Khoo, D. Singh & A. S. Chaudhry (Eds.), *Proceeding of the Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice 2006* (pp.263-268). Singapore: School of Communication & Information, Nanyang Technological University. Accessed at <http://hdl.handle.net/10150/105680>

- Sierpe, E. (1999). Job Satisfaction among librarians in English language Universities in Quebec. *Library and Information Science Research*, 21(4), 479-499.
- Somvir. and Kaushik, Sudha. (2012). Job Satisfaction among library professionals in haryana state. *International journal of scientific and research publication*, 2(5), 1-4.
A c c e s s e d a t <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.387.7415&rep=rep1&type=pdf>
- Tella, Adeyinka., Ayeni, C. O. and Popoola, S. O. (2007). Work motivation, job satisfaction and organisation commitment of library personnel in academic and research libraries in oyo state nigeria. *Library philosophy and practice*, 118. Accessed at <http://www.digitalcommons.uni.edu/libphilprac/118>.
- T. S. Premish Priya . (2015). Job Satisfaction among library professionals working in academic institutions in Madurai district. *Shanlax international journal of arts, science and humanities*, 3(1),140-145.
- Ullah, I. (2013). *Relationship Between Work Motivation and Job Satisfaction of Male College Librarians*. Unpublished M.Phil Dissertation. Lahor : University of the Punjab.
- Varma, Shilpi., Mahawar, K. L. and Narayan, Yogesh Chandra. (2009). Job Satisfaction among library professionals of Govind Ballabh pant University of agriculture and technology pantnagar (uttarkhand) library : A study. *Indian Journal of Library and Information Science*, 3 (3) , 1 8 3 - 1 8 7 . A c c e s s e d a t http://rfpppl.co.in/subscription/upload_pdf/Art%208_75d.pdf
- Vaughn, W. L. and Dunn, J. D. (1974). Study of Job satisfaction in six university libraries. *College and Research Libraries*,. 35,163-177. Accessed at <http://www.eric.ed.gov>
- Wijetunge, Pradeepa. (2012). Work related stress among the university librarians of sri lanka. *Journal of the university librarians association*, 16(2), 125-137.

प्रकरण तिसरे .
कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी संकल्पना
आणि स्वरूप .

३.१. प्रस्तावना

चरितार्थ चालवण्यासाठी व्यक्तीने निवडलेला समाजमान्य मार्ग म्हणजे काम किंवा व्यवसाय होय. व्यक्ती काम का करते असा प्रश्न विचारल्यास सहजपणे आपल्याला उत्तर मिळते की व्यक्ती आपल्या गरजा भागविण्यासाठी काम करत असते. असे सर्वमान्य उत्तर मान्य केले तर अनेक प्रश्न निर्माण होतात कारण मानवाच्या गरजा ह्या न संपणाऱ्या आहेत मग व्यक्ती नेमक्या कोणत्या गरजासाठी काम करते व्यक्तीला कोणत्या गरजापूर्ण झाल्यानंतर कार्यसमाधान मिळते अश्या प्रश्नाची उत्तरे शोधणे महत्वाचे ठरते. कर्मचाऱ्याची शारीरिक क्षमता, बौद्धिक पात्रता, व्यावसायावरील निष्ठा ह्या गोष्टी कार्यसमाधान प्राप्त करून देतात. प्रत्येक व्यक्ती स्वतः च्या पात्रतेनुसार ध्येय ठरवीत असतो आणि ध्येय साध्य झाले म्हणजे कार्यसमाधान होय.

कार्यसमाधानाच्या संदर्भात १९२० च्या उत्तरार्धात वेस्टर्न इलेक्ट्रिक कंपनीच्या हॉथॉर्न प्रकल्पात झालेले संशोधन प्रसिद्ध आहे. या संशोधनात २०००० कर्मचाऱ्यांच्या मुलाखती घेण्यात आल्या. या संशोधनाने नवीन दृष्टीकोन मांडला माणूस फक्त पोटासाठी किंवा आर्थिक प्राप्तीसाठी काम करीत नसून काम करण्यामागे अनेक गरजांची परिपूर्तता करणे हा हेतू असतो. ह्या गरजा पूर्ण करत असतांना मनुष्य हा ताणाला सामोरे जात असतो. (गाडेकर, २०११).

मनुष्य स्वतः आपल्या सर्व प्रकारच्या गरजा भागवू शकला असता तर जीवन अगदी सरळ झाले असते. परंतु मनुष्याला बाह्य आणि आंतरिक असे अनेक अडथळे त्याला सुखापासून दूर करत असतात. त्यामुळे मनुष्य आपल्या गरजांच्या पूर्ततेसाठी प्रयत्न करत असतो आणि त्यातूनच ताणाची निर्मिती होते. ताणाचे स्वरूप जर सौम्य असेल तर तो ताण माणसाच्या कार्यक्षमतेला पुरक होऊ शकतो. परंतु जर तो ताण तीव्र स्वरूपाचा असेल किंवा अधिक असेल तर त्याचा दुष्परिणाम माणसाच्या शारीरिक आणि मानसिकतेवर दिसायला लागतात. (दळवी, २००६)

३.२.कार्यसमाधान संकल्पना.

व्यक्तीकडे अनेक अभिवृत्ती असतात सभोवतालच्या जगाबद्दल व्यक्तीबद्दल घटनांबद्दल मते असतात. कामाबाबत असणाऱ्या अभिवृत्ती या कामाच्या वातावरणाबाबत वा कामाच्या विविध बाजूंबाबत असणारी मूल्यमापने असतात. कामाबाबत असणाऱ्या अभिवृत्ती या कामगारांसाठी व जे कामगारांचे नियोजन करतात त्यासाठी महत्वाच्या ठरतात. कामगारांच्या अभिवृत्ती विविध भूमिका पार पाडतात.

१. कामगारांच्या इतर व्यक्तीबाबत असणाऱ्या मतांची वा प्रतिक्रियांची माहिती देतात.

२. अभिवृत्ती वर्तनाला मार्गदर्शक ठरतात म्हणजे अभिवृत्तीवर आधारित कोणते वर्तन निर्माण होईल याचा अंदाज मांडता येतो.

३. अभिवृत्तीचा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष संबंध कामगारांच्या शारीरिक आरोग्यावरही होतो. व्यवसाय समाधान हे हृदयविकारांशी नकारात्मकरित्या संबंधित आहे अर्थात ही माहिती सहगुणक पध्दतीवर आधारीत आहे.

४. जेव्हा व्यवस्थापकांना वा कामगारांचे नियोजन करणाऱ्या कामगारांची अभिवृत्ती समजते तेव्हा कामातील नकारात्मक घटक कमी करून होकारात्मक घटकांची वाढ करता येते. कामगारांना नुसते काम देणे महत्वाचे नाही तर त्यांना अर्थपूर्ण व समाधान करणारे काम देणे महत्वाचे ठरते.

५. कामगारांचे त्यांच्या सहकाऱ्यांबाबत व कामाबाबत मूल्यमापन त्यांच्या अभिवृत्तीवर आधारित असते.

६. कामगारांचे कामाबाबत समाधान उच्च असेल तर तो त्या संघटनेबाबत व व्यवसायाबाबत होकारार्थी विचार करतो.

आतापर्यंत संशोधकांनी प्रामुख्याने तीन अभिवृत्तीचा अभ्यास केला या अभिवृत्ती म्हणजे १. कार्यसमाधान २. कार्यसमावेशकता ३. संघटनेशी असणारी बांधिलकी या अभिवृत्ती महत्वाच्या आहेत याचे कारण त्यांचा कार्यवर्तनावर परिणाम होतो. उच्च व्यवसाय समाधान असणाऱ्या कामगारांमध्ये व्यवसायबाबत धन अभिवृत्ती आढळतात. उच्च कार्यसमावेशकता असणारे कामगार आपल्या व्यवसायाशी तादात्म्य राखतात. व्यवसायाशी उच्च बांधिलकी असणारे कामगार संघटनेची उद्दिष्ट्ये आपलीच आहेत असे मानतात.

कार्यसमाधान म्हणजे कामगारांचा कामाबाबत असणारा दृष्टिकोण. आपल्याला कामामधून काय व किती प्रमाणात साध्य होते यावर आधारित हा दृष्टिकोण असतो. कार्यसमाधान ही परिस्थितीला दिलेली भावनिक प्रतिक्रिया आहे ही प्रतिक्रिया दिसत नाही पण याबाबत अनुमान मांडता येते.

कार्य समाधान म्हणजे कार्यपरिस्थितीविषयी व्यक्तीची अनुकूल भावना किंवा अनुकूल मानसिक अवस्था होय. (Vandenberg and Lance, 1992).

कार्य करणाऱ्या व्यक्तीचा कार्याकडे बघण्याचा दृष्टिकोण म्हणजे कार्यसमाधान एखादे कार्य करण्यासाठी आवश्यक असणारे शारीरिक आणि मानसिक श्रम व त्याचा मिळणारा मोबदला आणि काम करणाऱ्या व्यक्तीच्या गरजा व अपेक्षा यांचा सुंदर मिलाप किंवा संगम म्हणजे कार्यसमाधान होय. कार्यसमाधानाचा संकुचित अर्थ घेतला तर ही अभिवृत्ती व्यवसायाशी आणि त्याच्याशी निगडित काही घटकांशी संबंधित आहे की ज्यामध्ये विशेषतः पर्यवेक्षण, कर्मचाऱ्यांची स्थिरता, कामाच्या ठिकाणची स्थिती, कामाच्या ठिकाणची संधी, बढती, कामाचे मुल्यांकन, व्यवसायाच्या ठिकाणातील असलेले संबंध इतरांकडून मिळणारी वागणूक आणि इतरांशी समायोजन.

जर व्यापक दृष्टिकोणातून विचार केला तर त्यामध्ये प्रामुख्याने कर्मचाऱ्यांचे वय, आरोग्य, सहनशिलता, इच्छा आणि महत्वाकांक्षा याचबरोबर कौटुंबिक संबंध, सामाजिक प्रतिष्ठा, संस्थेतील स्थान इ. सर्व घटकांचा संबंध कार्यसमाधानशी आहे. थोडक्यात कार्यसमाधानासाठी पुढील तीन घटकांचा प्रामुख्याने समावेश होतो. १. व्यवसाय ठिकाणतील विशिष्ट घटक. २. व्यक्तीगत गुणवैशिष्ट्ये. ३. व्यवसायाबाहेरील समुहातील संबंध.

३.२.१. कार्यसमाधानाचे महत्व.

१. कार्यक्षमतेत वाढ.

कार्यसमाधान या अभिवृत्ती संबंधीत घटक जसे कर्मचाऱ्याला त्याचा कामाचा योग्य मोबदला, कर्मचाऱ्याची स्थिरता, बढती, इतरांकडून मिळणारी वागणूक इ. कर्मचाऱ्याची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी महत्वाचे ठरतात. कर्मचारी समाधानी असल्यास त्याच्या प्रत्यक्ष परिणाम कार्यक्षमतेवर होतो.

२. अधिकार आणि जबाबदारीची जाणिव.

अधिकार आणि जबाबदारी या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. ज्या ठिकाणी अधिकार दिले जातात त्याच ठिकाणी अधिकाराचा योग्य उपयोग करण्याची जबाबदारी येते. आपण एकाच संस्थेचे घटक आहोत अशी भावना निर्माण होण्यासाठी कार्यसमाधान महत्वाचे आहे. कर्मचाऱ्याचे मनोबल वाढण्यासाठी त्या कर्मचाऱ्याला कार्यसमाधान मिळणे आवश्यक असते. कार्यसमाधानच कर्मचारी आपली जबाबदारी अधिक कार्यक्षमतेने पूर्ण करू शकतो.

३. कर्मचाऱ्याचे सहकार्य.

कर्मचारी हा समाधानी असल्यास तो कामाची जबाबदारी घेण्यास उत्फुल्लित पुढे येतो. व्यवस्थापन मंडळाने दिलेले काम योग्य वेळेत पूर्ण होते. काम करत असतांना व्यवस्थापनात काही बदल झाले तर कर्मचारी ते सहज स्विकारतात म्हणजेच कार्यसमाधानामुळे कर्मचारी व्यवस्थापनाला सक्रिय सहकार्य करतात.

४. निष्ठा आणि आत्मीयतेमध्ये वाढ.

व्यवसायामध्ये निष्ठा असणे व आत्मीयता वाढणे ही व्यवसायिक हिताच्या दृष्टीने महत्वाची बाब आहे. कार्यसमाधानामुळे कर्मचारी व संघटना यांच्यातील संबंध सुधारतात कर्मचाऱ्याची निष्ठा वाढते आणि संघटनेबद्दल आत्मीयता निर्माण होते.

५. उत्पादनात वाढ.

उत्पादन हे कर्मचाऱ्यांच्या कार्यक्षमतेवर अवलंबून असते. कर्मचाऱ्याला आर्थिक व इतर सुविधा दिल्यास त्याची कार्यक्षमता वाढते त्यामुळे उत्पादन वाढते इतकेच नव्हे तर कार्यसमाधानामुळे कर्मचारी वरिष्ठांच्या आदेशांची त्वरीत अंमलबजावणी करतो तसेच कमीत कमी खर्चात व कमीत कमी वेळेत ते दर्जेदार उत्पादन मिळते.

६. समस्या सोडविण्यासाठी उत्स्फुल्लित पुढाकार.

असमाधानी कर्मचारी एखादी समस्या आली तर त्यापासून दूर पळण्याचा विचार करतो याच्या अगदी उलट जर कर्मचारी हा कार्यसमाधानी असेल तर तो समस्येकडे भीती म्हणून न बघता एक आव्हान म्हणून आत्मविश्वासाने स्विकारतो आणि समस्या सोडवतो.

७. व्यवसायिक तणावाचे प्रमाण कमी.

कार्यसमाधानाचा संबंध बऱ्याच अंशी कार्यताणाशी असल्याने कर्मचाऱ्यास कार्यसमाधान मिळाल्यास कार्यताणाची पातळी कमी कमी होण्यास मोठ्या प्रमाणात मदत होते.

कार्यसमाधामूळे खालील क्षेत्रांमध्ये यशस्वीपूर्ण समायोजन साधता येते.

१. स्वतःशी समायोजन.

२. समाजाशी समायोजन.

३. कामाशी समायोजन.

३.२.२. कार्यसमाधावर परिणाम करणारे घटक.

१. कामाचे स्वरूप

कामाचे प्रकारच कार्यसमाधान ठरवितात. उदा. कामापासून मिळणारे प्रतिभरण व स्वायत्तता या दोन घटकांचा प्रामुख्याने कामाबाबतच्या प्रेरणेवर परिणाम होतो.

२. बढती.

बढतीच्या संधीचा व्यवसाय समाधानावर विविध प्रमाणात परिणाम होतो. बढती ही विविध स्वरूपात मिळते उदा. सेवाज्येष्ठतेनुसार जेव्हा मिळणारे समाधान हे वृत्तीशीलतेवर आधारित बढतीपेक्षा कमी असते त्याचप्रमाणे बढतीबरोबर १० टक्के वेतनवाढ येणारी बढती जास्त कार्यसमाधान निर्माण करते.

३. वेतन.

कार्यसमाधानातील अधिक महत्वाचा व विविध पैलू असणारा घटक म्हणजे वेतन. पैसा फक्त प्राथमिक गरजांची पूर्तता करत नाही तर उच्च श्रेणीच्या गरजांच्या पूर्ततेमध्ये महत्वाची भूमिका बजावतो.

४. पर्यवेक्षण.

कार्यसमाधान माफक प्रमाणात निर्माण करणारा महत्वाचा घटक म्हणजे पर्यवेक्षण. पर्यवेक्षण पद्धती या कार्यसमाधानावर परिणाम करणाऱ्या ठरतात. पर्यवेक्षणाच्या दोन बाजू आहेत. पहिली बाजू म्हणजे पर्यवेक्षण हे कामगारवेंद्री आहे का ? म्हणजेच पर्यवेक्षण किती प्रमाणात कामगारांच्या हिताबाबत जागरूक आहेत ? पर्यवेक्षकांची कामगारांबाबत असणारी जागरूकता विविध गोष्टीद्वारे आढळून येते. उदा. कामगारांच्या प्रगतीकडे लक्ष देणे, मार्गदर्शन करणे इ. पर्यवेक्षणाची कार्यसमाधानावर परिणाम करणारी दुसरी बाजू म्हणजे सहभाग. जे व्यवस्थापक कामगारांना निर्णय प्रक्रियेमध्ये सहभागी करतात अशा संघटनेमध्ये कामगारातील कार्यसमाधानाचे प्रमाण जास्त असते.

५. सहकारी सहकामगार .

सहकारी सहकामगार हे कार्यसमाधान निर्माण करण्यात महत्वाचे घटक ठरतात. कामगारांचा समूह उच्च समाधान निर्माण करण्यात महत्वाची भूमिका बजावतो. या विरोधात जेथे सहकामगार विरोधात असतात अशावेळेस मात्र कार्यसमाधावर नकारात्मक परिणाम होतो.

६. कामाची परिस्थिती .

स्वच्छ, आकर्षक वातावरण हे नेहमी कार्यसमाधानास पोषक ठरते. उष्ण अतिगोंधळाचे वातावरण असणारी कामाची परिस्थिती कार्यसमाधान कमी करते.

कार्यसमाधान अभिवृत्ती एकमेकांशी निगडीत काही घटकांवरती अवलंबून आहे आणि त्या घटकातील भेद देखील सांगणे खूप कठिण आहे.

अ. व्यक्तिगत घटक

ब. व्यवसायातील घटक

क. व्यवस्थापनातील घटक

अ. व्यक्तिगत घटक

१. लिंग

२. वय

३. वेळ

४. बुद्धिमत्ता

५. शिक्षण

६. व्यक्तिमहत्व

ब. व्यवसायातील घटक

१. कामाचा प्रकार

२. काम करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये

३. व्यवसायची प्रतिष्ठा

क. व्यवस्थापनातील घटक

१. व्यवसायातील सुरक्षितता

२. वेतन
३. आर्थिक सुविधा
४. बढतीची संधी
५. कामाच्या ठिकाणचे वातावरण
६. इतर सहकारी
७. समायोजनाची संधी

३.२.३. कार्यसमाधान निर्माण होण्यासाठी खालील परिस्थिती असणे आवश्यक आहे.

१. कर्मचाऱ्यांच्या समस्या सहनशीलतेने ऐकून त्या सोडविल्या पाहिजे.
२. कर्मचाऱ्यांची योग्य वेळेवर बढती व वेतन वाढीबाबत नियमावली असली पाहिजे.
३. व्यवस्थापन जेव्हा कर्मचाऱ्यांच्या क्षमतेकडे व प्रगतीकडे लक्ष ठेवते तेव्हा कर्मचाऱ्यांमध्ये कार्यसमाधान उच्च राहते.
४. व्यवस्थापकांनी वा पर्यवेक्षकांनी कर्मचाऱ्यांच्या कामाबाबतच्या टिका मैत्रीच्या वातावरणात दाखवून दिल्या पाहिजे.
५. कर्मचाऱ्यांला समाधान वाटले तर कामाची गुणवत्ता राखता येते.
६. कर्मचाऱ्यांला अनाठायी त्रास वा त्याचा गैरवापर वा अपशब्द वापरण्यात आले तर तो असमाधानी राहतो अनावश्यक व निरुपयोगी टीका आणि अडथळ्यापासून कर्मचाऱ्यांचे संरक्षण केले पाहिजे.

३.२.४. कार्यसमाधान मुल्यमापन पध्दती.

कार्यसमाधानाची भावना विविध घटकांवर अवलंबून असल्याने तिच्या निश्चित निर्धारकांचा शोध घेणे आवश्यक आहे. कार्यसमाधानाचे मापन करण्यासाठी प्रामुख्याने वापरली जाणारी तंत्र म्हणजे प्रमाणित वर्गवारी मापनश्रेणी, मुलाखत, प्रश्नावली, प्रत्यक्ष निरीक्षण, हे होय.

प्रमाणित वर्गवारी मापनश्रेणी

कार्यसमाधानाचे मापन करणारी विविध प्रमाणित साधने आहेत आणि सध्याचे बरेच संशोधन यातील साधन वापरून केले जाते प्रमाणित साधने वापरण्याचे बरेच फायदे आहेत. या प्रमाणित चाचण्या मोठ्या प्रमाणातील अभ्यासातून पार पडलेल्या असतात व त्यांच्यात विश्वसनीयतेची व वैधतेची योग्य पातळी दिसून येते. चार नावाजलेल्या प्रमाणित साधनांची

माहिती पुढीलप्रमाणे .

१ . कार्य वर्णन सूची

सध्याच्या विविध संशोधनात वापरली जाणारी प्रमाणित सूची म्हणजे कार्य वर्णन सूची होय. ही सूची स्मिथ, केनडाल आणि हयूलिन १९६९ Smith, P. C., Kendall, L. M. and Hulin, C. L. यांनी विकसित केलेली आहे. या सूचीद्वारे कामाच्या समाधानातील इतर मापनांशी असणारे सहसंबंध व विश्वसनीयता दिसून येते. कामाविषयी अभिवृत्ती, पर्यवेक्षण, वेतन, सहकर्मचारी, बढतीची संधी आणि सामान्यपणे कार्य इत्यादी सहा प्रश्नावली तयार करून प्रत्येक श्रेणी स्वतंत्रपणे मोजून एखाद्या घटकाचे गुण दिले जातात.

२ . मिनेसोटा समाधान प्रश्नावली (Minnesota Satisfaction Questionnaire)

मिनेसोटा समाधान प्रश्नावलीचे (MSQ) दोन भाग आहेत वेईस आणि इतर सहकारी १९६७ प्रश्नावलीच्या मोठ्या भागामध्ये परिस्थितीच्या विविध अंगांविषयी १०० घटक समाविष्ट आहे. या प्रश्नावलीमध्ये २० प्रकारचे कार्य घटक आहेत त्यामध्ये वेतनाविषयी समाधान, सहकर्मचारी, पर्यवेक्षण, जबाबदारी, सामाजिक दर्जा आणि सुरक्षितता या घटकांचा समावेश होतो. प्रश्नावलीच्या लहान भागामध्ये २० घटक समाविष्ट असून या घटकांद्वारे कार्यसमाधानाचे संपूर्ण मापन केले जाते

३ . गरज समाधान प्रश्नावली (Need Satisfaction Questionnaire)

गरज समाधान प्रश्नावली ही गरज पूर्तीच्या स्वरूपावर आधारित आहे. या प्रश्नावलीमध्ये काही घटकांची यादी बनविली जाते ती यादी कर्मचाऱ्यांच्या समाधानाची पूर्ती करू शकेल. प्रतिक्रिया देणाऱ्याला किती समाधान असायला हवे आणि त्याला प्रत्यक्ष किती समाधान आहे की जेणेकरून त्याची गरज भागेल याचे मुल्य ठरवितात या पध्दतीने मापन करतांना समाधानाचे अप्रत्यक्ष मापन हे गरजेची पूर्तता लक्षात घेऊन केलेले आहे.

४ . चेहरा मापन सारणी (Face Scale)

कार्य समाधान मापनाची महत्वाची पध्दत म्हणजे चेहरा मापन सारणी होय. या एकघटक मापन पध्दतीद्वारे कार्य समाधानाचे एकूण मुल्यमापन केले जाते. या सारणीमध्ये वेगवेगळे हावभाव असलेल्या चेहऱ्यांच्या छायाचित्रांचा समावेश केलेला आहे. या सारणीत सकारात्मक आणि नकारात्मक बिंदूमापन पध्दती असून प्रतिक्रिया देणाऱ्या व्यक्तीला जो चेहरा आवडतो त्या

चेहऱ्याखाली दिलेल्या चौकोनात बरोबरची खुण करण्याची सूचना दिलेली असते. ज्या अभ्यासात कार्यसमाधानाकडे ँक भावना म्हणून पाहिले जाते अशा अभ्यासात विशेषतः ही सारणी उपयोगात आणली जाते.

३.२.५. कार्यसमाधानाशी संबंधीत सिध्दांत.

अ. समता सिध्दांत. (Equity Theory)

जे. स्टॅसी अडमस् यांनी समता सिध्दांत १९६५ मध्ये मांडला. या सिध्दांतात कोणत्याही उद्योगात कर्मचाऱ्यांनी केलेले काम आणि त्यांना मिळणारा मोबदला याची तुलना कशी होते व त्याचा परिणाम कार्याच्या प्रेरणांवर कसा होतो यासंबंधी विवेचन केलेले आहे. समता सिध्दांत हा सामाजिक तुलनेवर आधारित मांडलेला सिध्दांत आहे. या सिध्दांतानुसार कर्मचारी हा अशा ँक सामाजिक यंत्रणेचा भाग आहे की प्रत्येकजण काही ना काही प्रमाणात इतरांवर अवलंबून आहे. कर्मचारी ँकमेकांचे निरिक्षण करतात, तुलना करतात आणि त्यावर आधारित मूल्यमापन करतात. समता सिध्दांतानुसार कर्मचाऱ्यांना फक्त गरजांची पूर्तता करणे महत्वाचे वाटत नाही तर त्यांना मिळणारा मोबदला न्याय प्रमाणात मिळणे आवश्यक वाटते. या सिध्दांतामध्ये बोधात्मक विरोधीपणा व सामाजिक देवाण घेवाण या दोन संकल्पनांचा वापर कामाच्या परिस्थितीमध्ये पैशांचा वर्तनावर होणाऱ्या परिणामाबाबत (**Output**) व आदानाबाबत (**Input**) काही अभिवृत्ती असतात.

आदान (**Input**) - यामध्ये कर्मचाऱ्यांच्या दृष्टिकोनातून व्यवसायात योगदान असणाऱ्या सर्व घटकांचा समावेश होतो. शिक्षण, सेवा, जेष्ठता पूर्वीचा अनुभव, निष्ठा, वेळ, प्रयत्न, विधायकता, व्यवसाय, कृतीशीलता या सर्व घटकांचा आदान मध्ये समावेश होतो.

प्रदान (**Input**) - प्रदान म्हणजे थोडक्यात कामगारांना व्यवस्थापनाकडून जे देण्यात येतात ते वेतन आणि वेतनेत्तर फायदे म्हणजेच वेतन, बोनस, त्या पदानुसार मिळणारे भत्ते, व्यवसायाची सुरक्षितता. कर्मचारी यापैकी कोणत्याही बाबतीत जेव्हा करतात तेव्हा सहभागाची परिस्थिती निर्माण होते. कर्मचारी ही तुलना इतर कोणत्याही व्यक्तीबरोबर करतो. ही व्यक्ती त्या संघटनेतील असेल किंवा दुसऱ्या संघटनेतील असू शकते.

अतिपारितोषिक असमता -

जेव्हा कर्मचारी त्याला मिळालेल्या आदान प्रदानाच्या प्रमाणाची तुलना इतर कर्मचाऱ्यांच्या

आदान प्रदानाबरोबर करतात व जेव्हा त्यांना तुलनेने इतरांपेक्षा जास्त मिळते तेव्हा कामगार अतिपारितोषिक असमता अनुभवतो अश्या वेळेस असमतोलाची भावना व तणाव निर्माण होतो आणि व्यक्ती समतोल साधण्याचा प्रयत्न करतो. या असमतेस सामारे जाण्याचा प्रयत्न व्यक्ती विविध मार्गांनी करतो त्यात १. अंतर्गत शारीरिक - कर्मचारी जास्त परिश्रम करतो. २. अंतर्गत मानसिकता - पारितोषिकाचे अवमूल्यन केले जाते. ३. बाह्य शारीरिक - इतरांना जास्त पारितोषिक मागण्यास व्यक्ती प्रवृत्त करते.

जेव्हा कर्मचारी त्याला मिळालेल्या आदान प्रदानाच्या प्रमाणाची तुलना इतर कर्मचाऱ्यांच्या आदान प्रदानाबरोबर करतात व जेव्हा त्यांना वाटते की त्यांना तुलनेने इतरांपेक्षा कमी मिळते तेव्हा कर्मचारी पारितोषिकबाबत असमता अनुभवतो. या प्रतिक्रिया चार तऱ्हेने व्यक्त होतात. १. अंतर्गत शारीरिक - कर्मचारी उत्पादनक्षमता कमी करतो. २. अंतर्गत मानसिकता - पारितोषिकाचे मूल्य वाढविले जाते. ३. बाह्य शारीरिक - जास्त मिळण्यासाठी सौदा करतो वा नोकरी सोडून देतो. ४. बाह्य मानसिकता - स्वतःची ज्या व्यक्तीबरोबर तुलना करतो त्या व्यक्ती बदलतो.

ब. सिध्दांत क्ष आणि सिध्दांत य. (Theory X and Theory Y)

डग्लस मॅग ग्रेगर यांनी सिध्दांत क्ष आणि सिध्दांत य मध्ये मांडला. डग्लस मॅग्रेसर हे मानसशास्त्र म्हणून अत्यंत प्रसिद्ध होते त्यांच्या एकूण योगदानाचा विचार चार विचारांनी करता येतो.

१. मानवीय प्रकृती.
२. मानवीय गरजांची श्रेणी.
३. आद्योगिक संघटनेचे स्वरूप.
४. क्ष आणि य सिध्दांत.

या सर्व घटकांचा विचार क्ष आणि य सिध्दांतात केला आहे.

सिध्दांत क्ष (Theory X)

डग्लस मॅग ग्रेगरच्या मते सिध्दांत क्ष मध्ये पैसा हा कर्मचाऱ्यांना काम करण्यास प्रवृत्त करणारा एकमेव मार्ग आहे.

सिध्दांत क्ष ची गृहीतके पुढीलप्रमाणे.

१. सामान्यपणे कोणत्याही माणसाला कामाची आवड नसते म्हणून शक्य तितके काम टाळण्याचा

प्रयत्न करतो.

२. सामान्यपणे व्स्वक्ती महत्वकांक्षी नसते ती जबाबदारी स्वीकारण्याचे टाळते.

३. बहुतेक लोक हे स्वार्थी असतात त्यामुळे संघटनेची उद्दिष्टे साध्य करण्याकडे त्यांचा कल नसतो.

४. संघटनेतील सरासरी कर्मचारी बुद्धिमान नसतात त्यांना फक्त त्यांच्या नोकरीची सुरक्षा हवी असते.

५. संघटनेतील बहुतांश कर्मचारी बदलांना विरोध करतात.

या सर्व गृहीतकांचा विचार केल्यास सिध्दांत क्ष म्हणजे व्यवस्थापनाची पारंपारिक पद्धती आहे.

वरील गृहीतकांपैकी काही गृहीतके माणसाच्या स्वभाव व वागणुकीसंबंधीची असून काही गृहीतके व्यवस्थापनाच्या कृतीशी संबंधीत आहेत.

सिध्दांत य (Theory Y)

डग्लस मॅग ग्रेगर यांनी मानवी स्वभावाची दुसरी बाजू सिध्दांत य मध्ये मांडलेली आहे.

सिध्दांत य असे मानतो की, काम हे मानसाला समाधान देऊ शकते म्हणून त्याला काम आवडते त्यामुळे तो काम टाळू शकत नाही.

सिध्दांत य ची गृहीतके पुढीलप्रमाणे.

१. खेळ आणि विश्रांती या जश्या नैसर्गिक आवडी आहेत तसेच मानसाला कामही आवडते त्यामुळे काम टाळण्याची त्याची प्रवृत्ती नसते.

२. योग्य परिस्थिती निर्माण केल्यास सर्वसाधारण माणसाला जबाबदारी स्वीकारण्यास आवडते.

३. व्यक्तीची संघटनेच्या उद्दिष्टांशी बांधिलकी असल्यास आत्मप्रेरणा व कामातील समाधान या गोष्टी आपोआप निर्माण होतात.

४. आत्मविश्वास आणि प्रशंसेसाठी प्रत्येक व्यक्ती संघटनेतील कामे व्यवस्थित करीत असतो.

वरील गृहीतकांवरून असे म्हणता येईल की, सिध्दांत य प्रमाणे व्यवस्थापनाचा कल विकेंद्रित अधिकार, उदारमतवादी पर्यवेक्षण व कमीत कमी नियंत्रण, योग्य संदेशवहन, लोकशाही नेतृत्व, निर्णय प्रक्रियेत कर्मचाऱ्यांचा सहभाग इ. बाबीकडे असल्याचे दिसून येते.

प्रत्येक परिस्थित संघटनेतील वातावरण वेगळे असते त्यामुळे एका परिस्थितीत सिध्दांत क्ष उपयुक्त ठरतो तर दुसऱ्या परिस्थितीत सिध्दांत य उपयुक्त ठरतो. (शेठ, २००९).

क. आरोग्यविषयक अभिप्रेरणा सिध्दांत. (Two factor Theory)

पेड्रिक हर्झबर्ग यांनी हा सिद्धांत विकसित केला. त्यांनी अमेरिकेतील पिटर्सबर्ग क्षेत्रातील विविध कारखान्यांमध्ये काम करणाऱ्या २०० अभियांत्रिकी व लेखापाल यांच्या १९६६ साली घेतलेल्या मुलाखतीतून मिळालेल्या माहितीच्या आधारे हा सिद्धांत मांडला आहे. या सिद्धांतामध्ये हर्झबर्ग यांनी समाधान मिळवून देणारे घटक व असमाधान मिळवून देणार यांच्याबद्दल चर्चा केली आहे.

१. निर्वाह व आरोग्यविषयक घटक

हर्झबर्ग यांच्या सिद्धांतानुसार कर्मचाऱ्यांचे समाधान टिकून ठेवण्यासाठी निर्वाह व आरोग्यविषयक घटकांची आवश्यकता असते हे घटक उपलब्ध नसतील तर कर्मचारी असमाधानी होतात. कामाच्या वातावरणासंबंधीचे घटकांमध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो.

१. वेतन

२. कामाबाबतची सुरक्षा.

३. प्रतिष्ठा.

४. कामाच्या ठिकाणी असलेली परिस्थिती.

५. वैयक्तिक जीवन.

६. पर्यवेक्षण.

७. परस्परांमधील संबंध

वरील घटक अनुकूल असतील तर कामाबद्दल कर्मचाऱ्यांच्या मनात आस्था निर्माण होते अन्यथा ते असमाधानी राहतात.

२. अभिप्रेरणाबाबतचे घटक.

हे घटक कर्मचाऱ्यांना प्रेरणा देतात त्यामुळे कर्मचाऱ्यांच्या मनात ओढ निर्माण होते या घटकांमध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो.

१. प्रगती

२. विकासाची संधी.

३. जबाबदारी.

४. ध्येय प्राप्ती.

या घटकांमध्ये वाढ किंवा प्रगती झाल्यास कर्मचाऱ्यांचे समाधान वाढते व त्यांचा विकास होतो.

३.३. कार्यताण संकल्पना

ताण हे आधुनिक जगाचे वैशिष्ट्य समजले जाते. दैनंदिन जीवनात कार्यकारी अधिकारी, व्यवस्थापक, व्यवसायिक, गरीब, श्रीमंत, अशिक्षित, मालक, कामगार अश्या प्रत्येकाला कमी जास्त प्रमाणात अनुभवावा लागतो. छोटे छोटे प्रसंग व्यक्तीच्या जीवनात ताण निर्माण करतात. स्पर्धा आणि आधुनिक जीवनातील अनिश्चितता, व्यवसायातील असुरक्षितता, बेरोजगारी, बाजारपेठेतील मंदी अशा अनेक घटकांमुळे जीवन अधिकाधिक तणावग्रस्त होत आहे त्यामुळे देशापुढे एक सामाजिक उद्रेकाचा मोठा धोका निर्माण होत आहे त्यामुळे उत्पादनात घट होऊन वैद्यकीय खर्चामध्ये वाढ झाल्याचे दिसून येत आहे. संशोधनातून असे दिसून येते की प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षरीत्या हृदयविकारासारखे विकार, कॅन्सर, अपघात व आत्महत्या यावर ताणाचा परिणाम दिसून येतो. अमेरिकेतील मानसशास्त्रज्ञानी केलेल्या अभ्यासानुसार मानसिक ताण हा मृत्यूस कारणीभूत ठरणारा महत्वाचा घटक असल्याचे दिसून आले आहे. हॅरिल पॉल यांच्या मतानुसार अमेरिकेत ८९ % व्यक्ती अत्युच्च ताणाखाली जगतात तर ५९% व्यक्ती आठवड्यातून एक दोन वेळा मोठा ताण अनुभवतांना दिसतात. (छाजेड, १९९२). आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेच्या अहवालात असे नमूद करण्यात आले आहे की २१ व्या शतकामध्ये व्यवसायातील सर्वात गंभीर समस्या म्हणजे कर्मचाऱ्यांना जाणवणारा ताण. कार्यताणाकडे संशोधकांचे लक्ष वेधण्याचे महत्वाचे कारण म्हणजे ताणाचा कार्य निर्वर्तनावर आणि कर्मचाऱ्यांच्या शारीरिक आरोग्यावर होणारा विपरीत परिणाम ताण ही संकल्पना उद्दीपक त्यास दिलेली प्रतिक्रिया व झालेल्या आंतरक्रिया किंवा या तिन्ही घटकांचा परिपाक होय.

४.३.१. ताणाचा अर्थ

ताणाचा अर्थ समजण्यासाठी तणावाच्या व्याख्या पाहणे आवश्यक आहे मात्र ताणाची व्याख्या करणे तसे कठिण आहे कारण ताणाची कल्पना व्यक्तिपरत्वे भिन्न असते व्यक्तिचे वय, अनुभव, व्यक्तिमहत्व यावर ताण अनुभवणे अथवा न अनुभवणे अवलंबून असते. ताण हा एक अनुभव असून ताण बाह्य उद्दीपक परिस्थिती तसेच व्यक्तित्वाच्या आंतरिक अवस्था यामुळे तो निर्माण होतो. प्रत्येक व्यक्तिला वेगवेगळ्या प्रकारे ताण तणाचा अनुभव येत असतो. चिडणे, निराश होणे, अस्वस्थ वाटणे, घाबरणे, गुदमरणे इ. अनुभवाच्या माध्यमातून व्यक्तिकडून ताण तणाव व्यक्त केले जातात. ताण तणावाचा अनुभव प्रत्येकालाच येत असला तरी त्याची तीव्रता कमी जास्त असू शकते तसेच ताण नेहमीच विघातक असतो असे नाही कधी कधी एका मर्यादित पातळीवरील ताण यश

मिळविण्यासाठी उपयुक्त ठरतो. (सोनटक्वे, २००८).

३.३.२. ताणाची व्याख्या .

टॉम कॉक्स यांच्या मते सामान्यतः जीवनाच्या गुणवत्तेला शारीरिक मानसिक स्वास्थ्याला असणारा धोका म्हणजे ताण होय.

व्यक्तिमध्ये असंतुलन निर्माण करणाऱ्या किंवा तिच्या समायोजन करणाऱ्या क्षमतेवर भार टाकणाऱ्या घटकांना दिलेल्या सामान्य किंवा विशिष्ट प्रतिक्रिया म्हणजे ताण होय. (Zimbardo, 2003).

३.३.३. ताणाचे स्वरूप.

१. कार्यविषयीचा ताण - त्यात कर्मचाऱ्याचा कामाचा भार, निवृष्ट प्रतीचे कार्य, वातावरण, कमी दर्जाची निर्णयप्रणाली.
२. भूमिकांवर आधारित ताणाचा संबंध - भूमिका संघर्ष, जबाबदाऱ्या.
३. दुसऱ्या व्यक्तीची जबाबदारी उदा. सहकारी.
४. आयुष्यक्रम विकास - बढती, नोकरी सुरक्षितता.
५. संघटनात्मक संरचना आणि वातावरण. (बर्वे, २००६).

३.३.४. ताणाचे प्रकार .

हॅन्स सेल्ये या ताणशी संबंधित अभ्यास करणाऱ्या संशोधकाने ताणावाला चार वेगवेळ्या पैलूमध्ये स्पष्ट केले आहेत ताणाचे मूलभूत चार प्रकार पुढीलप्रमाणे. (Selye, 1978).

१. असुखकारक ताण

व्यक्तिवर होणारे ताणाचे परिणाम जेव्हा त्रासदायक किंवा हानीकारक असतात तेव्हा त्यास असुखकारक ताण म्हणतात त्यामुळे व्यक्तिचे संतुलन बिघडते. अश्या प्रकारचा ताण हा हानीकारक असू शकतो आधुनिक युगातील बरेचसे ताण या प्रकारचे आहेत.

२. सुखकारक ताण

यास उपयुक्त ताण असेही म्हणतात जेव्हा ताणाचे अनुकूल परिणाम घडून येतात तेव्हा त्यास सुखकारक ताण असे म्हणतात. उदा. नोकरी व्यवसायास सुरुवात करणे. अश्या ताणापासून व्यक्तिची प्रगती साधली जाते हा ताण प्राथमिक स्वरूपाचा असून त्यामुळे व्यक्ति कार्यान्वित होते.

३. अतिरिक्त ताण

याला जास्तीचा ताणही म्हणतात या प्रकारामधील घटना अनुकूल असल्या तरी व्यक्ति ताण अनुभवते म्हणून यास अतिरिक्त ताण म्हणतात. उदा. व्यक्तिला मिळालेली जबाबदारी त्यामुळे व्यक्तिवर ताण येतो मात्र त्याचे परिणाम फार गंभीर असत नाही. थोड्या प्रयत्नाने तो ताण कमी केला जाऊ शकतो.

४. अपुरा ताण

या प्रकारमध्ये ताणाचा अभाव असून उद्दीपना अभावी हा ताण येतो हा न्यूनतम पातळीवर असतो. कसलेही उद्दीपन नाही नाविन्य नाही यामुळे व्यक्ति उद्दीपनाच्या दृष्टीने प्रयत्न करते.

३.३.५. ताणाचे लक्षण.

आधुनिक विज्ञान आपल्या विलक्षण शोधानंतर, संशोधनानंतर सुद्धा तणाव मोजण्यात अपयशी ठरले आहे कारण याचा कोणताही मापदंड नाही. जास्तीत जास्त तणावग्रस्त लोकसुद्धा स्थितीपासून अनभिज्ञ आहेत कारण मनुष्य याच्या लक्षणांना अपरिचित असल्यामुळे कोणतीही प्रतिक्रिया व्यक्त करीत नाही. जर एकदा तणाचे लक्षणे ओळखता आले तर आपण आपल्या प्रतिक्रियेत बदल आणू शकतो या लक्षणांचे अनेक प्रकार असू शकतात.

३.३.६. ताणाचे स्रोत किंवा उगमस्थाने.

१. गोंगाट.
२. कामाचे अतिरिक्त दडपण.
३. वेळेचे अतिरिक्त दडपण.
४. माहितीचे अतिरिक्त दडपण.
५. गरजांचे अतिरिक्त दडपण.

- ६ . नवीन तंत्रज्ञान .
- ७ . लैंगिक छळ .
- ८ . शारीरिक ताण .
- ९ . संघटनात्मक अथवा संस्थात्मक वातावरणाशी संबंधीत ताण .
- १० . अनअपेक्षित समस्या .
- ११ . आर्थिक समस्या .
- १२ . कौटुंबिक समस्या .

३ . ३ . ७ . ताण - संबंधित परिणाम .

१ . मनोशारीरिक परिणाम .

ताणाचे प्रत्यक्षात मनोशारीरिक परिणाम होऊन त्याचा व्यक्तीच्या आरोग्यावर परिणाम होऊ शकतात . त्यामुळे असे सुचित केले जाते की मनोसामाजिक उद्दिपने शरीरक्रियावर परिणाम करतात त्याचा उलट परिणाम शरीरांतर्गत क्रियांवर होतो . शरीरातील विविध स्त्राव आणि संरक्षणात्मक यंत्रणेतील रासायनिक बदलावर होऊन या यंत्रणा ताणामुळे क्रियाशील होतात व त्याचा एक भाग म्हणून कॅनॉन ने वर्णन केल्याप्रमाणे लढा ब्रिंवा पळून जा ही प्रक्रिया उदभवते .

२ . आरोग्यविषयक परिणाम .

सामाजिक आणि वर्तनात्मक शास्त्रानुसार एखाद्या आजारांच्या वाढीमध्ये मानसशास्त्रीय घटकाची भूमिका महत्वाची असते . हिंग्ले च्या मतानुसार शारीरांतर्गत जैवशास्त्रीय घटकांचा स्तर कमी करण्यास मानसशास्त्रीय ताण हा महत्वाचा घटक असल्यामुळे रोगाच्या आधीन होण्यामध्ये हा संभाव्य भूमिका बजावतो (Hinkle, 1987) . ताणावसुद्धा मेंदुवर वाईट प्रभाव टाकतो अनेक वेळा अर्धांगवायुचा झटका अथवा मेंदुची नस फाटते, हृदयरोग, उच्च रक्तदाब, अस्थमा, मधुमेह, मनोरुग्णता, अल्सर, सांधेदुखी, नपुंसकता, मायग्रन, थायरॉयड इ . चा परिणाम आरोग्यावर होतो .

३ . वर्तनात्मक परिणाम .

ताणाचे वर्तनावर विपरित परिणाम होतात व्यक्तीला जाणवणारा ताण हा तिच्या वर्तनावरून लक्षात येतो . सततच्या ताणामुळे शरीर थकून जाते, विस्मय होते, हास्याचा अभाव, चिडचिड होणे, रागाची भावना निर्माण होणे, एकटे बडबडणे, असुरक्षित वाटणे . जर ताण निर्माण करणाऱ्या घटकांना

टाळता आले नाही किंवा भयग्रस्त अनुभवातून सुटका करून घेता आली नाही तर व्यक्ती ताणाच्या निवारणार्थ उपशामकांचा वापर करू लागतो.

४. संघटनात्मक परिणाम.

ताणाचा आराग्यावर होणाऱ्या परिणामातून त्याचा कामावरील कार्य वातावरण बिघडते. शारीरिक आणि मानसिक आरोग्य बिघडल्यास व्यक्ती कामासाठी अपात्र ठरते किंवा त्याच्या एकत्रित परिणामातून व्यक्ती कामापासून मिळणाऱ्या समाधानात घट होते. कार्य निर्वर्तनात घट होऊन उत्पादनक्षमता कमी होते. व्यक्तीचे आपल्या सहकाऱ्यांशी संबंध दुरावतात त्यातून त्याचे कार्य निर्वर्तन घडते, कामात लक्ष लागत नाही, गैहजरीचे प्रमाण वाढते. (बर्वे, २००६).

३.३.८. ताणाचे व्यवस्थापन.

मानवी जीवनात शून्य ताण किंवा ताणरहित अवस्था असणे शक्य नाही. काही ना काही प्रमाणात ताण हा असणारच मात्र तो तीव्र होऊ नये याची खबरदारी घ्यायला हवी. ताणाची तीव्रता कमी होऊन तो सुसह्य कसा होऊ शकेल या दिशेने प्रयत्न करायला हवेत यालाच ताणाचे व्यवस्थापन व्यवस्थापन किंवा ताण नियंत्रण म्हणतात. ताण व्यवस्थापनामध्ये ताणाशी संबंधीत प्रक्रियांवर मात करणे, त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे आणि त्या प्रक्रियांना दिशा दिल्यामुळे ताणाची तीव्रता कमी होईल. ताणाशी सामारे जाणाऱ्या काही शैली आहेत मात्र संशोधकांनी ज्यावर अधिक भर दिलेला व आहे त्याचा विचार पुढीलप्रमाणे करता येईल.

१. नियोजन.

ताण व्यवस्थापनाचे अनेक घटक आहेत त्यापैकी नियोजन हे मूलभूत व प्रमुख घटक आहे. भविष्यकाळात काय करायचे आहे हे आधी ठरविणे म्हणजे नियोजन होय. भविष्यकाळाचा वेध घेण्याची ही प्रक्रिया भूतकाळातील अनुभव व घटनांच्या आधारे केली जाते. त्यामुळे भविष्यातील घटनांचा अंदाज येतो. मार्गक्रमण करण्याची दिशा सापडते आणि ताणाचे नियोजनाच्या माध्यमातून आधीच कार्याचे नियोजन करता येते.

२. आग्रही- प्रतिपादनशीलता.

हा ताण हाताळण्याचा विवेकनिष्ठ व विधायक मार्ग आहे. ज्या परिस्थितीमध्येयश मिळण्याची शक्यता असते अशा परिस्थितीत आग्रही- प्रतिपादनशीलता हा ताण व्यवस्थापनाचा अतिशय चांगला मार्ग आहे आग्रही- प्रतिपादनशीलतेमध्ये दुसऱ्यांच्या हक्कांची पायमल्ली न करता

आपले अधिकार, विचार आणि भावना व्यक्त केल्या जातात. चांगल्या प्रकारचा आग्रहीपणा आणि पुढाकार घेण्याचे कौशल्य या आधारे कार्यभाराच्या समस्या सोडविता येतात. आपल्या समस्या अधिकाऱ्याच्या निदर्शनास आणून देणे उपयुक्त ठरते. ज्याच्याकडे कामाचा खूप भार असतो त्यांच्याकडून चुका होतात आणि ते आपले काम वेळेवर पूर्ण करू शकत नाहीत हे टाळण्यासाठी आपले विचार आग्रहीपणाने मांडून दिल्यास ताणाशी चांगल्या प्रकारे झुंज देता येते.

३. माघार घेणे .

ज्यावेळी तणावग्रस्त परिस्थितीचे यशस्वीरीत्या आग्रही- प्रतिपादनशीलतेमधून किंवा जुळवून घेऊन जर सुधारणा होत नसेल तर माघार घेण्याची प्रतिक्रिया ही ताणास दिलेली अतिशय योग्य प्रतिक्रिया होय. अर्थात माघार घेणे हे चांगले किंवा वाईट असत नाही पण त्याचा वापर कसा केला जातो यावर ते अवलंबून असते. तात्पुरती उपाय योजना म्हणून माघार घेण्याच्या तंत्राचा वापर केल्यास तणाव मुक्तीसाठी त्याचा उपयुक्त वापर करता येतो. जोपर्यंत कायमस्वरूपी उपाय सापडत नाही किंवा योग्य प्रयत्नांचा समावेश ताण निवारणासाठी होत नाही तोपर्यंत माघार घेणे हाच एकमेव पर्याय त्या परिस्थितीत लागू पडतो.

४. तडजोड करणे .

ताण कमी करण्याचा आणखी एक पर्यायी मार्ग म्हणजे तडजोड करणे होय. तडजोडीमुळे ताणतणाव पूर्णपणे नाहीसा करता येत नाही पण ताणाची तीव्रता आणि वारंवारिता कमी केली जाऊ शकते. तडजोडीमध्ये तीन पर्यायांचा वापर केला जातो. अ. अनुरूपता(**Conformity**) ब. वाटाघाटी(**Negotiation**) क. प्रतिस्थापन किंवा पर्याय (**Substitution**)

५. भावविरेचन .

एकमेकांवरील विश्वासाला प्रत्येक समाजाने मान्यता दिलेली आहे. एखादया क्लेशकारक घटनेचे अनुभव लोक दुसऱ्याला सांगत नाहीत त्यामुळे तेच ते विचार अनेक वर्षांसाठी त्यास सतावीत असतात त्याचे शरीरावर आणि मनावर खोलवर परिणाम होण्याची शक्यता असते परंतु आपल्या विश्वासास पात्र असलेल्या व्यक्तीजवळ दाबून ठेवलेले विचार बोलून दाखवल्यास मन मोकळे होते. मनावरील ओझे कमी झाल्यासारखे वाटते, हृदयाची स्पंदने कमी होतात त्यामुळे ताणाशी झुंज देत असतांना भावविरेचन तंत्राचा चांगल्या प्रकारे उपयोग होऊ शकतो.

६. ग्रंथोपचारपद्धती .

मानसिक ताणवर, विकारांवर उपचार करण्याच्या अक्षरशः अगणित उपचार पद्धती आहेत. यातीलच ताणची तीव्रता कमी करणारी ताणाचे व्यवस्थापन करणारी प्रभावी पद्धत ग्रंथोपचारपद्धती ही होय या पद्धतीला वाचनोपचार असेही म्हटले जाते. आपल्याला नविन वाटणारा हा विषय बराच विकसित आहे . वाचनामुळे सकारात्मक विचार निर्माण झाल्याने ज्या समस्येमुळे ताण निर्माण झाला आहे त्या समस्या सकारात्मक दृष्टीने सहज सोडवता येऊ शकतात. पुस्तक वाचनाने ताण घालवणे ही या पद्धतीमागील साधी अशी संकल्पना आहे.

७. जीवनप्रणाली बदलणे .

आज प्रत्येकजण अत्यंत धावपळीचे जीवन आहे अगदी घडाळयाच्या काटयांशी त्याची स्पर्धा सुरु आहे त्याचा परिणाम म्हणून ताणाला सामोरे जावे लागत आहे. त्यामुळे योग्य नियोजन करून आपली गती बदलून ताण कमी करणे शक्य आहे.

८. ताणाबाबत सहनशीलता वाढविणे .

ताण सहनशीलता म्हणजे तुम्ही किती प्रमाणात ताण सहन करू शकता आणि विवेकहीनता, विसंगतता न आणता आवश्यक ते काम करू शकणे. तणावाच्या घटणामुळे त्रासून न जाता त्या सहन करायला शिकले पाहिजे. क्षुल्लक प्रसंगावरून वैतागून न जाता त्यावर ठेवायला शिकले पाहिजे. ताणजन्य परिस्थितीत कसे शांत राहायचे याचे कौशल्य आत्मसात करणे आवश्यक असते. चांगले आरोग्य, मर्यादित उद्दिष्ट, भावनिक आणि मानसिक संतुलन, वास्तव विचारसारणी यांच्यात योग्य समन्वय असला म्हणजे ताणाबाबतची सहनशीलता वाढू शकते.

९. स्व जाणीव

ताणाच्या अनुभवामध्ये स्व जाणीव फार महत्वाची आहे. तीव्र स्वरूपाचा ताण निर्माण झाला याची जाणीव स्वतःला असावी म्हणजे निर्माण झालेला ताण व्यक्तिगत स्वरूपातून निर्माण झाला आहे की काही गोष्टी नियंत्रणाबाहेर आहेत म्हणून ताण निर्माण झाला आहे इ. प्रश्नांची उत्तरे स्वतःला शोधली पाहिजेत. बऱ्यादा स्व जाणीवेतून ताणाशी परिणामकारकरीत्या लढा देऊ शकतो.

१०. वेळेचे नियोजन

प्रत्येक व्यक्ती जीवनातील वेळ हे एक असे मानवी संसाधन आहे जे ईश्वराने सर्वाना सारख्या प्रमाणात दिले आहे त्यामुळे अतिशय मौल्यवान अशा वेळेचा आपण सदुपयोग केल्यास

योग्य वेळेत योग्य कामे करता येतात मात्र असे न झाल्यास तणावाला सामोरे जावे लागते. वेळेचे दडपण हे एक ताणाचे स्रोत ठरू शकते असे होऊ नये यासाठी स्वतःला वेळेत बांधून घेतले पाहिजे. बऱ्यादा ताण हा वेळेचे योग्य नियोजन न केल्याने निर्माण होतो. ह्या येणाऱ्या ताणापासून दुर राहण्यासाठी आपल्या वेळेच्या व्यवस्थापनाच्या विविध क्लुपत्याचा आणि तंत्राचा वापर करून स्वतःच्या कामाला वेळेशी संबंधीत संघटित केले पाहिजे.

११. ध्यान .

ताणाला नियंत्रित करण्यासाठी ताण व्यवस्थापनातील प्रभावी मार्ग म्हणजे ध्यान . ध्यान तणाव नष्ट करण्यात महत्वाची भूमिका निभावतो आणि बदलत्या काळाबरोबर याचे फायदे स्पष्टरूपात सामोरे येत आहेत श्वासावर लक्ष केंद्रित करणे म्हणजे ध्यान . या अलौकिक ध्यान धारणेमुळे व्यक्तीची सर्वसाधारण जागृत अवस्थेच्या पातळीत वाढ होऊन जाणिवेला एक प्रकारची प्रगल्भता येते. सृजनात्मक शरीर, मनः स्वस्थासाठी आणि तणावरहीत शांत शिथिल स्थिती प्राप्त करण्यासाठी या ध्यानाचा उपयोग होतो (होले, २०१५).

३.३.१. कार्यताण मूल्यमापन पध्दती .

व्यक्तीला येणारा ताणात्मक अनुभव अत्यंत संकीर्ण व क्लेषकारक असून त्यामध्ये व्यक्तिभिन्नताही दिसून येते. त्यामुळे ताणमापन करणे कठिण आहे. मात्र ताणाचे व्यक्तिवर्तनावर, आरोग्यावर, कार्यक्षमतेवर काय परिणाम होतात हे पाहून ताणाचे मापन करता येणे शक्य आहे असे मानसशास्त्रज्ञांना वाटते. विविध प्रसंगातून जाणाऱ्या व्यक्तीचे बारकाईने निरीक्षण करून ताण तणावांबाबत अंदाज बांधता येऊ शकतो. अनेक मानसशास्त्रज्ञांनी ताणमापनासंदर्भात काही वस्तुनिष्ठ चाचण्याही तयार केल्या आहेत.

१. सामाजिक पुनर्समायोजन श्रेणी

आपल्या सभोवताली घडणाऱ्या कोणत्या ना कोणत्या घटकांच्या आपल्यावर कमी जास्त परिणाम होतो. होल्मस् आणि राहे या संशोधकांनी अभ्यासातून व्यक्तीला किती प्रमाणात समायोजन करावे लागते या विषयी गुणांक शोधून काढले. काही मोजक्या प्रसंगांमुळे ताणास सामारे जावे लागते. अश्या अनेक प्रसंगांना व्यक्तीला समायोजन करावे लागते. अश्या वेळी व्यक्तीवर नेमका किती ताण लक्षात येण्यासाठी त्यांना गुणांक दिले आहेत. यासाठी तयार केलेली चाचणी म्हणजे सामाजिक पुनर्समायोजन पद्धतिश्चयन श्रेणी होय. या चाचणीवरून ताण निर्माण करणाऱ्या

प्रसंगाचे गुणांक काढले जातात.

२. दैनंदिन जीवनातील समस्यांशी संबंधित ताण मापन

अलिकडे दैनंदिन जीवनातील अडचणी व समस्यांशी संबंधित निर्माण होणाऱ्या ताणाचा अभ्यास करून ताणमापन साधन विकसित केली जात आहे. लझारस १९९३ यांना असे आढळून आले आहे की दैनंदिन जीवनात त्रासदायक आणि चिंताक्रांत करणाऱ्या घटनांचे परिणाम अचानकपणे उद्भवणाऱ्या गंभीर घटनांपेक्षाही भयानक असून ते व्यक्तीच्या मानसिकता आणि आरोग्यावर जास्त परिणाम करतात.

३. संवेदन ताण चाचणी

कोहेन आणि विल्यमसन (१९८८) यांनी ही चाचणी तयार केली आहे. ताण मापन करण्याचा हा तिसरा प्रकार पहिल्या दोन मापनप्रकारापेक्षा वेगळा आहे. व्यक्तीनी आपल्या जीवनातील व्यापक ताणाचे केलेले आत्मसंवेदन म्हणजेच संवेदित ताण चाचणी होय. यात प्रतिसादकाला विशिष्ट घटनेची ताणदायकता मापन करण्यास सांगितले जात नाही तर त्यांना वर्तमानकाळातील विशिष्ट परिस्थितीमुळे त्यांच्या जुळवून घेण्याच्या क्षमतेवर किती ताण येतो. त्याचे मुल्यमापन करण्यास सांगितले जाते. या चाचणीच्या साहाय्याने शारीरिक आणि मानसिक आजाराचे मुळ कोणत्या ताणजन्य घटनेमध्ये आहे याचा शोध घेता येतो. (सोनटक्के, २००८).

४. वर्तनावर आधारीत मापन चाचणी

या पध्दतीचे उद्दिष्ट्य म्हणजे कार्यासंबंधीत महत्वपूर्ण प्रसंग किंवा घटना यांचा कर्मचाऱ्याच्या वर्तनावर होणारा परिणाम ओळखणे. स्टीफन पी रॉबीनच्या मते ही अशी पध्दत आहे ज्यात प्रत्येक कार्यासंबंधीत वर्तनाचे सलग श्रेणीवर मापन केले जाते. घटनाचा कर्मचाऱ्याच्या वर्तनावर सकारात्मक परिणाम होतो की नकारात्मक परिणाम होतो यावरून कार्यताणाचे मापन करता येते. अशा मापन चाचणीची वैधता आणि विश्वसनीयता अधिक असते.

३.३.१०. कार्यताणाशी संबंधित सिध्दांत.

अ. अब्राहम एच. मॅस्लो यांचा श्रेणीबद्ध गरजांचा सिध्दांत.

अब्राहम एच. मॅस्लो यांनी मानसशास्त्रात मांडलेल्या या गरजांचा सिध्दांताचा व्यवस्थापनशास्त्रातही वापर केला जाऊ लागला व्यक्तीला वृत्ती प्रणव करण्यासाठी विविध प्रकारच्या मानसिक, सामाजिक, सुरक्षाविषयक इ. प्रेरणा कार्यरत असतात त्या योग्य प्रमाणात पूर्ण

नाही झाल्या तर व्यक्तीमध्ये ताण वाढत जातो आणि त्यामुळे कार्यसमाधान मिळत नाही आणि व्यक्ती कार्यप्रणव राहत नाही. हा सिध्दांत गरजांच्या शिडीच्या विंवा पिरॅमिडच्या संकल्पनेवर आधारित असून हा सिध्दांत कार्यताणाबाबतही योग्य ठरतो.

या सिध्दांताचे वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे सांगता येतील.

१. काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्याच्या गरजा पूर्ण केल्या पाहिजे.

२. मानवाच्या गरजांची रचना विशिष्ट क्रमाने केली जाते प्राथमिक गरजा प्रथम नंतर सुरक्षा विषयक त्यानंतर सामाजिक व शेवटी आत्मविकासाच्या गरजा.

३. एक गरज पूर्ण झाली की दुसरी गरज पूर्ण करण्यासाठी प्रयत्न केले जातात.

४. गरजा ह्या एकमेकांवर अवलंबून असतात तसाच ताणही एकमेकांवर अवलंबून असतो.

या सर्व वैशिष्ट्यावरून असे म्हणता येते की हा सिध्दांत मानवी गरजा त्याचे प्रकार यांच्या वैशिष्ट्य क्रमाने ताण ही उद्भवत जातात त्याची रचना पुढीलप्रमाणे.

१. प्राथमिक गरजा

मानवी जीवनासाठी अत्यंत मूलभूत असणाऱ्या अन्न, वस्त्र आणि निवारा इ. मूलभूत गरजा आल्याने ह्या गरजा पूर्ण करत असतांना नकळत का होईना व्यक्तीवर निश्चितपणे ताण येत असतो. त्यामुळे कर्मचाऱ्याच्या प्राथमिक गरजा पूर्ण होणे आवश्यक आहे.

२. सुरक्षा गरजा

कार्यताण या संकल्पनेत प्राथमिक गरजांना जेवढे महत्व आहे तेवढेच महत्व सुरक्षाविषयक गरजांना आहे. प्रत्येक मनुष्याला जीवनात धोक्यापासून संरक्षण हवे असते. कर्मचाऱ्याला कार्य करत असतांना अपघात, नोकरीतील अनिश्चितता, निवृत्तीनंतरच्या अडचणी इ. सुरक्षाविषयक गरजांचे संरक्षण मिळाले नाही तर अश्या परिस्थित कर्मचारी पूर्णपणे कार्यताणात काम करेल मॅस्तो यांनी या गरजांना दुसरा क्रमांक दिलेला आहे

३. सामाजिक गरजा

मनुष्य हा समाजप्रिय प्राणी आहे. वरील गरजेत प्रेम, मैत्री, आपुलकीची भावना, सहानुभूती, दया इ.ची जाणीव त्याला आवश्यक असते. आपले कर्तृत्व इतरांपुढे यावे व इतरांच्या मनात आपलेपणा निर्माण व्हावा अशी त्यांची अपेक्षा असते. सामाजिक प्रतिष्ठा त्याला हवी असते. कर्मचाऱ्याच्या सामाजिक गरजा पूर्ण न झाल्यास त्याच्यावर ताणजन्य परिस्थिती निर्माण होते.

४. प्रतिष्ठेच्या गरजा

कर्मचाऱ्याला प्रतिष्ठेची ही गरज असते. ह्या गरजेमध्ये कामाच्या ठिकाणी आवश्यक असलेली प्रतिष्ठा, नावलौकिक इ.चा समावेश होतो. कर्मचाऱ्याला बढती आणि अधिकार देऊन त्यांच्या प्रतिष्ठाच्या गरजांची पूर्तता न केल्यास त्याचा परिणाम कर्मचाऱ्याच्या ताणात होतो. त्यामुळे प्रतिष्ठाच्या गरजांही कार्यताणासाठी महत्वाच्या ठरतात.

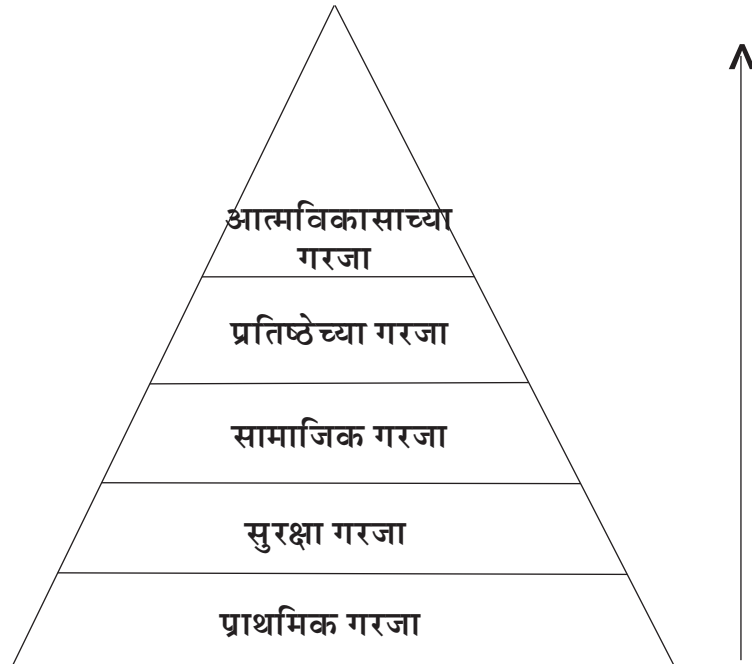
५. आत्मविकासाच्या गरजा

आत्मविकासाच्या गरजा पूर्ण न होणे हेही कार्यताण निर्माण होण्यामागील कारण आहे. कर्मचाऱ्याला आपल्या कौशल्याचा व सृजनशीलतेचा पुरेपूर वापर करता नाही आला की कर्मचाऱ्याचा ताण वाढण्यास सुरुवात होते. जे संघटनेचे ध्येय त्याने मनाशी जपलेले असते ते साध्य करता यावे यासाठी तो प्रयत्न करत असतो त्यासाठी तो जबाबदारी स्वीकारतो मात्र त्याला त्याच्या कौशल्याचा वापर करता नाही आला तर त्याच्यावर ताण निर्माण होतो. त्यामुळे आत्मविकासाच्या गरजा पूर्णही महत्वाचे ठरते. (शेठ, २००९).

गरजांची मांडणी पुढील प्रमाणे करता येते.

आवृत्ती ०१

मॉस्लोच्या सिद्धांतानुसार विविध स्तरांवर ताणाचे स्वरूप

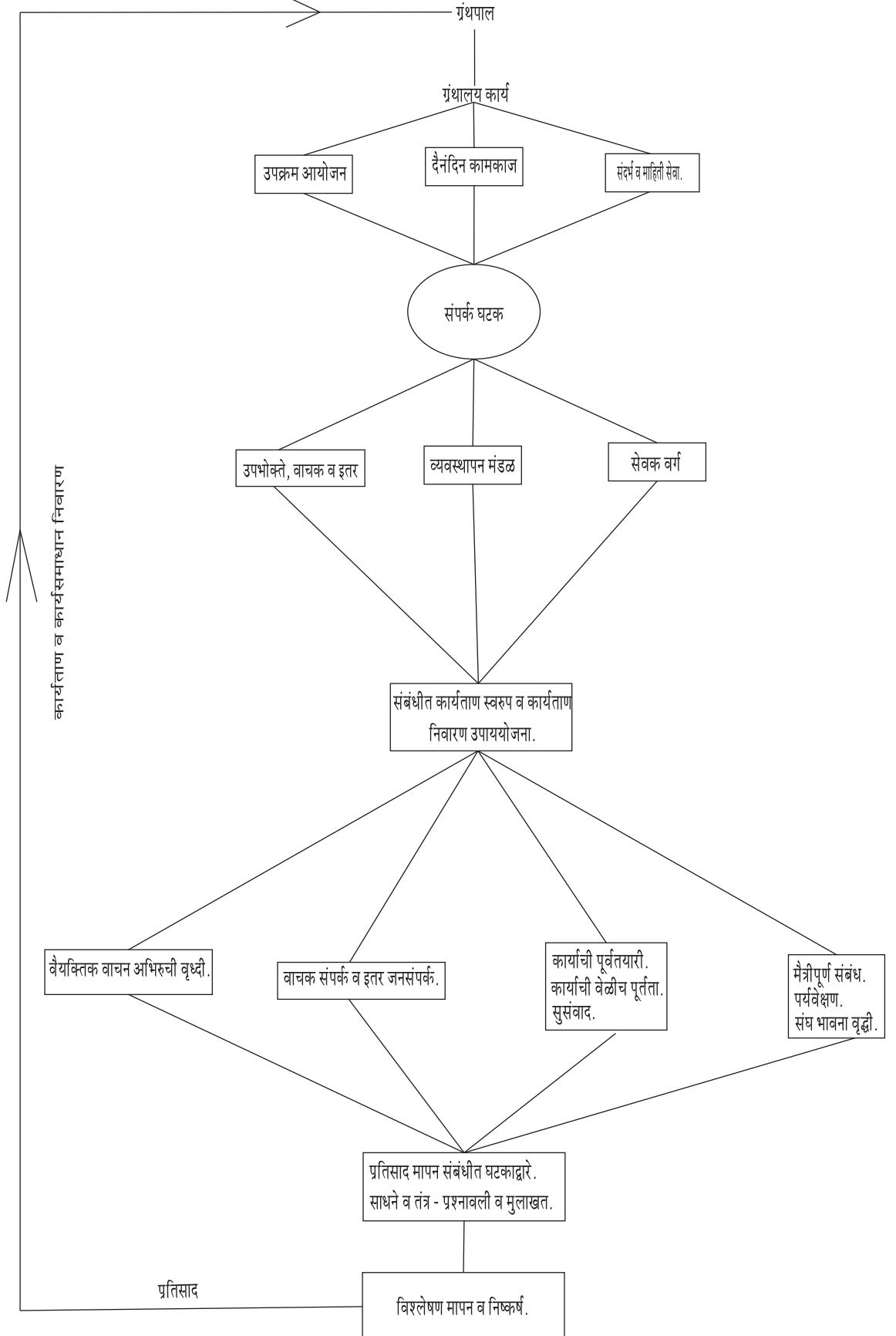

वरील पिरॅमिडच्या आवृत्तीनुसार कर्मचारी सुरुवातीला मुलभूत गरजांचा ताण भागवण्याचा प्रयत्न करतो त्यानंतर सुरक्षतेचा ताण, सामाजिक, प्रतिष्ठेचा आणि मग आत्मविकासाचा ताण

जाणवू लागतो . मॉस्लोच्या सिद्धांतानुसार विविध स्तरांवर ताणाचे स्वरुप बदलत जाते .

३.३.११ .कार्यताण मुक्ती आणि कार्यसमाधान प्रतिमान

आकृती क्र. ०२

आवृत्ती क्रमांक ० २ कार्यताणमुक्ती आणि कार्यसमाधान प्रतिमानाचे विश्लेषण खालीलप्रमाणे

ग्रंथालय कार्य : आजच्या माहिती प्रधान काळात महाविद्यालयीन ग्रंथालय ज्ञानाधिष्ठित व्यवहारात कार्य करीत आहे. नवीन सुधारित माहिती मिळवणे त्याचे संग्रहण करणे, वितरण आणि संक्रमण करणे याच बरोबर उपक्रम आयोजन , दैनंदिन कामकाज आणि संदर्भ व माहिती सेवा हे महत्वाचे कार्य ग्रंथालय करत आहे. ही कार्य करत असतांना ग्रंथापालांचा संपर्क घटकांशी संबंध येतो.

संपर्क घटक : ग्रंथापाल हा महाविद्यालयातील सर्व अभ्यासकांना त्यांच्या गरजेनुसार ग्रंथ व संदर्भ उपलब्ध करून देणारा महत्वाचा दुवा आहे. हे कार्य करत असतांना त्याचा संपर्क वाचकांशी, व्यवस्थापन मंडळ आणि सेवक वर्गाशी येत असल्याने अनेक समस्याची निर्मिती ही होत असते. यातून ग्रंथपालावर कार्यताण येत असतो.

१. वाचक वर्ग : ग्रंथपालाच्या संपर्क घटकामधील वाचक हा एक घटक आहे. ग्रंथालय सेवा देत असतांना ग्रंथपालांचा वाचकांशी थेट संपर्क येत असतो. बऱ्यादा काही वाचकांच्या बेशिस्त वर्तवणूकीला ग्रंथपालांना सामोरे जावे लागते तसेच वाचकांकडून ग्रंथ हरवणे, ग्रंथचे नुकसान करणे, ग्रंथ वेळेत न परत करणे, ग्रंथालय नियमांचे पालन न करणे इ. अनेक बाबी मुळे समस्या निर्माण होऊन ग्रंथपालांवर ताण येत असतो.

२. व्यवस्थापन मंडळ : ग्रंथपालाच्या संपर्क घटकामधील व्यवस्थापन मंडळ हा दुसरा घटक आहे. व्यवस्थापन मंडळाच्या माध्यमातून ग्रंथपालांना ग्रंथालयाचे व्यवस्थापन करावे लागते हे करत असतांना बऱ्यादा व्यवस्थापन मंडळाकडून निर्णय प्रक्रियेला उशिर होत असतो, व्यवस्थापन मंडळाकडून योग्य सहकार्य मिळत नाही, ग्रंथपालाच्या वेतना बाबत व्यवस्थापन मंडळाची असलेली उदासीनता, ग्रंथपालांना ग्रंथालय कामाव्यतिरिक्त इतर कार्याची जबाबदारी देणे. ग्रंथपालांना कार्यस्वातंत्र्य न देणे इ. अनेक कारणांमुळे ग्रंथपालांवर कार्यताण येत असतो.

३. सेवक वर्ग : ग्रंथपालाच्या संपर्क घटकामधील सेवक वर्ग हा तिसरा घटक आहे. सेवक वर्गाच्या माध्यमातून ग्रंथालयाचे व्यवस्थापन ग्रंथपाल करीत असतो हे व्यवस्थापन करत असतानां सेवक वर्गाकडून बऱ्यादा समस्या निर्माण होत असतात. सेवकाचा कामातील निष्काळजीपणा, दिलेले काम वेळेतपूर्ण न करणे, वाचकांशी योग्य सुसंवाद न साधणे, नवीन तंत्रज्ञान आत्मसात करण्यास तयार नसणे इ. अनेक कारणांमुळे ग्रंथालयातून वाचकांना उत्तम सेवा देता येत नाही सहाजिकच या बाबींमुळे ग्रंथपालांचा कार्यताण वाढतो.

संबंधीत कार्यताण स्वरुप व कार्यताण निवारण उपाययोजना: ग्रंथपालांना ग्रंथालयातून वाचकांना उत्तम सेवा देत असतानां विविध घटकाकडून कार्यताण निर्माण होत असतो. हया कार्यताणाचे निवारण करण्यासाठी काही उपाययोजना केल्यास कार्यताण कमी केला जाऊ शकतो.

१. वैयक्तिक वाचन अभिरुची: ग्रंथालयीन कार्य करीत असतांना निर्माण झालेला कार्यताण घालवण्यासाठी ग्रंथपालांनी सकारात्मक विचार निर्माण करणारे साहित्य वाचनाची सवय लावून घेतल्यास ज्या समस्यामुळे ताण निर्माण झाला आहे त्या समस्याकडे बघण्याचा दृष्टीकोण बदलून सकारात्मकदृष्टीने आलेल्या समस्येवर मार्ग काढून ताणाचे निवारण करता येते.

२. वाचक संपर्क व इतर जनसंपर्क: ग्रंथालयात येणाऱ्या वाचकांशी उत्तम सुसंवाद साधल्यास वाचक या घटकाकडून निर्माण होणारा ताण सहज कमी करता येतो.

३. कार्याची पूर्वतयारी करून त्याचे योग्य नियोजन करून कार्य वेळेत पूर्ण केल्यास कार्यताणापासून दुर राहणे सोपे जाते.

४. ग्रंथपालाने सर्वांशी मैत्रीपूर्ण संबंध ठेवून संघभावना निर्माण केल्यास कार्य पूर्ती लवकर होण्यास मदत होते आणि कार्यताणमुक्त होता येते.

प्रतिसाद मापन संबंधीत घटकाद्वारे- साधन तंत्र प्रश्नावली व मुलाखत: ग्रंथपालांच्या कार्यताणचे निवारण करण्यासाठी केलेल्या उपाययोजना उपयुक्त ठरल्यात की नाही याची ग्रंथपालांकडून प्रश्नावली आणि मुलाखत या साधनांद्वारे पडताळणी करून कार्यताण मुक्तीबाबत निष्कर्ष काढता येतील.

३.४. व्यवसायिक बांधिलकीची संकल्पना

व्यवसाय म्हणजे केवळ अर्थाजनासाठी एकत्र येऊन एखादे विशिष्ट प्रकारचे काम करणाऱ्या व्यक्तीचा समुह नसून अश्या व्यक्तीचा समुह आहे की जो आपले कार्य पार पाडत असतांना आपल्या आदर्श नियमांचा दर्जा पाळतो आणि व्यवसाय बांधवांना व्यवसायिक संरक्षण देतो, समाजाला चांगली सेवा पुरवितो.

३.४.१. व्यवसायिकांची प्रमुख लक्षणे

१. ज्याच्या कार्यामध्ये बौद्धिकतेचा अंतर्भाव असतो.

२. आपल्या व्यवसायिक तत्वज्ञानाचा त्यांनी अंगीकार केलेला असतो.

३. कार्यामध्ये विशेष अश्या तंत्राचा अवलंब केलेला असतो.
४. ज्यांनी व्यवसायिक प्रशिक्षण घेतलेले असते.
५. समाजामध्ये सर्व व्यवसायिकांना एक सामाजिक दर्जा असतो.
६. व्यवसायाची काही मानके प्रमाणके निर्धारित केलेली असतात ती प्रत्येकाने आचरणात आणणे बंधनकारक असतात.
७. व्यक्तीमत स्वार्थापलीकडे जाऊन समाजसेवेचे पाळावे लागते.
८. ग्राहक हा व्यवसालाचा केंद्रबिंदू असतो.
९. व्यवसायात निर्णय स्वातंत्र्य व योग्य सराव महत्वाचा असतो.

वरील गुणवैशिष्ट्ये सर्वच व्यवसायिकासाठी निर्धारित केलेली आहेत.

बांधिलकी म्हणजे एकनिष्ठपणा निष्ठा एखादया कल्पनेबाबत विचाराबाबत अथवा व्यवस्थेबाबत व्यक्तीच्या प्रत्यक्ष कृतीतून दिसून येणारा दृढविश्वास म्हणजे बांधिलकी. बांधिलकी असलेली व्यक्ती आपली तत्वे आणि नियोजन कार्यासाठी आपले सर्वस्व अर्पण करण्यास तयार असते. (थॉमस, २०१२).

व्यवसायाचे बोधात्मक, भावात्मक, क्रियात्मक विकास करणे हे बांधिलकीचे उद्दिष्ट्ये आहे ते साध्य करण्यासाठी व्यवसायिकाजवळ बांधिलकी असणे आवश्यक आहे. त्यामुळे आपण स्वतःशी आपल्या कामाप्रती, संस्थेप्रती, आपल्या व्यवसायिकांप्रती, समाजाप्रती प्रामाणिक असणे, आपली प्रतिमा चारित्रवान व्यक्तीप्रमाणे ठेवणे, आपल्या कामाप्रती समर्पण, स्वतः पेक्षा सेवेला महत्त्व इ. व्यवसायिकाच्या जबाबदाऱ्या आहेत. त्या व्यवस्थित पार पाडून समाजामध्ये इष्ट ते परिवर्तन करणे हे व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये अभिप्रेत आहे.

३.४.२. व्यावसायिक बांधिलकी

वेंब्रिज आंतरराष्ट्रीय इंग्रजी शब्दकोशाप्रमाणे बांधिलकी म्हणजे एखादया मुख्याला, व्यक्तीला किंवा कृती योजनेला वचन, निष्ठा अथवा पैसे देणे होय. व्यवसायिक बांधिलकी ही एक मानसिक नाते, व्यक्तीचा व्यवसाय व त्याच्याशी निगडित भावनिक प्रतिसाद यात निर्माण होते. मेयर आणि अलेन यांनी असे म्हटले की व्यवसायिक बांधिलकीचा मानसशास्त्राशी सहसंबंध आहे आणि व्यावसायिक बांधिलकीत व्यक्तीचे त्यांच्या व्यवसायासंबंधीचा जिज्हाळा असतो. बांधिलकी जीवनाच्या मध्यभागी ठेऊन ती वाढविण्याचा व्यक्ती आटोकाट प्रयत्न करतो.

सकारात्मक किंवा नकारात्मक दृष्टीकोनाचा व्यक्तीच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या पातळीवर परिणाम होतो (Meyer, 1990) . हॉल यांनी असे म्हटले नेहमीच्या बांधिलकीत स्वतःच्या व्यवसाय सातत्यपूर्णरित्या चालविण्यात धन्यता वाटते .

आर्थिक घटकांपेक्षा, वुडुंब, सहकारी, काम करण्याच्या ठिकाणची स्थिती इ. बाह्यघटकांचा व्यवसायिक बांधिलकीवर परिणाम होऊन व्यवसाय सुरु ठेवण्यात प्रेरणा मिळते. सातत्यपूर्ण बांधिलकी यामध्ये व्यक्तीला त्याचा व्यवसाय सुरु ठेवण्यात स्वारस्थ असते. अशा प्रकारच्या बांधिलकीत व्यवसाय बदलासाठी लागणारा खर्च किंवा व्यक्तीने त्यांच्या सध्याच्या व्यवसायात केलेली गुंतवणूक यामुळे व्यक्ती त्याच उदयोगात राहण्याचे बंधन आणतो. व्यवसायिक बांधिलकी म्हणजे व्यक्तीच्या स्वःत्वाला परिणाम करणारी कामगिरीची पातळी होय. व्यवसायिक बांधिलकी असणारे लोकांच्या जीवनात कामाला महत्वाचे स्थान असते . अशी माणसे काम व ते काम करणाऱ्या लोकांना सारखेच महत्व देतात. निर्णय प्रक्रियेत असलेल्या सक्रिय सहभागामुळे व्यवसायिक बांधिलकी वाढते परिणामता निर्णयांची स्वीकृती आणि समाधान वाढते .

(Lodahl and Kejner, 1965)

उदयाची भावी पिढी घडविण्याचे काम ग्रंथालयांवर अर्थातच ग्रंथपालांवर येत असल्याने त्यांनी आपल्या व्यवसायिक बांधिलकीशी एकनिष्ठ असणे आवश्यक आहे. ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीची काही क्षेत्रे सांगता येतील ते खालीलप्रमाणे .

- १ . वाचकांच्याप्रती असलेली बांधिलकी .
- २ . समाजाप्रती असलेली बांधिलकी .
- ३ . व्यवसायाच्याप्रती असलेली बांधिलकी .
- ४ . श्रेष्ठता प्राप्त करण्यासाठी असलेली बांधिलकी .
- ५ . जुनी मानवी मुल्ये त्याच्या प्रती असलेली बांधिलकी .
- ६ . व्यवसायाच्या प्रगतीप्रती असलेली बांधिलकी .
- ७ . ज्ञानोपासनेप्रती असलेली बांधिलकी .

ग्रंथपालानी आपले आयुष्य अध्ययन अध्यापन या कार्यात व्यतीत करावे त्या करीता त्यांनी नियमित वाचन केले पाहिजे नवनवीन प्रयोग स्पर्धा व उपक्रमामध्ये सहभागी होणे कार्यशाळा, चर्चासत्र इ. मध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन अदयावत ज्ञान आत्मसात केले पाहिजे म्हणजे ज्ञानोपासनेला

अग्रस्थान दिले तर बांधिलकी वाढू शकते

३.४.३. व्यावसायिक बांधिलकी मापन पध्दती

१. महत्वाच्या प्रसंगातील मापन पध्दती

कर्मचारी कार्य करत असतांना जे महत्वाचे प्रसंग किंवा घटना घडतात त्या वेळी कर्मचाऱ्याच्या वर्तनाचा अभ्यास करून त्या कर्मचाऱ्याच्या व्यावसायिक बांधिलकी पातळीचे मापन करता येते.

२. श्रेणी मापन पध्दती

या पध्दतीमध्ये प्रत्येक कर्मचाऱ्याची व्यावसायिक बांधिलकी किंवा कामाच्या बाबतीत इतर कर्मचाऱ्याशी तुलना केली जाते. श्रेणी देतांना उच्च ते निम्न या श्रेणीवर कार्याच्या आधारे श्रेणी दिली जाते. उत्तम कार्य करणाऱ्याला उत्तम श्रेणी आणि निकृष्ट कार्य करणाऱ्याला निम्नतम श्रेणी दिली जाते. सर्व निरीक्षणे एकत्र करून त्याची सरासरी काढली जाते. त्यावरून कर्मचाऱ्यांची परस्पर तुलनेत श्रेणी निश्चित करून कर्मचाऱ्याच्या व्यावसायिक बांधिलकीचे मापन केली जाते.

३. शोधसूची पध्दती

अभिवृत्ती मापन करण्याच्या थर्स्टनच्या पध्दतीवर ही शोधसूची पध्दत आधारलेली आहे. यामध्ये विधानाचे संच असून ज्यातून कर्मचारी व त्यांचे वर्तन याबाबतची माहिती असते. प्रत्येक विधानाच्या संदर्भात कर्मचाऱ्याचे वर्तन धनात्मक आहे की ऋणात्मक आहे दर्शविले जाते व त्यानंतर या सर्वांची सरासरी काढली जाते. या पध्दतीमुळे मुल्यमापन अधिक चांगल्या पध्दतीने होते.

४. निरीक्षण पध्दत

कर्मचाऱ्याच्या व्यावसायिक बांधिलकी मापन करण्यासाठी निरीक्षण पध्दतीचा उपयोग होतो. निरीक्षणाद्वारे कर्मचाऱ्याची कृती, मौखिक वर्तन, सूचक वर्तन, आंतरिक प्रेरणा, कर्मचाऱ्याचे त्याच्या कामाबाबत असलेले समर्पण आणि व्यावसायाबाबत असणारी आवड याबाबतच्या नोंदी घेऊन व्यावसायिक बांधिलकीचे मापन करता येते. (Zikmund, 1988)

५. स्व मूल्यांकन पध्दत

यामध्ये कर्मचारी स्वतःच स्वताच्या क्षमतेचा, कार्यनिर्वनाचे, विषयज्ञानाचे, कामातील योगदानाचे, प्रामाणिकपणाचे, सकारात्मक दृष्टीकोनाचे आणि आंतरिक प्रेरणाचे मुल्यांकन

करतात. या मुल्यांकनावरून व्यावसायिक बांधिलकीच्या पातळीचे मापन करता येते.

३.५ कार्यसमाधान , कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीयामधील सहसंबंध.

तंत्रज्ञानाच्या व माध्यमांच्या सर्वांगीण विकासामुळे प्रगत राष्ट्रांचे समाजजीवन ढवळून निघत आहे. शिक्षणक्षेत्र व ग्रंथालयक्षेत्रही त्यास अपवाद नाही. माहिती उत्क्रांती आणि ज्ञानाधिष्ठित समाजात ग्रंथपाल महत्वाची भुमिका बजावत आहेत. सद्यःस्थितीत माहितीच्या वाढलेल्या महत्त्वामुळे ग्रंथपालाची भुमिका वेंद्रस्थानी आलेली आहे. शोध प्रक्रिया, माहितीचे वर्गीकरण , माहितीचे संघटन याचबरोबर माहितीचे वितरण तसेच ज्ञानव्यवस्थापन हाताळण्यासाठी लागणारे कौशल्य ग्रंथपाल आत्मसात करीत आहेत. ही सर्व कार्ये करत असतांना कामाचे पर्यवेक्षण, कर्मचाऱ्याची स्थिरता, कामाच्या ठिकाणची स्थिती, बढती, कामाचे मुल्यांकन, कामाच्या ठिकाणातील सामाजिक संबंध, या सर्व घटकांचा परिणाम कार्यसमाधानावर होत असतो. कार्यसमाधानाच्या धन किंवा ऋण या घटकांवर कार्यताण अवलंबून असतो. उच्च कार्यसमाधानामुळे कार्यताण कमी होतो. कमी कार्यताणामुळे आपल्या व्यावसायाप्रती व्यावसायिक बांधिलकी राखली जाते. व्यावसायिक बांधिलकी उच्च असल्याने संस्थेची उद्दिष्टे ही आपलीच आहेत असे समजून प्रमाणिकपणे कार्य केले जाते. त्यामुळे कार्यसमाधान , कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी या चलांचा परस्परांशी सहसंबंध आहे.

सारांश.

प्रस्तुत प्रकरणात कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी या संकल्पनांवर चर्चा करण्यात आली आहे. सुरुवातीला प्रस्तावन दिली असून कार्यसमाधान संकल्पना स्पष्ट करून कार्यसमाधानाचे महत्व, कार्यसमाधानावर परिणाम करणारे घटक, कार्यसमाधानासाठी आवश्यक परिस्थिती आणि कार्यसमाधानाशी संबंधित सिद्धांत मांडण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे कार्यताणाची संकल्पना स्पष्ट करून ताणाचे स्वरूप, ताणाचे प्रकार, ताणाची लक्षणे, उगमस्थाने, ताणाचे व्यवस्थापन आणि ताणासंबंधीत सिद्धांत मांडण्यात आले आहे. तसेच व्यावसायिकाची लक्षणे, व्यावसायिक बांधिलकी म्हणजे काय त्यांच्या वेगवेगळ्या घटकांवर प्रकाशझोत टाकण्यात आला आहे.

संदर्भ सूची

- गाडेकर, केशव ना., जमाले, हरिश्चंद्र गो. आणि रसाळ, पुंडलिक वि. (२०११).
औद्योगिक व संघटनात्मक मानसशास्त्र. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन्स. पृ. १३०, १३१.
- छाजेड, विमल. (१९९२). स्ट्रेस मॅनेजमेंट गाइड: ध्यान विज्ञानातून तणाव मुक्ती. अनु.
रेणुकादास देशपांडे. नई दिल्ली: डायमंड बुक्स.
- थॉमस, सिबील आणि कांबळे, कविता (२०१२). शिक्षकांचे व्यावसायिक बांधिलकी एक
अभ्यास. संशोधन चेतना, ५(१), ३२-३८.
- दळवी, भागवत. (२००६). मानसिक ताण तणाव आणि योग संस्कार. पुणे: उमा पब्लिकेशन्स
. पृ. १९, २०, २१, २२, २३.
- बर्वे, बी. एन. (२००६). ताण आणि आरोग्यविषयक मानसशास्त्र. नागपूर: विद्या
प्रकाशन. पृ. १९, २०, २१, २२, २३.
- तत्रैव, पृ. १९.
- शेठ, रुपाली., कुलकर्णी, विदुला., पुराणिक, नेहा. आणि कुलकर्णी, अस्मिता.
(२००९). व्यवस्थापनाची तत्वे आणि कार्य. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन. पृ. १५४,
१५५, १५६.
- तत्रैव, पृ. १६०, १६१, १६२
- सोनटक्के, सुनिल., भोसले, उत्तमराव. आणि कुलकर्णी, अनंत. (२००८). उपयोजित
मानसशास्त्र. सोलापूर: अक्षरलेण प्रकाशन. पृ. २६, २७, २८, २९.
- तत्रैव, पृ. ३२-३४.
- होले, विनोद मुबुंद. (२०१५). ताण व्यवस्थापन. ज्ञानगंगोत्री, १६(०१-०२). ६५-७९.
- Hinkle, L. E. (1987). Stress and and disease : the concept after 50 years. *Social
Science and medicine*, 25(6), 561-566.
- Lodahl and Kejner. (1965). The definition and measurement of job involvement.
Journal of Applied Psychology, 49, 24-33.
- Meyer, J. P., Allen, N. J. and Gellatly, I. R. (1990). Affective and continuance
commitment to the organization: Evaluation of measures and analysis of

concurrent and time lagged relation. *Journal of Applied Psychology*, 75, 710-720.

- Selye, Hans (1978). *The Stress of Life*. New York: McGraw Hill.
- Smith, P. C., Kendall, L. M. and Hulin, C. L. (1969). *The Measurement of Satisfaction in Work and Retirement*. Chicago: Rand McNally.
- Vandenberg, R. J. and Lance, C. E. (1992). Examining the causal order of job satisfaction and organizational commitment. *Journal of management*, 18(1), 153-167
- Zikmund, W. G. (1988). *Business research methods*. Chicago: The Dryden Press.
- Zimbardo, p., Weber, A. and Johnson, R. (2003). *Psychology: Core concept*. Boston: Allyn and Bacon.

प्रकरण चौथे
माहितीचे विश्लेषण आणि सादरीकरण

४.१. माहितीचे वर्णनात्मक विश्लेषण

सत्याचा शोध घेण्यासाठी संशोधन केले जाते तसेच समस्या सोडविण्यासाठी संशोधन केले जाते. संशोधनाची ही उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी संशोधकाला प्रश्नावली, मुलाखत, निरीक्षण आणि विविध प्रकारच्या प्रलेखांद्वारे प्राथमिक तसेच द्वितीय स्वरूपाची माहिती संकलित केली जाते. संशोधनासाठी संकलित केलेल्या माहितीचे योग्य पद्धतीने विश्लेषण करण्यासाठी तसेच तर्कशुद्ध आणि माहितीचे अर्थनिर्वचन करण्यासाठी कोणते संख्याशास्त्रीय तंत्र वापरावे हे ठरविणे आवश्यक आहे.

“जमा केलेल्या माहितीचा अर्थलावणे व संख्यात्मक माहितीपासून योग्य संख्याशास्त्रीय तंत्राच्या आधार निष्कर्ष काढणे याला माहितीचे विश्लेषण आणि अर्थनिर्वचन असे म्हणतात.”

प्रस्तुत संशोधनाच्या दृष्टीने आवश्यक माहिती संशोधकाने ग्रंथपाल कार्यसमाधन मापन श्रेणी, कार्यताण मापन श्रेणी आणि व्यवसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी यांच्या साहाय्याने संकलित केली आहे. वर्णनात्मक विश्लेषणासाठी खालील परिमाणांचा उपयोग केला ती परिमाणे पुढीलप्रमाणे आहेत.

अ. शोकडेवारी.

ब. केंद्रिय प्रवृत्तीची परिमाणे (Measures of Central Tendency) .

१. मध्यमान (Mean) . २. मध्यगा (Median) . ३. बहुलक (Mode) .

क. विचलनशीलतेची परिमाणे (Measures of Variability) .

१. प्रमाणविचलन (Standard Deviation) .

२. विषमिता (Skewness) .

३. शिखरदोष (Kurtosis) .

ड. आलेख

ब. केंद्रिय प्रवृत्तीची परिमाणे (Measures of Central Tendency) .

“प्रतिनिधित्व करणारे आकडे किंवा श्रेणीतील आकड्यांना उतरत्या किंवा चढत्या क्रमाने लिहिले असता मध्यभागी येणाऱ्या आकड्यांच्या जवळपासचे ते असतात म्हणून त्यांना केंद्रिय

प्रवृत्ती असे म्हणतात.” (कदम, १९९९)

केंद्रिय प्रवृत्तीचे हे प्रतिनिधित्व करणारे आकडे एकतर ते ज्या गटाबाबतचे आकडे आहेत तो गट सरासरी मानाने कसा आहे हे सांगतात व दुसरे म्हणजे दोन निरनिराळ्या गटांची तुलना करण्यास मदत करतात.

१. मध्यमान (Mean) .

सर्व गुणांच्या बेरजेला (ΣX) एकूण संख्येने (N) भागले असता येणाऱ्या संख्येला त्या वितरणाचे मध्यमान असे म्हणतात. साधारण “ गुणांकाची सरासरी म्हणजे मध्यमान होय.” (कदम, १९९९)

२. मध्यगा (Median) .

केंद्रिय प्रवृत्तीचे दुसरे परिमाण मध्यगा होय. मध्यगा ही कोणत्याही श्रेणी मालेतील असा बिंदु असतो की, जो संपूर्ण श्रेणीला दोन बरोबर भागात विभाजित करतो म्हणजे मध्यगा हा श्रेणीतील मधला आकडा होय. दिलेले गुणसंचातील गुणांकाची मांडणी उतरत्या किंवा चढत्या क्रमाने मांडून बरोबर मध्यभागी येणाऱ्या संख्येस किंवा किंमतीस मध्यगा असे म्हणतात. (Ghosh, 1943)

३. बहुलक (Mode) .

केंद्रिय प्रवृत्तीचे तिसरे परिमाण बहुलक होय. दिलेल्या गुणांकातील जास्त वेळा येणारा गुणांक म्हणजे बहुलक होय म्हणजे पदमालेत किंवा श्रेणीच्या शृंखलेत ज्या मुल्याची आवृत्ती सर्वाधिक असते त्या मुल्यास बहुलक असे म्हणतात. (कदम, १९९९)

क. विचलनशीलतेची परिमाणे (Measures of Variability) .

“एखाद्या गटातील समुहातील गुणांक केंद्रिय प्रवृत्तीच्या दोन्ही बाजूंना कशा प्रकारे विखुरले आहेत किंवा पसरलेले आहेत हे दर्शवणाऱ्या अंगाला किंवा बाबीला विचलनशीलता म्हणतात आणि विचलनशीलता ज्या अंकाने दर्शविली जाते त्याला विचलनशीलतेची परिमाणे असे म्हणतात.” (कदम, १९९९)

१. प्रमाण विचलन (Standard Deviation) .

“गुणसंख्या व मध्यमान यांच्या फरकाच्या म्हणजेच मध्यमानापासून विचलनाच्या वर्गाच्या सरासरीच्या वर्गमुळाला प्रमाण विचलन असे म्हणतात.” (कदम, १९९९)

२. विषमिता (Skewness) .

“ज्या वितरणात समांतर माध्य, मध्यगा, भूयिष्टक हे वेगवेगळ्या बिंदूवर असतात तेव्हा त्यास विषमिता असे म्हणतात.”

३. शिखरदोष (Kurtosis) .

वितरणाच्या शिखराची उंची मोजण्याला शिखरदोष असे म्हणतात.

“ज्याद्वारे आवृत्ती वितरणाच्या वक्राच्या शिरोबिंदू विषयक माहिती मिळते त्यास शिखरदोष असे म्हणतात.”

प्रस्तुत संशोधनात खालील चलांसंदर्भात माहिती एकत्रित केली आहे.

१. कार्यसमाधान.

२. कार्यताण.

३. व्यवसायिक बांधिलकी.

प्रस्तुत संशोधनात शेकडेवारी, केंद्रिय प्रवृत्ती, विचलनशीलता आणि आलेख संगणकाचा वापर करून काढण्यात आले आहे त्यासाठी एम. एस. एक्सल २००७ हे पॅकेज वापरण्यात आले आहे. आणि प्रश्नावलीमध्ये विचारण्यात आलेल्या प्रश्नासाठी अ) पूर्णत सहमत ब) सहमत क) असहमत ड) पूर्णत असहमत असे चार पर्याय देण्यात आले आहेत.

४.१.१. ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे वर्णनात्मक विश्लेषण.

विधान क्र. १.

विधान क्र. १ मध्ये मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते. असे विचारण्यात आले होतें या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.१

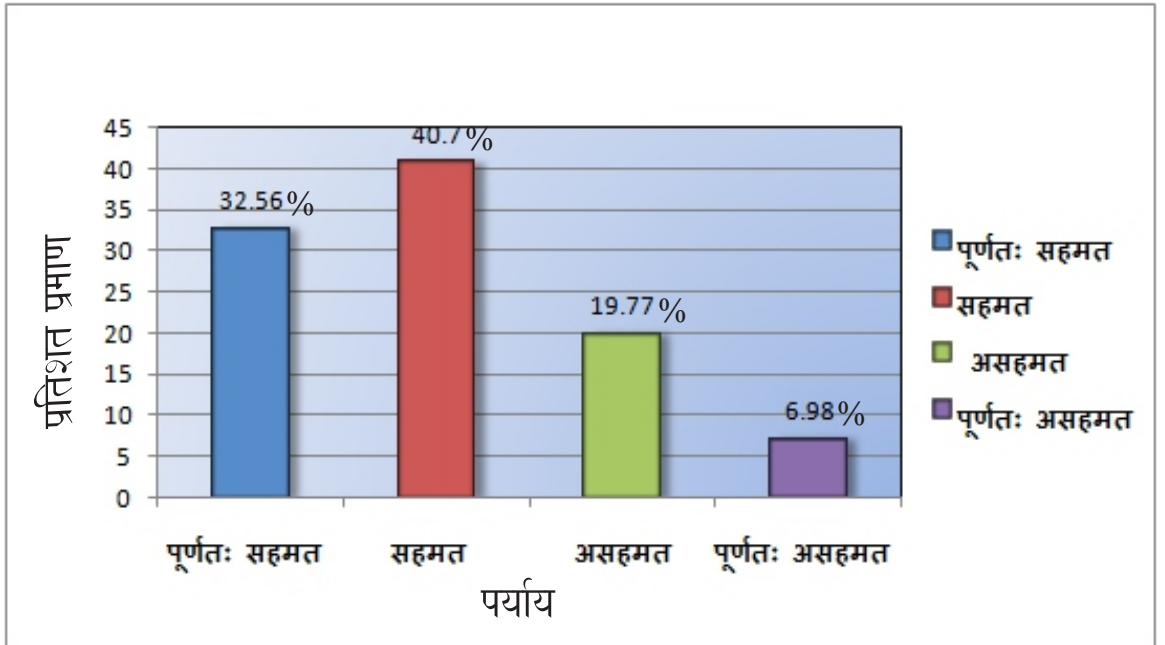
मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२८	३२.५६%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	१७	१९.७७%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९८%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा २८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३२.५६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा १७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १९.७७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.१

मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.

विधान क्र. २.

विधान क्र. २ मध्ये मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे. असे विचारण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.२

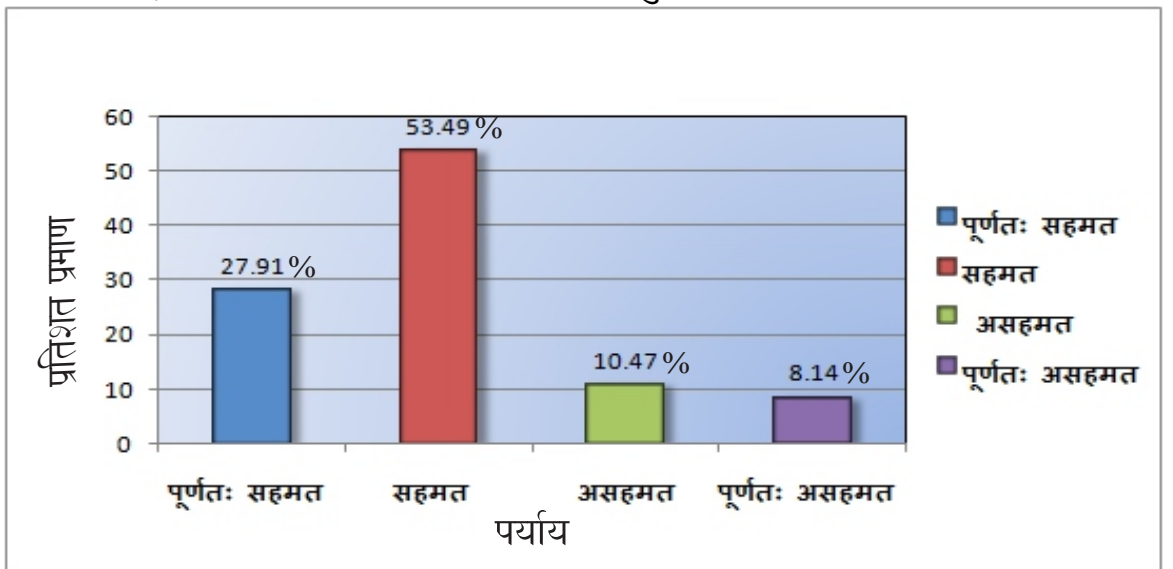
मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	४६	५३.४९%
क.	असहमत	०९	१०.४७%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२

मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की महाविद्यालयातील ग्रंथपालांना काम करण्यासाठी पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली जाते.

विधान क्र. ३ .

विधान क्र. ३ मध्ये माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे .

सारणी ४.३

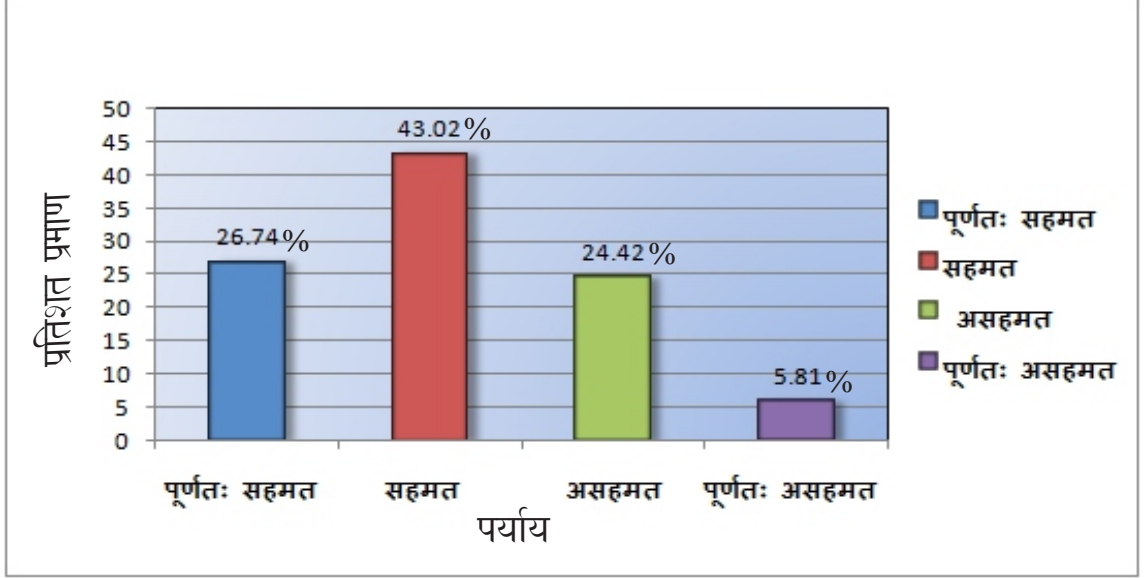
माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२३	२६.७४%
ब.	सहमत	३७	४३.०२%
क.	असहमत	२१	२४.४२%
ड.	पूर्णत असहमत	०५	०५.८१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे .

स्तंभालेख ४.३

माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४.

विधान क्र. ४ मध्ये माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.४

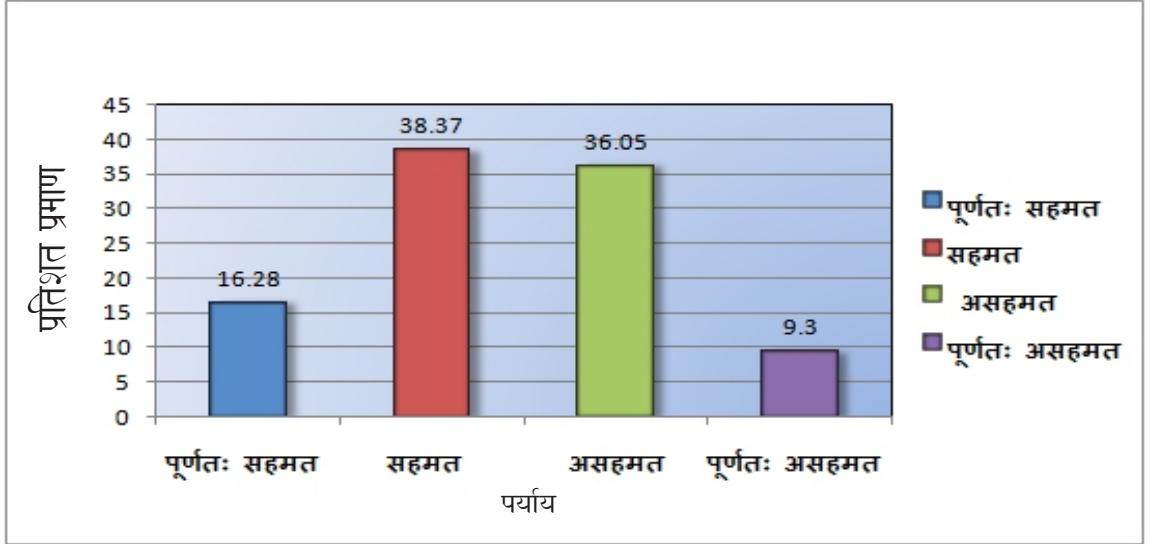
माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	३३	३८.३७%
क.	असहमत	३१	३६.०५%
ड.	पूर्णतः असहमत	०८	०९.३०%
एवुण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३६.०५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०९.३०% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४

माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ५.

विधान क्र. ५ मध्ये संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.५

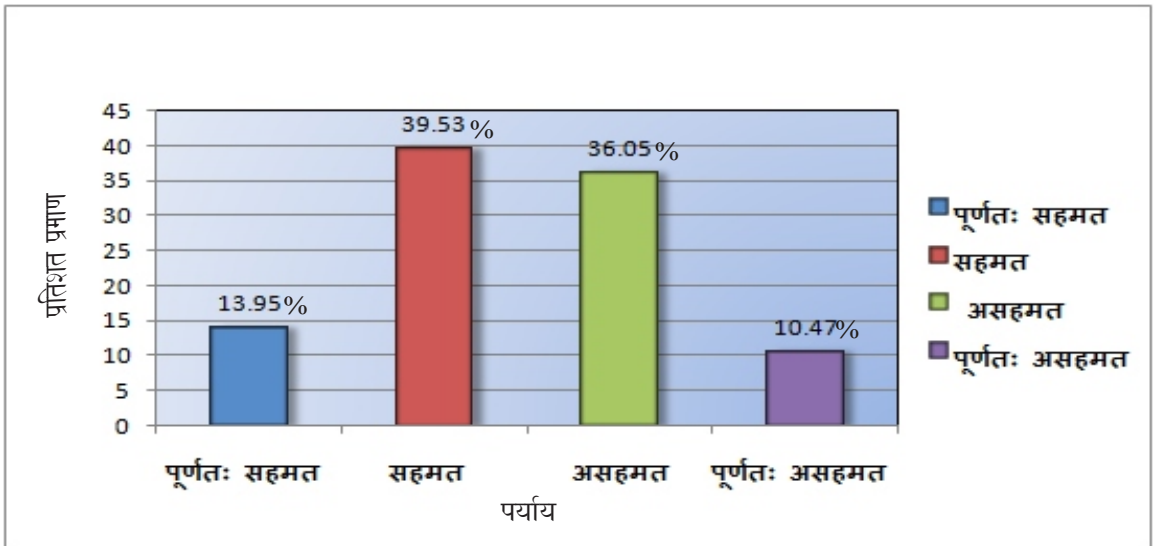
संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१२	१३.९५%
ब.	सहमत	३४	३९.५३%
क.	असहमत	३१	३६.०५%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३६.०५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५

संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ६.

विधान क्र. ६ मध्ये माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.६

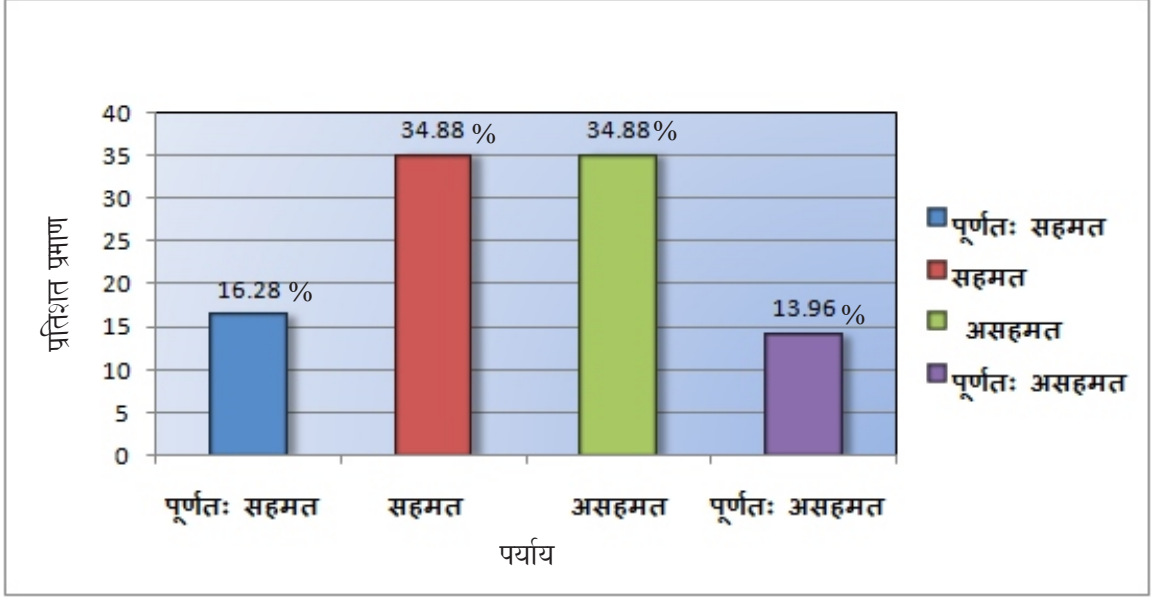
माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	३०	३४.८८%
क.	असहमत	३०	३४.८८%
ड.	पूर्णत असहमत	१२	१३.९६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३४.८८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३४.८८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६

माझे ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत आणि असहमत या पर्यायांना समान प्रतिसाद प्रतिसादकांकडून मिळाला असून त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.

विधान क्र. ७.

विधान क्र. ७ मध्ये इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.७

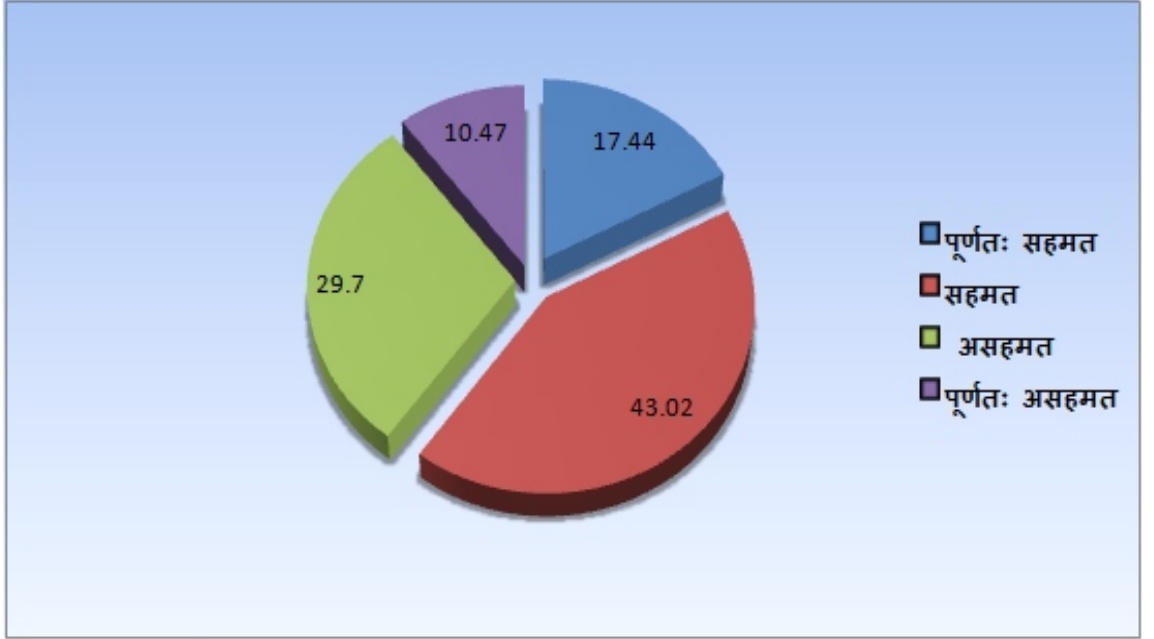
इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१५	१७.४४%
ब.	सहमत	३७	४३.०२%
क.	असहमत	२५	२९.०७%
ड.	पूर्णतः असहमत	०९	१०.४७%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा २५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २९.०७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.१

इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ८.

विधान क्र. ८ मध्ये माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.

सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.८

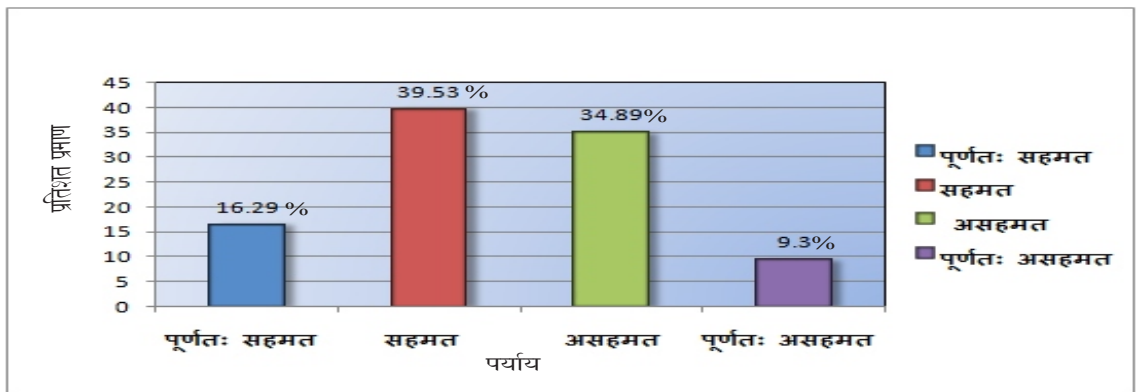
माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	३४	३९.५३%
क.	असहमत	३०	३४.८९%
ड.	पूर्णत असहमत	०८	०९.३०%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३४.८९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद हा ०८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०९.३०% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७

माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ९.

विधान क्र. ९ मध्ये नवीन माहिती संप्रषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.९

नवीन माहिती संप्रषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते.

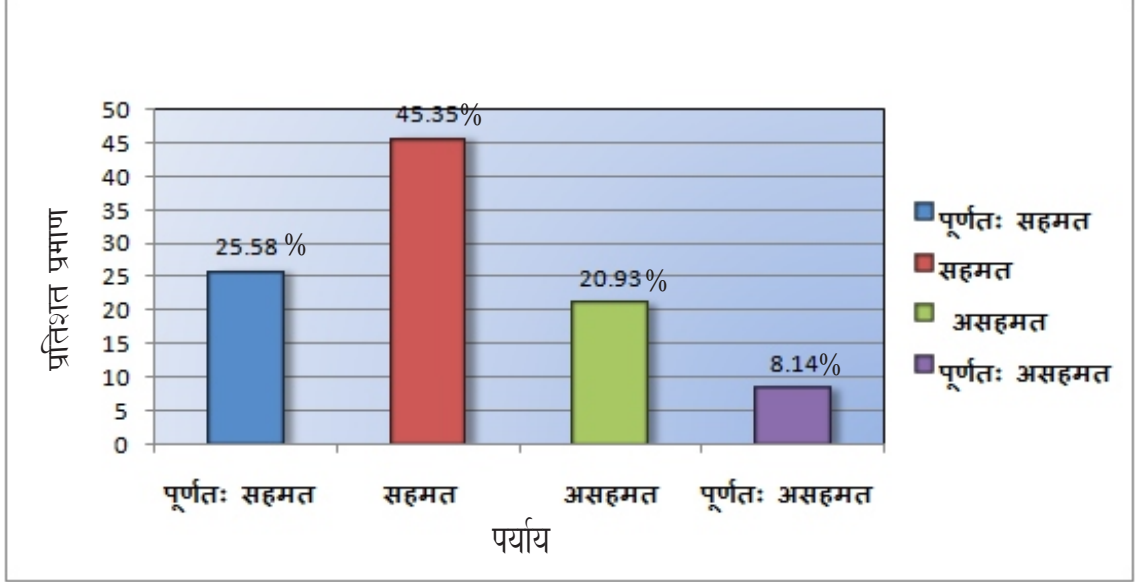
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२२	२५.५८%
ब.	सहमत	३९	४५.३५%
क.	असहमत	१८	२०.९३%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, नवीन माहिती संप्रषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४५.३५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून

प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८

नवीन माहिती संप्रषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, नवीन माहिती संप्रषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १०.

विधान क्र. १० मध्ये संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करून देते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०

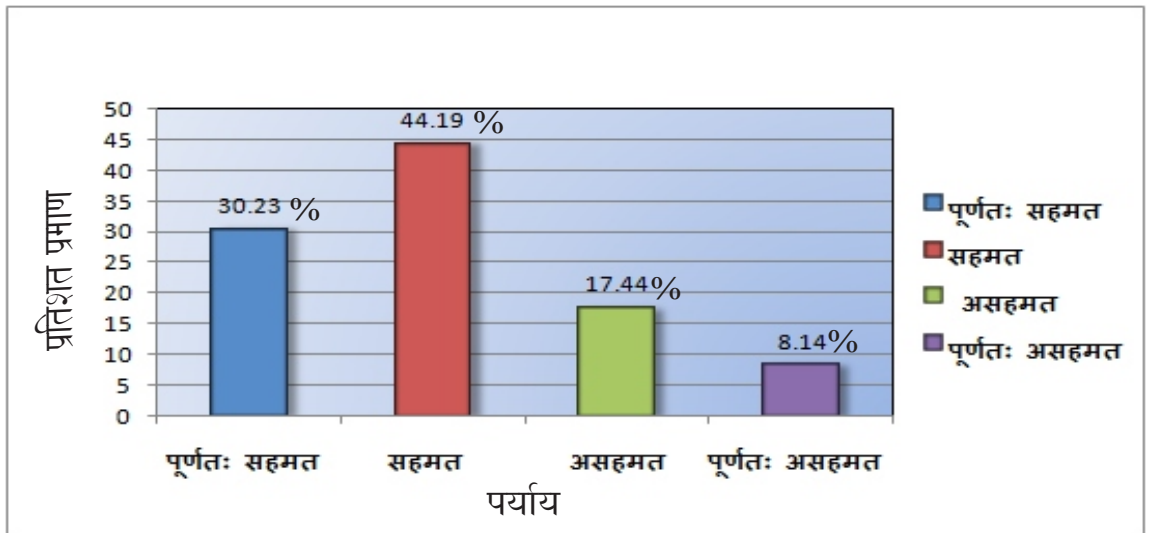
संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करुन देते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२६	३०.२३%
ब.	सहमत	३८	४४.१९%
क.	असहमत	१५	१७.४४%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरुन असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करुन देते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४४.१९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९

संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करुन देते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करून देते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ११.

विधान क्र. ११ मध्ये संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने खालीलप्रमाणे.

सारणी ४.११

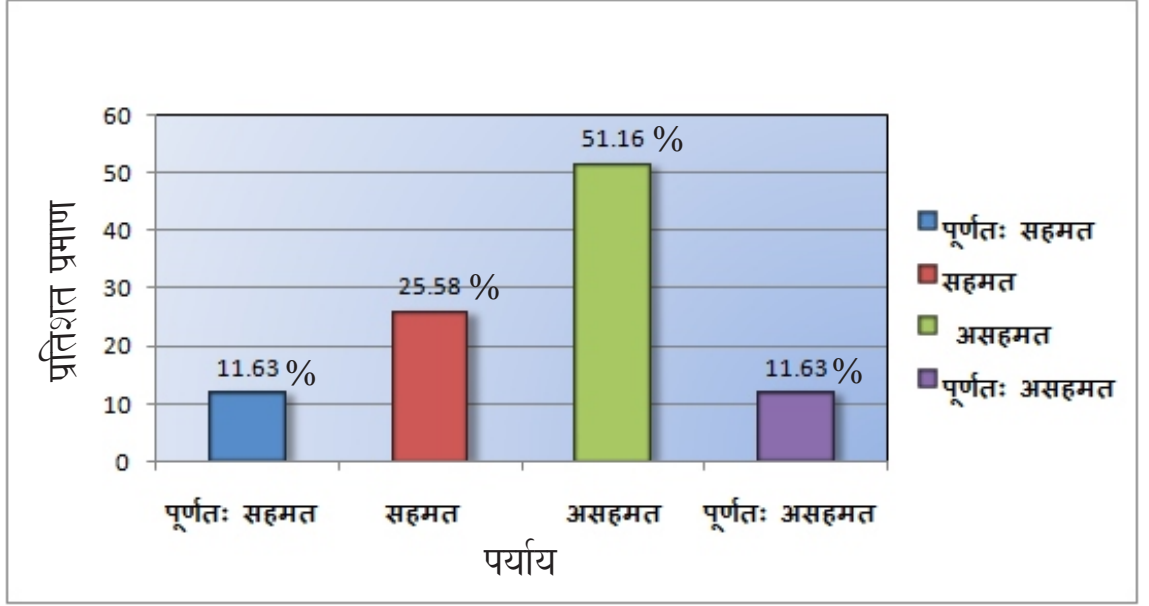
संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१०	११.६३%
ब.	सहमत	२२	२५.५८%
क.	असहमत	४४	५१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	१०	११.६३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.१०

संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः सहमत आणि पूर्णतः असहमत या पर्यायांना मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्याक्रम राबविते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १२.

विधान क्र. १२ मध्ये संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१२

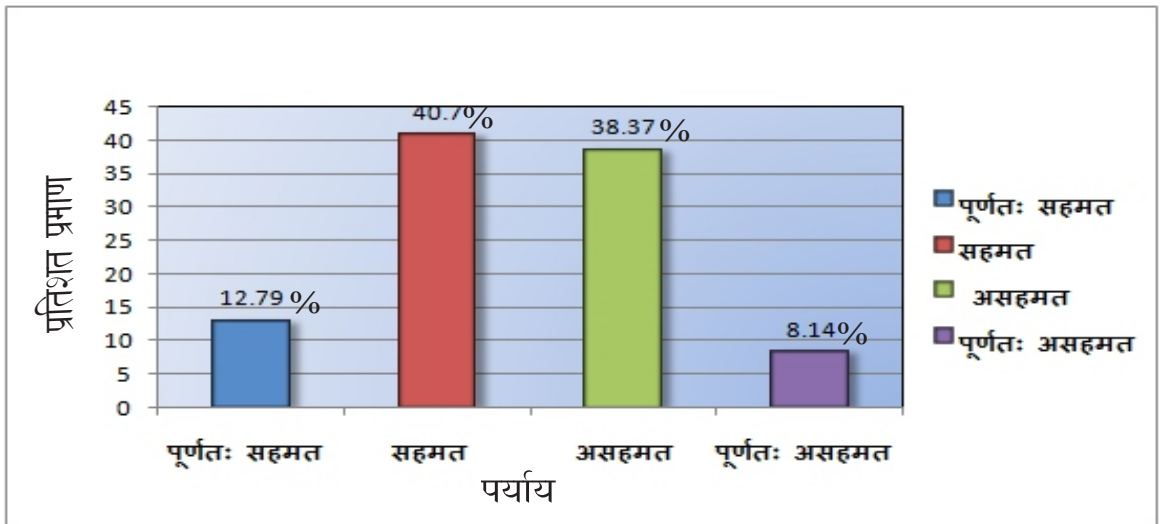
संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	११	१२.७९%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	३३	३८.३७%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ११ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १२.७९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.११

संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी वेगळी आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १३.

विधान क्र. १३ मध्ये संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१३

संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते.

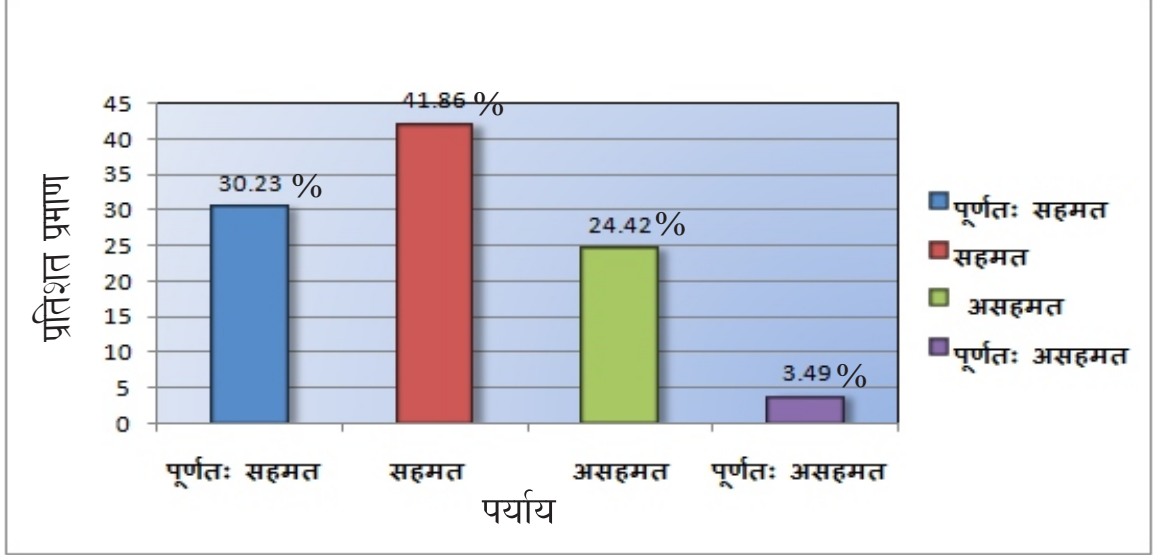
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२६	३०.२३%
ब.	सहमत	३६	४१.८६%
क.	असहमत	२१	२४.४२%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण

पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ५.१२

संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १४.

विधान क्र. १४ मध्ये चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१४

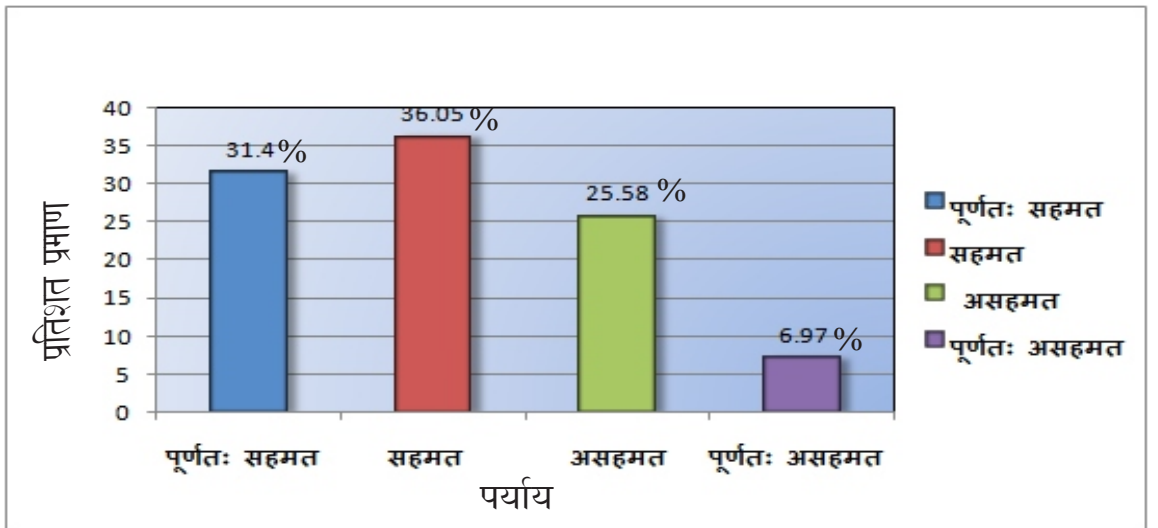
चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२७	३१.४०%
ब.	सहमत	३१	३६.०५%
क.	असहमत	२२	२५.५८%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९७%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३६.०५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.१३

चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १५.

विधान क्र. १५ मध्ये विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१५

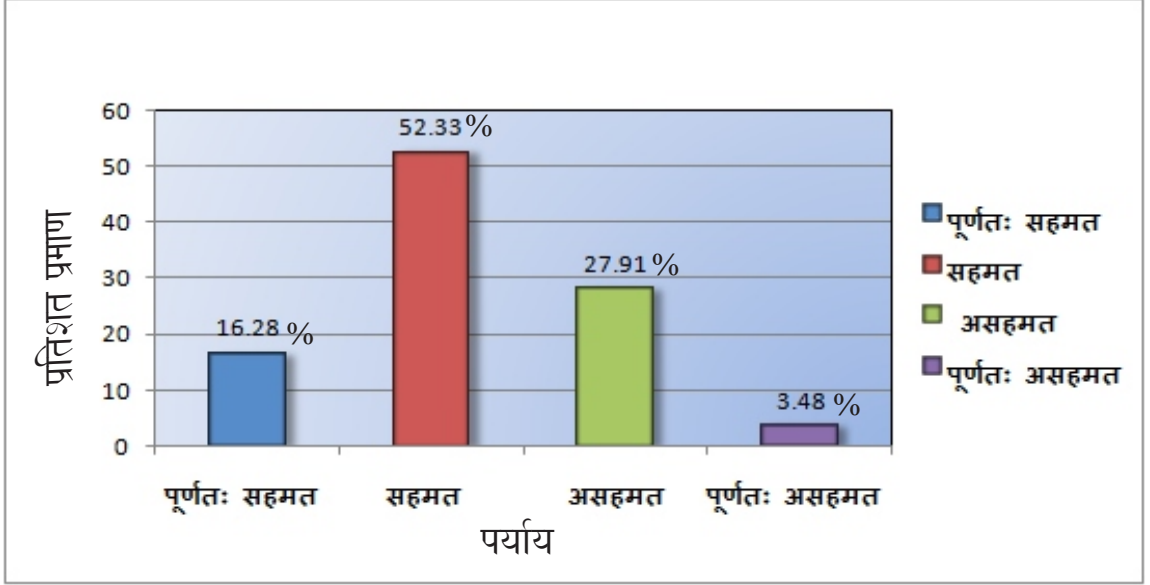
विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	४५	५२.३३%
क.	असहमत	२४	२७.९१%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४८%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.१४

विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १६.

विधान क्र. १६ मध्ये संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१६

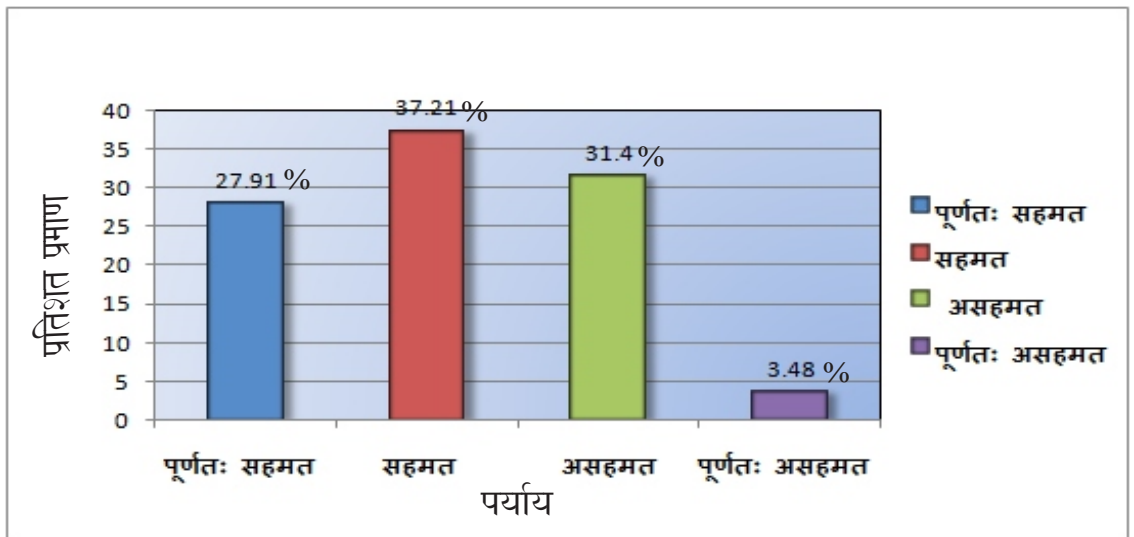
संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	३२	३७.२१%
क.	असहमत	२७	३१.४०%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४८%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की,संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.१५

संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी वेगळी आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १७.

विधान क्र. १७ मध्ये मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१७

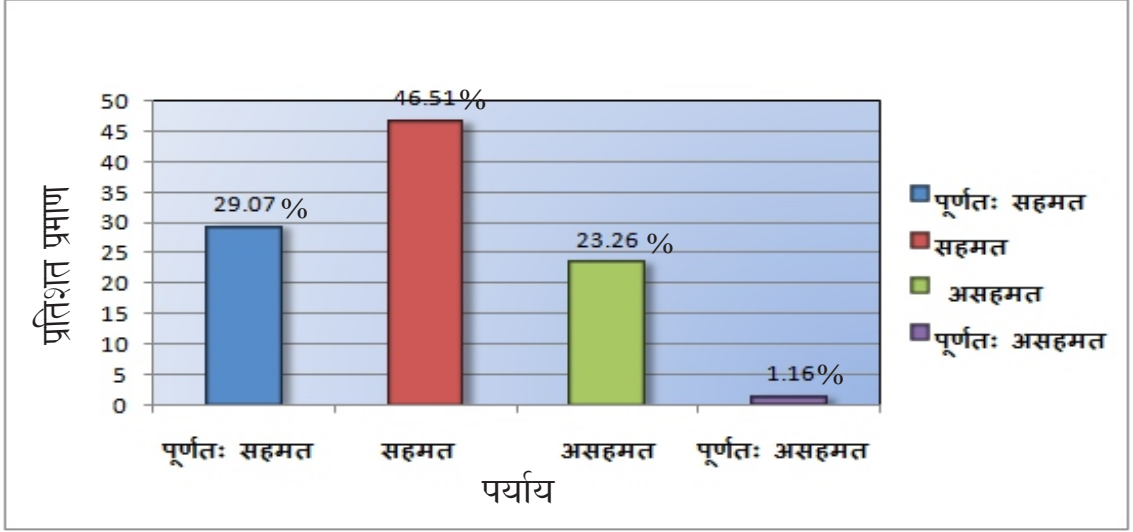
मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२५	२९.०७%
ब.	सहमत	४०	४६.५१%
क.	असहमत	२०	२३.२६%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २९.०७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २३.२३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.१६

मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापकांकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १८.

विधान क्र. १८ मध्ये माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१८

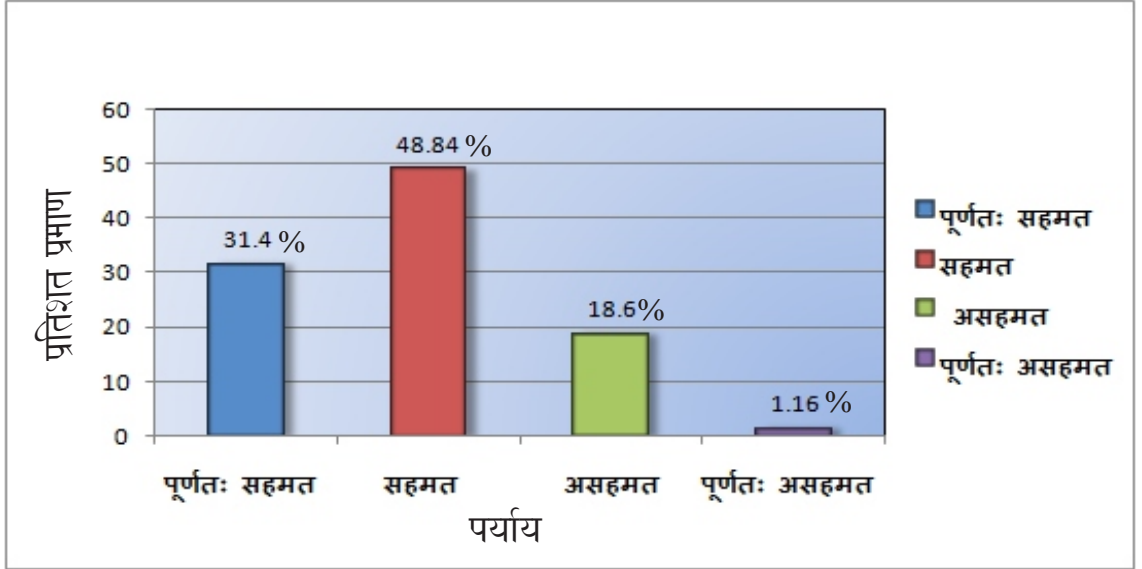
माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२७	३१.४०%
ब.	सहमत	४२	४८.८४%
क.	असहमत	१६	१८.६०%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४८.८४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.१७

माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १९.

विधान क्र. १९ मध्ये वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

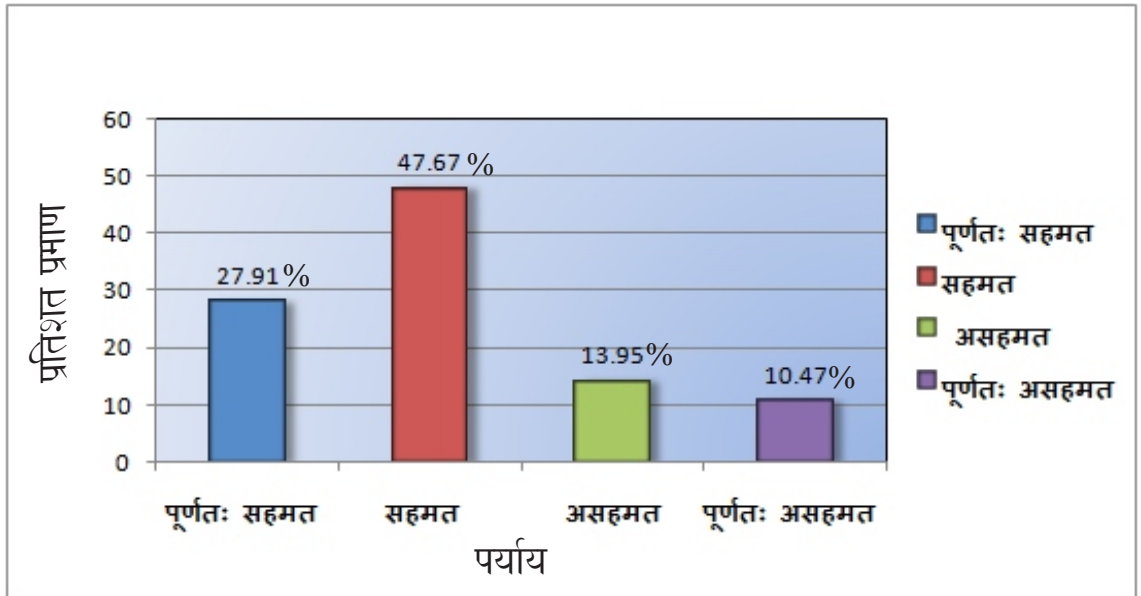
सारणी ४.१९
वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	४१	४७.६७%
क.	असहमत	१२	१३.९५%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४७.६७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.१८

वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, वरिष्ठांकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २०.

विधान क्र. २० मध्ये इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२०

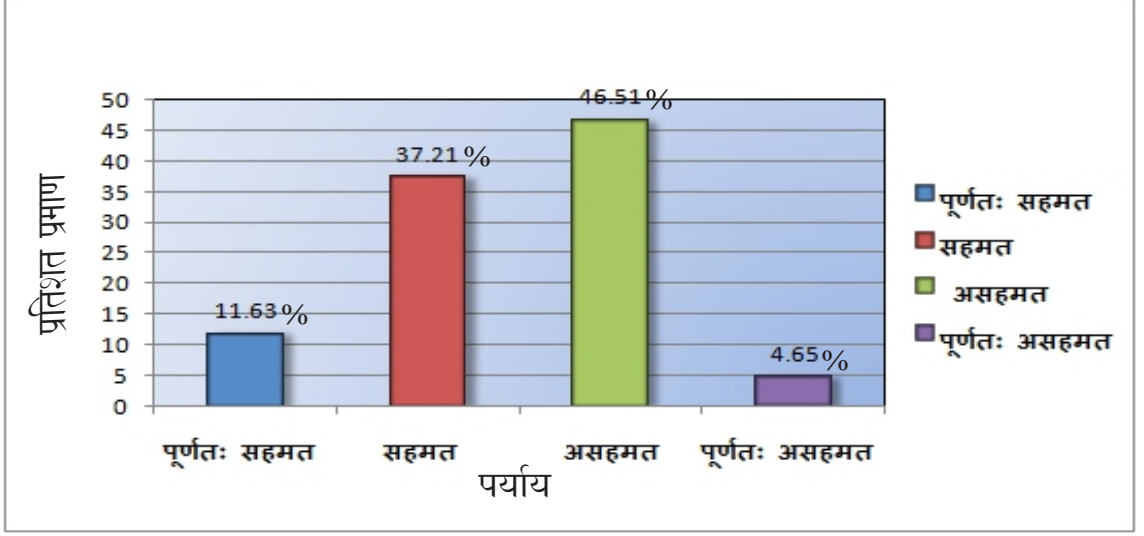
इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१०	११.६३%
ब.	सहमत	३२	३७.२१%
क.	असहमत	४०	४६.५१%
ड.	पूर्णत असहमत	०४	०४.६५%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.१९

इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २१.

विधान क्र. २१ मध्ये कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२१

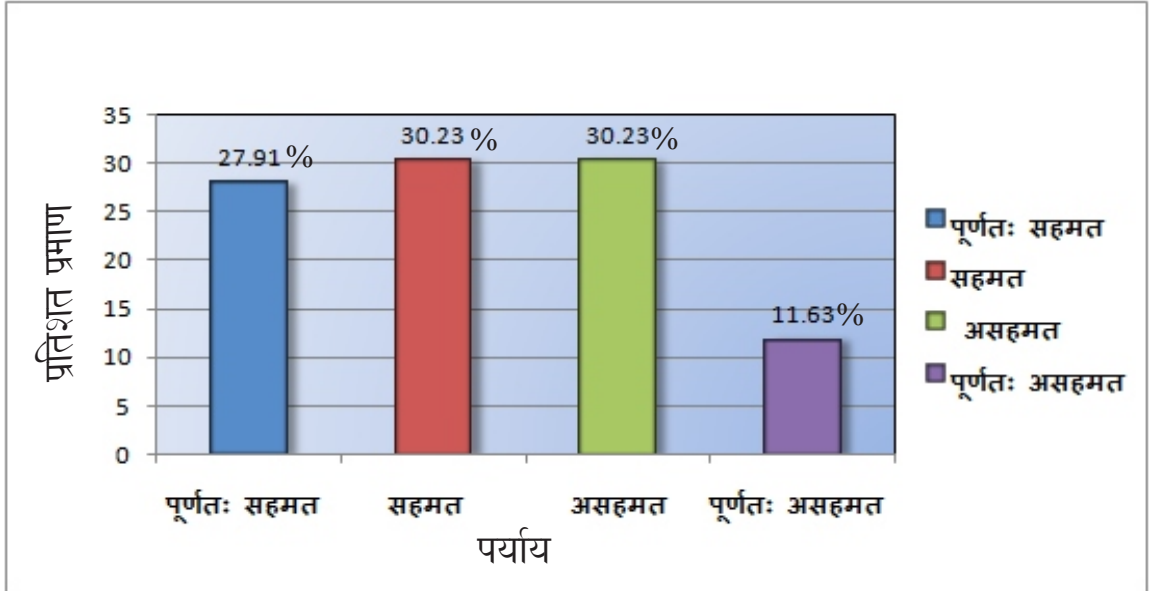
कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	२६	३०.२३%
क.	असहमत	२६	३०.२३%
ड.	पूर्णतः असहमत	१०	११.६३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे

स्तंभालेख ४.२०

कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत आणि असहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय / संस्थेला वाटते. या विधानाला सहमत आणि असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २२.

विधान क्र. २२ मध्ये जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशीर होतो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२२

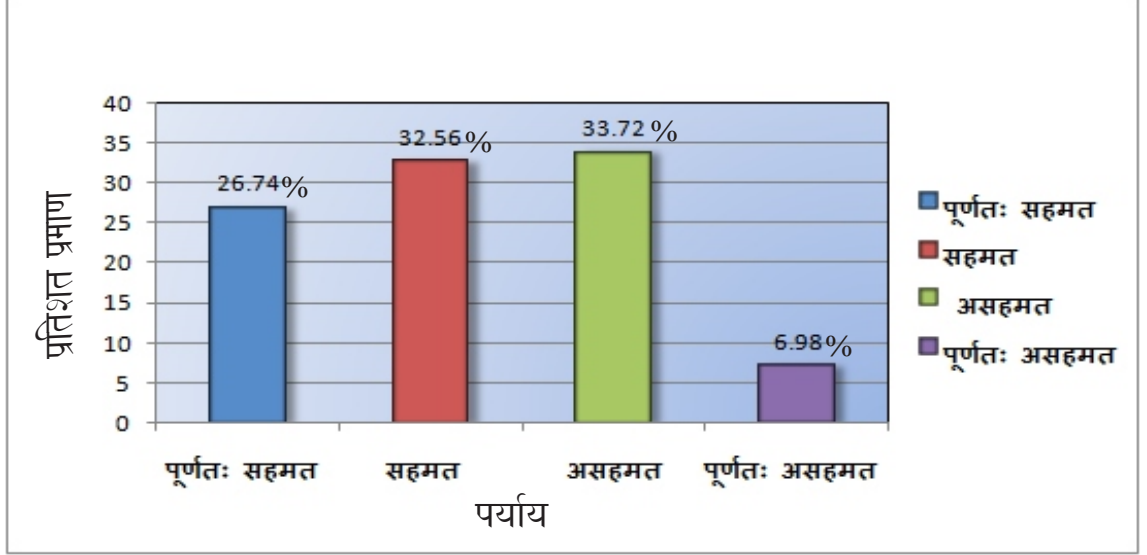
जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशीर होतो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२३	२६.७४%
ब.	सहमत	२८	३२.५६%
क.	असहमत	२९	३३.७२%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९८%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशीर होतो. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३२.५६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे .

स्तंभालेख ४.२१

जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशीर होतो.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशीर होतो. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २३.

विधान क्र. २३ मध्ये माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२३

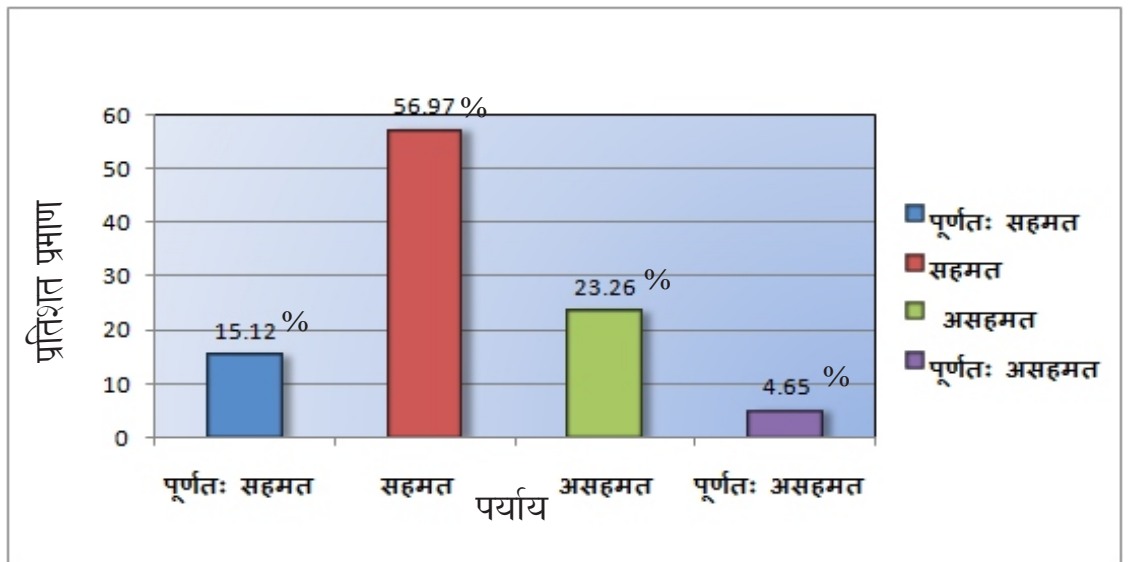
माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१३	१५.१२%
ब.	सहमत	४९	५६.९७%
क.	असहमत	२०	२३.२६%
ड.	पूर्णत असहमत	०४	०४.६५%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५६.९७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २३.२६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२२

माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २४.

विधान क्र. २४ मध्ये मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२४

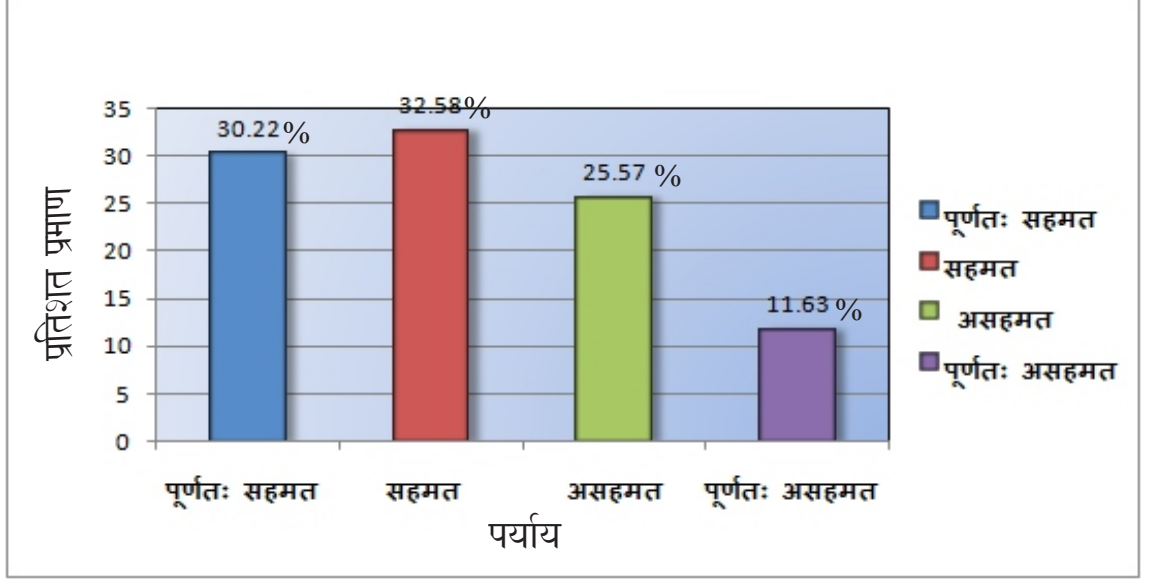
मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२६	३०.२२%
ब.	सहमत	२८	३२.५८%
क.	असहमत	२२	२५.५७%
ड.	पूर्णत असहमत	१०	११.६३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३२.५८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२३

मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २५.

विधान क्र. २५ मध्ये महाविद्यालय / संस्थेच्या सभामधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२५

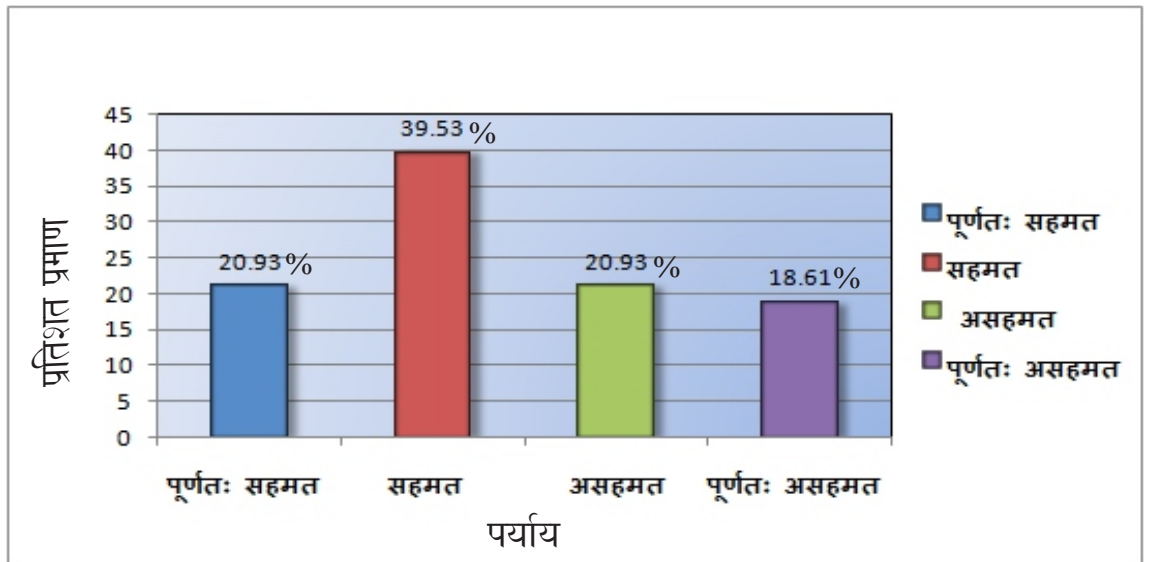
महाविद्यालय /संस्थेच्या सभांमधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१८	२०.९३%
ब.	सहमत	३४	३९.५३%
क.	असहमत	१८	२०.९३%
ड.	पूर्णत असहमत	१६	१८.६१%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, महाविद्यालय /संस्थेच्या सभांमधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२४

महाविद्यालय /संस्थेच्या सभांमधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत आणि असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, महाविद्यालय / संस्थेच्या सभामधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २६.

विधान क्र. २६ मध्ये माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२६

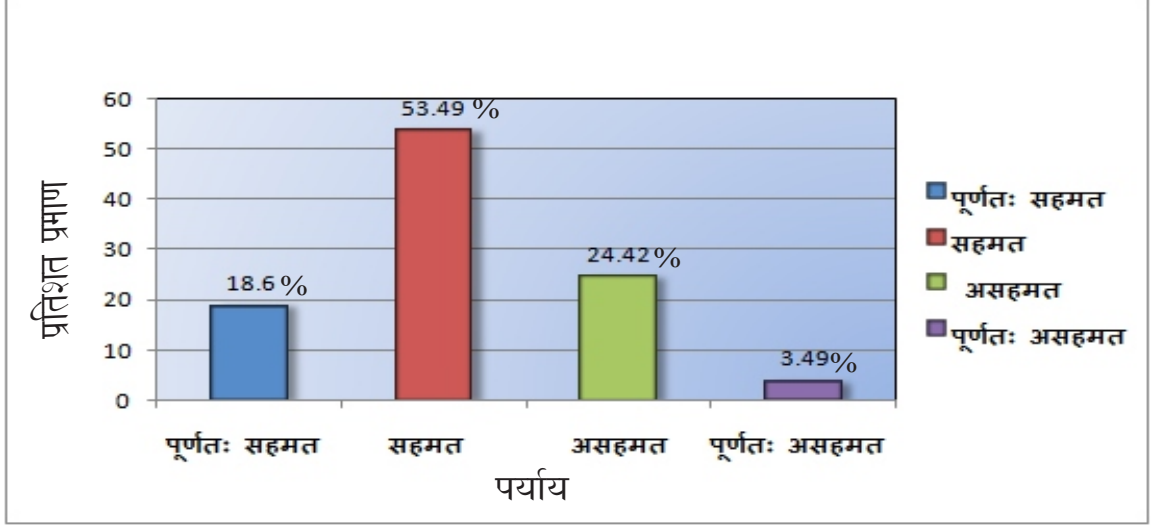
माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१६	१८.६०%
ब.	सहमत	४६	५३.४९%
क.	असहमत	२१	२४.४२%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२५

माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २७.

विधान क्र. २७ मध्ये माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२७

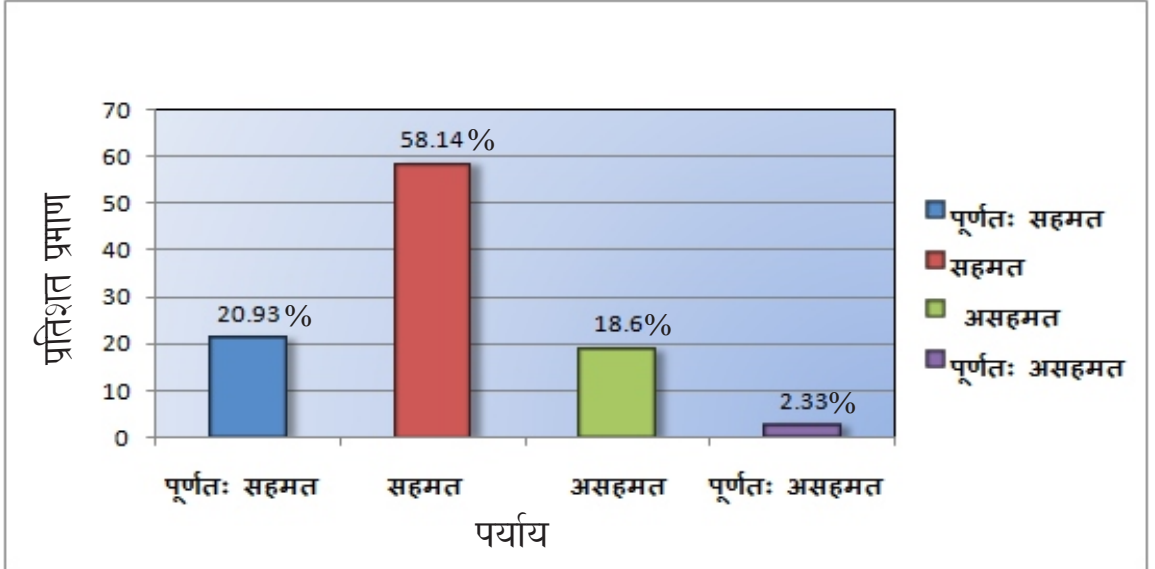
माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१८	२०.९३%
ब.	सहमत	५०	५८.१४%
क.	असहमत	१६	१८.६०%
ड.	पूर्णतः असहमत	०२	०२.३३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२६

माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २८.

विधान क्र. २८ मध्ये मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२८

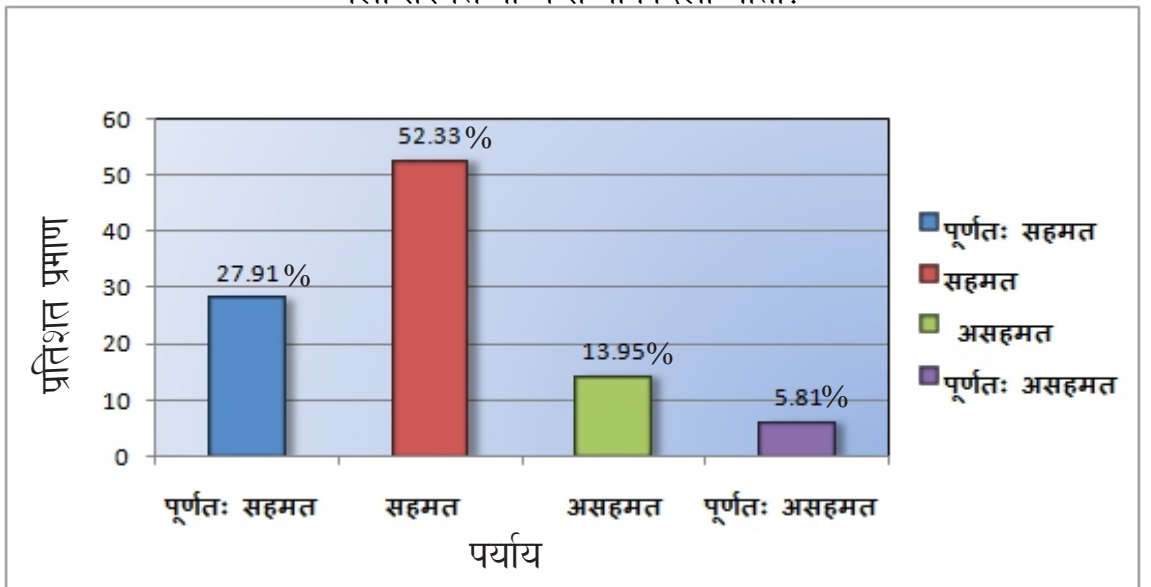
मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	४५	५२.३३%
क.	असहमत	१२	१३.९५%
ड.	पूर्णत असहमत	०५	०५.८१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२७

मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की, मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २९.

विधान क्र. २९ मध्ये सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.२९

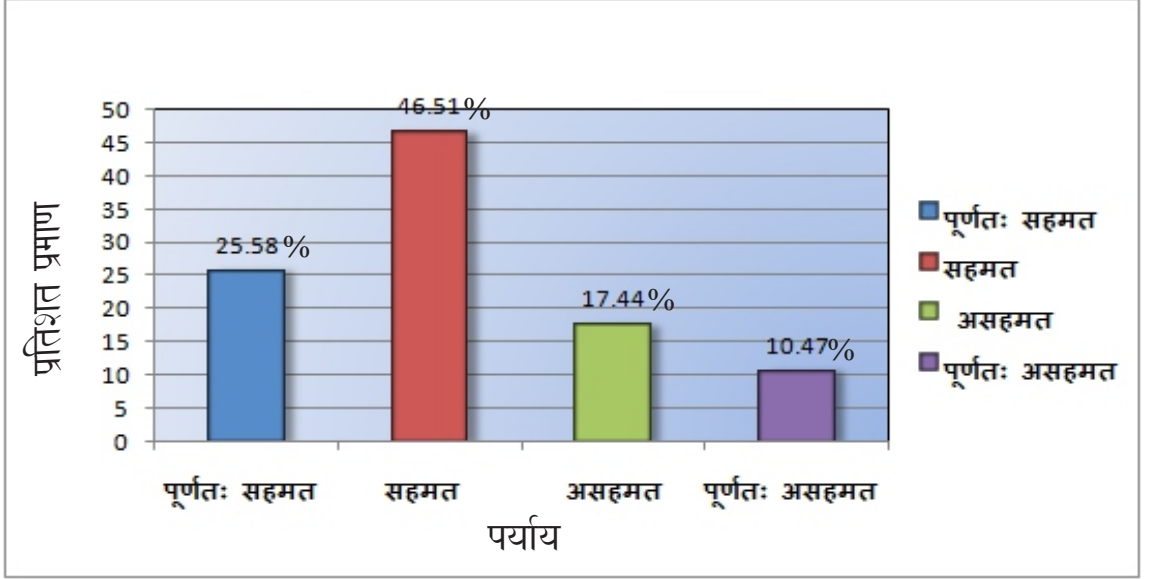
सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२२	२५.५८%
ब.	सहमत	४०	४६.५१%
क.	असहमत	१५	१७.४४%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४७%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२८

सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३० .

विधान क्र. ३० मध्ये माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३०

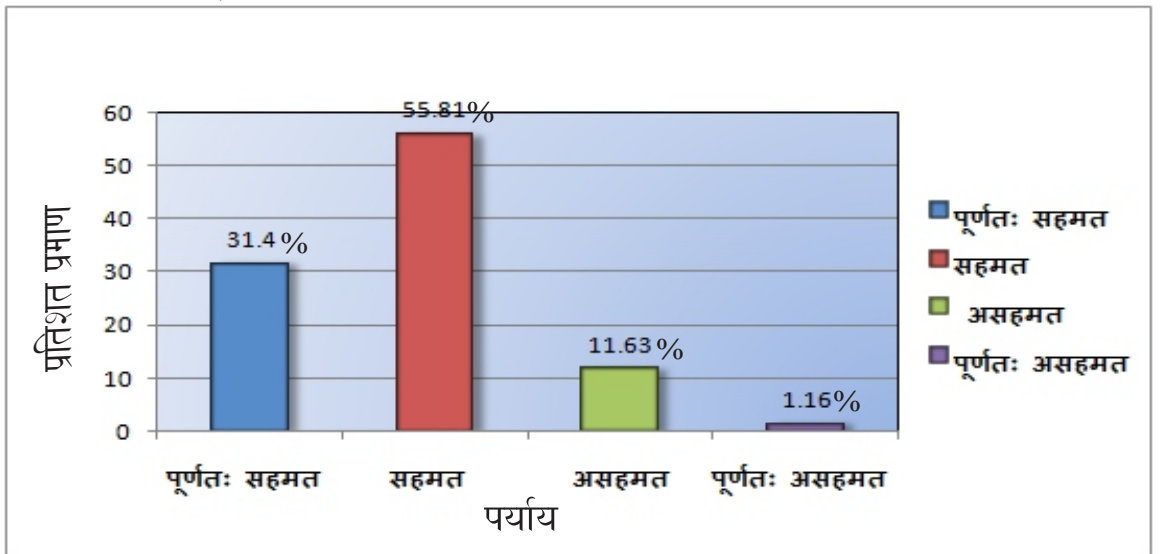
माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२७	३१.४०%
ब.	सहमत	४८	५५.८१%
क.	असहमत	१०	११.६३%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५५.८१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.२९

माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३१.

विधान क्र. ३१ मध्ये मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३१

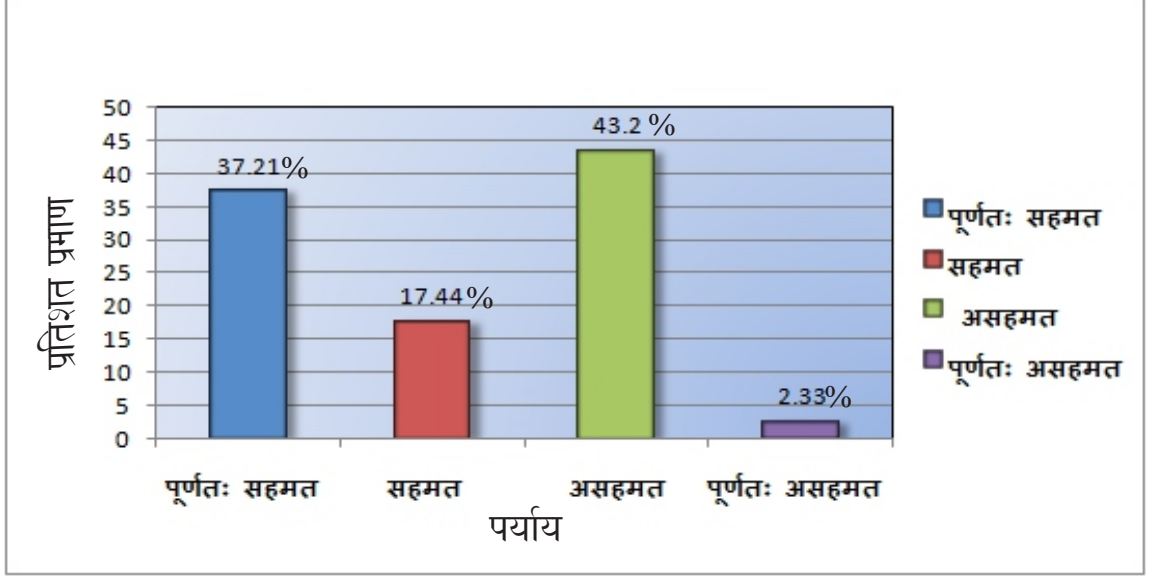
मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३२	३७.२१%
ब.	सहमत	१५	१७.४४%
क.	असहमत	३७	४३.०२%
ड.	पूर्णत असहमत	०२	०२.३३%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३०

मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम वेळ्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम वेळ्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३२.

विधान क्र. ३२ मध्ये ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवतो/सुचवते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३२

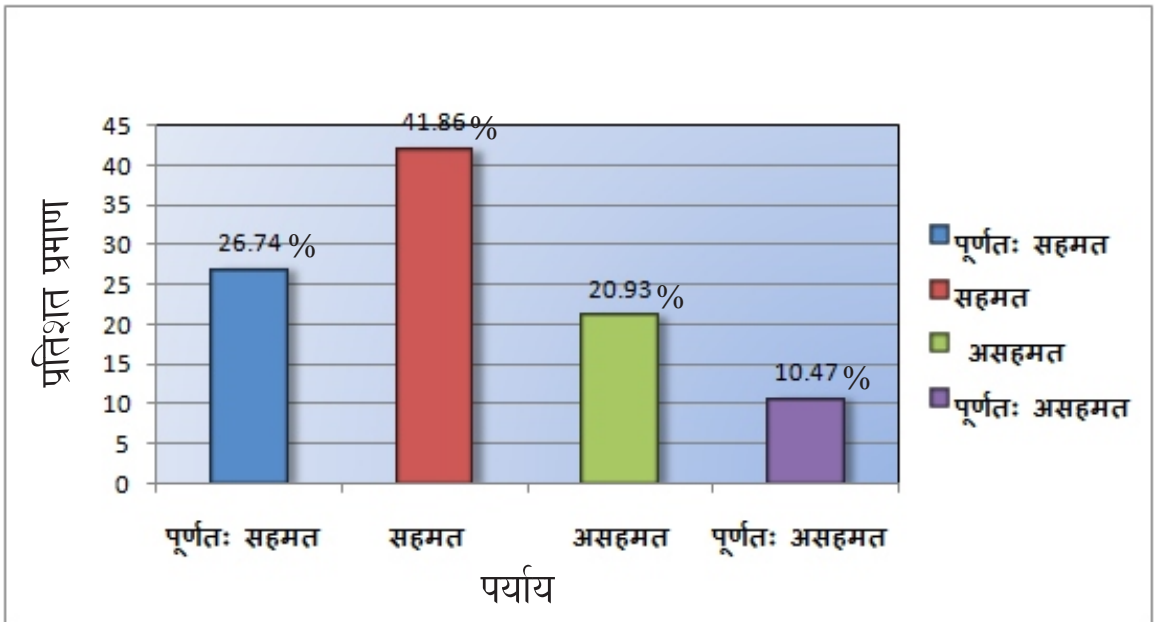
ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवतो/सुचवते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२३	२६.७४%
ब.	सहमत	३६	४१.८६%
क.	असहमत	१८	२०.९३%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवतो/सुचवते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३१

ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवतो/सुचवते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवतो/सुचवते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३३.

विधान क्र. ३३ मध्ये माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३३

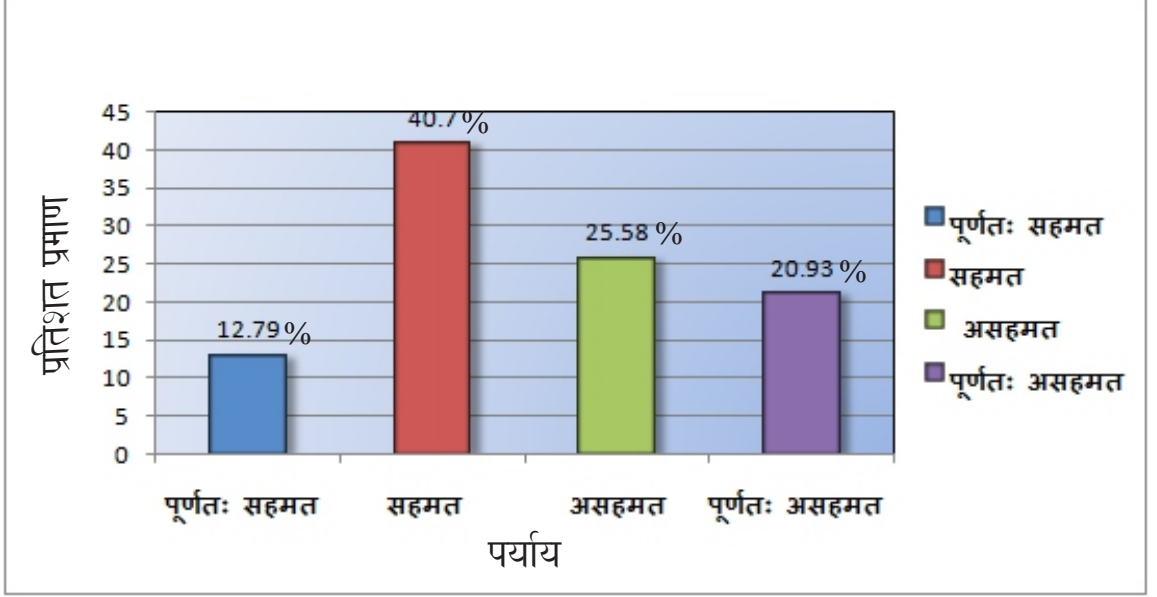
माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	११	१२.७९%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	२२	२५.५८%
ड.	पूर्णत असहमत	१८	२०.९३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ११ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १२.७९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३२

माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३४.

विधान क्र. ३४ मध्ये मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३४

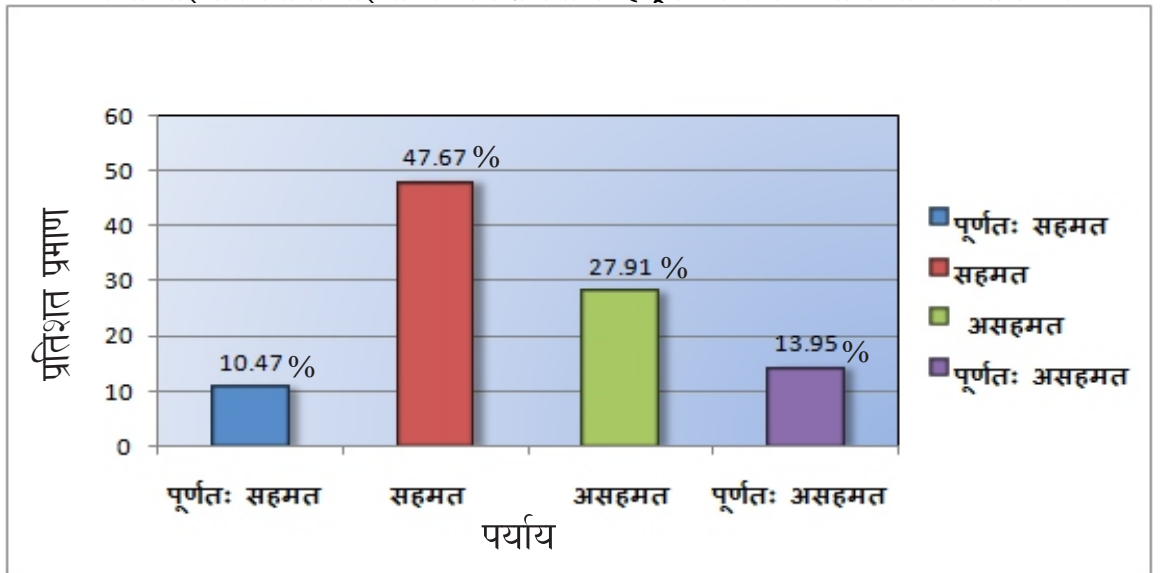
मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०९	१०.४७%
ब.	सहमत	४१	४७.६७%
क.	असहमत	२४	२७.९१%
ड.	पूर्णत असहमत	१२	१३.९५%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४७.६७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३३

मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३५.

विधान क्र. ३५ मध्ये सदय: कालीन संस्थेत / महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३५

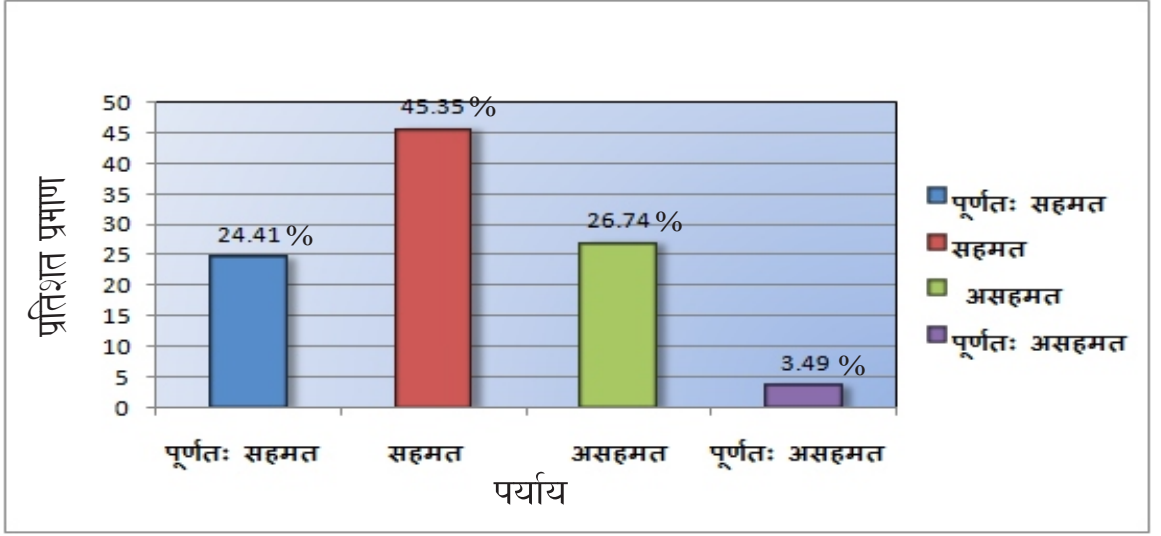
सदय: कालीन संस्थेत / महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२१	२४.४१%
ब.	सहमत	३९	४५.३५%
क.	असहमत	२३	२६.७४%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, सदय: कालीन संस्थेत / महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४५.३५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३४

सदय: कालीन संस्थेत /महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,सदय: कालीन संस्थेत /महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३६.

विधान क्र. ३६ मध्ये कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३६

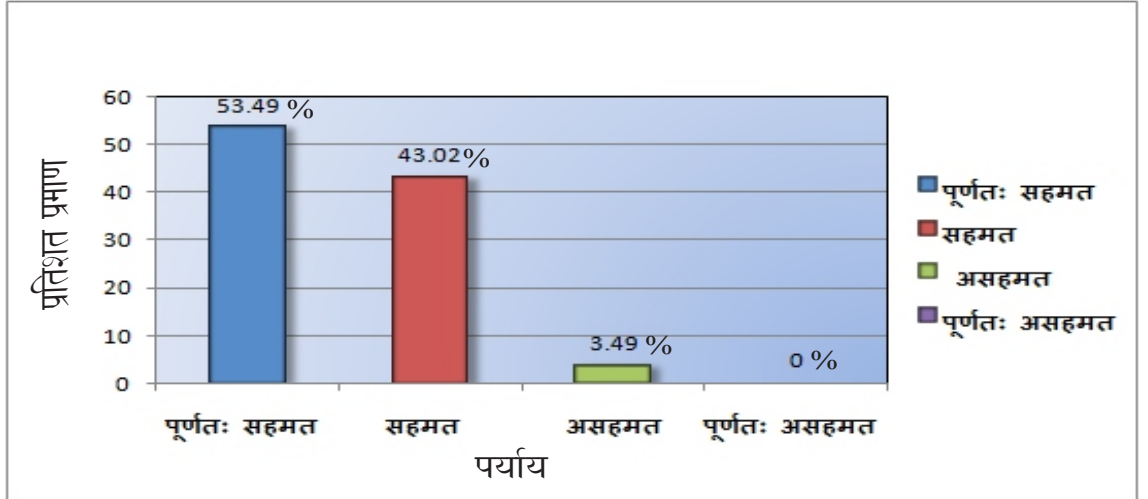
कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	४६	५३.४९%
ब.	सहमत	३७	४३.०२%
क.	असहमत	०३	०३.४९%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३.४९% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३५

कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.

वरील स्तंभालेखावरून पूर्णतः सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे. या विधानाला पूर्णतः सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३७.

विधान क्र. ३७ मध्ये मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३७

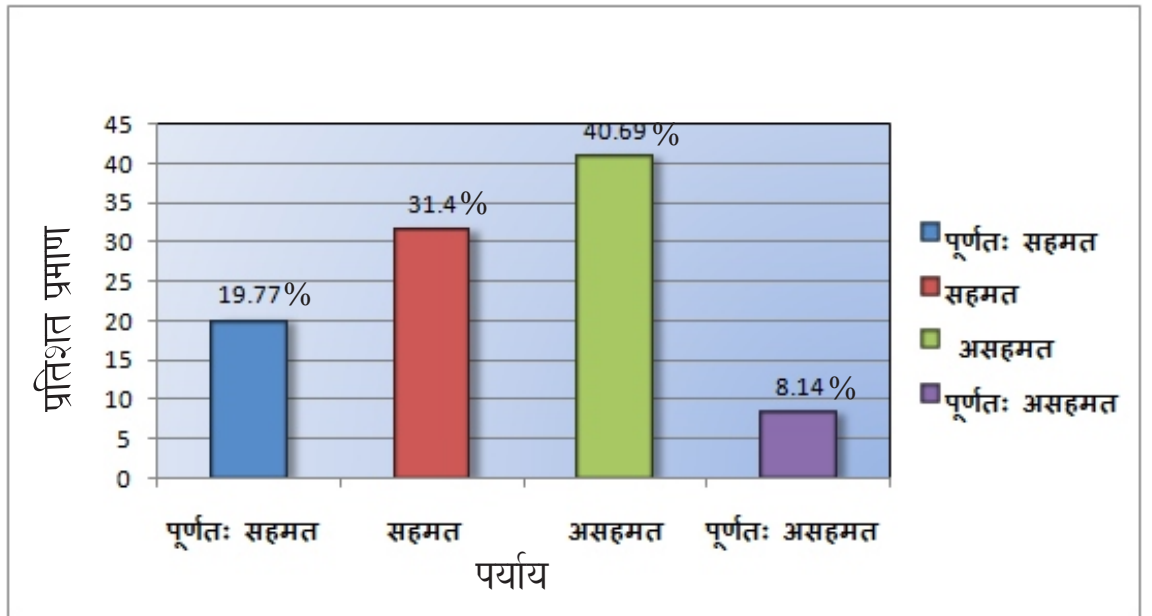
मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१७	१९.७७%
ब.	सहमत	२७	३१.४०%
क.	असहमत	३५	४०.६९%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १९.७७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.६९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३६

मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३८.

विधान क्र. ३८ मध्ये मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३८

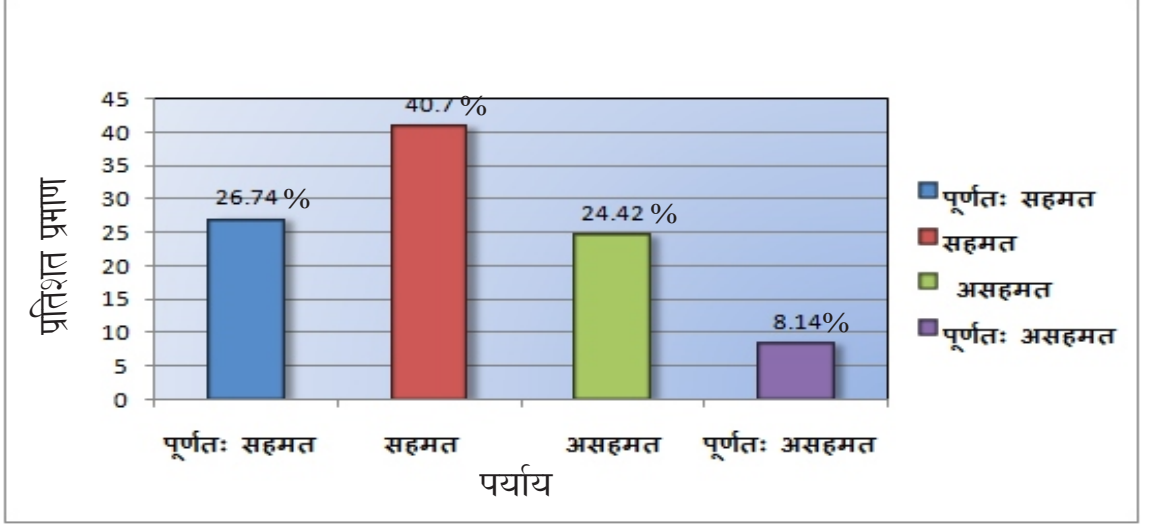
मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२३	२६.७४%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	२१	२४.४२%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३७

मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३९.

विधान क्र. ३९ मध्ये मी माझ्या वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.३९

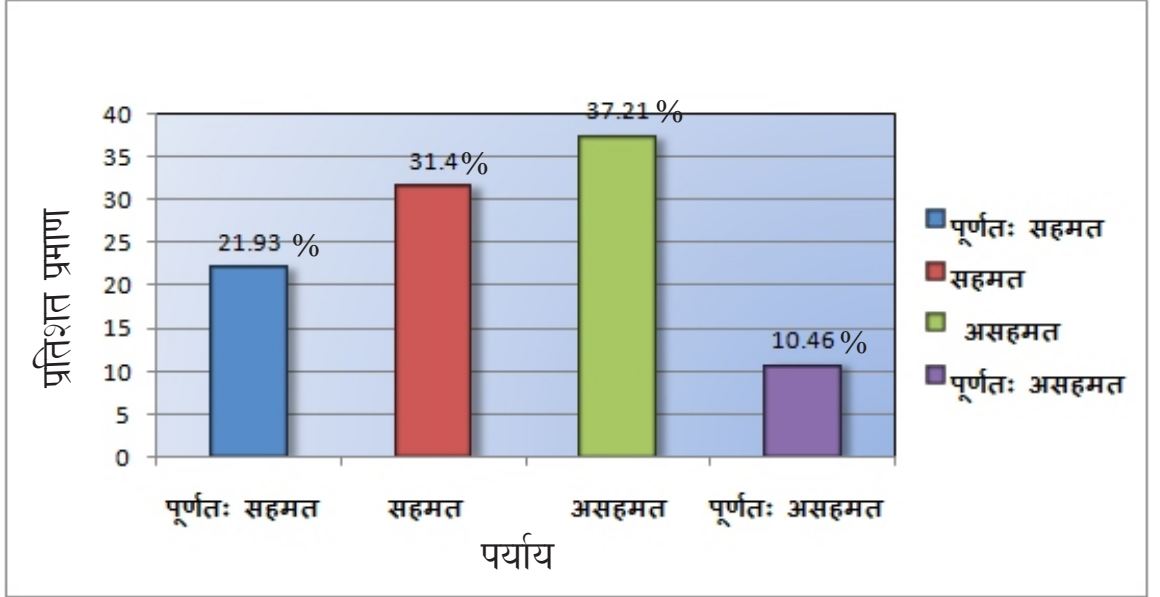
मी माझ्या वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१८	२०.९३%
ब.	सहमत	२७	३१.४०%
क.	असहमत	३२	३७.२१%
ड.	पूर्णतः असहमत	०९	१०.४६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की,मी माइया वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४६% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३८

मी माइया वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,मी माइया वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४०.

विधान क्र. ४० मध्ये ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४०

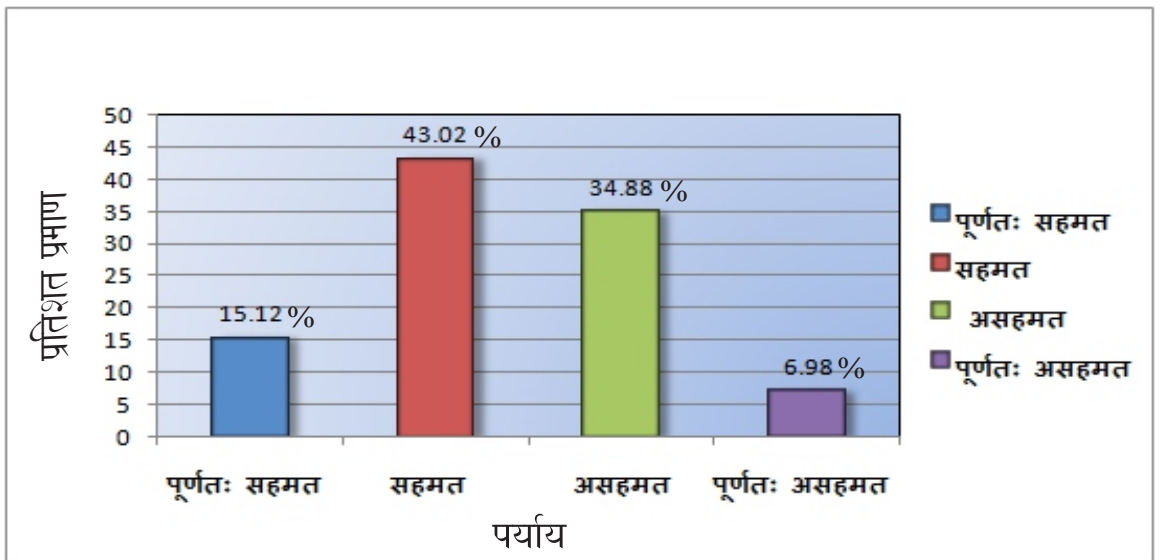
ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१३	१५.१२%
ब.	सहमत	३७	४३.०२%
क.	असहमत	३०	३४.८८%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९८%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की,ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३४.८८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.३९

ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायांना सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४१.

विधान क्र. ४१ मध्ये संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखडयाबाबत मी समाधानी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४१

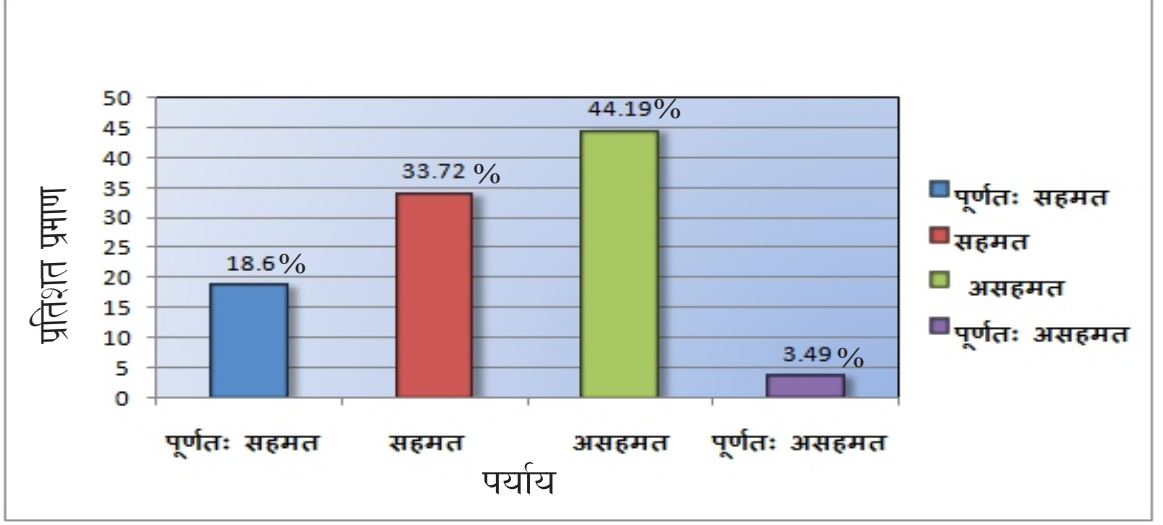
संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखडयाबाबत मी समाधानी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१६	१८.६०%
ब.	सहमत	२९	३३.७२%
क.	असहमत	३८	४४.१९%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की,संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखडयाबाबत मी समाधानी आहे.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४४.१९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४०

संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखडयाबाबत मी समाधानी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखडयाबाबत मी समाधानी आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४२.

विधान क्र. ४२ मध्ये मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४२

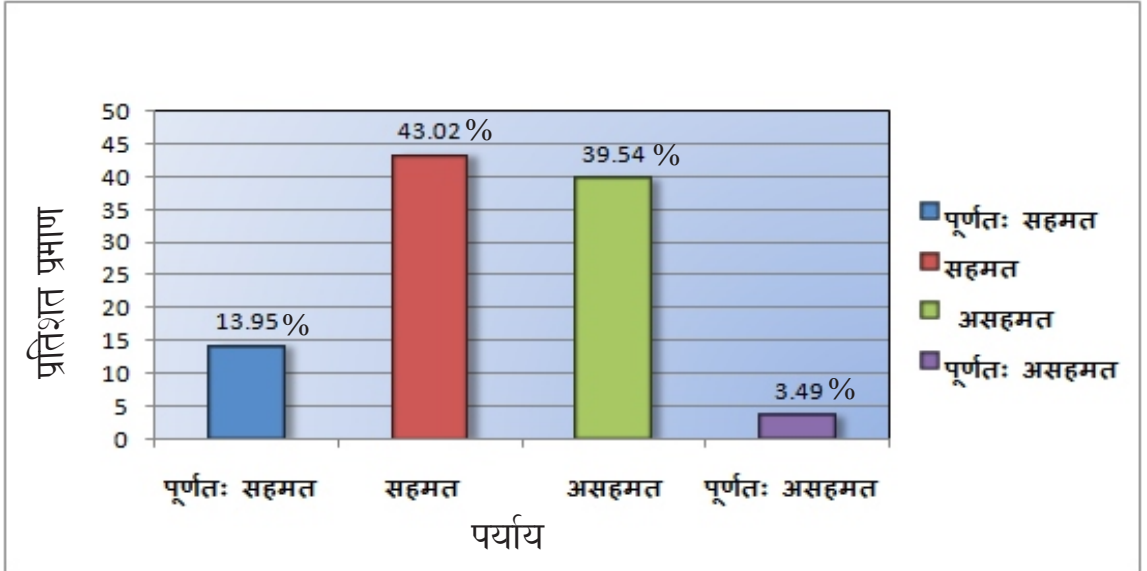
मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१२	१३.९५%
ब.	सहमत	३७	४३.०२%
क.	असहमत	३४	३९.५४%
ड.	पूर्णतः असहमत	०३	०३.४९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३.४९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४१

मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४३.

विधान क्र. ४३ मध्ये मी विविध महाविद्यालयीन व्यावसायिक कामे करतो/करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४३

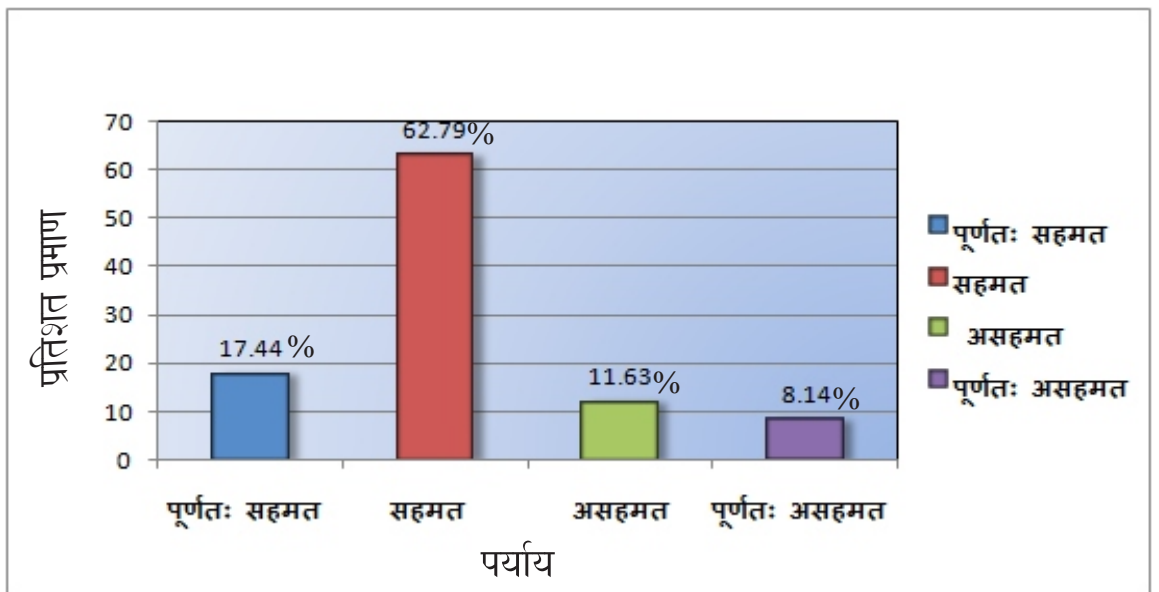
मी विविध महाविद्यालयीन व्यावसायिक कामे करतो/करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१५	१७.४४%
ब.	सहमत	५४	६२.७९%
क.	असहमत	१०	११.६३%
ड.	पूर्णत असहमत	०७	०८.१४%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी विविध महाविद्यालयीन व्यावसायिक कामे करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६२.७९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४२

मी विविध महाविद्यालयीन व्यावसायिक कामे करतो/करते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,मी विविध महाविद्यालयीन व्यासायिक कामे करतो/करते.या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४४.

विधान क्र. ४४ मध्ये मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वता:च्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४४

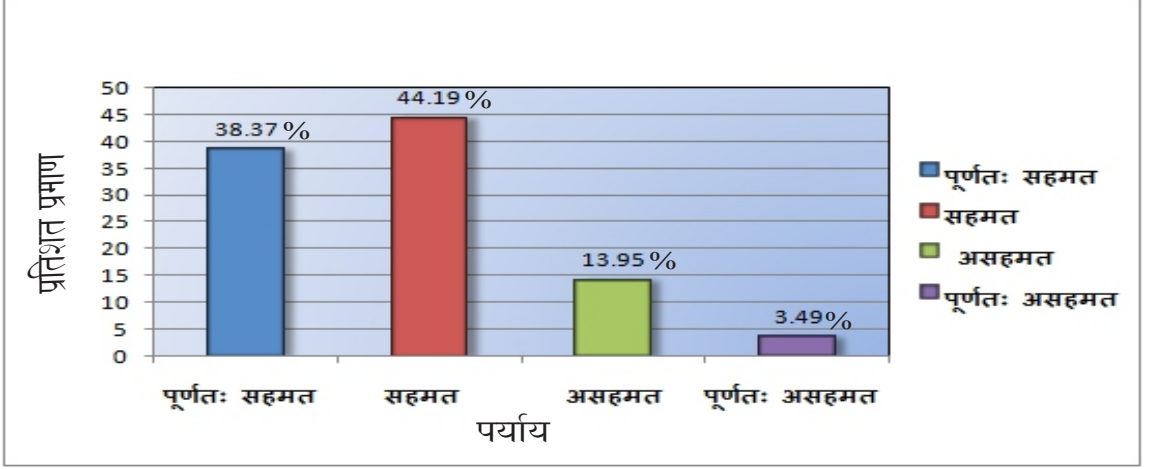
मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वता:च्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३३	३८.३७%
ब.	सहमत	३८	४४.१९%
क.	असहमत	१२	१३.९५%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वता:च्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४४.१९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४३

मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वताःच्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वताःच्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४५.

विधान क्र. ४५ मध्ये माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४५

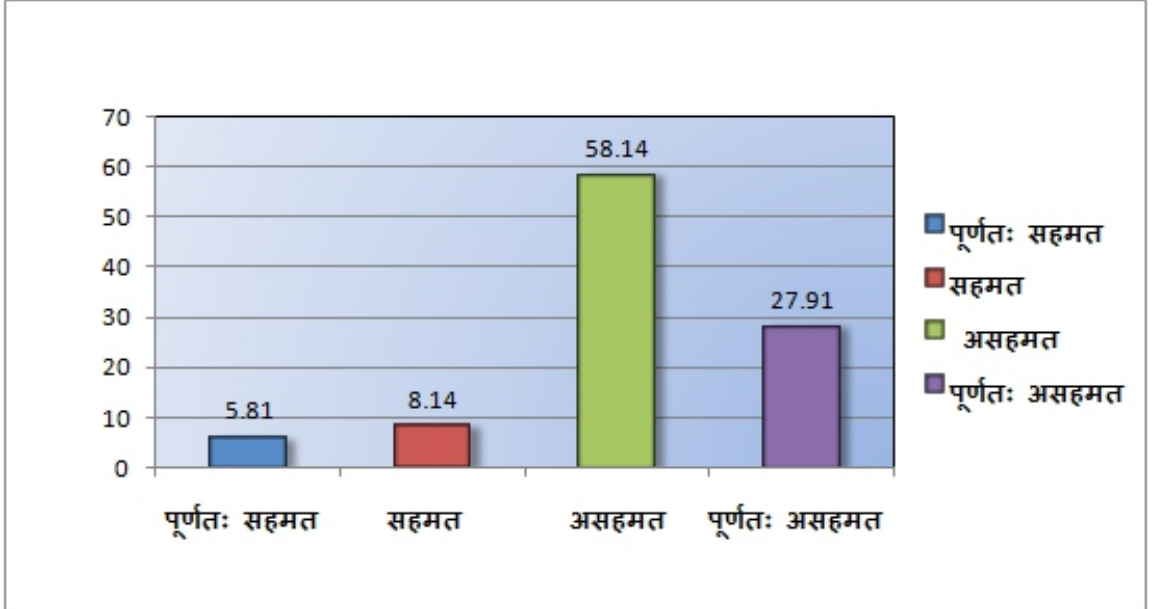
माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	०५	०५.८१%
ब.	सहमत	०७	०८.१४%
क.	असहमत	५०	५८.१४%
ड.	पूर्णतः असहमत	२४	२७.९१%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४४

माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४६.

विधान क्र. ४६ मध्ये माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४६

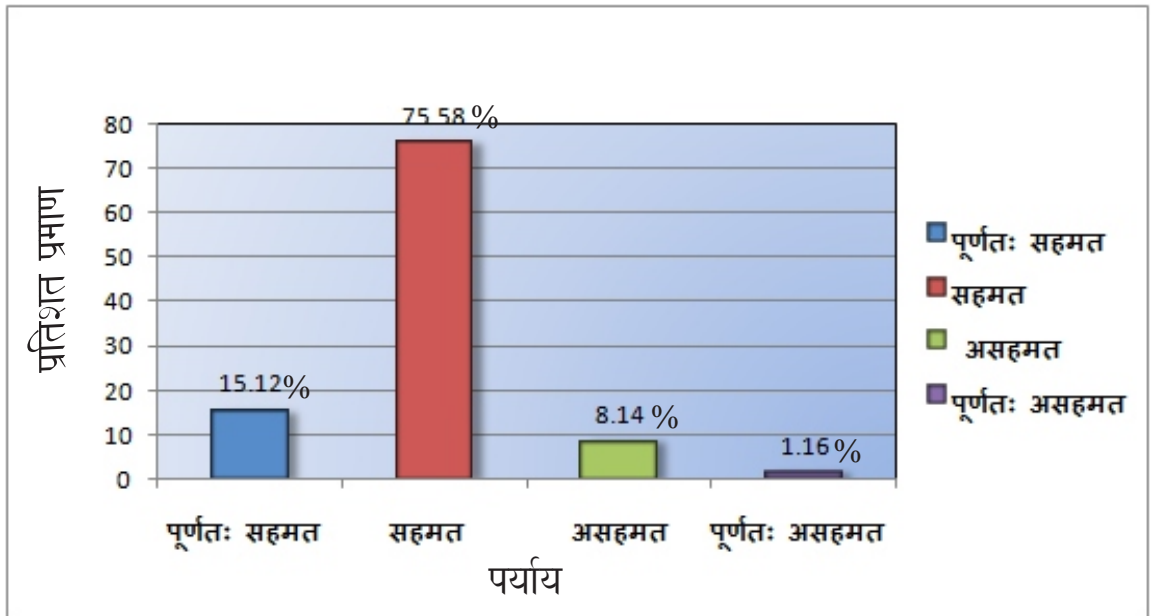
माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१३	१५.१२%
ब.	सहमत	६५	७५.५८%
क.	असहमत	०७	०८.१४%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ६५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ७५.५८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४५

माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की,माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ४७.

विधान क्र. ४७ मध्ये माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.४७

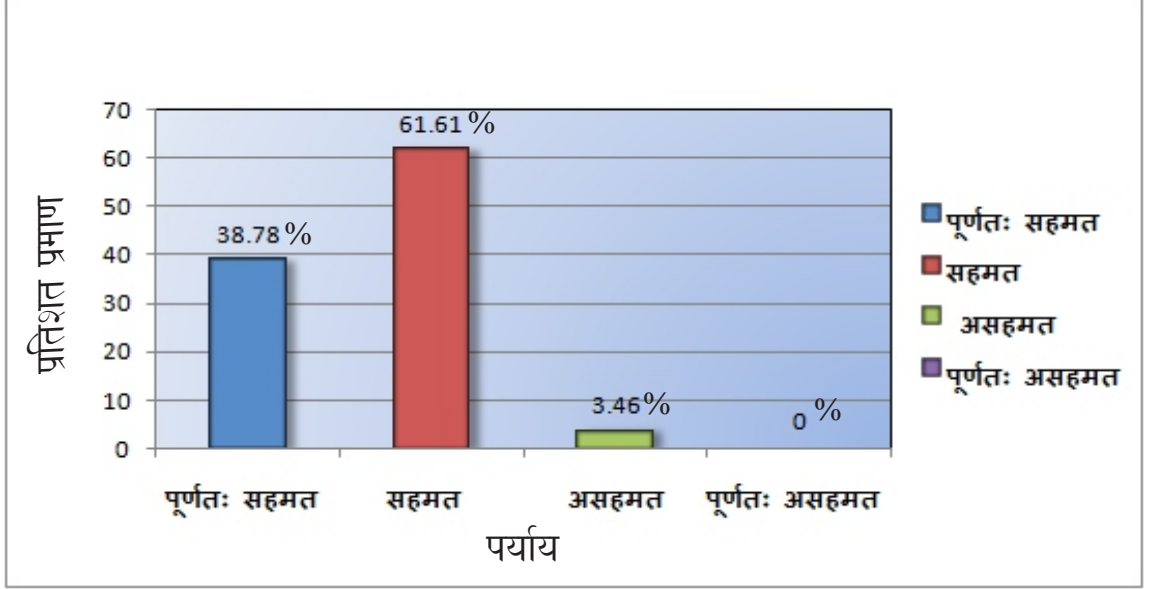
माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३०	३८.८७%
ब.	सहमत	५३	६९.६९%
क.	असहमत	०३	०३.४६%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.८७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६९.६९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४६

माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.आणि पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद प्रतिसादकांकडून मिळालेला नाही.यावरून असे लक्षात येते की,माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

४.१.२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

४.१.२.१ लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.४८ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.४८

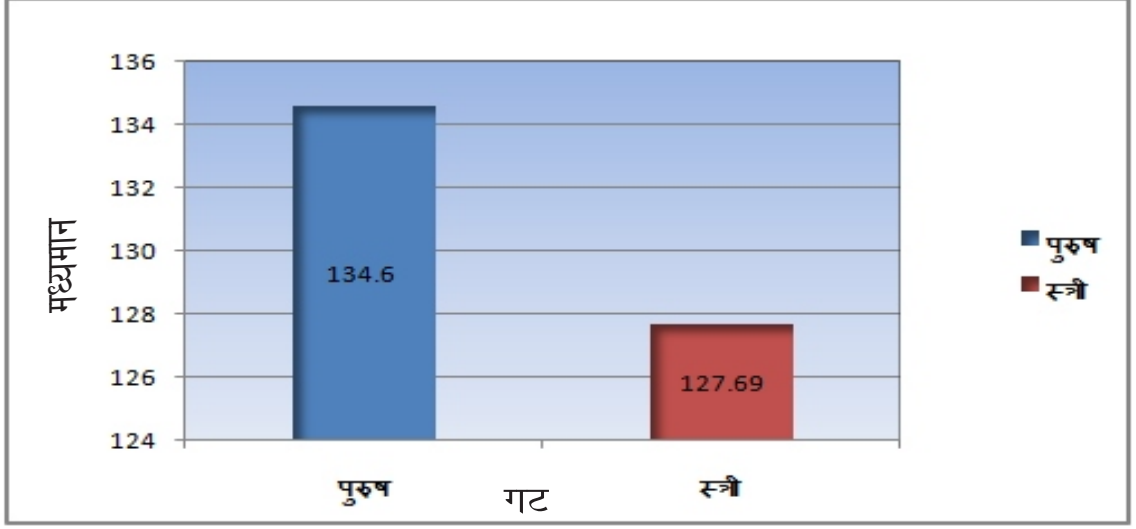
लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
पुरुष	३४	१३४.०६	१३५.५	१२८	२३.७९	-०.२६	-०.२४
स्त्री	५२	१२७.६९	१२४	१२१	१९.४७	०.०४	-०.४४

सारणी ४.४८ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा चढत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन २३.७९ असून विषमिता -०.२६ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.२४ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १९.४७ असून विषमिता ०.०४ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.४४ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४७

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.२.२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.४९ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.४९

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

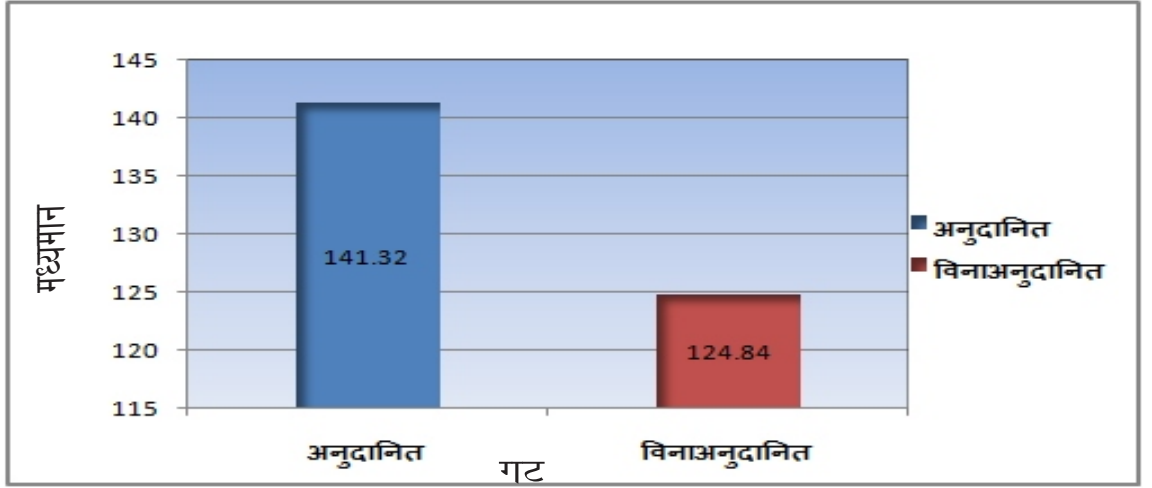
गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
अनुदानित	२८	१४१.३२	१३८.५	१५६	१८.०७	-०.०७	-०.५४
विनाअनुदानित	५८	१२४.८४	१२२	१४४	२०.८९	०.१३	-०.४२

सारणी ४.४९ वरून असे दिसून येते की, अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १८.०७ असून विषमिता -०.०७ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.५४ असून ही विंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच विनाअनुदानित महाविद्यालयीन

ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान , मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन २०.८९ असून विषमिता ०.१३ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.४२ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४८

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे विनाअनुदानित ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.२.३ महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.५० मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.५०

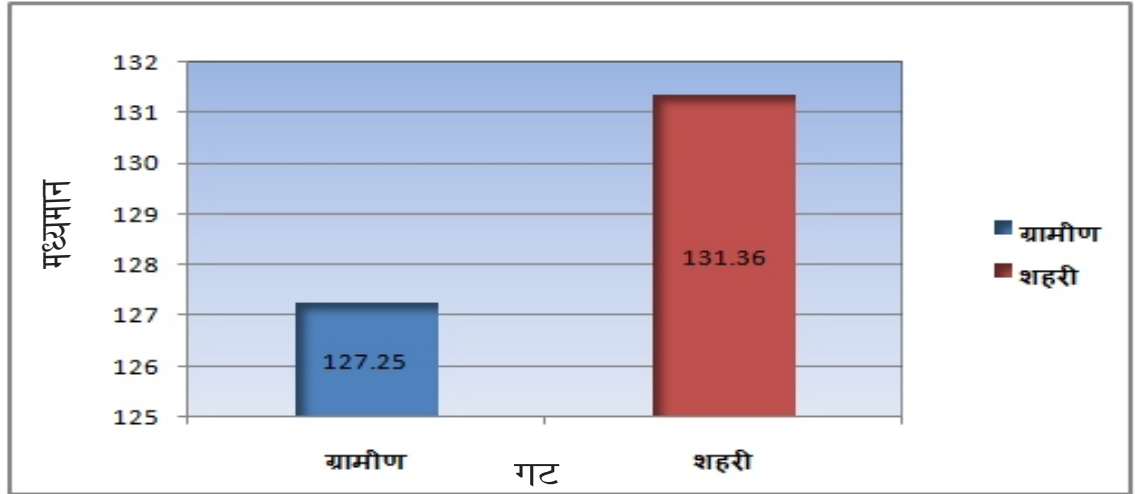
महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
ग्रामीण	२४	१२७.२५	१३१	११४	१९.३३	०.०२	-०.१०
शहरी	६२	१३१.३६	१३१.५	१२२	२२.१६	-०.०८	-०.४०

सारणी ४.५० वरुन असे दिसुन येते की, ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा चढत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १९.३३ असुन विषमितता ०.०२ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.१० असुन ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा चढत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन २२.१६ असुन विषमितता -०.०८ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.४० असुन ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.४९

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरुन ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा कमी आहे.

४.१.२.४.नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.५१ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.५१

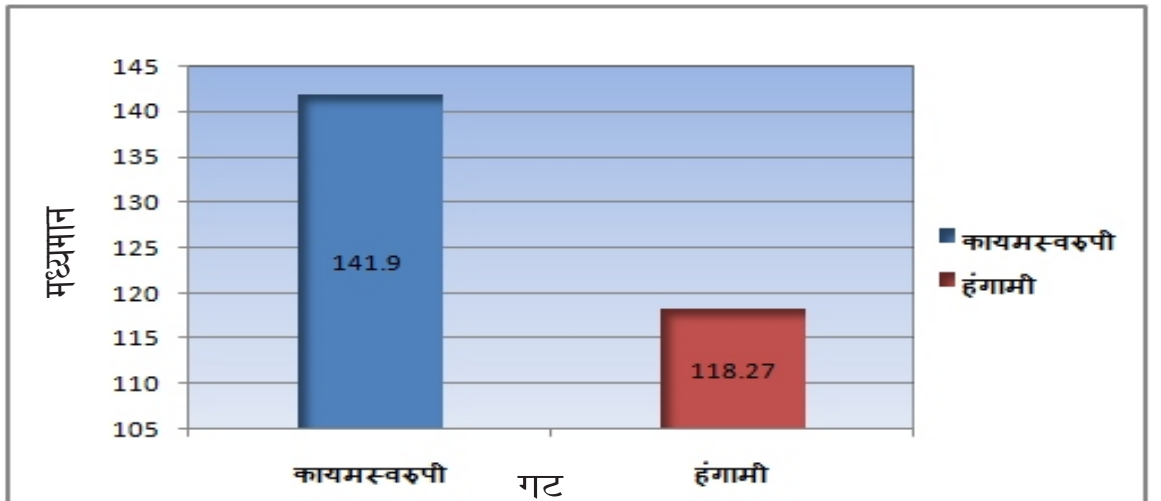
नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
कायमस्वरुपी	४५	१४१.०९	१३९	१५६	१८.८५	-०.३२	०.५२
हंगामी	४१	११८.२७	११७	१२२	१७.३४	०.०१	-०.५३

सारणी ४.५१ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीतील कायमस्वरुपी ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १८.८५ असून विषमितता -०.३२ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष ०.५२ असून ही किंमत धन आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीतील हंगामीस्वरुपी ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १७.३४ असून विषमितता ०.०१ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.५३ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५०

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.३. ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे वर्णनात्मक विश्लेषण.

विधान क्र. ०१.

विधान क्र. ०१ मध्ये वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५२

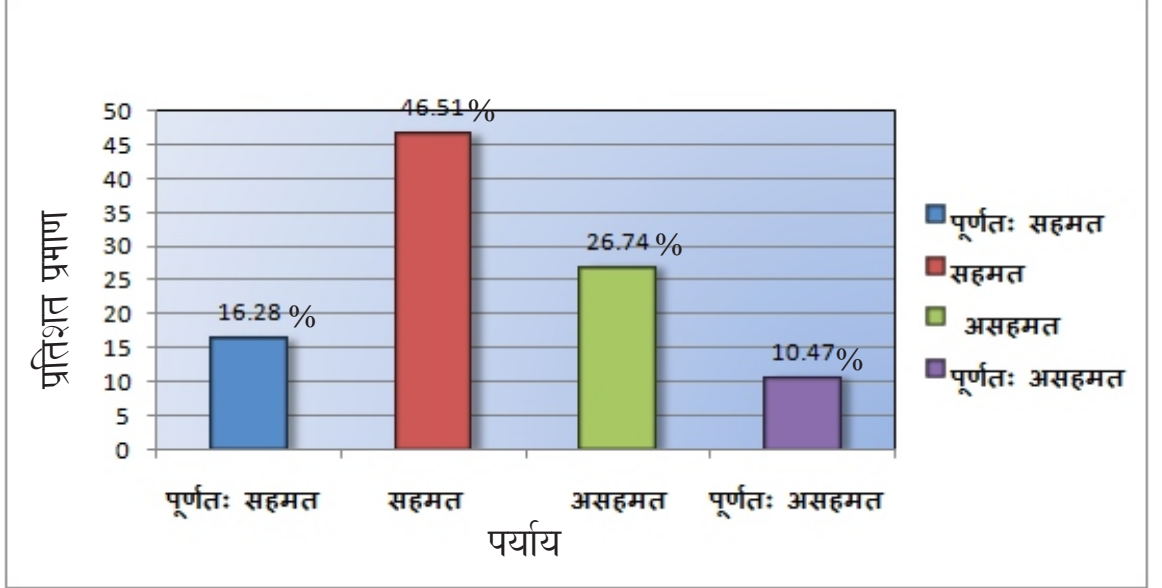
वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	४०	४६.५१%
क.	असहमत	२३	२६.७४%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५१

वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०२.

विधान क्र. ०२ मध्ये प्राचार्यांनी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५३

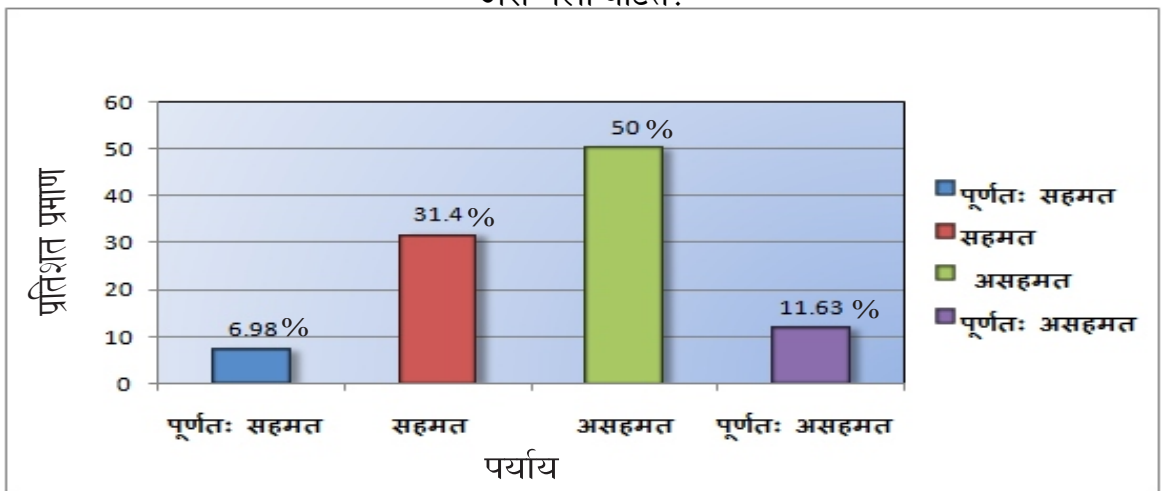
प्राचार्यानी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०६	०६.९८%
ब.	सहमत	२७	३१.४०%
क.	असहमत	४३	५०.००%
ड.	पूर्णत असहमत	१०	११.६३%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, प्राचार्यानी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५०.००% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५२

प्राचार्यानी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की, प्राचार्यांनी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०३.

विधान क्र. ०३ मध्ये ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५४

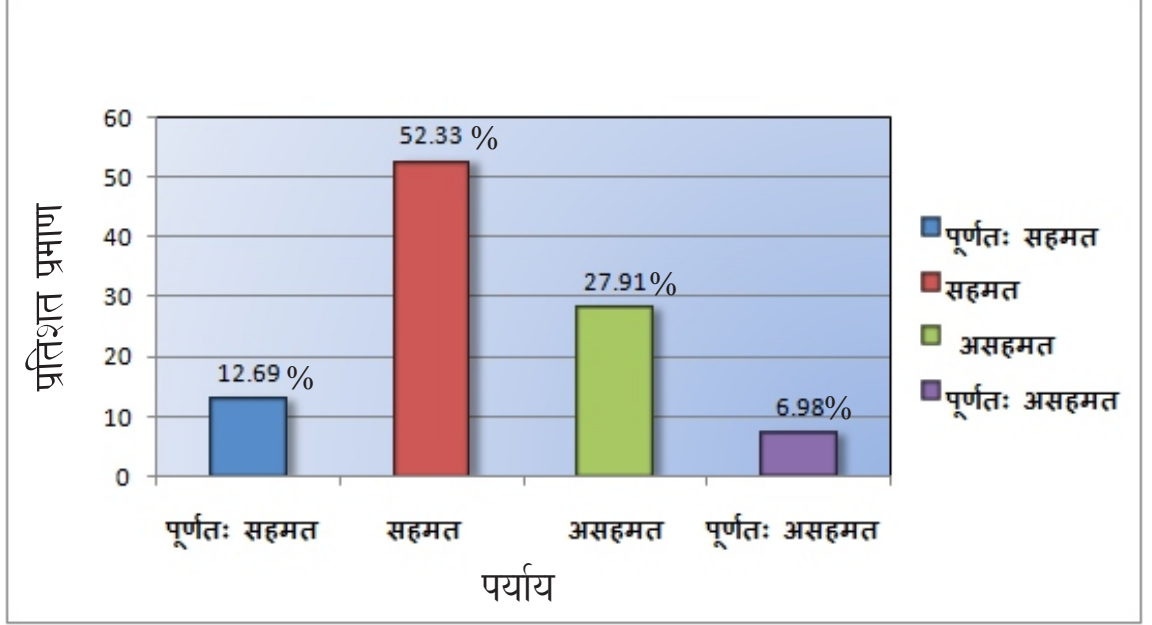
ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	११	१२.७९%
ब.	सहमत	४५	५२.३३%
क.	असहमत	२४	२७.९१%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९८%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ११ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १२.७९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५३

ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो .

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळालेला आहे.यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो . या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०४.

विधान क्र. ०४ मध्ये ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शेरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५५

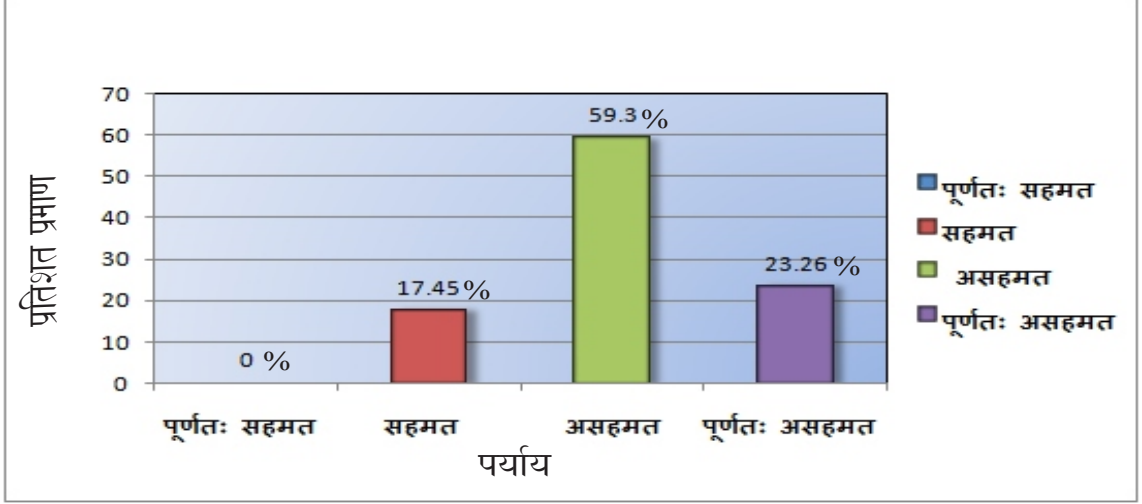
ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शोरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	१५	१७.४४%
क.	असहमत	५१	५९.३०%
ड.	पूर्णत असहमत	२०	२३.२६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शोरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५९.३०% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २३.२६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५४

ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शोरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद प्रतिसादकांकडून मिळालेला नाही.यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शोरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०५.

विधान क्र. ०५ मध्ये ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५६

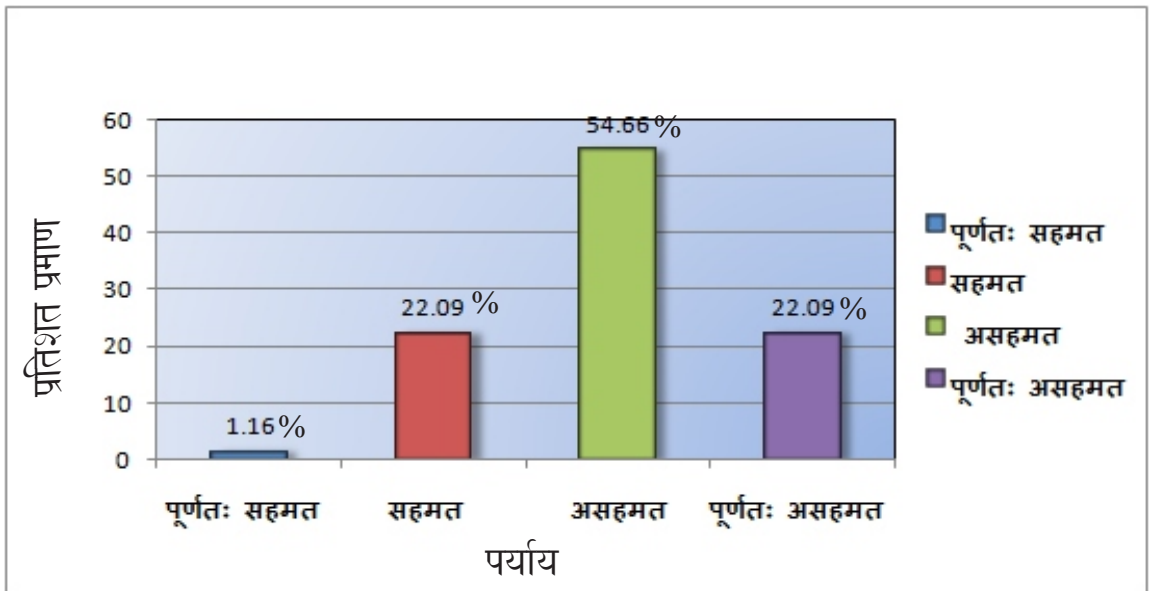
ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	१९	२२.०९%
क.	असहमत	४७	५४.६६%
ड.	पूर्णत असहमत	१९	२२.०९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५४.६६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५५

ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत आणि पूर्णत असहमत या पर्यायाला समान प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०६.

विधान क्र. ०६ मध्ये सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचा-यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५७

सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचा-यांकडून करून घेतांना मला

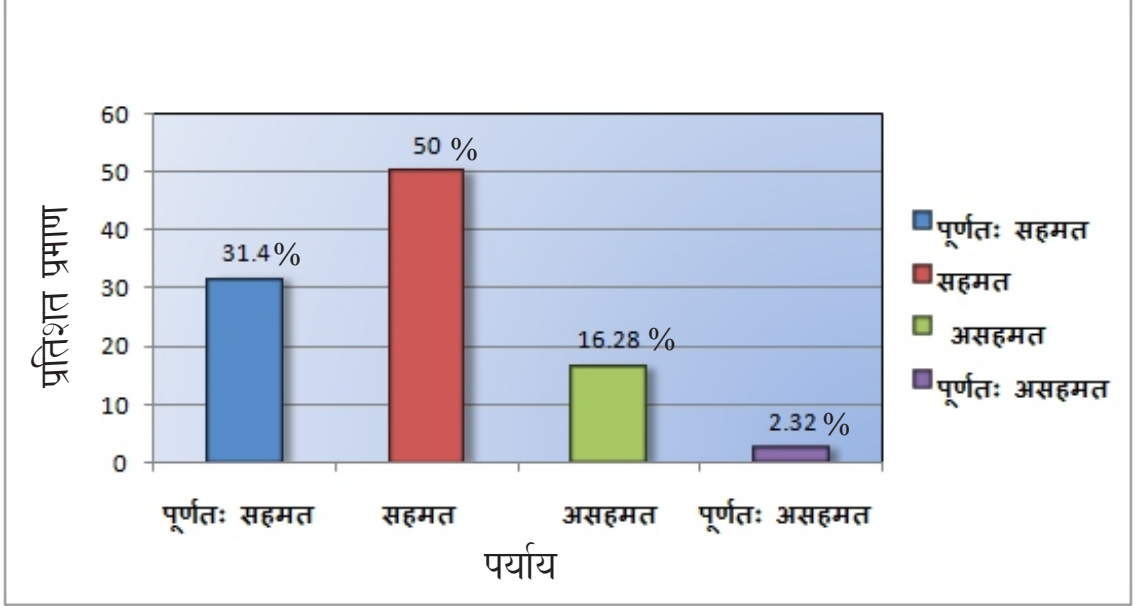
दक्षता बाळगावी लागते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२७	३१.४०%
ब.	सहमत	४३	५०.००%
क.	असहमत	१४	१६.२८%
ड.	पूर्णत असहमत	०२	०२.३२%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचा-यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५०.००% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३२% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५६

सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०७.

विधान क्र. ०७ मध्ये ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५८

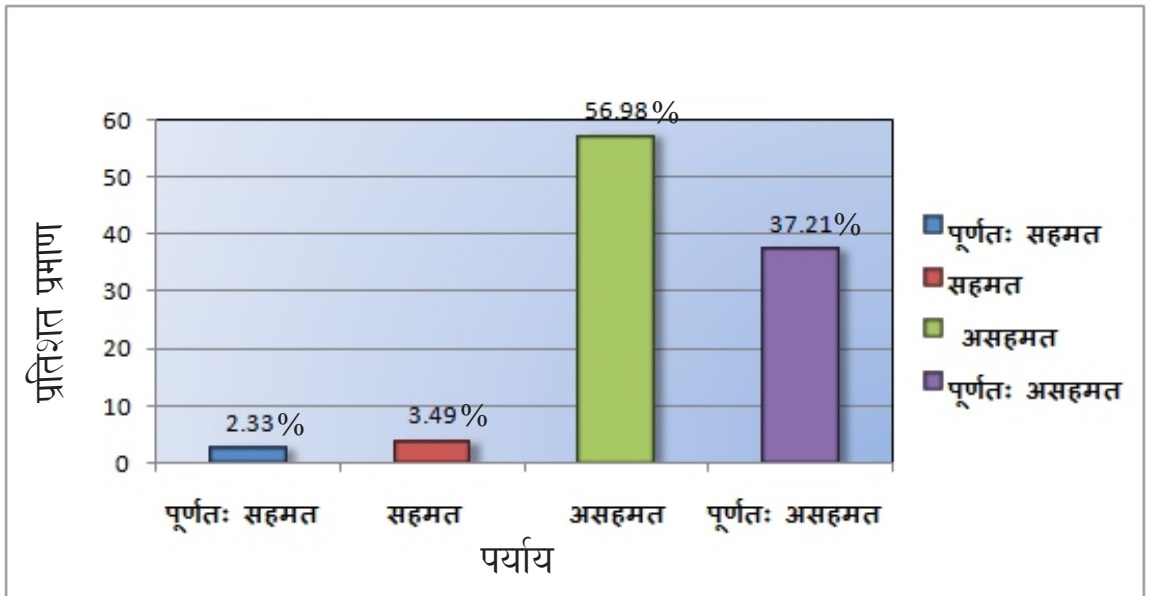
ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०२	०२.३३%
ब.	सहमत	०३	०३.४९%
क.	असहमत	४९	५६.९८%
ड.	पूर्णत असहमत	३२	३७.२१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५६.९८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५७

ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०८.

विधान क्र. ०८ मध्ये वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.५९

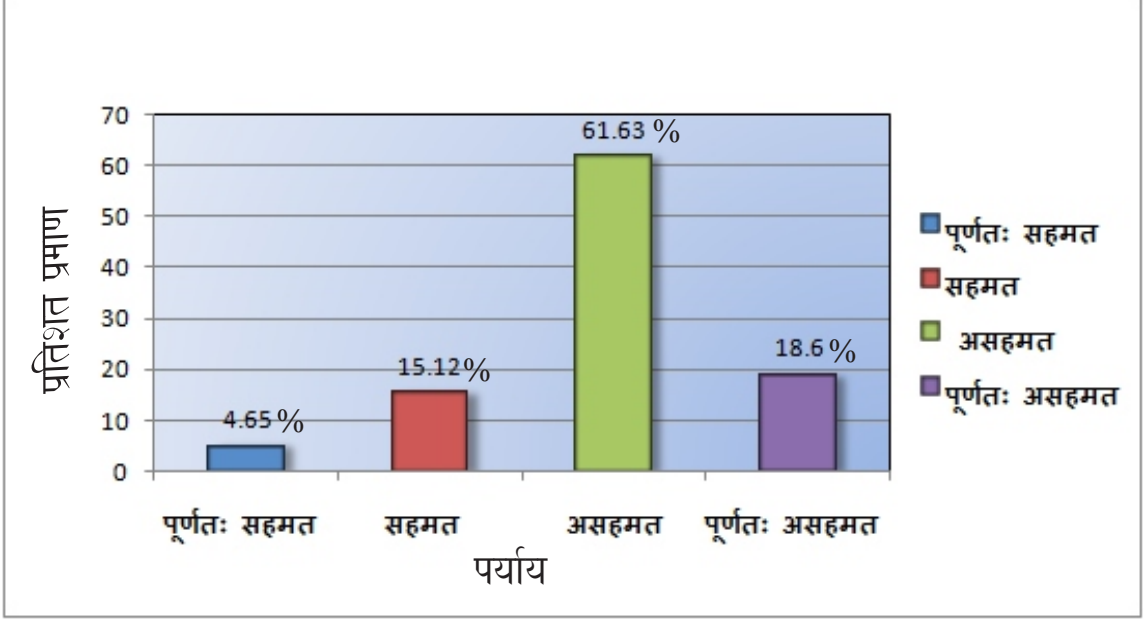
वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०४	०४.६५%
ब.	सहमत	१३	१५.१२%
क.	असहमत	५३	६१.६३%
ड.	पूर्णत असहमत	१६	१८.६०%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६१.६३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५८

वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०९.

विधान क्र. ०९ मध्ये ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६०

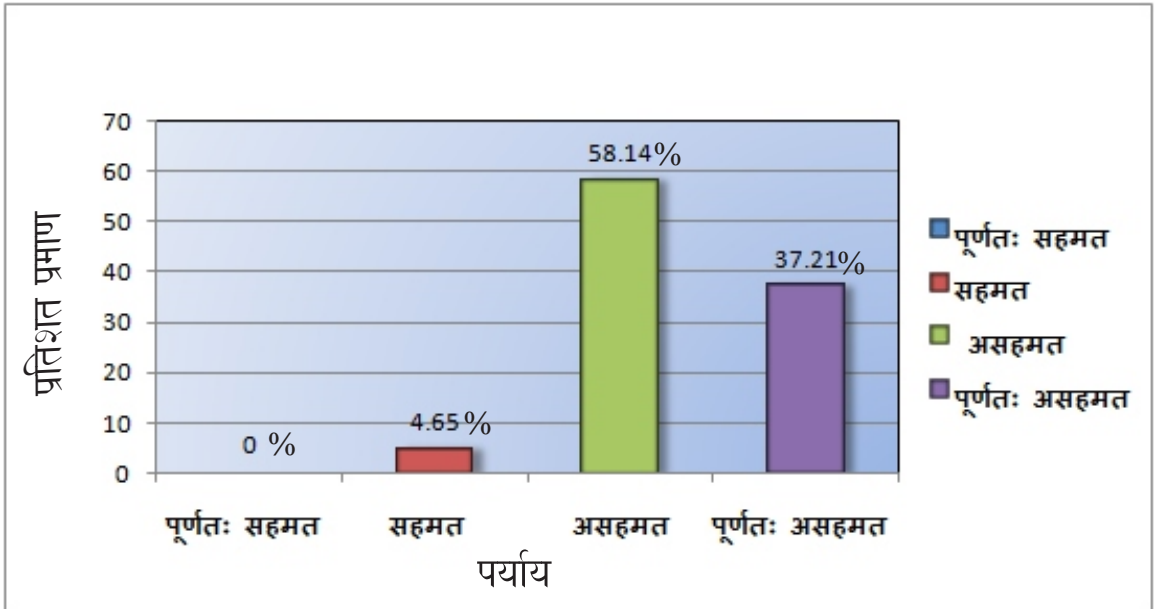
ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०४	०४.६५%
क.	असहमत	५०	५८.१४%
ड.	पूर्णत असहमत	३२	३७.२१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.५९

ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रामध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १०.

विधान क्र. १० मध्ये ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६१

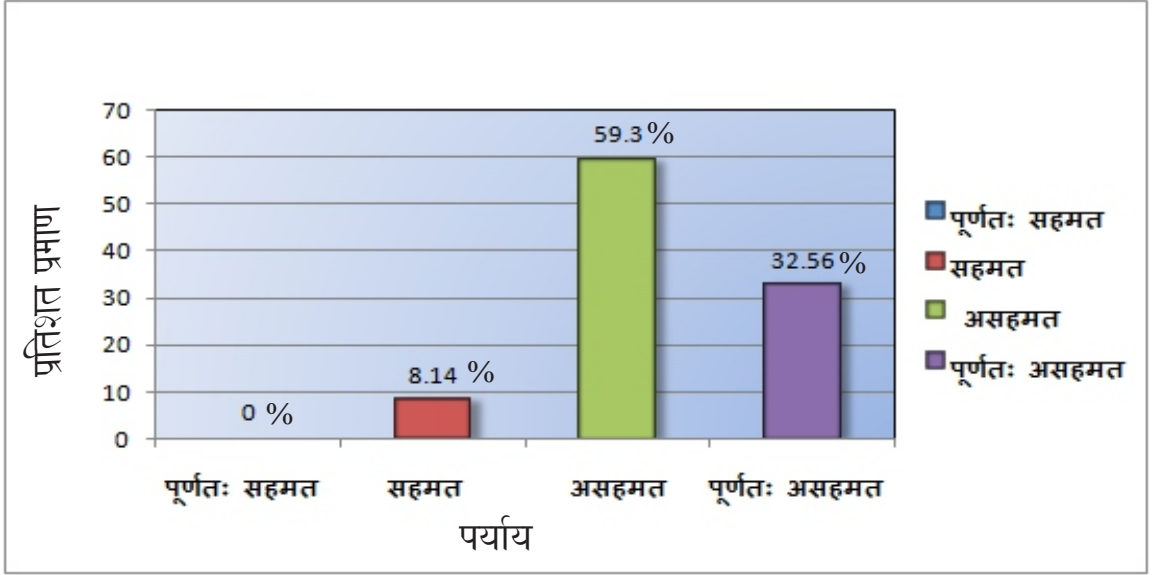
ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०७	०८.१४%
क.	असहमत	५१	५९.३०%
ड.	पूर्णत असहमत	२८	३२.५६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५९.३०% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३२.५६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६०

ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ११.

विधान क्र. ११ मध्ये ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६२

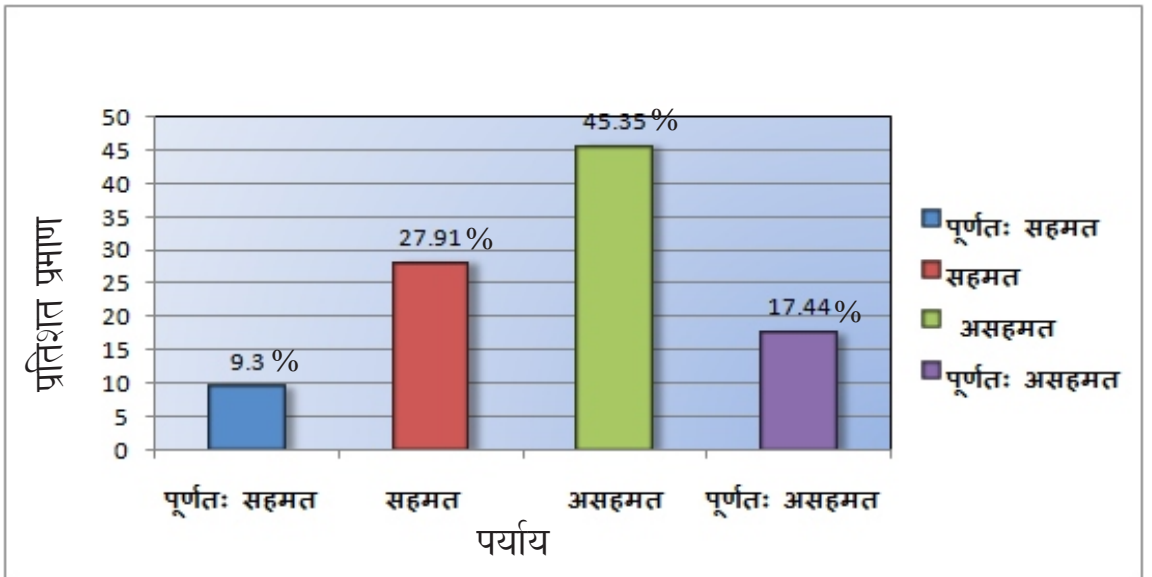
ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०८	०९.३०%
ब.	सहमत	२४	२७.९१%
क.	असहमत	३९	४५.३५%
ड.	पूर्णत असहमत	१५	१७.४४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०९.३०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४५.३५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६१

ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १२.

विधान क्र. १२ मध्ये आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६३

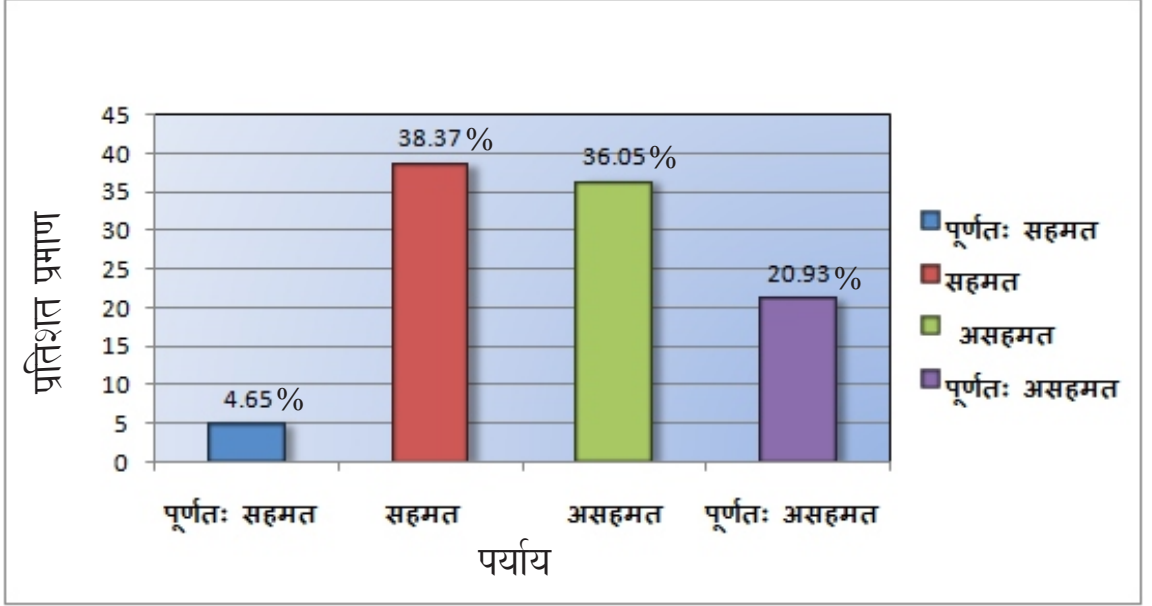
आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०४	०४.६५%
ब.	सहमत	३३	३८.३७%
क.	असहमत	३१	३६.०५%
ड.	पूर्णत असहमत	१८	२०.९३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३६.०५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६२

आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १३.

विधान क्र. १३ मध्ये सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६४

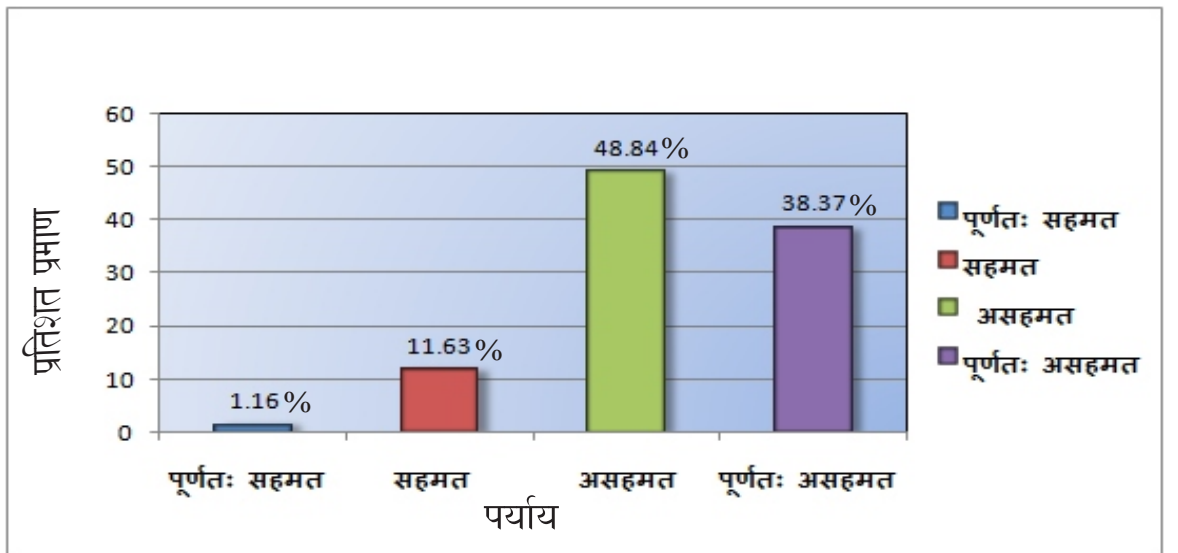
सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	१०	११.६३%
क.	असहमत	४२	४८.८४%
ड.	पूर्णत असहमत	३३	३८.३७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४८.८४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६३

सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १४.

विधान क्र. १४ मध्ये रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६५

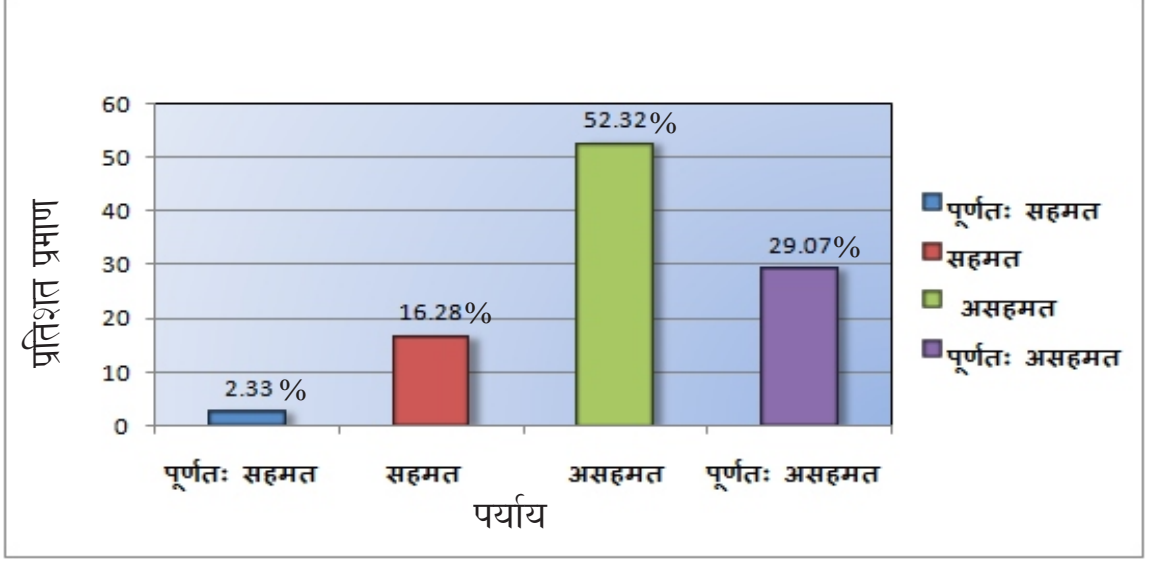
रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०२	०२.३३%
ब.	सहमत	१४	१६.२८%
क.	असहमत	४५	५२.३२%
ड.	पूर्णत असहमत	२५	२९.०७%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २९.०७% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६४

रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुध्दा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १५.

विधान क्र. १५ मध्ये ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६६

ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही

असे मला जाणवते.

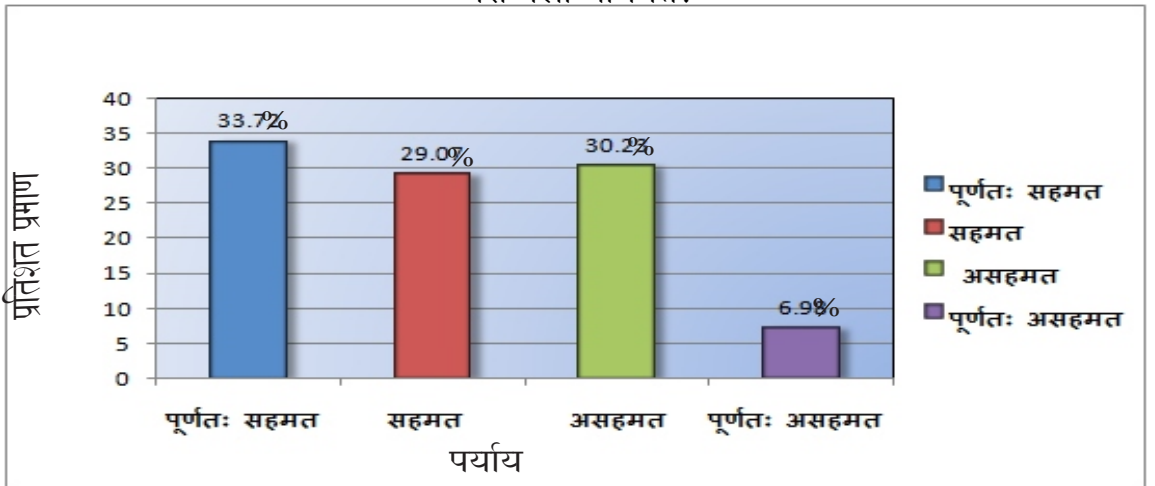
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२९	३३.७२%
ब.	सहमत	२५	२९.०७%
क.	असहमत	२६	३०.२३%
ड.	पूर्णत असहमत	०६	०६.९८%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २९.०७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६५

ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही

असे मला जाणवते.

वरील स्तंभालेखावरून पूर्णत सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते. या विधानाला पूर्णत सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १६.

विधान क्र. १६ मध्ये क्षुल्लक गोष्टीवरूनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६७

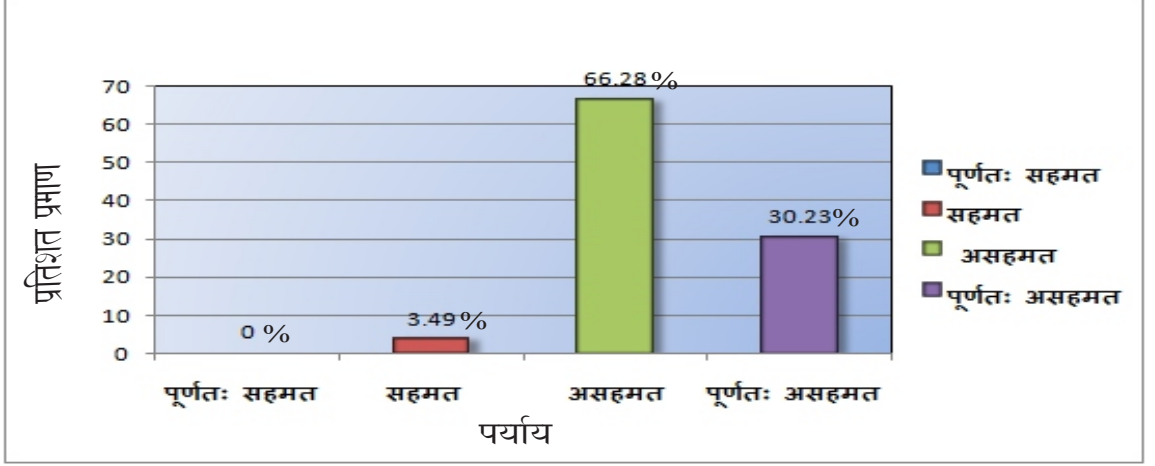
क्षुल्लक गोष्टीवरूनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०३	०३.४९%
क.	असहमत	५७	६६.२८%
ड.	पूर्णत असहमत	२६	३०.२३%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, क्षुल्लक गोष्टीवरूनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६६.२८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६६

क्षुल्लक गोष्टीवरुनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते.

वरील स्तंभालेखावरुन असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडुन कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरुन असे लक्षात येते की, क्षुल्लक गोष्टीवरुनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १७.

विधान क्र. १७ मध्ये मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.६८

मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे

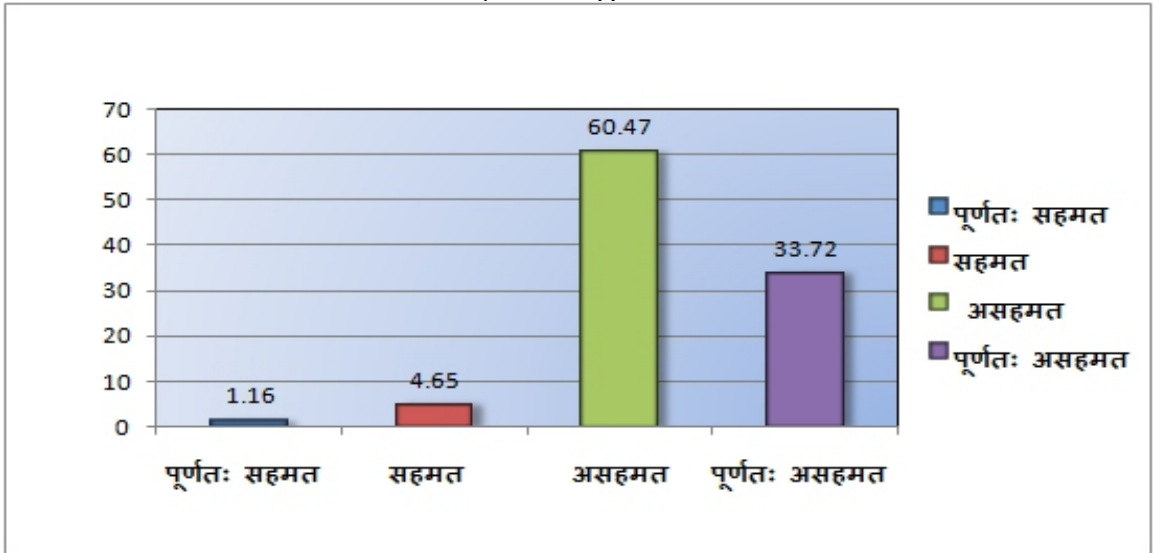
माझे निर्णय चुकतात.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	०४	०४.६५%
क.	असहमत	५२	६०.४७%
ड.	पूर्णत असहमत	२९	३३.७२%
एवुण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६०.४७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६७

मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १८.

विधान क्र. १८ मध्ये माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने

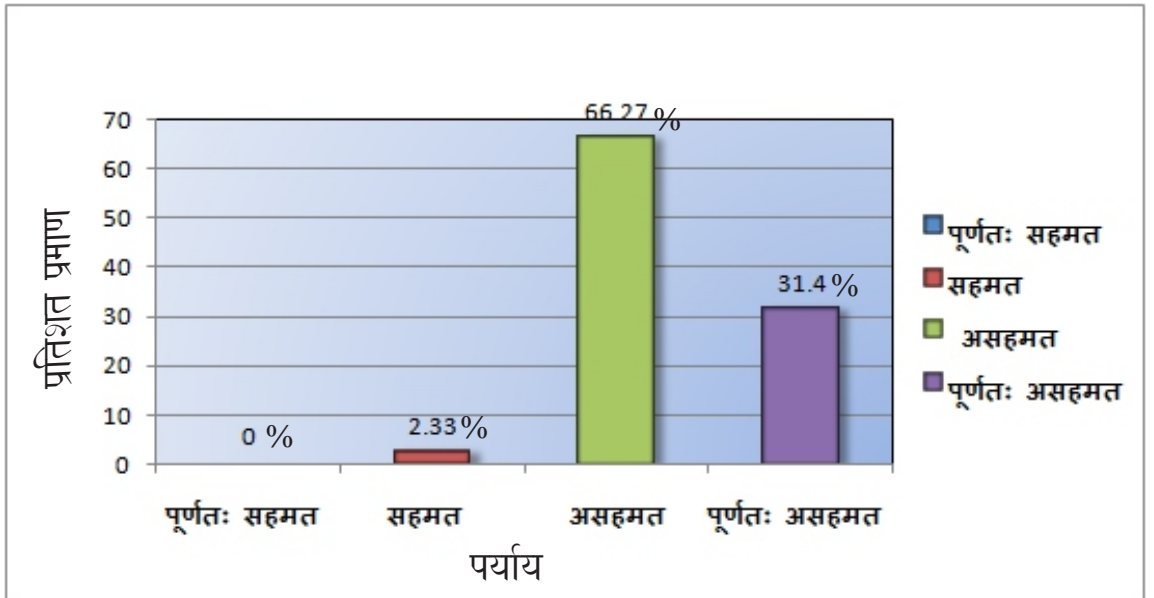
माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०२	०२.३३%
क.	असहमत	५७	६६.२७%
ड.	पूर्णत असहमत	२७	३१.४०%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६६.२७% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३१.४०% एवढा आहे.वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६८

माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद प्रतिसादकांकडून मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १९.

विधान क्र. १९ मध्ये ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७०

ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते.

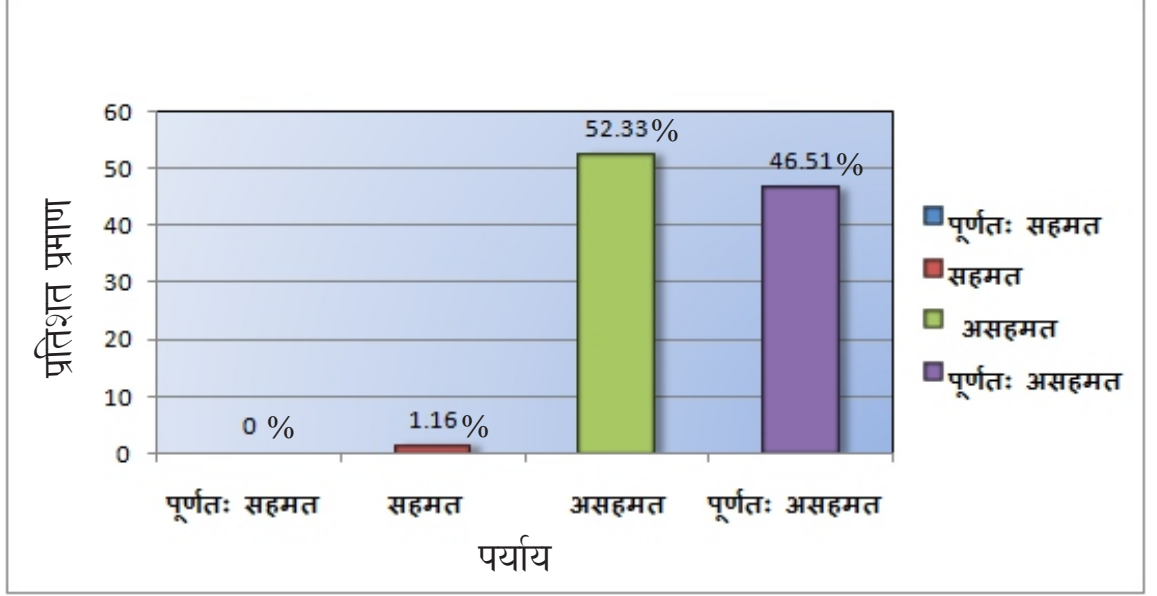
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०१	०१.१६%
क.	असहमत	४५	५२.३३%
ड.	पूर्णत असहमत	४०	४६.५१%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण

पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.६९

ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद प्रतिसादकांकडून मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २०.

विधान क्र. २० मध्ये ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७१

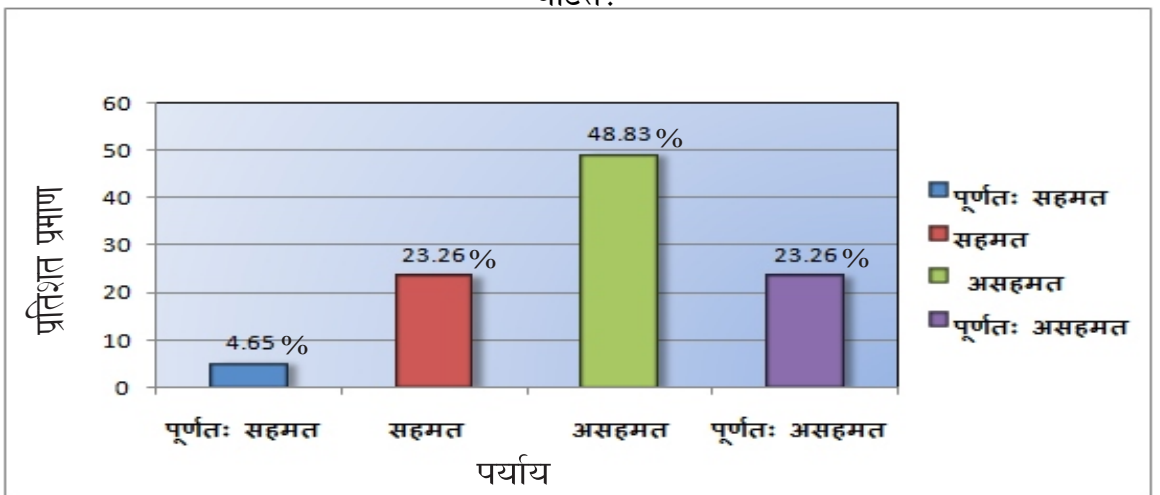
ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०४	०४.६५%
ब.	सहमत	२०	२३.२६%
क.	असहमत	४२	४८.८३%
ड.	पूर्णत असहमत	२०	२३.२६%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २३.२६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४८.८३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २३.२६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७०

ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २१.

विधान क्र. २१ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवनातील छोटयामोठया गोष्टी विस्मरणात जातात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७२

ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवनातील छोटयामोठया गोष्टी विस्मरणात जातात.

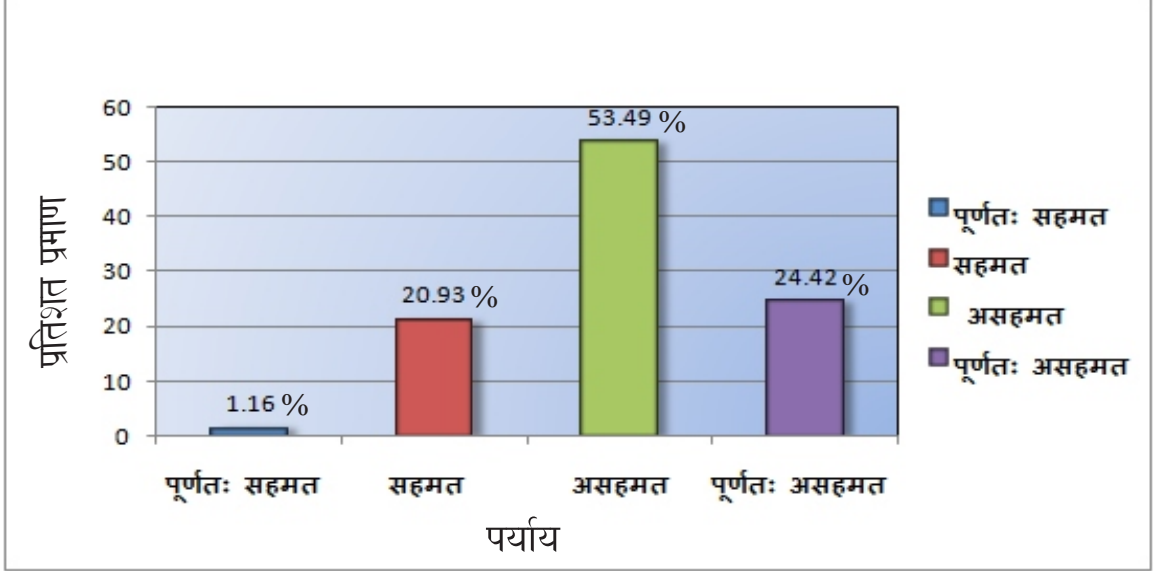
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	१८	२०.९३%
क.	असहमत	४६	५३.४९%
ड.	पूर्णत असहमत	२१	२४.४२%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवनातील छोटयामोठया गोष्टी विस्मरणात जातात.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण

२३.२६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७१

ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवनातील छोटयामोठया गोष्टी विस्मरणात जातात.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवनातील छोटयामोठया गोष्टी विस्मरणात जातात. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २२.

विधान क्र. २२ मध्ये ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७३

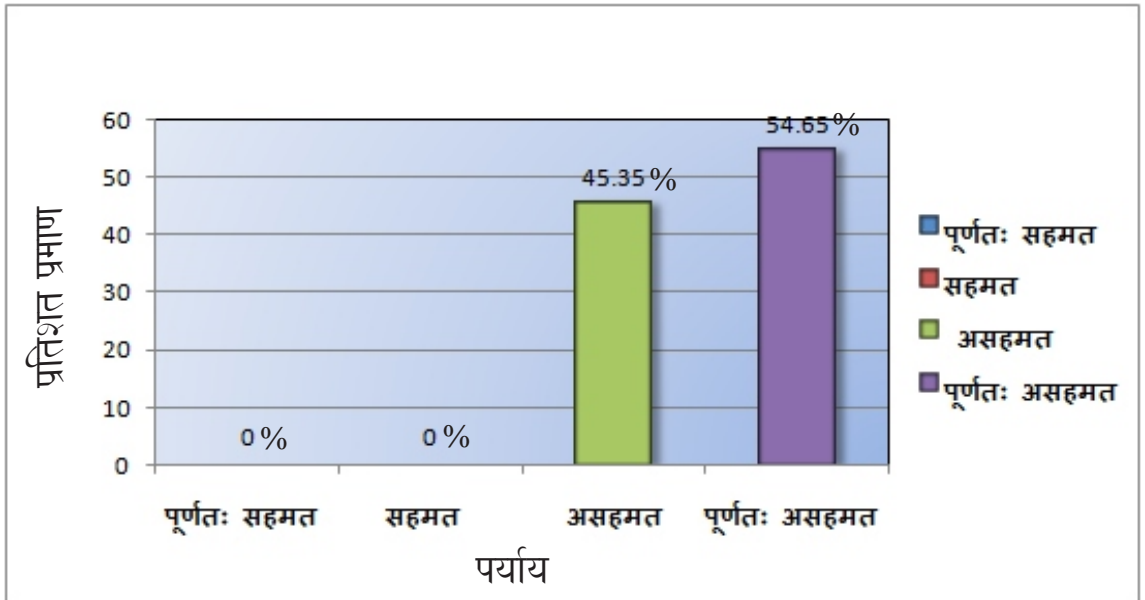
ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	००	००.००%
क.	असहमत	३९	४५.३५%
ड.	पूर्णत असहमत	४७	५४.६५%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४५.३५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५४.६५% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७२

ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.

वरील स्तंभालेखावरून पूर्णत असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. पूर्णत सहमत आणि सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे. या विधानाला पूर्णत असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २३.

विधान क्र. २३ मध्ये आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७४

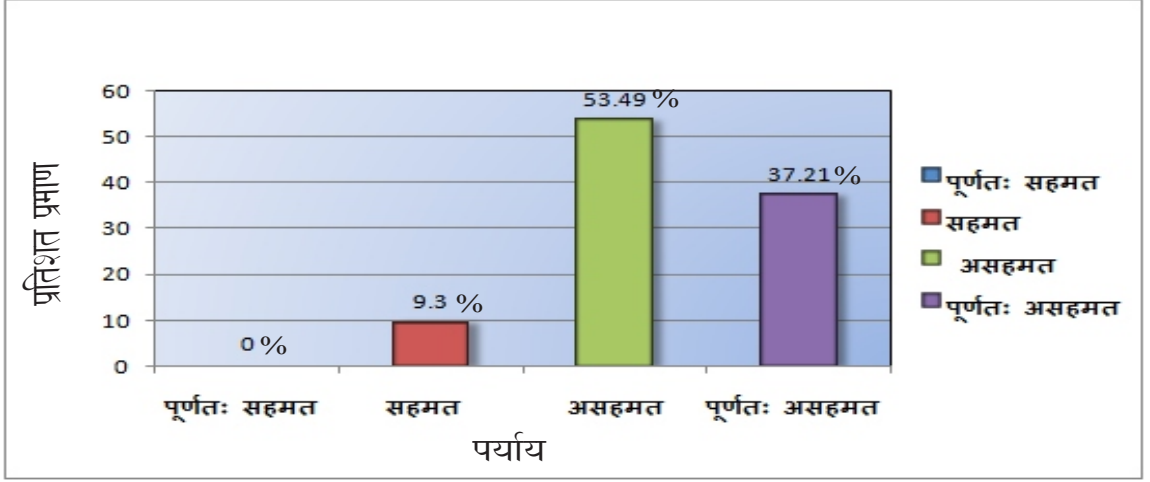
आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०८	०९.३०%
क.	असहमत	४६	५३.४९%
ड.	पूर्णत असहमत	३२	३७.२१%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०९.३०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७३

आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते.

वरील स्तंभालेखावरून पूर्णत असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते. या विधानाला पूर्णत असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २४.

विधान क्र. २४ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७५

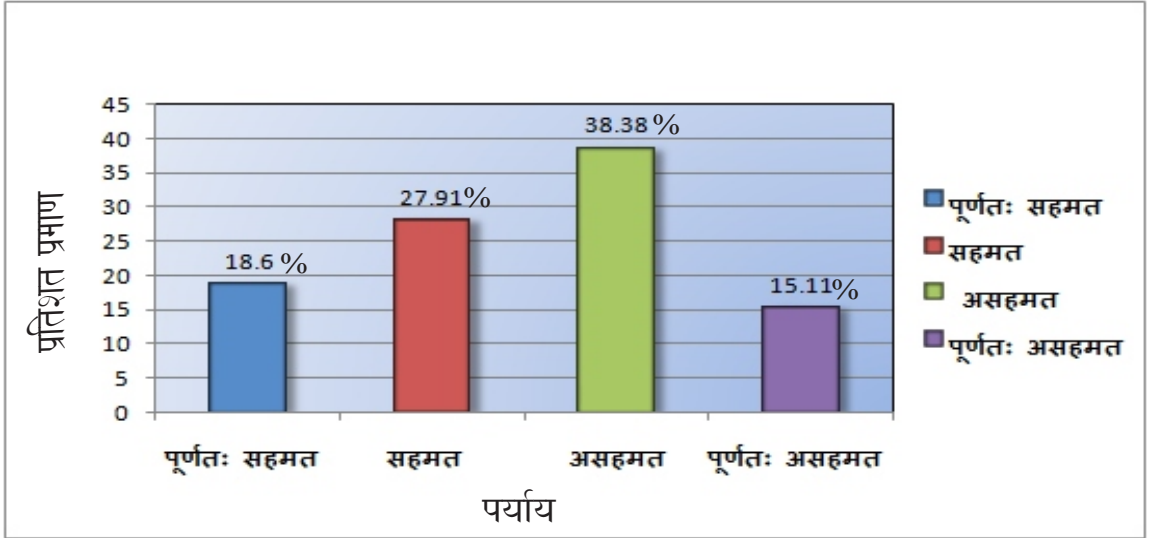
ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१६	१८.६०%
ब.	सहमत	२४	२७.९१%
क.	असहमत	३३	३८.३८%
ड.	पूर्णत असहमत	१३	१५.११%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३८% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.११% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७४

ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २५.

विधान क्र. २५ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७६

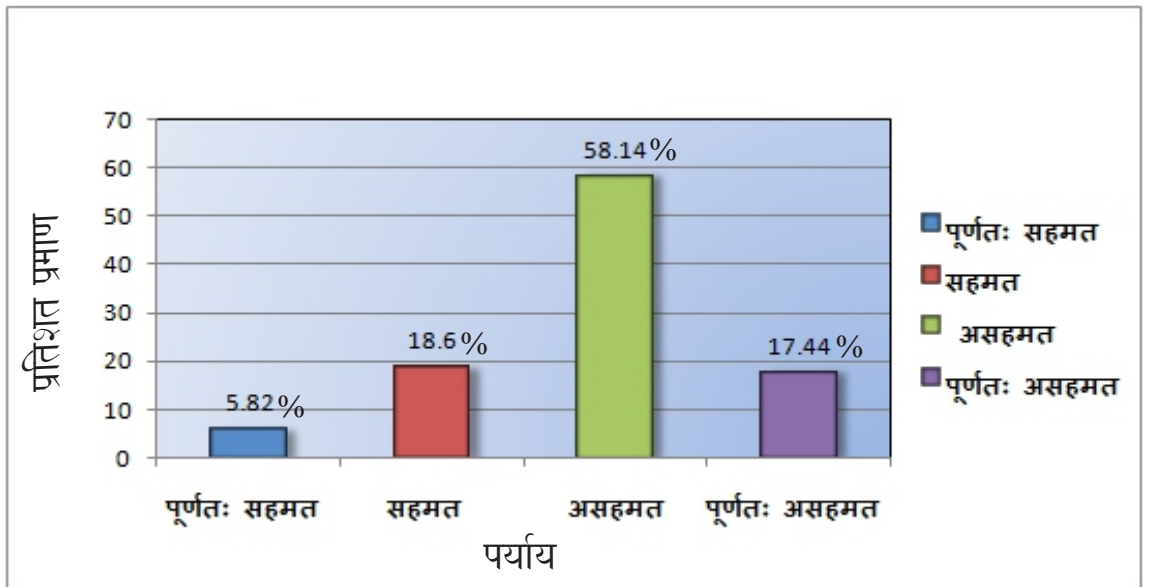
ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०५	०५.८२%
ब.	सहमत	१६	१८.६०%
क.	असहमत	५०	५८.१४%
ड.	पूर्णत असहमत	१५	१७.४४%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १८.६०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १७.४४% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७५

ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २६.

विधान क्र. २६ मध्ये माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७७

माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते.

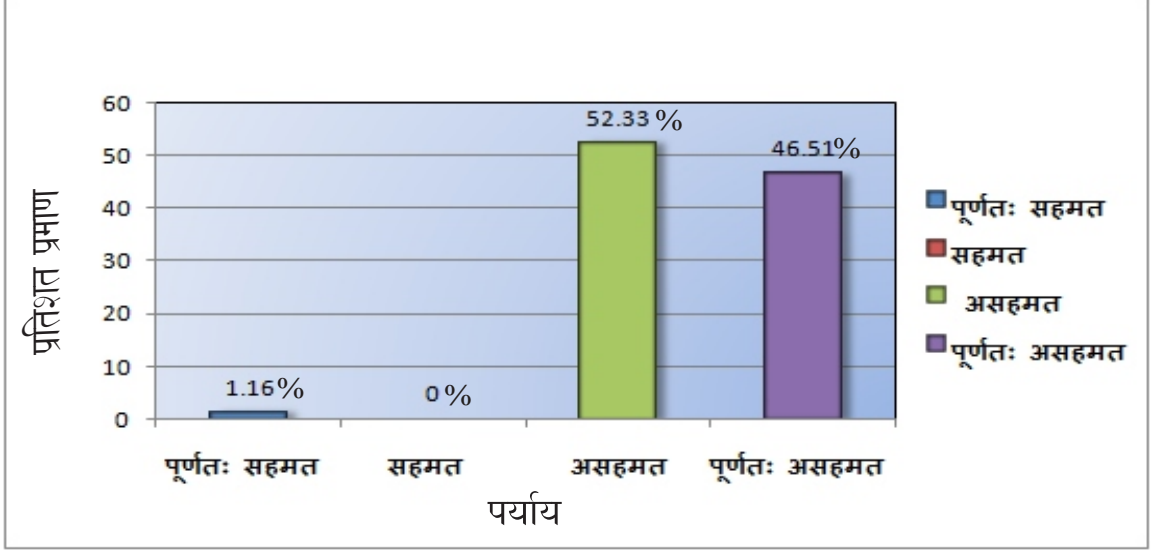
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	००	००.००%
क.	असहमत	४५	५२.३३%
ड.	पूर्णत असहमत	४०	४६.५१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.०६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५२.३३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४० एवढा असून प्रतिशत

प्रमाण ४६.५१% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७६

सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णतः सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २७.

विधान क्र. २७ मध्ये सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७८

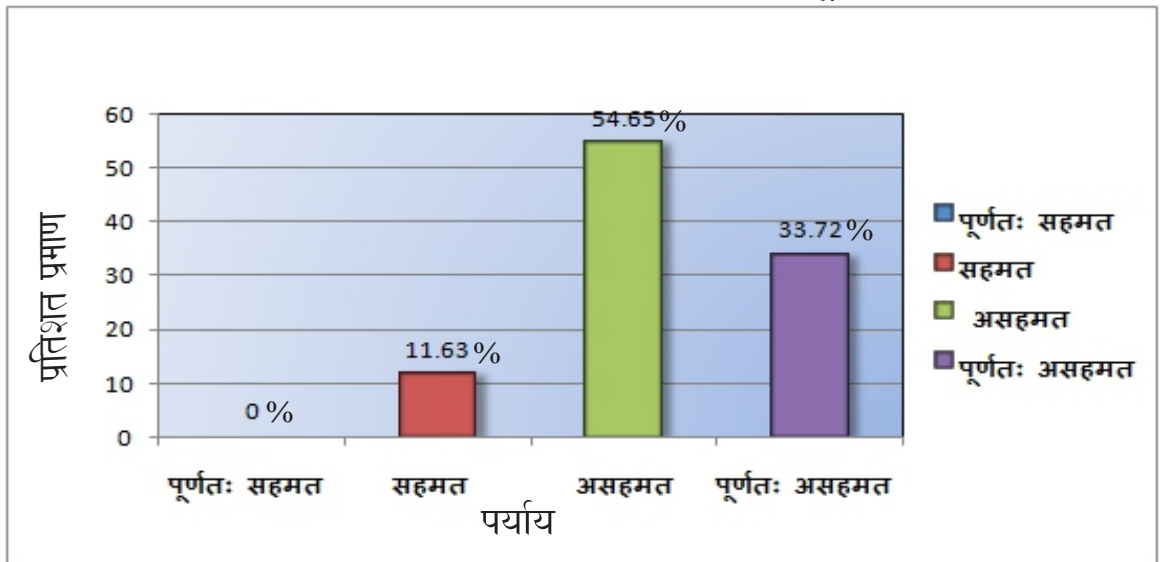
सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	१०	११.६३%
क.	असहमत	४७	५४.६५%
ड.	पूर्णत असहमत	२९	३३.७२%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५४.६५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७७

सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २८.

विधान क्र. २८ मध्ये घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.७९

घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात.

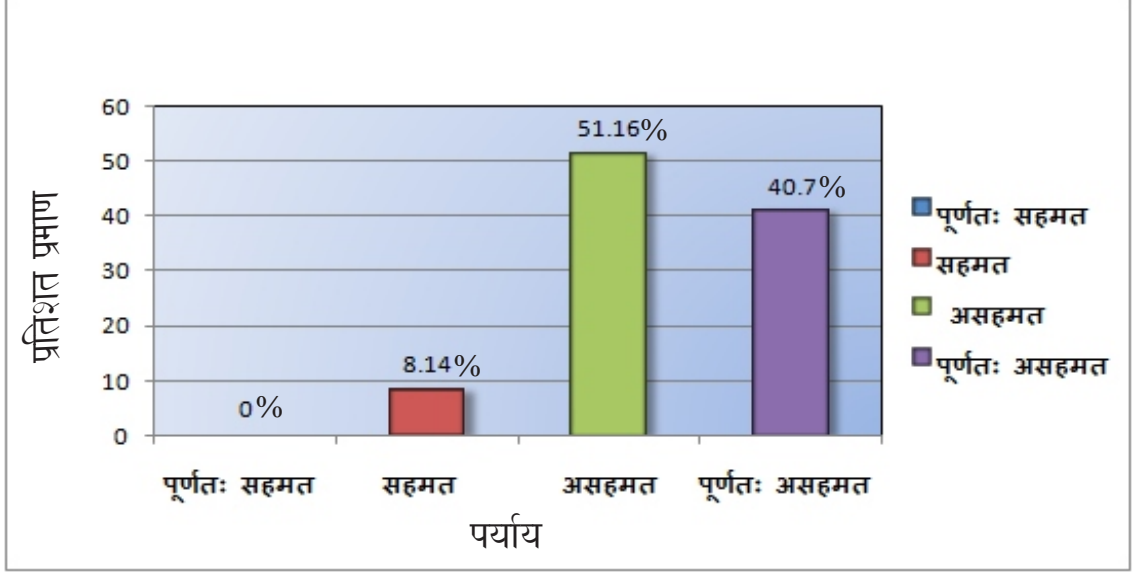
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	००	००.००%
ब.	सहमत	०७	०८.१४%
क.	असहमत	४४	५१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	३५	४०.७०%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. वरील

माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७८

घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २९.

विधान क्र. २९ मध्ये इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८०

इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही

याचे मला दुःख होते.

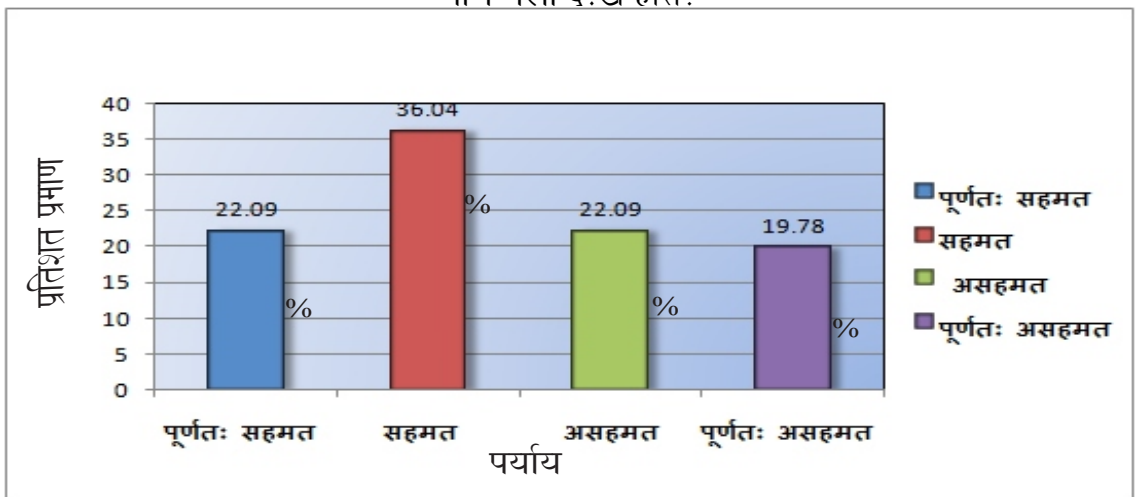
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१९	२२.०९%
ब.	सहमत	३१	३६.०४%
क.	असहमत	१९	२२.०९%
ड.	पूर्णत असहमत	१७	१९.७८%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३६.०४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १९.७८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.७९

इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही

याचे मला दुःख होते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत आणि असहमत या पर्यायांना समान प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३०.

विधान क्र. ३० मध्ये हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८१

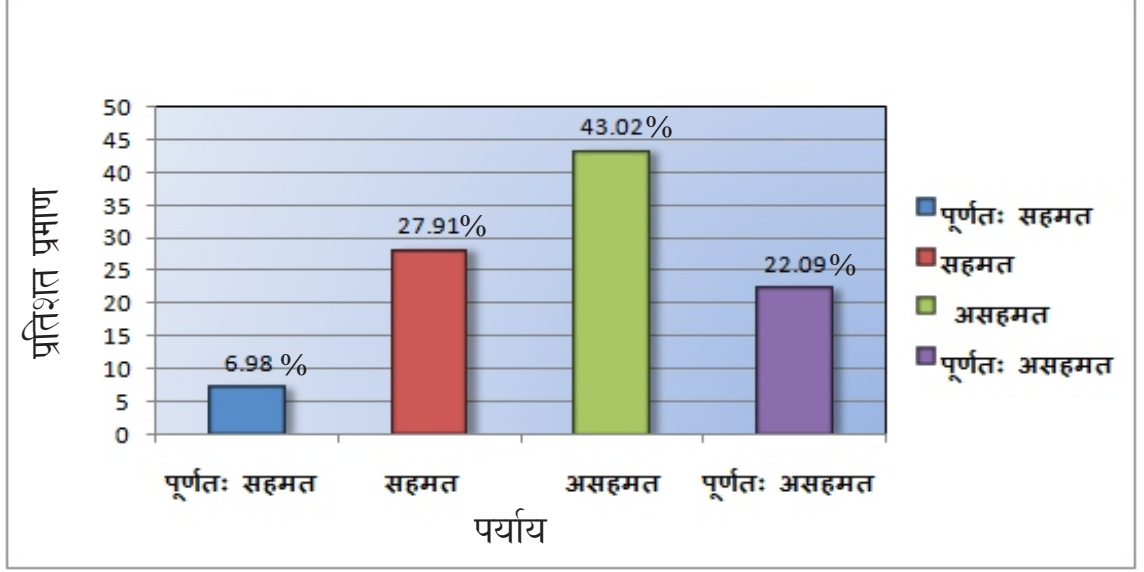
हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०६	०६.९८%
ब.	सहमत	२४	२७.९१%
क.	असहमत	३७	४३.०२%
ड.	पूर्णत असहमत	१९	२२.०९%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८०

हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३१.

विधान क्र. ३१ मध्ये पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८२

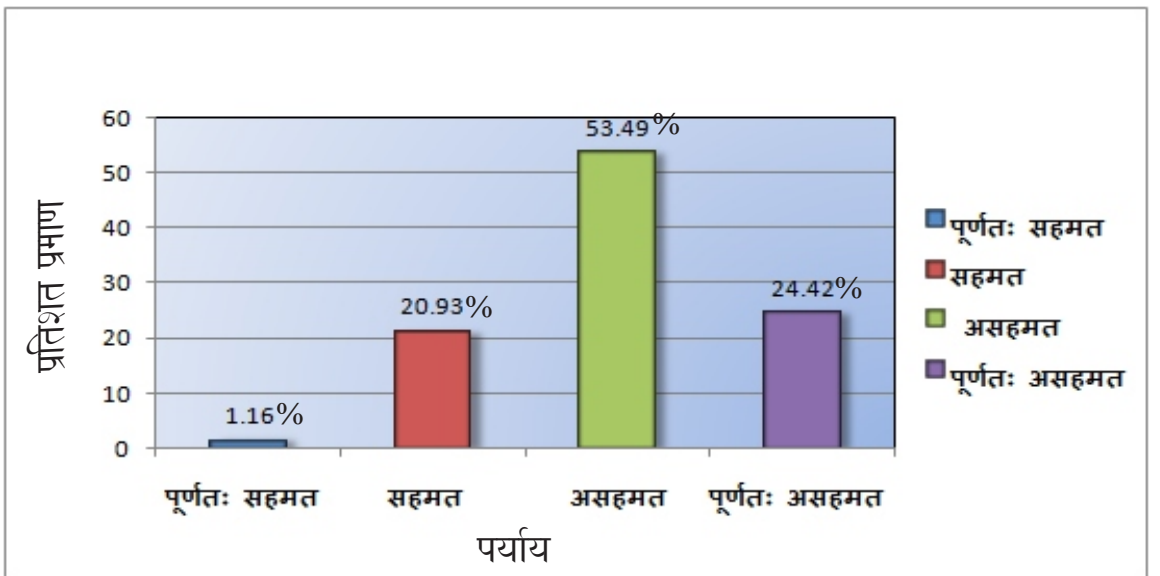
पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०१	०१.१६%
ब.	सहमत	१८	२०.९३%
क.	असहमत	४६	५३.४९%
ड.	पूर्णत असहमत	२१	२४.४२%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.०६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २०.९३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५३.४९% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २४.४२% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८१

पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ३२.

विधान क्र. ३२ मध्ये ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८३

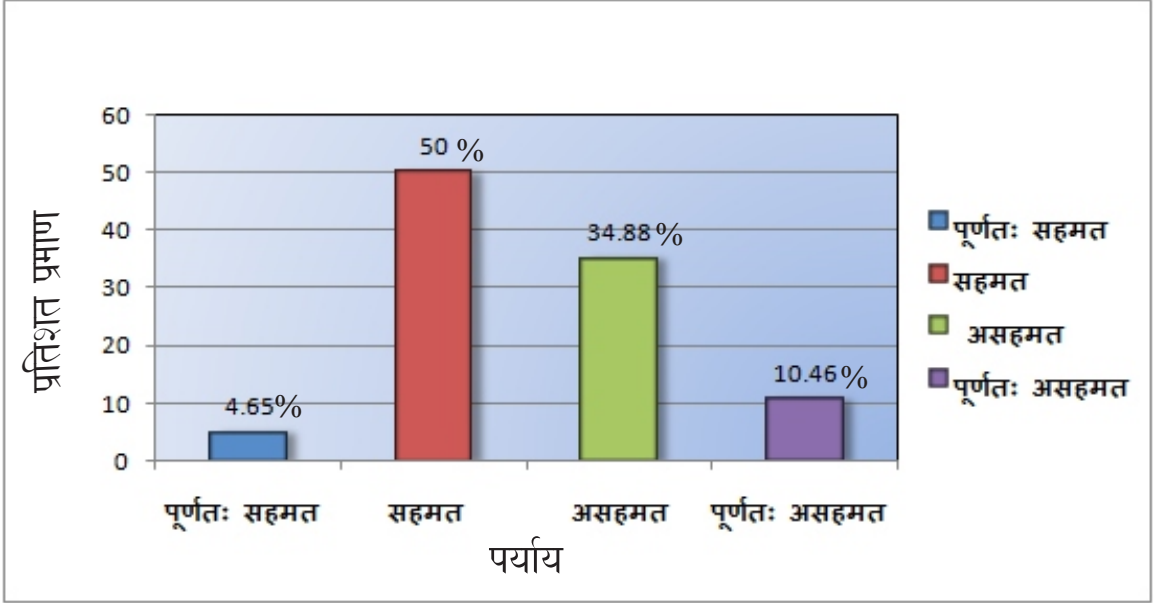
ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०४	०४.६५%
ब.	सहमत	४३	५०.००%
क.	असहमत	३०	३४.८८%
ड.	पूर्णत असहमत	०९	१०.४६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५०.००% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३४.८८% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८२

ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

४.१.४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

४.१.४.१ लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.८४ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.८४

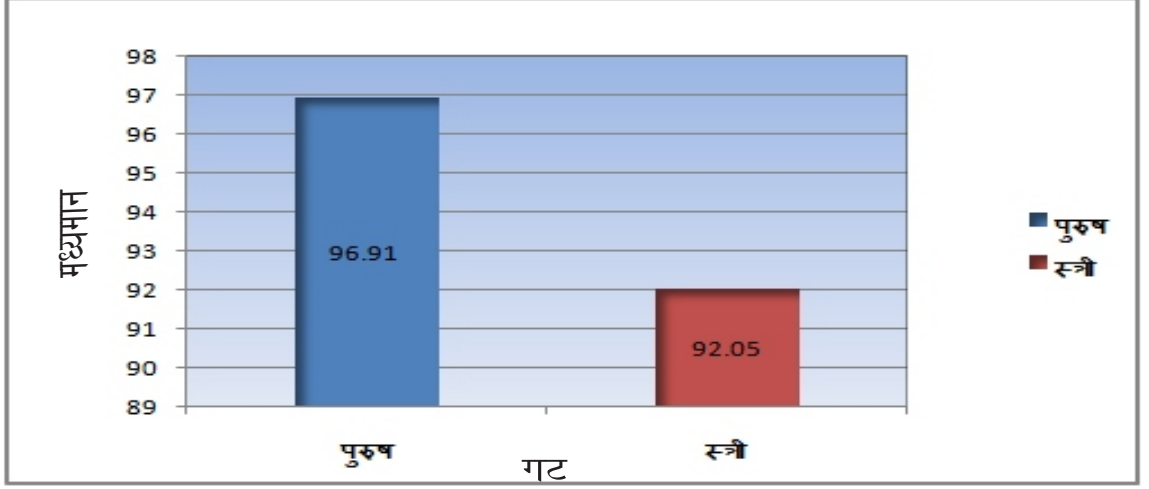
लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
पुरुष	३४	९६.९१	९५.५	१०७	१२.६४	०.०८	-०.३४
स्त्री	५२	९२.०५	८९	८९	१२.६५	०.८२	०.१०

सारणी ४.८४ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १२.६४ असून विषमितता ०.०८ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.३४ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १२.६५ असून विषमितता ०.८२ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष ०.१० असून ही किंमत धन आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८३

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून असे दिसून की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाच्या मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.४.२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.८५ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.८५

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

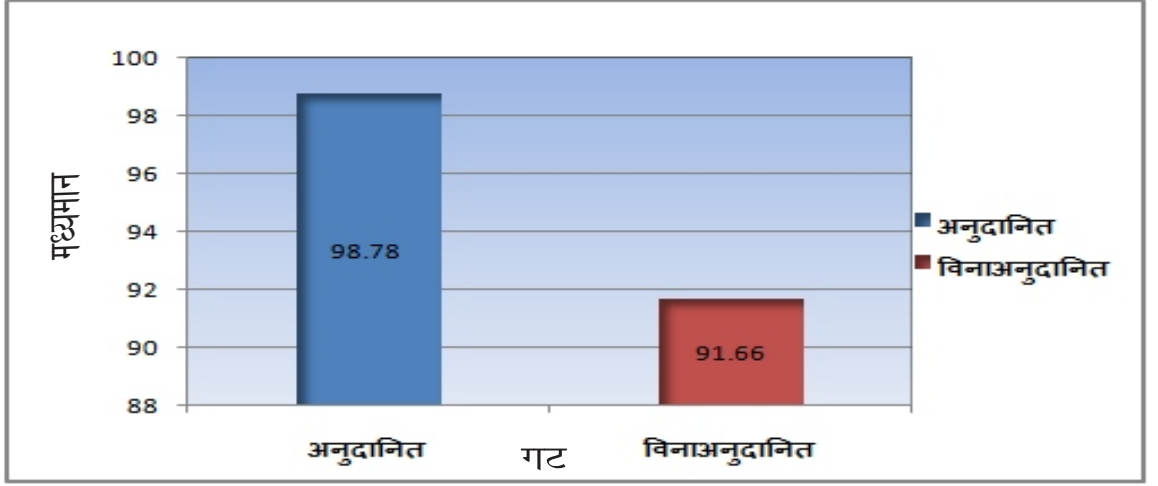
गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
अनुदानित	२८	९८.७८	९९	८९	९.९७	०.१४	-०.७०
विनाअनुदानित	५८	९१.६६	८९	८९	१३.४३	०.८५	०.१२

सारणी ४.८५ वरून असे दिसून येते की, अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा चढत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ९.९७ असून विषमिता ०.१४ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.७० असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने

आहे. प्रमाण विचलन १३.४३ असून विषमिता ०.८५ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष ०.१२ असून ही किंमत धन आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८४

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे विनाअनुदानित ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.४.३. महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.८६ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.८६

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय

प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

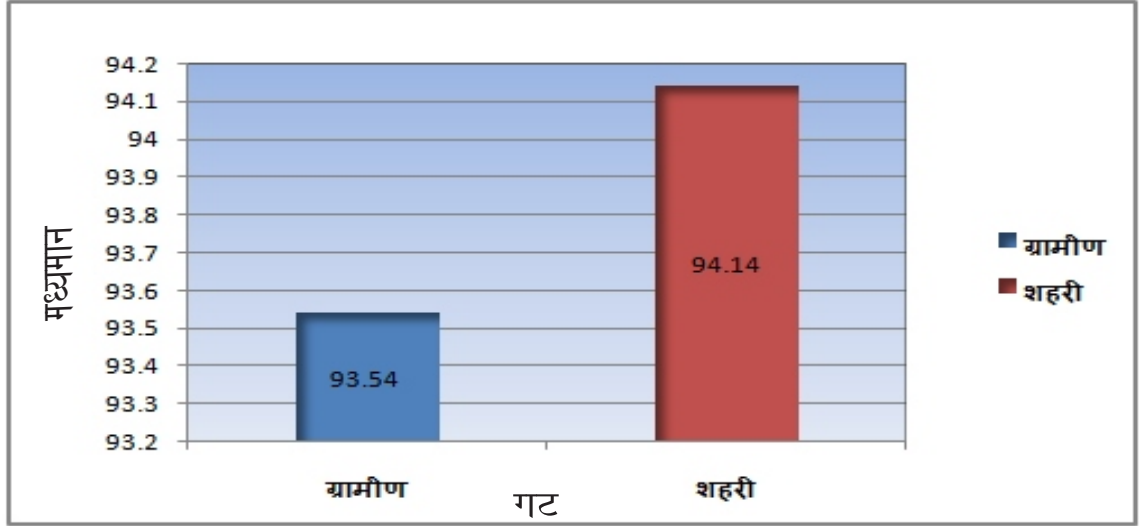
गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
ग्रामीण	२४	९३.५४	९२	७९	१२.८१	०.६७	०.३३
शहरी	६२	९४.१४	९१	८९	१२.८९	०.४५	-०.५३

सारणी ४.८६ वरून असे दिसून येते की, ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १२.८१ असून विषमिता ०.६७ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन

विषमित आहे. शिखरदोष ०.३३ असून ही किंमत धन आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे तसेच शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १२.८९ असून विषमितता ०.४५ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.५३ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८५

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा कमी आहे.

४.१.४.४.नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.८७ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.८७

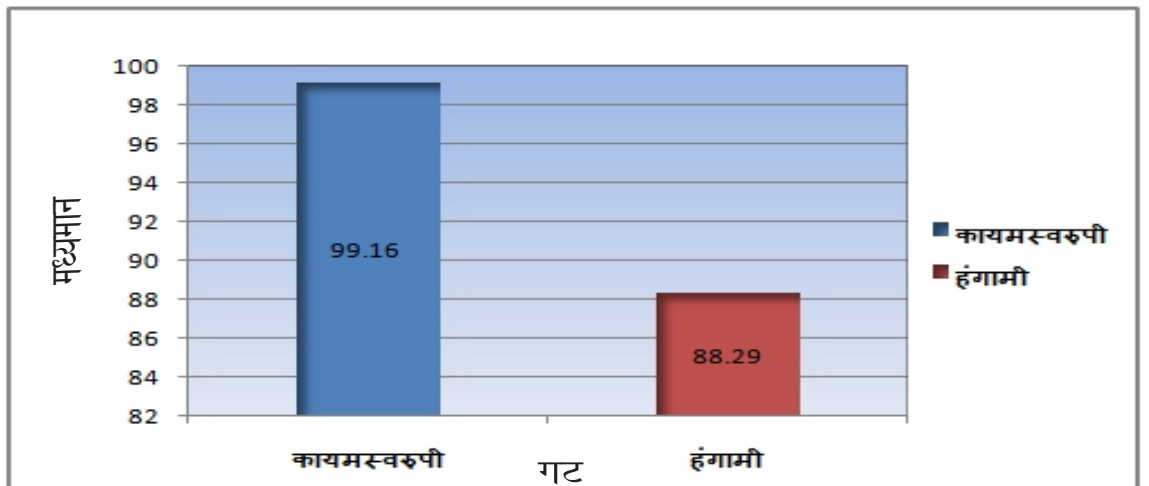
नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
कायमस्वरुपी	४५	९९.१६	९७	८९	११.९६	०.२७	-०.६८
हंगामी	४१	८८.२९	८७	८९	११.३०	१.०४	१.४३

सारणी ४.८७ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीतील कायमस्वरुपी ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ११.९६ असून विषमितता ०.२७ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.६८ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीतील हंगामीस्वरुपी ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ११.३० असून विषमितता १.०४ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष १.४३ असून ही किंमत धन आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८६

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.५. ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.

विधान क्र. ०१.

विधान क्र. ०१ मध्ये मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८८

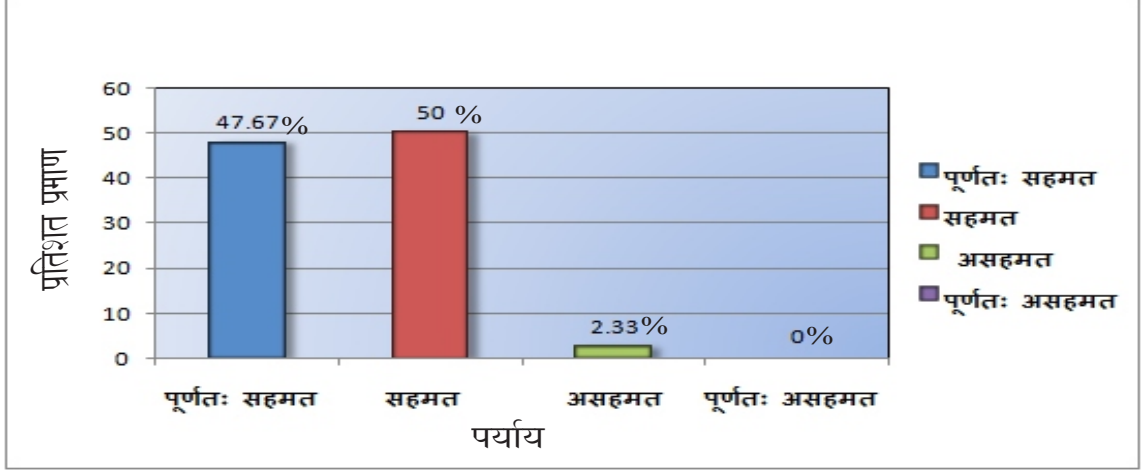
मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	४१	४७.६७%
ब.	सहमत	४३	५०.००%
क.	असहमत	०२	०२.३३%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४७.६७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५०.००% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८७

मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळालेला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०२.

विधान क्र. ०२ मध्ये मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.८९

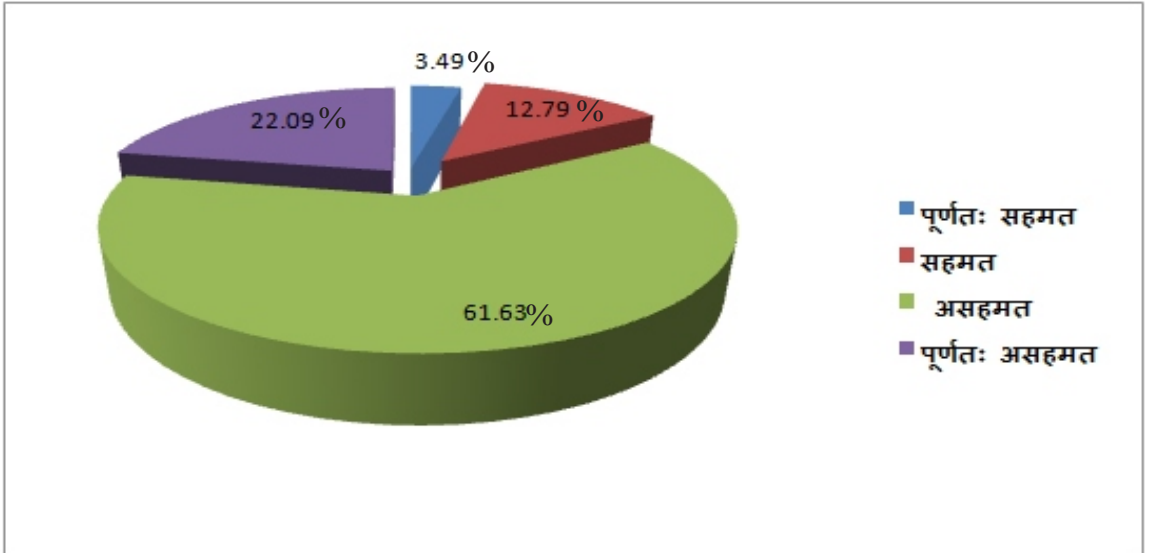
मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	०३	०३.४९%
ब.	सहमत	११	१२.७९%
क.	असहमत	५३	६१.६३%
ड.	पूर्णतः असहमत	१९	२२.०९%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ११ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १२.७९% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६१.६३% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २२.०९% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०२

मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही.

वरील वृत्तालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०३.

विधान क्र. ०३ मध्ये जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०

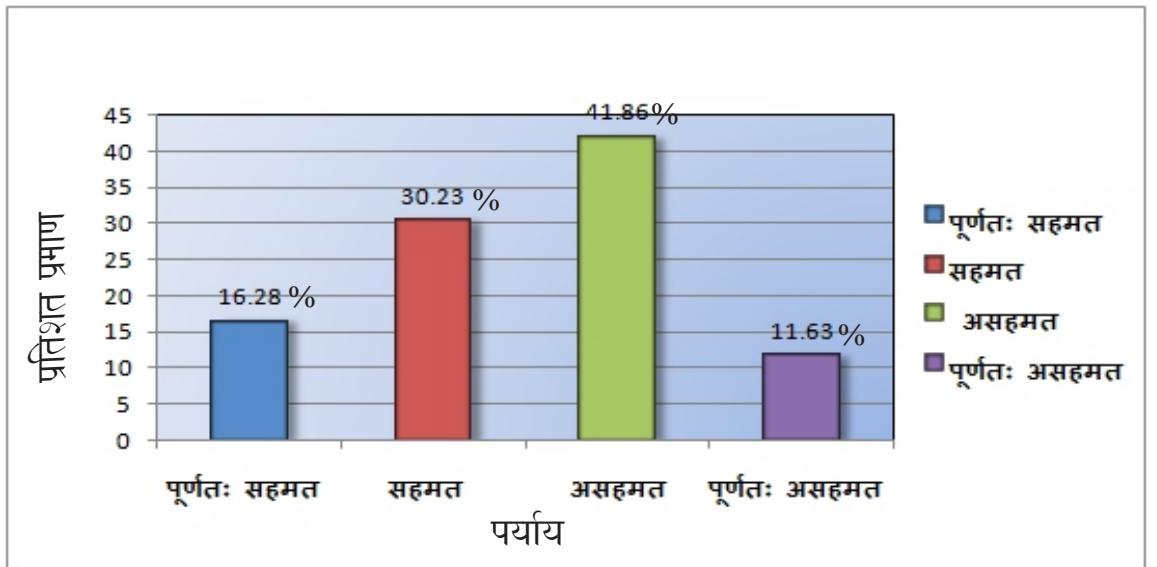
जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	१४	१६.२८%
ब.	सहमत	२६	३०.२३%
क.	असहमत	३६	४१.८६%
ड.	पूर्णत असहमत	१०	११.६३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३०.२३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ११.६३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८८

जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०४.

विधान क्र. ०४ मध्ये मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.११

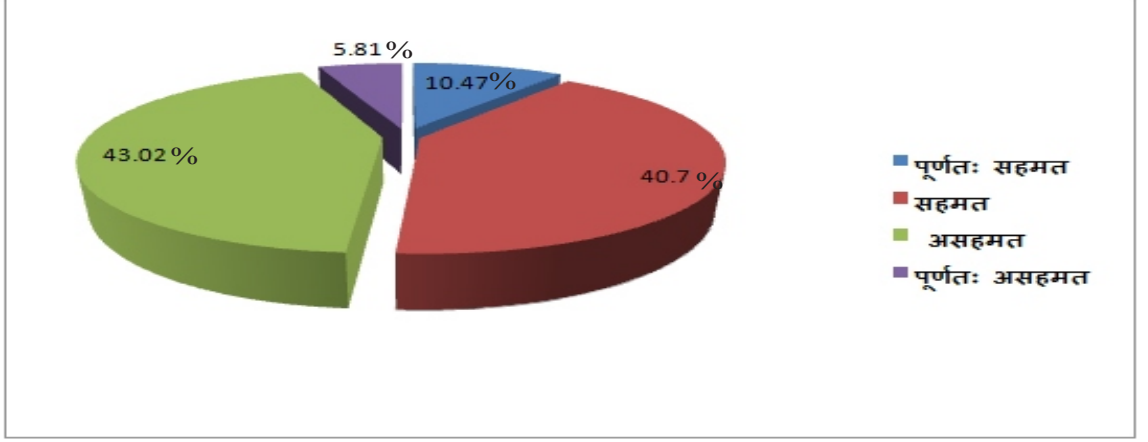
मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०९	१०.४७%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	३७	४३.०२%
ड.	पूर्णत असहमत	०५	०५.८१%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १०.४७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४३.०२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०३

मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही.

वरील वृत्तालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०५.

विधान क्र. ०५ मध्ये मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.९२

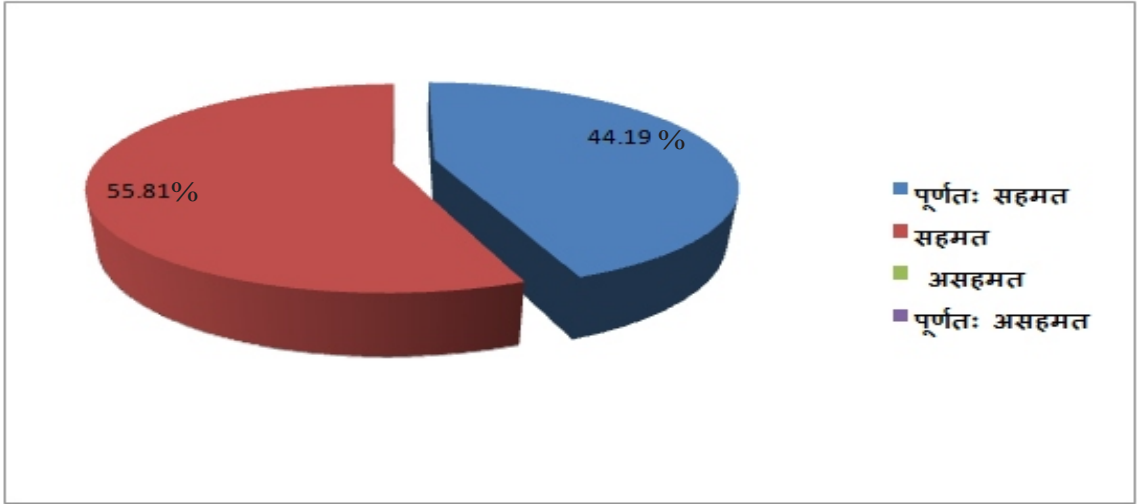
मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३८	४४.१९%
ब.	सहमत	४८	५५.८१%
क.	असहमत	००	००.००%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते. या विधानाला पूर्णतः सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४४.१९% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५५.८१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. तर पूर्णतः असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०४

मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. असहमत आणि पूर्णतः असहमत या पर्यायांना प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०६.

विधान क्र. ०६ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१३

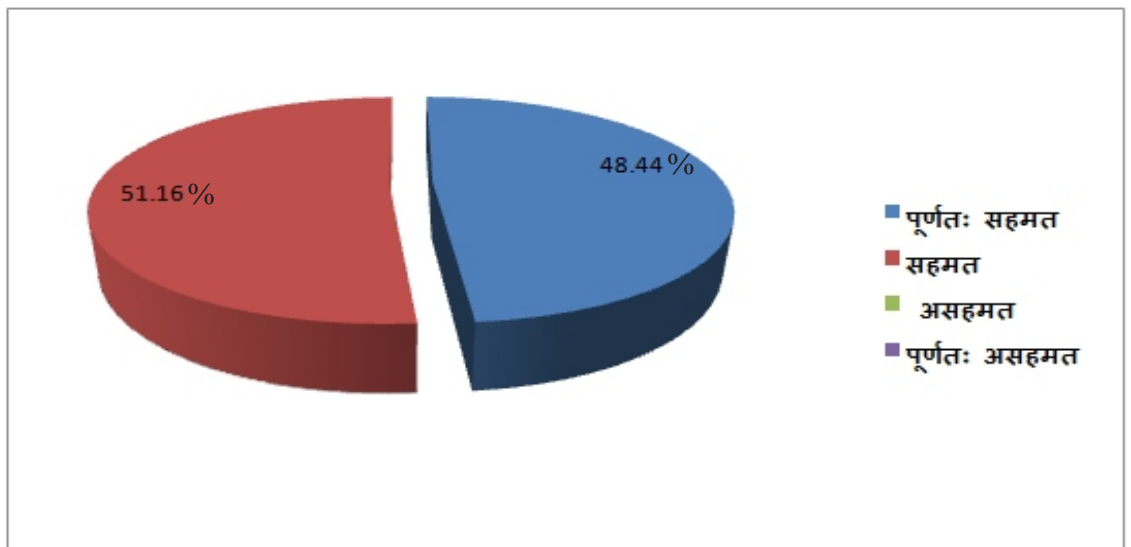
ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	४२	४८.८४%
ब.	सहमत	४४	५१.१६%
क.	असहमत	००	००.००%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४८.८४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५१.१६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०५

ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. असहमत आणि पूर्णत असहमत या या पर्यायांना प्रतिसादकांकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०७.

विधान क्र. ०७ मध्ये ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१४

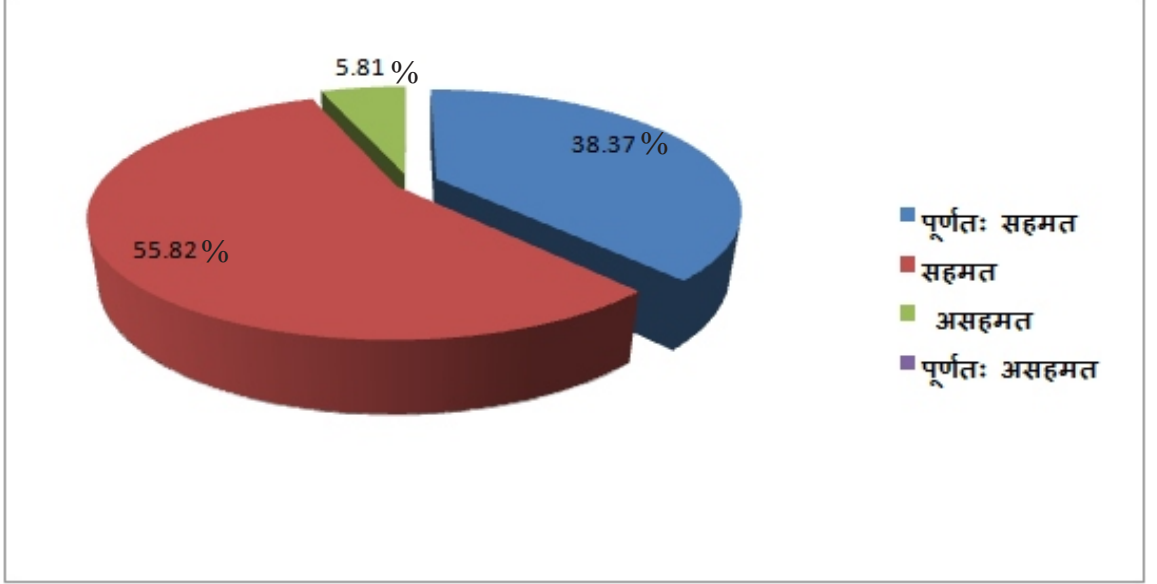
ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३३	३८.३७%
ब.	सहमत	४८	५५.८२%
क.	असहमत	०५	०५.८१%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३८.३७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४८ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५५.८२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०६

ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. पूर्णतः असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०८.

विधान क्र. ०८ मध्ये मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१५

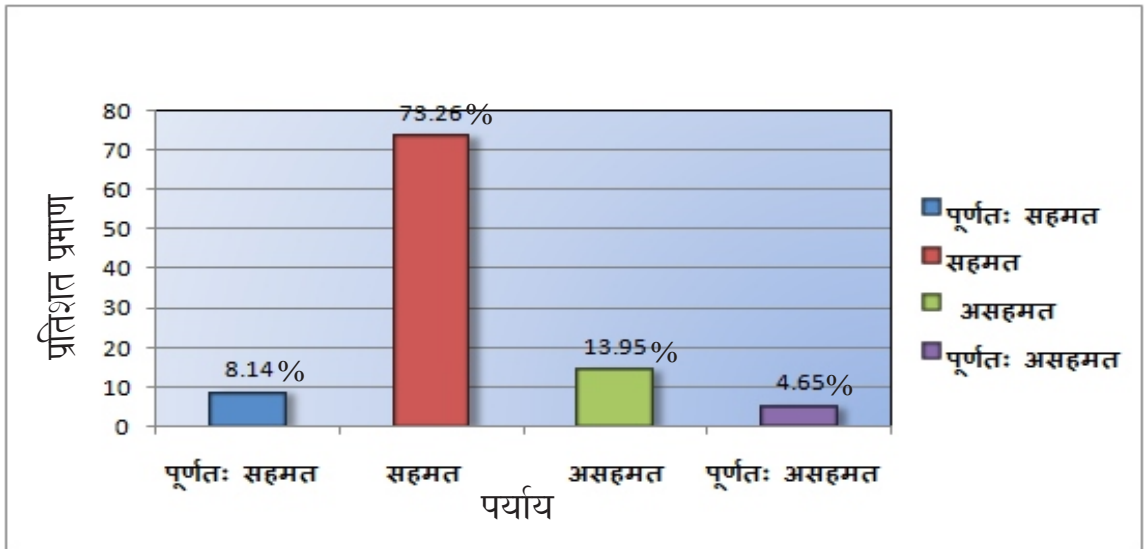
मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०७	०८.१४%
ब.	सहमत	६३	७३.२६%
क.	असहमत	१२	१३.९५%
ड.	पूर्णत असहमत	०४	०४.६५%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ६३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ७३.२६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १३.९५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.८९

मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ०९.

विधान क्र. ०९ मध्ये माझे काम करत असतांना मला बाह्य दबावाची गरज नसते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.९६

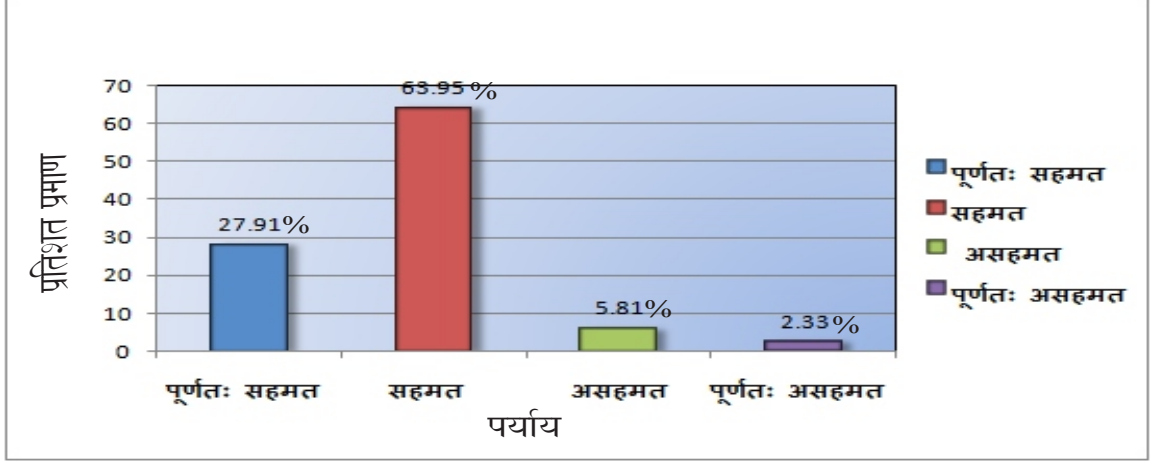
माझे काम करत असतांना मला बाह्य दबावाची गरज नसते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२४	२७.९१%
ब.	सहमत	५५	६३.९५%
क.	असहमत	०५	०५.८१%
ड.	पूर्णत असहमत	०२	०२.३३%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माझे काम करत असतांना मला बाह्य दबावाची गरज नसते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २७.९१% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६३.९५% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९०

माझे काम करत असतांना मला बाहय दबावाची गरज नसते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझे काम करत असतांना मला बाहय दबावाची गरज नसते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १०.

विधान क्र. १० मध्ये मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.९७

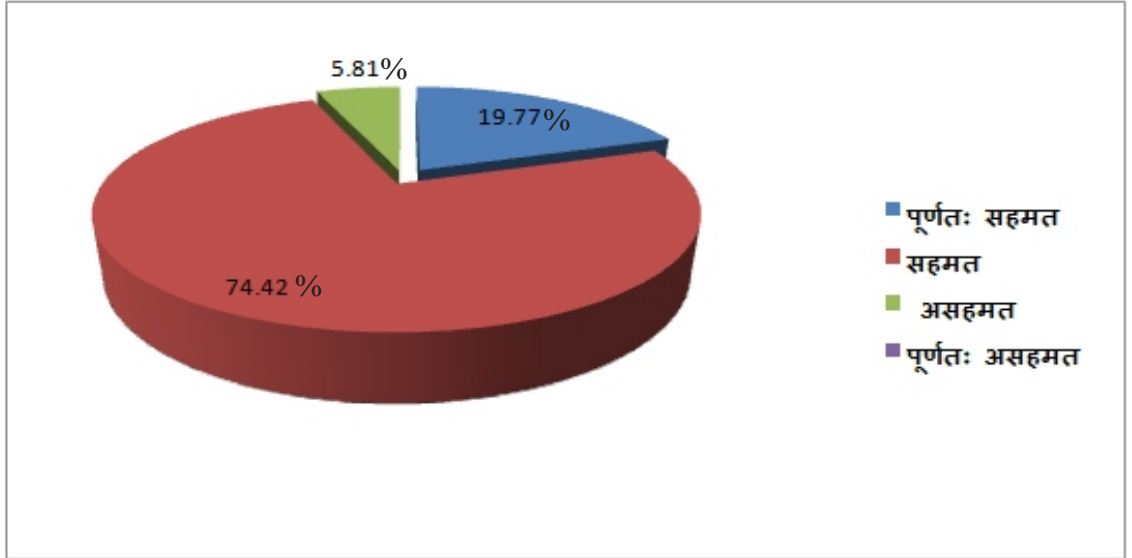
मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१७	१९.७७%
ब.	सहमत	६४	७४.४२%
क.	असहमत	०५	०५.८१%
ड.	पूर्णतः असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १९.७७% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ६४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ७४.४२% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे.वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०७

मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे.सर्वात कमी प्रतिसाद असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही.यावरून असे लक्षात येते की, मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. ११.

विधान क्र. ११ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.९८

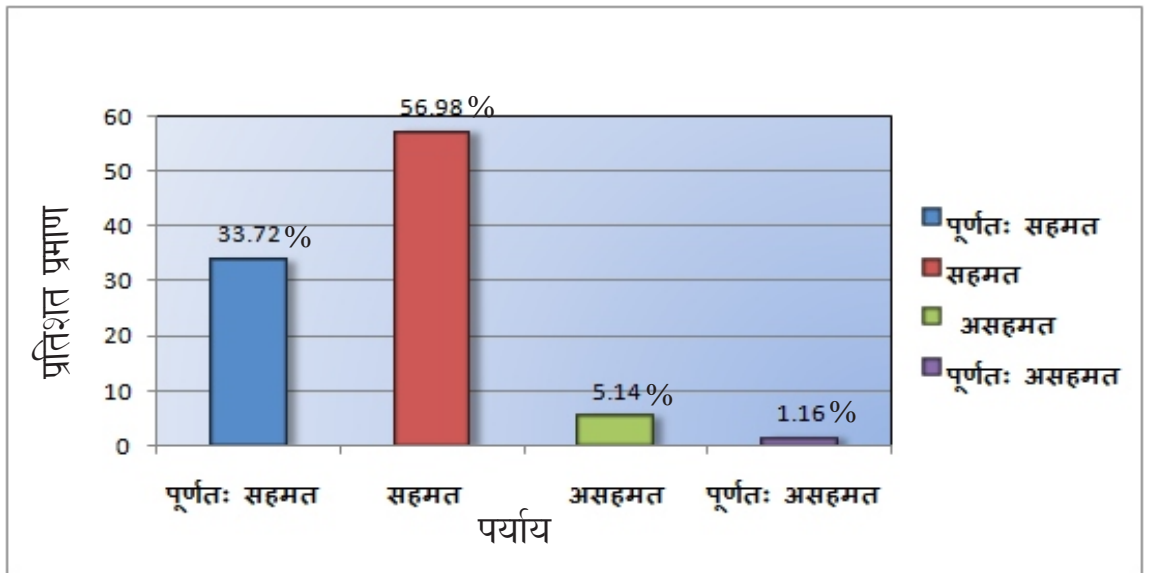
ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२९	३३.७२%
ब.	सहमत	४९	५६.९८%
क.	असहमत	०७	०८.१४%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५६.९८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०७ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०८.१४% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९१

ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १२.

विधान क्र. १२ मध्ये प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१९

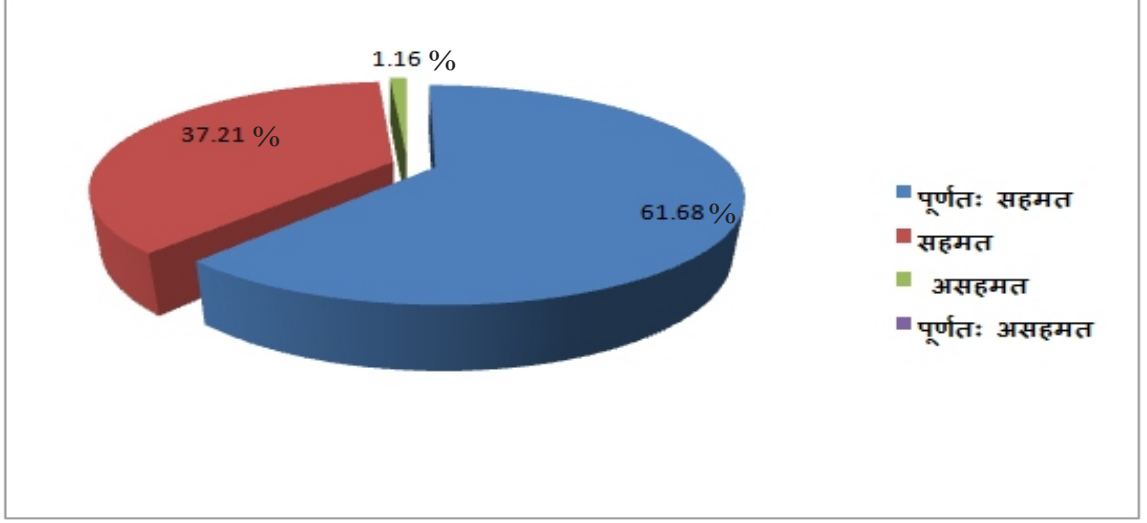
प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	५३	६१.६८%
ब.	सहमत	३२	३७.२१%
क.	असहमत	०१	०१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	००	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६१.६८% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३७.२१% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०८

प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते.

वरील वृत्तालेखावरून पूर्णतः सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. पूर्णतः असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते. या विधानाला पूर्णतः सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १३.

विधान क्र. १३ मध्ये मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१००

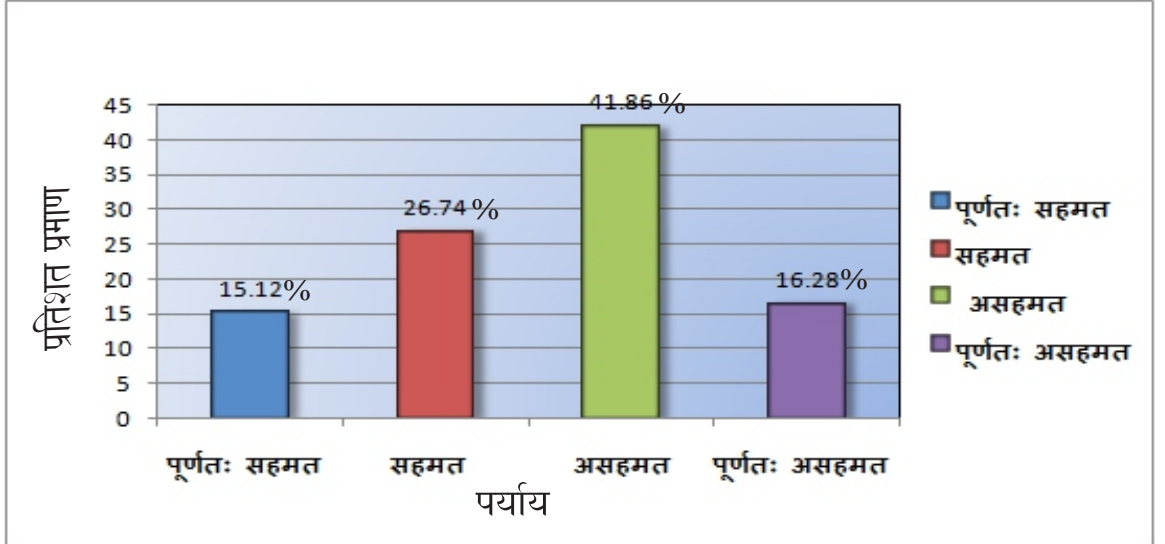
मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णतः सहमत	१३	१५.१२%
ब.	सहमत	२३	२६.७४%
क.	असहमत	३६	४१.८६%
ड.	पूर्णतः असहमत	१४	१६.२८%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १६.२८% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९२

मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही.

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १४.

विधान क्र. १४ मध्ये ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०१

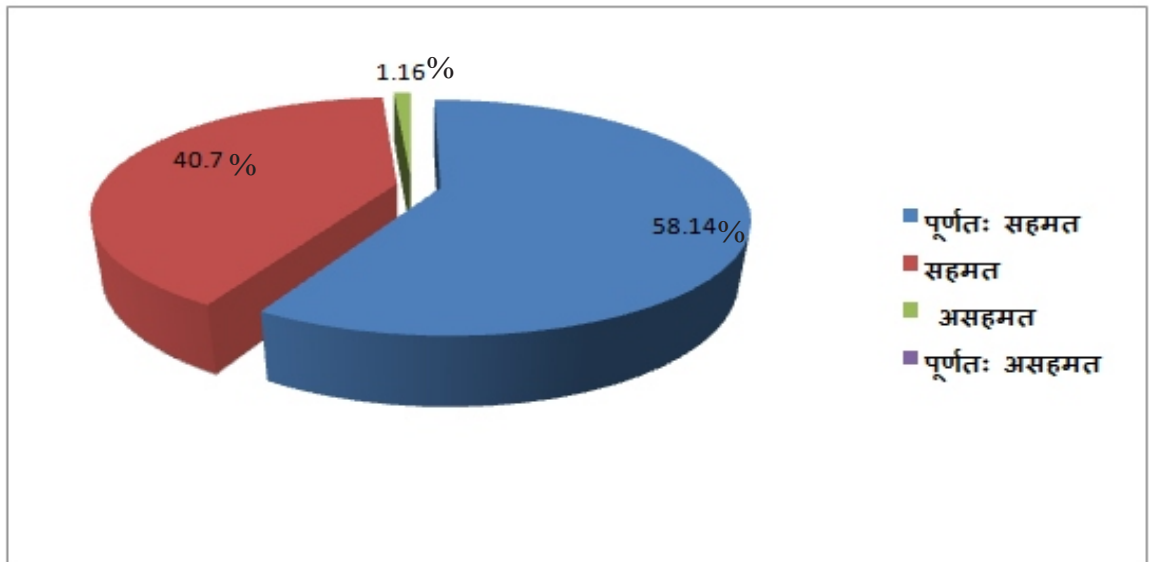
ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	५०	५८.१४%
ब.	सहमत	३५	४०.७०%
क.	असहमत	०१	०१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४०.७०% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.०९

ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते.

वरील वृत्तालेखावरून पूर्णत सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. आणि पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १५.

विधान क्र. १५ मध्ये मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०२

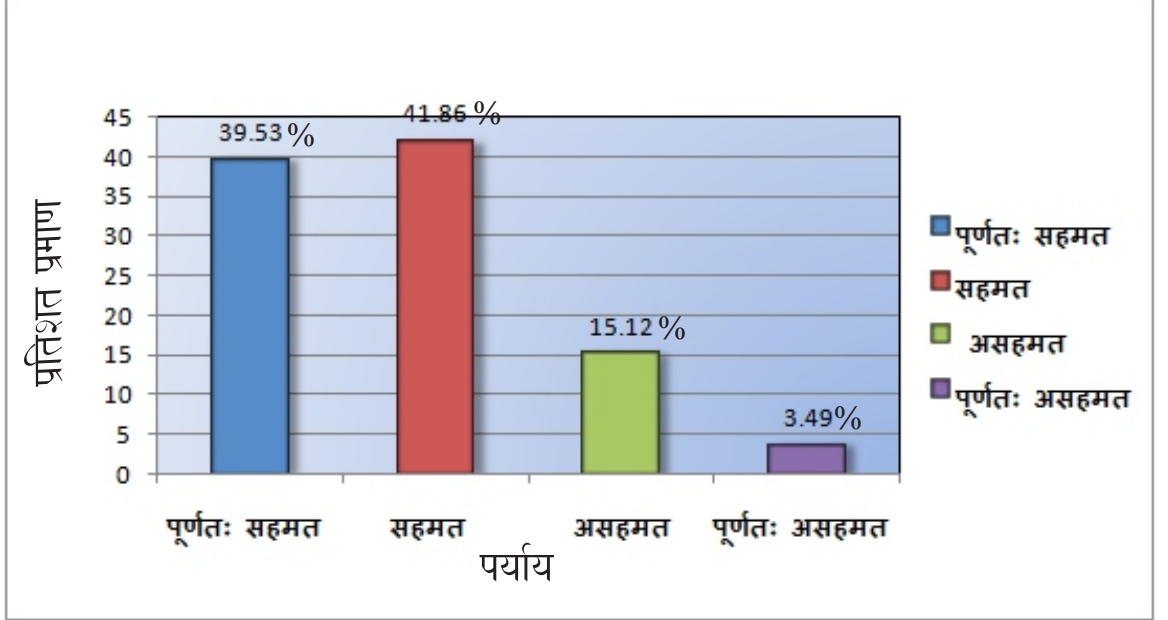
मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३४	३९.५३%
ब.	सहमत	३६	४१.८६%
क.	असहमत	१३	१५.१२%
ड.	पूर्णत असहमत	०३	०३.४९%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा १३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण १५.१२% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०३.४९% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९३

मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १६.

विधान क्र. १६ मध्ये माझ्या महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०३

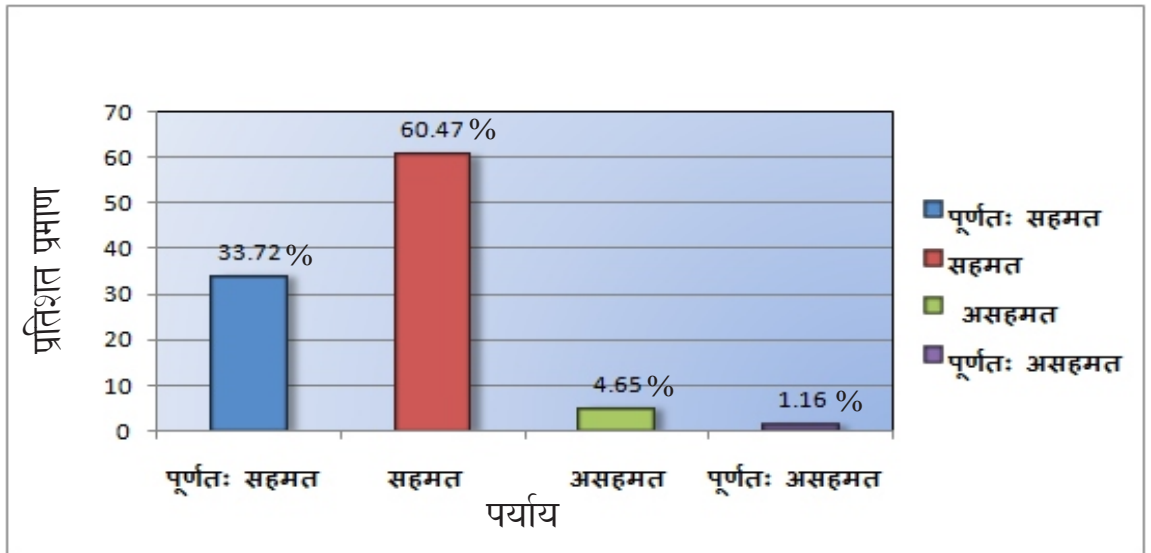
माइया महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे हे माइयासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	२९	३३.७२%
ब.	सहमत	५२	६०.४७%
क.	असहमत	०४	०४.६५%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, माइया महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे हे माइयासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३३.७२% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६०.४७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०४.६५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९४

माइया महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे हे माइयासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे.

वरील स्तंभालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे हे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १७.

विधान क्र. १७ मध्ये मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०४

मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे.

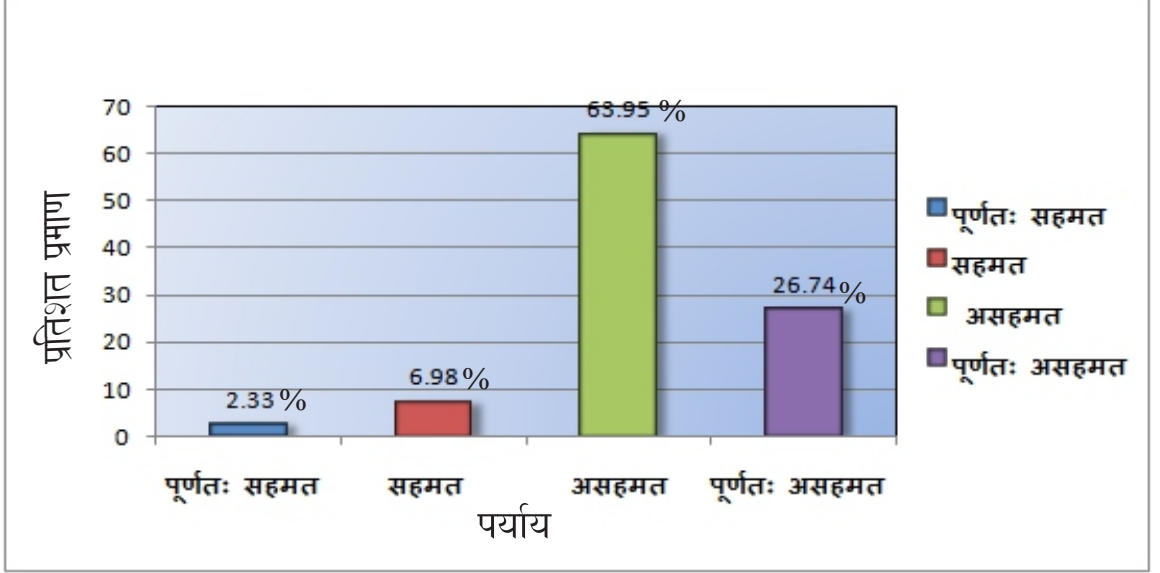
अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	०२	०२.३३%
ब.	सहमत	०६	०६.९८%
क.	असहमत	५५	६३.९५%
ड.	पूर्णत असहमत	२३	२६.७४%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०२.३३% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०६.९८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ६३.९५% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २६.७४% एवढा आहे. वरील

माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे .

स्तंभालेख ४.९५

मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे .

वरील स्तंभालेखावरून असहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णत असहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर सहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णत सहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे. या विधानाला असहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १८ .

विधान क्र. १८ मध्ये माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करून दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे .

सारणी ४.१०५

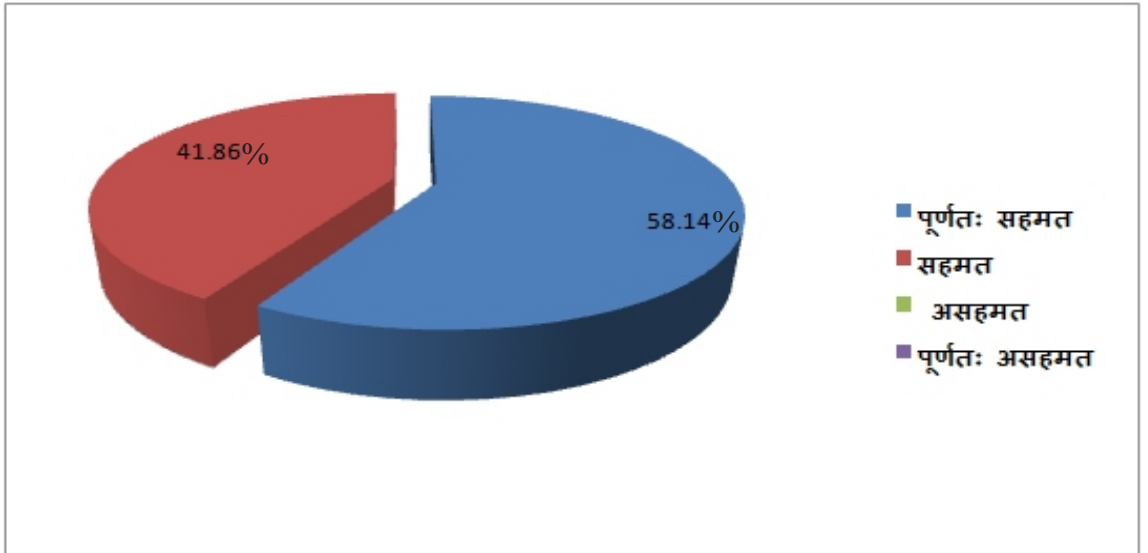
माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करुन दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	५०	५८.१४%
ब.	सहमत	३६	४१.८६%
क.	असहमत	००	००.००%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरुन असे लक्षात येते की, माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करुन दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३६ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४१.८६% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.१०

माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करुन दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे.

वरील वृत्तालेखावरून पूर्णत सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. असहमत आणि पूर्णत असहमत या पर्यायाला कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, माझ्या व्यवसायात चांगली कामगिरी करून दाखवणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. १९.

विधान क्र. १९ मध्ये ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्त्वाचे आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०६

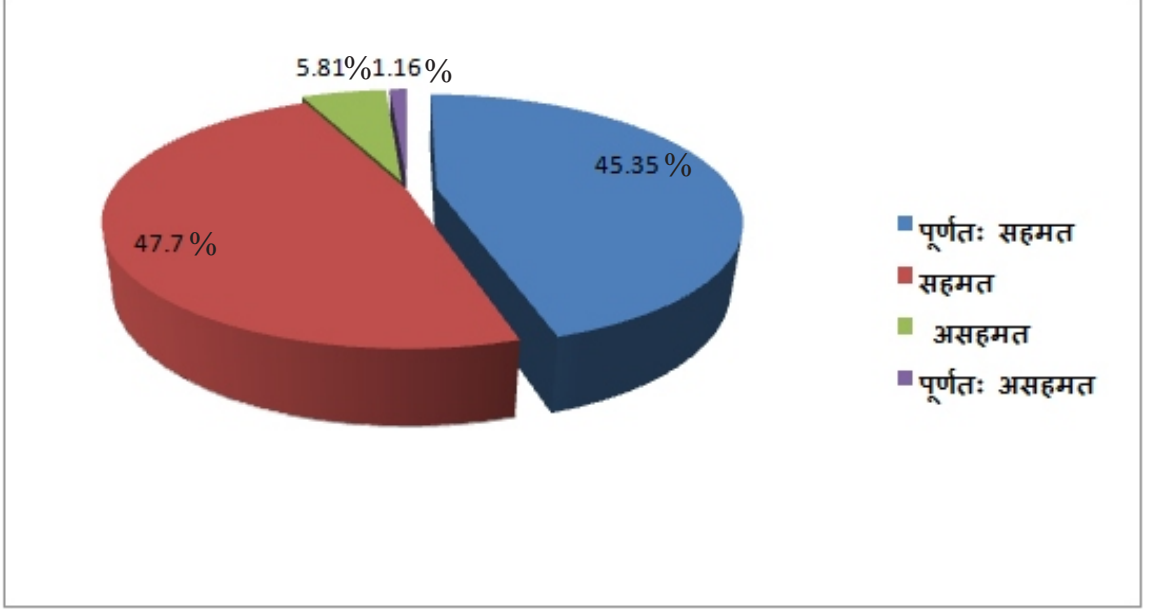
ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्त्वाचे आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	३९	४५.३५%
ब.	सहमत	४१	४७.६७%
क.	असहमत	०५	०५.८१%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्त्वाचे आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३९ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४५.३५% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ४१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ४७.६७% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०५ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०५.८१% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.११

ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्वाचे आहे.

वरील वृत्तालेखावरून सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल पूर्णतः सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. सर्वात कमी प्रतिसाद पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून मिळालेला आहे. यावरून असे लक्षात येते की, ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माझ्यासाठी महत्वाचे आहे. या विधानाला सहमत असलेल्या प्रतिसादकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २०.

विधान क्र. २० मध्ये मी माझ्या व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०७

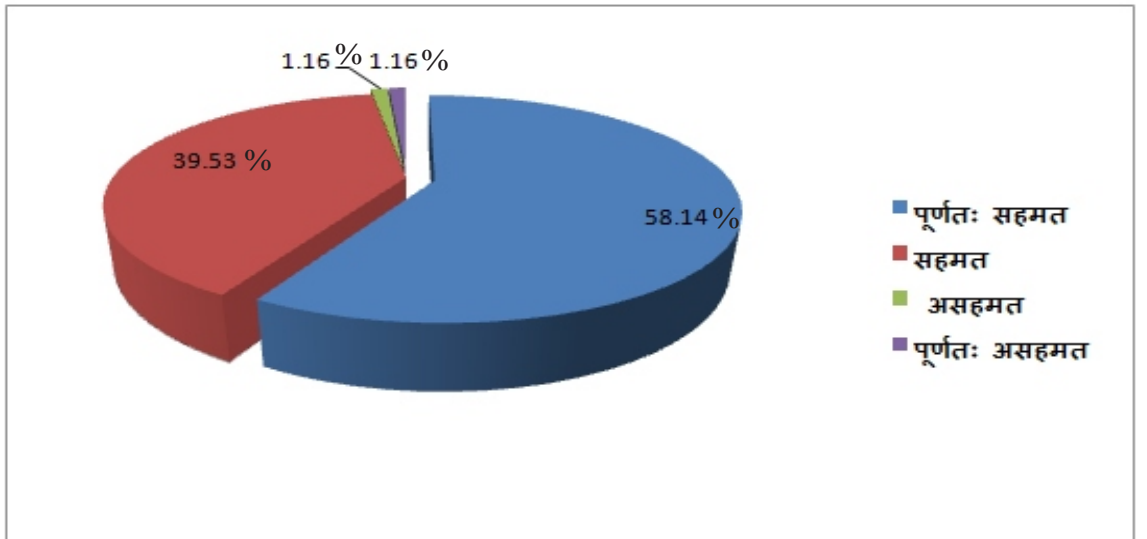
मी माइया व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	५०	५८.१४%
ब.	सहमत	३४	३९.५३%
क.	असहमत	०१	०१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	०१	०१.१६%
एवूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, मी माइया व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ५० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ५८.१४% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ३४ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ३९.५३% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.१२

मी माइया व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते.

वरील वृत्तालेखावरून पूर्णत सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत आणि पूर्णत असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. यावरून असे लक्षात येते की, मी माझ्या व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते. या विधानाला पूर्णत सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

विधान क्र. २१.

विधान क्र. २१ मध्ये स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नवीन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे. सदर विधानासाठी चार पर्याय देण्यात आले होते या विधानाचे विश्लेषण सारणीच्या साहाय्याने पुढीलप्रमाणे.

सारणी ४.१०८

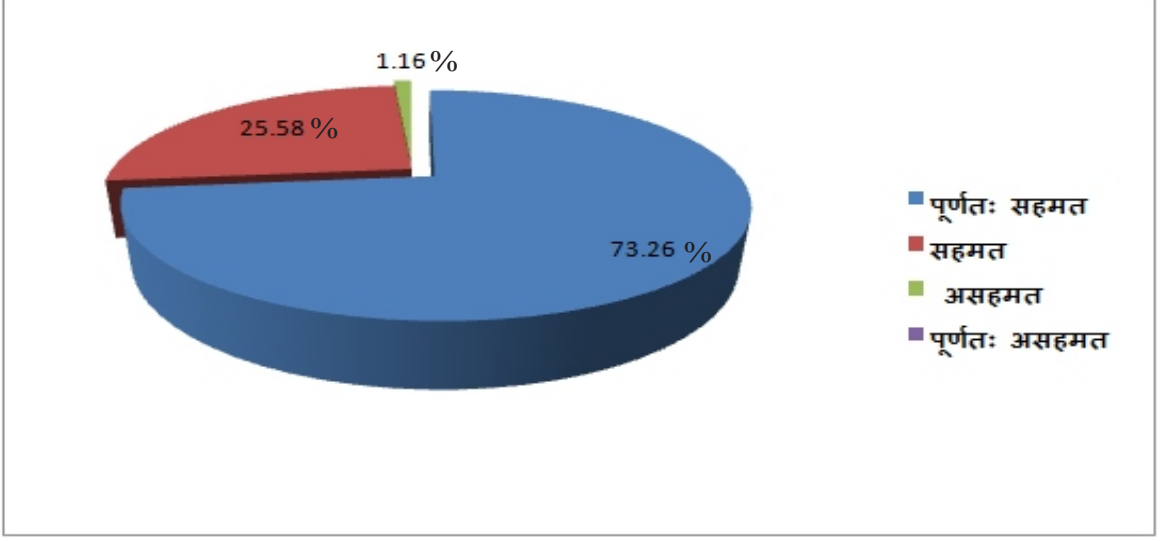
स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नवीन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे.

अनु.क्र.	पर्याय	प्रतिसाद	प्रतिशत प्रमाण
अ.	पूर्णत सहमत	६३	७३.२६%
ब.	सहमत	२२	२५.५८%
क.	असहमत	०१	०१.१६%
ड.	पूर्णत असहमत	००	००.००%
एकूण		८६	१००%

वरील सारणीतील माहितीवरून असे लक्षात येते की, स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नवीन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे. या विधानाला पूर्णत सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ६३ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ७३.२६% एवढा आहे. सहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा २२ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण २५.५८% एवढा आहे. असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०१ एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ०१.१६% एवढा आहे. तर पूर्णत असहमत या पर्यायाला मिळालेला प्रतिसाद हा ०० एवढा असून प्रतिशत प्रमाण ००.००% एवढा आहे. वरील माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.१३

स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नविन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे.

वरील वृत्तालेखावरून पूर्णतः सहमत या पर्यायाला सर्वात जास्त प्रतिसाद मिळाला असून त्या खालोखाल सहमत या पर्यायाला प्रतिसाद मिळाला आहे. त्या नंतर असहमत या पर्यायाची निवड प्रतिसादकांनी केली आहे. पूर्णतः असहमत या पर्यायाला प्रतिसादकांकडून काणताही प्रतिसाद मिळाला नाही. यावरून असे लक्षात येते की, स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नविन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे. या विधानाला पूर्णतः सहमत असलेल्या प्रसिदकांचे प्रमाण जास्त आहे.

४.१.६. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचे विविध गट निहाय प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

४.१.६.१.लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.१०९ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.१०९

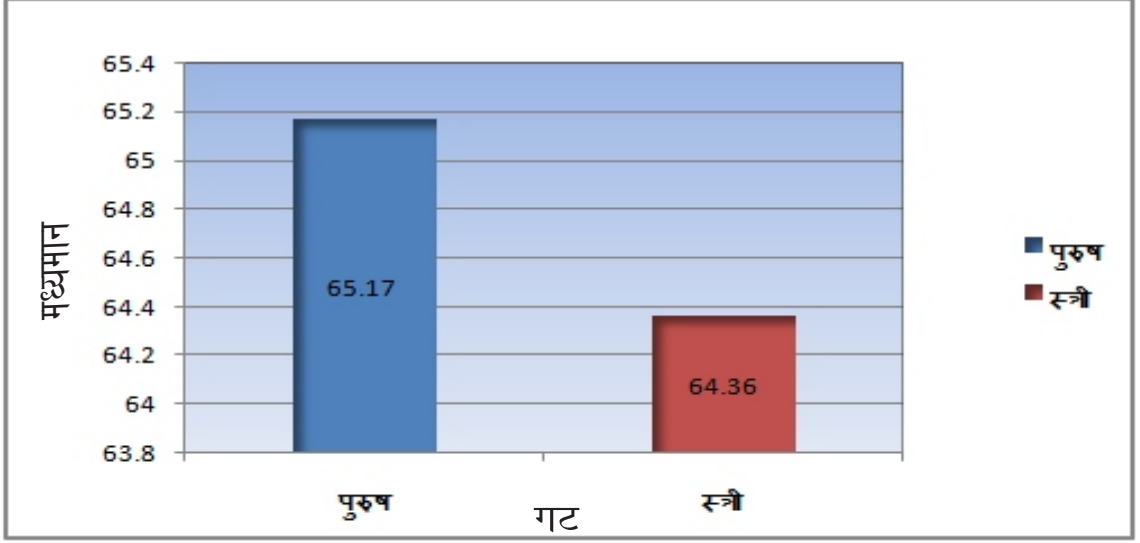
लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
पुरुष	३४	६५.१७	६५	६६	५.०९	०.२८	-०.६३
स्त्री	५२	६४.३६	६४.५	७०	५.०७	-०.१७	-०.६०

सारणी ४.१०९ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.०९ असून विषमितता ०.२८ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.६३ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.०७ असून विषमितता -०.१७ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.६० असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.१६

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून असे दिसून की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे स्त्री ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाच्या मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.६.२. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.११० मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.११०

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

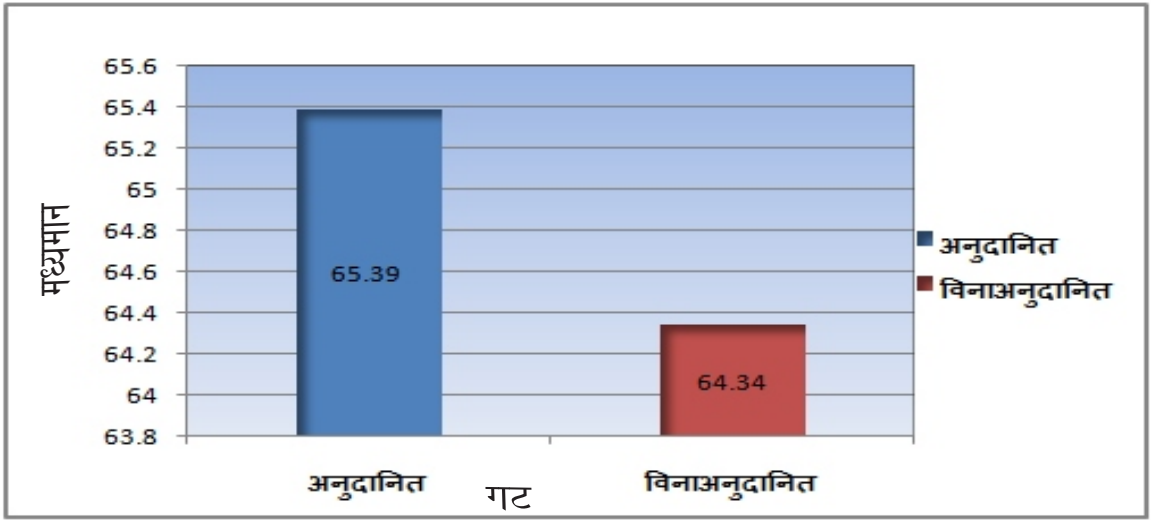
गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमिता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
अनुदानित	२८	६५.३९	६५	६३	५.३८	०.२८	-०.६५
विनाअनुदानित	५८	६४.३४	६५	७०	४.९२	-०.२०	-०.६६

सारणी ४.११० वरून असे दिसून येते की, अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.३८ असून विषमिता ०.२८ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.६५ असून ही विंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण

चर्पटक शिखरी आहे तसेच विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान ,मध्यगा आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ४.९२ असून विषमितता -०.२० आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.६६ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९७

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून असे दिसून येते की, अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे विनाअनुदानित ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.६.३. महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.१११ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.१११

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची

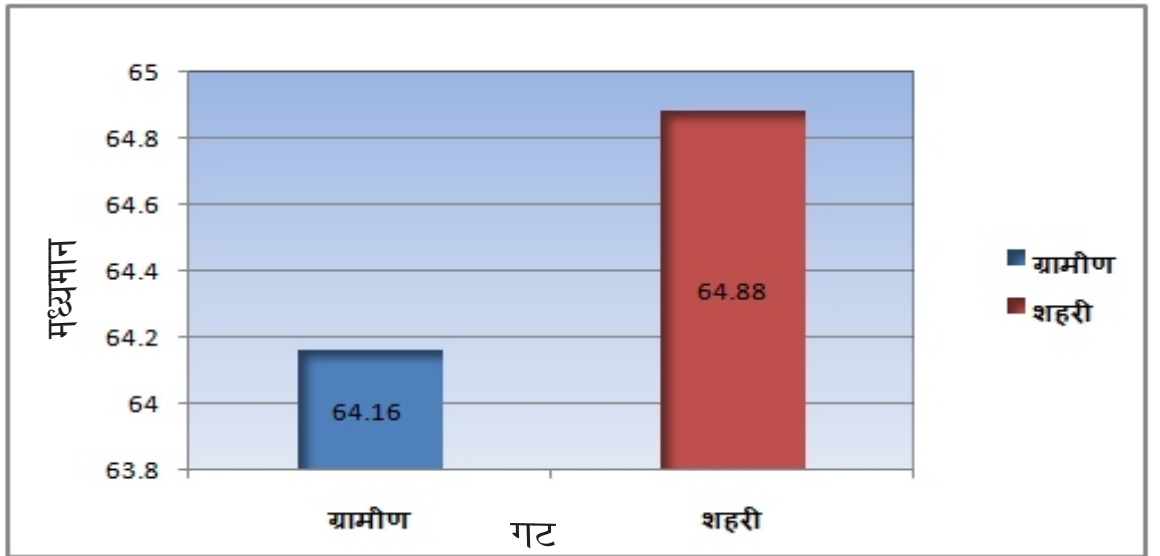
केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
ग्रामीण	२४	६४.१६	६४	६२	५.२३	-०.३९	०.३४
शहरी	६२	६४.८८	६५	७०	५.०३	०.१७	-०.९६

सारणी ४.१११ वरुन असे दिसुन येते की, ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.२३ असून विषमितता - ०.३९ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष ०.३४ असून ही किंमत धन आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण उच्च शिखरी आहे तसेच शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.०३ असून विषमितता ०.१७ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष - ०.९६ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.९८

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरुन ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा कमी आहे.

४.१.६.४. नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.११२ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.११२

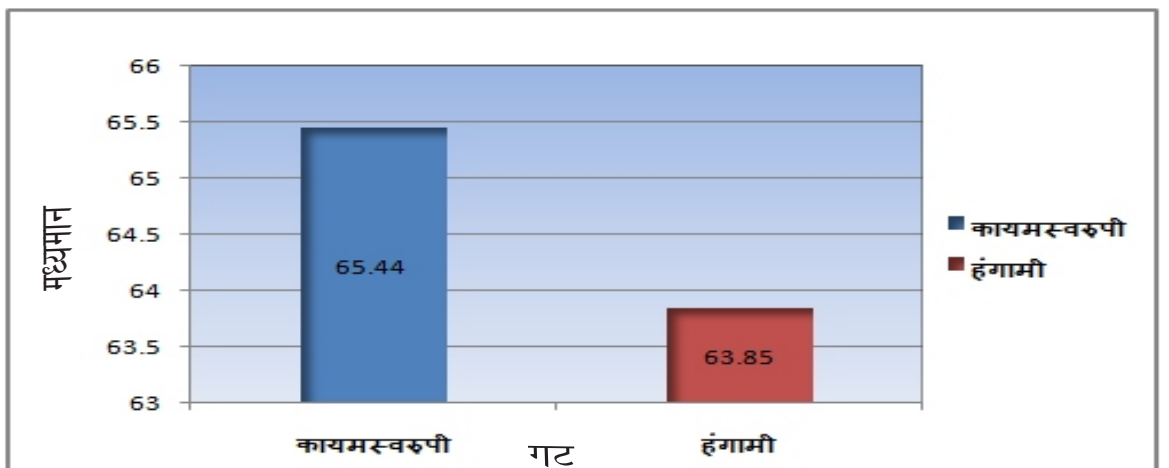
नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता.

गट (Group)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
कायमस्वरूपी	४५	६५.४४	६५	६५	४.९४	०.१९	-०.७२
हंगामी	४१	६३.८५	६३	७०	५.१४	-०.१४	-०.६४

सारणी ४.११२ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीतील कायमस्वरूपी ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ४.९४ असून विषमितता ०.१९ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.७२ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे तसेच महाविद्यालयीतील हंगामीस्वरूपी ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान आणि मध्यगा उतरत्या क्रमाने आहे आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.१४ असून विषमितता -०.१४ आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.६४ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. वरील माहितीचे स्तंभालेखाद्वारे सादरीकरण पुढीलप्रमाणे.

स्तंभालेख ४.११

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान.

वरील स्तंभालेखावरून महाविद्यालयीतील कायमस्वरूपी ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमान हे महाविद्यालयीतील हंगामीस्वरूपी ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाचे मध्यमानापेक्षा जास्त आहे.

४.१.७. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीचे वर्णनात्मक विश्लेषण.

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता सारणी ४.११३ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

सारणी ४.११३

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीच्या प्राप्तांकाची केंद्रिय प्रवृत्ती व विचलनशीलता

चल (Variable)	नमुना (Sample)	मध्यमान (Mean)	मध्यगा (Median)	बहुलक (Mode)	प्रमाण विचलन (Standard Deviation)	विषमितता (Skewness)	शिखरदोष (Kurtosis)
कार्यसमाधान	८६	१३०.२०	१३१	१४०	२१.३८	-०.०३	-०.६७
कार्यताण	८६	९३.९८	९१	८९	१२.८०	०.५०	-०.३८
व्यवसायिक बांधिलकी	८६	६४.६९	६५	७०	५.०७	०.०१	-०.५७

सारणी ४.११२ वरून असे दिसून येते की, एकूण नमुन्यातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन २१.३८ असून विषमितता -०.०३ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण ऋण विषमित आहे. शिखरदोष -०.६७ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे.

एकूण नमुन्यातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक उतरत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन १२.८० असून विषमितता ०.५० आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमित आहे. शिखरदोष -०.३८ असून ही किंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे.

एवूण नमुन्यातील ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीच्या संदर्भात मिळालेल्या प्राप्तांकाचे मध्यमान, मध्यगा आणि बहुलक चढत्या क्रमाने आहे. प्रमाण विचलन ५.०७ असून विषमिता ०.०१ आहे. म्हणजे वारंवारीता वितरण धन विषमिता आहे. शिखरदोष - ०.५७ असून ही विंमत ऋण आहे म्हणजे वारंवारीता वितरण चर्पटक शिखरी आहे. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तांकाचे टक्केवारी मध्यमान.

प्रस्तुत संशोधनातील प्राप्तांकाची टक्केवारी मध्यमानात करण्यात आली त्यामुळे विविध चलातील प्राप्तांकातील तुलना करणे सोपे होते. टक्केवारी मध्यमान काढण्यासाठी पुढील सूत्राचा वापर करण्यात येतो.

प्राप्तांकाचे टक्केवारी मध्यमान.

$$\text{टक्केवारी मध्यमान} = \left\{ \frac{\text{मध्यमान प्राप्तांक} - \text{किमान प्राप्तांक}}{\text{कमाल प्राप्तांक} - \text{किमान प्राप्तांक}} \right\} \times 100$$

किमान प्राप्तांक मध्यमान प्राप्तांक व कमाल प्राप्तांकातून वजा केला जातो. ० ते १०० ह्या प्रमाणावर दर्शविला जातो.

सारणी ४.११४

टक्केवारी मध्यमानाचे अर्थनिर्वाचन.

प्रमाण	अर्थनिर्वाचन
० - २०	उपेक्षणिय
२१ - ४०	निम्न
४१ - ६०	मध्यम
६१ - ८०	उच्च
८१ - १००	अतिउच्च

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तांकाचे टक्केवारी मध्यमान सारणी ४.११५ मध्ये दर्शविण्यात आले आहे.

सारणी ४.११५

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तांकाचे

टक्केवारी मध्यमान.

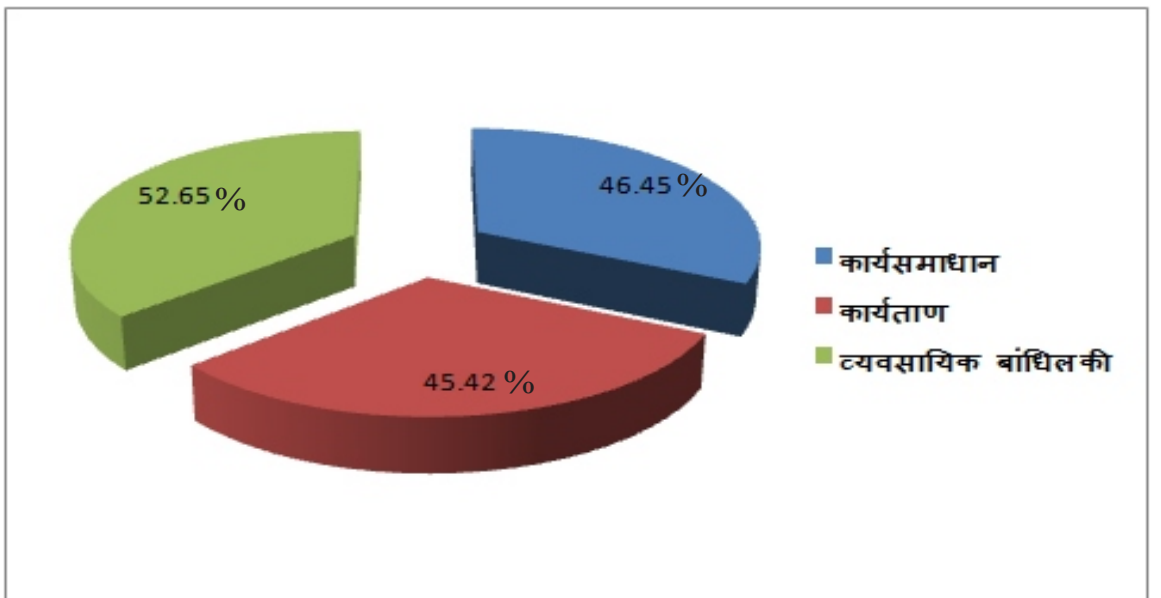
अनु. क्र	चले	मध्यमान	टक्केवारी
१.	कार्यसमाधान	१३०.२०	४६.४५%
२.	कार्यताण	९३.९८	४५.४२%
३.	व्यवसायिक बांधिलकी	६४.६९	५२.६५%

सारणी ४.११४ वरून असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान प्राप्तांकाचे मध्यमान १३०.२० असून त्याची टक्केवारी ४६.४५% आहे. म्हणजेच टक्केवारीचे मध्यमान हे मध्यम स्वरूपाचे आहे. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताण प्राप्तांकाचे मध्यमान ९३.९८ असून त्याची टक्केवारी ४५.४२% आहे. म्हणजेच टक्केवारीचे मध्यमान हे मध्यम स्वरूपाचे आहे. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तांकाचे मध्यमान ६४.६९ असून त्याची टक्केवारी ५२.६५% आहे. म्हणजेच टक्केवारीचे मध्यमान हे मध्यम स्वरूपाचे आहे. सारणी ५.११४ च्या माहितीचे वृत्तालेखाद्वारे विवरण खालीलप्रमाणे.

वृत्तालेख ४.१४

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी प्राप्तांकाचे

टक्केवारी मध्यमान.

वरील वृत्तालेखावरून व्यवसायिक बांधिलकीची टक्केवारी सर्वात जास्त असून त्यानंतर कार्यताणाची टक्केवारी आहे आणि सर्वात कमी कार्यसमाधानासंदर्भात दिसून येते.

४.२. माहितीचे अनुमानात्मक विश्लेषण

संशोधन विश्लेषणाला विशेष महत्व असते. संशोधनासाठी प्रतिसादकांचा जो गट घेतला जातो त्याच्या संदर्भात असणाऱ्या गुण वैशिष्ट्यांचे वर्णन करण्यासाठी संशोधनाला अनुमानात्मक विश्लेषणाची मदत होते. तसेच अनुमानात्मक विश्लेषणाचा उपयोग केल्यामुळे जनसंख्येचा प्रमाणनित्यांकाचा काळजीपूर्वक अभ्यास करून सामान्यीकरण करता येते.

गृहितकाच्या परीक्षणावरून प्राप्तांकाचे अनुमानात्मक विश्लेषण केले जाते.

४.२.१. गृहितकाची व्याख्या.

गृहितकाला अभ्युपगम असे ही म्हटले जाते. “संशोधन समस्येच्या उत्तरापैकी संशाधकाला जास्तीत जास्त योग्य वाटणारे उत्तर म्हणजे गृहितक होय.”

“सर्वसामान्य अनुभव, निरीक्षण, ज्ञान व तर्काच्या आधारे संशोधन समस्ये संबंधी केलेले व सिद्ध न झालेले विधानात्मक उत्तर म्हणजे गृहितक.”

गृहितकांचे मुख्यतः पुढीलप्रमाणे दोन प्रकार आहेत.

१. संशोधन गृहितक.

ज्या गृहितकांमध्ये अनुमानात्मक विधान असते त्यास संशोधन गृहितक असे म्हणतात.

२. शून्य गृहितक.

याला सांखिकी गृहितक असे ही म्हणतात. वर्णनात्मक आणि प्रायोगिक संशोधनात या प्रकारच्या गृहितकांचा उपयोग केला जातो. ज्या गृहितकामध्ये दोन किंवा अधिक गटांच्या जनसंख्येच्या सांखिकीय मापनात फरक येत नाही असे म्हटले जाते त्या गृहितकास शून्य गृहितक असे म्हणतात.

४.२.२. गृहितकाचे महत्व

गृहितकाची निर्मिती वा मांडणी ज्या प्रक्रियेतून होते त्यामुळे संशोधकास समस्येची कल्पना येऊन तिच्या संभाव्य उपाययोजनेसाठी चिकित्सक कृती निर्माण होते.

प्रस्तुत संशोधनासाठी शून्य गृहितक मांडल्या आहेत गृहितकांचे परीक्षण करण्यासाठी परिमैय व अपरिमैय तंत्राचा वापर केला जातो.

गृहितकाचे परीक्षण करण्यासाठी परिमैय तंत्राचा वापर करतांना पुढील पूर्तता करणे आवश्यक असते.

१. जेव्हा नमुन्यांचे वर्गीकरण प्रसामान्य विभाजनात आढळते.
२. जेव्हा नमुन्याचा आकार ३० पेक्षा जास्त असतो.
३. जेव्हा विविध गटाचे प्रमाण विचलन जवळ जवळ सारखेच असते.
४. जेव्हा माहिती वर्गांतर प्रमाणात किंवा गुणोत्तर प्रमाणाच्या प्रकारात आढळते.
५. जेव्हा निरीक्षण स्वतंत्ररित्या असतात.
६. जेव्हा नमुना सादृच्छिक पद्धतीने निवडलेला असतो.

प्रस्तुत संशोधनामध्ये नमुन्याचा आकार (८६) आहे तसेच हा नमुना सादृच्छिक पद्धतीने निवडलेला आहे. विविध गटाचे प्रमाण विचलन जवळ जवळ सारखेच असून निरीक्षण स्वतंत्ररित्या केलेली आहेत. तसेच प्राप्तांक वर्गांतर मापन श्रेणीमध्ये आहेत म्हणून परिमंय तंत्राचा वापर केला आहे.

सदर अभ्यासामध्ये संशोधकाने कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास संशोधनामध्ये समाविष्ट केलेला आहे.

४.२.३. सांख्यिकीय विश्लेषणाच्या पद्धती

१. “टी” परिक्षिका.

दोन गटांच्या मध्यमानाची तुलना करण्यासाठी “टी” परिक्षिकेचा वापर केला आहे.

प्रस्तुत शोधनिबंधात अभ्यासण्यात आलेल्या प्रत्येक चलांबाबत मध्यमानातील फरक अभ्यासण्यासाठी “टी” परिक्षिकेचा वापर करण्यात आला आहे.

$$t = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\frac{SD_1^2}{N_1} + \frac{SD_2^2}{N_2}}}$$

$M_1 =$	पहिल्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) मध्यमान.
$M_2 =$	दुसऱ्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) मध्यमान.
$SD_1^2 =$	पहिल्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) प्रमाणविचलन.
$SD_2^2 =$	दुसऱ्या गटाचे (प्रतिदर्शाचे) प्रमाणविचलन.
$N_1 =$	पहिल्या गटातील(प्रतिदर्शानातील) गुणसंख्या (नमुना).
$N_2 =$	दुसऱ्या गटातील(प्रतिदर्शानातील) गुणसंख्या (नमुना).

“टी” अकांची स्वाधीनता मात्रा ही मध्यमानातील फरकाच्या “डी” सारणीवरून व प्राप्त मूल्यातील शून्य गृहितकांच्या आधारे त्याग करावयाची की स्वीकार करायची हे ०.०१ व ०.०५ सार्थकता स्तरावर स्वाधीनता मात्रेकरीता मूल्याशी तुलना करून ठरविले आहे.

प्राप्त“टी” जर “डी” सारणी मूल्यापेक्षा अधिक असेल तर शून्य गृहितकाचा त्याग केला जातो आणि कमी असेल तर ती गृहितक स्विकारली जाते.

कोष्टकीय “टी” (स्वाधीनता मात्रा ८६ साठी)

$$०.०१ \text{ स्तर} = २.६४$$

$$०.०५ \text{ स्तर} = १.१९$$

२. सहसंबंध गुणक

दोन चल राशीतील सहसंबंधाचे मापन करण्यासाठी सहसंबंध गुणकाचा वापर होतो.

१. स्पिरमनची श्रेणी अंतर पद्धती.

२. पिरसनची परिघात परिगुणन पद्धती.

सदर संशोधनात गुणक काढण्यासाठी पिरसनची परिघात परिगुणन पद्धतीचा वापर केलेला आहे. सदर संशोधनात कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध शोधून काढण्यात आलेला आहे. यासाठी पिरसनची परिघात परिगुणन पद्धतीचा वापरली आहे त्याचे सूत्र पुढीलप्रमाणे.

$$r = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

ΣXY = X आणि Y च्या परिघात गुणकांची बेरीज.

ΣX^2 = X चलाच्या गुणकाचा वर्ग.

ΣY^2 = Y चलाच्या गुणकाचा वर्ग.

ΣX = X चलाच्या गुणकाची बेरीज.

ΣY = Y चलाच्या गुणकाची बेरीज.

N = नमुना संख्या.

सहसंबंध गुणकाचे वर्णन

दोन चलांमधील सहसंबंध ज्या अंकाने दर्शविला जातो त्या अंकाला सहसंबंध गुणक असे म्हणतात. ज्या उद्देशाने सहसंबंध गुणक काढला असेल तो उद्देश लक्षात घेवून त्याचा अर्थ लावावा लागतो. सहसंबंध गुणकाच्या मूल्यावरून दोन चलातील सहसंबंधाचे प्रमाण समजते. सहसंबंध गुणकाची किंमत लक्षणीय असेल तर शून्य गृहितक त्याज्य ठरविली जाते. ०.०१ आणि ०.०५ या स्तरावर सदर संशोधनामध्ये सहसंबंधाची सार्थकता ठरविली आहे.

सर्वसाधारणपणे सहसंबंध गुणकाच्या मूल्यावरून दोन बाबीतील संबंध किती प्रमाणात आहे ते पुढीलप्रमाणे सांगता येते व सहसंबंधाचा अर्थ लावला जातो.

सारणी ५.११६

सहसंबंध गुणकाचे अर्थनिर्वाचन.

सहसंबंध गुणक	सहसंबंधाचे प्रमाण
०.२० पेक्षा कमी	उपेक्षणीय सहसंबंध
०.२१ ते ०.४०	फार कमी सहसंबंध
०.४१ ते ०.६०	मध्यम प्रतीचा सहसंबंध
०.६१ ते ०.८०	उच्च संबंध
०.८१ ते १.००	अतिउच्च संबंध

सहसंबंध गुणक धन, ऋण किंवा शून्य असू शकतो. मूल्य शून्य असेल तर त्याचा अर्थ असा की दोन चलांमध्ये सहसंबंध नाही. त्याचे मूल्य धन असेल तर त्याचा अर्थ दोन चलांचा सहसंबंध

समप्रमाणात असतो. एका चलाची विंमत वाढली तर दुसऱ्या चलाची विंमत वाढते. त्याचे मूल्य ऋण असेल तर त्याचा अर्थ असा की दोन्ही चलांचा सहसंबंध जास्त प्रमाणात असतो. एका चलाची विंमत वाढली तर दुसऱ्या चलाची विंमत कमी होते.

३. बहुविध सहसंबंध

सदर संशोधनात कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी या चलांचा एकत्रित सहसंबंध अभ्यासण्यासाठी बहुविध सहसंबंधाच्या पुढील सुत्राचा उपयोग केला आहे.

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{r_{12}^2 + r_{13}^2 - 2r_{12} r_{13} r_{23}}{1 - r_{23}^2}}$$

r_{12} = X_1 आणि X_2 मधील सहसंबंध

r_{13} = X_1 आणि X_3 मधील सहसंबंध

r_{23} = X_2 आणि X_3 मधील सहसंबंध

स्वाधीनता मात्रा व कोष्टकीय (r) विंमत.

१.	एवूण नमुना	=	८६	स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत(r)	=		८६-२
	०.०५ स्तर	=	०.२१२	= ८४
	०.०१ स्तर	=	०.२७७	
२.	पुरुष ग्रंथपाल नमुना	=	३४	स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत(r)	=		३४-२
	०.०५ स्तर	=	०.३३९	= ३२
	०.०१ स्तर	=	०.४३७	

३.	स्त्री ग्रंथपाल नमुना	=	३४	स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत्(r)			= ५२-२
	०.०५ स्तर	=	०.२७३	= ५०
	०.०१ स्तर	=	०.३५४	
४.	अनुदानित महाविद्यालयतील ग्रंथपाल नमुना			= २८ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत्(r)			= २८-२
	०.०५ स्तर	=	०.३७४	= २६
	०.०१ स्तर	=	०.४७८	
५.	विनाअनुदानित महाविद्यालयतील ग्रंथपाल नमुना			= ५८ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत्(r)			= ५८-२
	०.०५ स्तर	=	०.२५९	= ५६
	०.०१ स्तर	=	०.३३७	
६.	ग्रामिण महाविद्यालयतील ग्रंथपाल नमुना			= ५८ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत्(r)			= २४-२
	०.०५ स्तर	=	०.४०४	= २२
	०.०१ स्तर	=	०.५१५	
७.	शहरी महाविद्यालयतील ग्रंथपाल नमुना			= ६२ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत्(r)			= ६२-२
	०.०५ स्तर	=	०.२५०	= ६०
	०.०१ स्तर	=	०.३२५	

८.	कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल नमुना		= ४५ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत(r)		= ४५-२
	०.०५ स्तर	= ०.२९४	= ४३
	०.०१ स्तर	= ०.३८०	
९.	हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल नमुना		= ४१ स्वाधीनता मात्रा (N-2)
	कोष्टकीय विंमत(r)		= ४१-२
	०.०५ स्तर	= ०.३०८	= ३९
	०.०१ स्तर	= ०.३७३	

४.२.४. गृहितक १ चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात विविध गटनिहायत लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.४.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही. या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.११७ पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान दर्शवते.

सारणी ४.११७

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

लिंग	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
पुरुष	३४	१३४.०६	२३.७९	८४	१.९९	२.६४	१.३०	लक्षणीय फरक नाही.
स्त्री	५२	१२७.६९	१९.४७					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत १.३० आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लिंगानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.४.२.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.११८ अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान दर्शवते.

सारणी ४.११८

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

महाविद्यालयीन प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
अनुदानित	२८	१४१.३२	१८.०७	८४	१.९९	२.६४	३.७७	०.०१
विनाअनुदानित	५८	१२४.८४	२०.८९					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ३.७७ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत जास्त असल्यामुळे लक्षणीय फरक आहे.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यसमाधानात महाविद्यालयीन प्रकारानुसार लक्षणीय फरक आहे.

गृहितक ४.२.४.३.

ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.११९ ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान दर्शवते.

सारणी ४.११९

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

भौगोलिक प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
ग्रामीण	२४	१२७.२५	१९.३३	८४	१.९९	२.६४	०.८५	लक्षणीय फरक नाही.
शहरी	६२	१३१.३६	२२.१६					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ०.८५ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात भौगोलिक प्रकारानुसार लक्षणीय फरक नाही

गृहितक ४.२.४.४.

कायमस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२० कायमस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान दर्शविते.

सारणी ४.१२०

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

नियुक्ती प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
कायमस्वरुपी	४५	१४१.०९	१८.८५	८४	१.९९	२.६४	५.८५	०.०१
हंगामी	४१	११८.२७	१७.३४		१.९९	२.६४	५.८५	०.०१

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ५.८५ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत जास्त असल्यामुळे लक्षणीय फरक आहे.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात नियुक्ती प्रकारानुसार लक्षणीय फरक आहे.

४.२.५. गृहितक २ चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात विविध गटनिहायत लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.५.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही. या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२१ पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यताण दर्शवते.

सारणी ४.१२१

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

लिंग	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
पुरुष	३४	९६.९१	१२.६४	८४	१.९९	२.६४	१.७४	लक्षणीय फरक नाही.
स्त्री	५२	९२.०५	१२.६५					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत १.७४ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यताणात लिंगानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.५.२.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ५.१२२ अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यताण दर्शवते.

सारणी ४.१२२

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

महाविद्यालयीन प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
अनुदानित	२८	९८.७८	९.९७	८४	१.९९	२.६४	२.७७	०.०१
विनाअनुदानित	५८	९१.६६	१३.४३					

“टी” परीक्षेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची विंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची विंमत २.७७ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या विंमतीपेक्षा ही विंमत जास्त असल्यामुळे लक्षणीय फरक आहे.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात महाविद्यालयीन प्रकारानुसार लक्षणीय फरक आहे.

गृहितक ४.२.५.३.

ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२३ ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यताण दर्शवते.

सारणी ४.१२३

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

भौगोलिक प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
ग्रामीण	२४	९३.५४	१२.८१	८४	१.९९	२.६४	०.१९	लक्षणीय फरक नाही.
शहरी	६२	९४.१४	१२.८९					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ०.१९ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यताणात भौगोलिक प्रकारानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.५.४.

कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२४ कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यताण दर्शवते.

सारणी ४.१२४

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

नियुक्ती प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
कायमस्वरूपी	४५	९९.१६	११.९६	८४	१.९९	२.६४	४.३५	०.०१
हंगामी	४१	८८.२९	११.३०					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ४.३५ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत जास्त असल्यामुळे लक्षणीय फरक आहे.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात नियुक्ती प्रकारानुसार लक्षणीय फरक आहे.

४.२.६. गृहितक ३. चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये विविध गटनिहायत लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.६.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही. या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२५ पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांची व्यवसायिक बांधिलाकी दर्शवते.

सारणी ४.१२५

लिंगभेदानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

लिंग	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
पुरुष	३४	६५.१७	५.०९	८४	१.९९	२.६४	०.७२	लक्षणीय फरक नाही.
स्त्री	५२	६४.३६	५.०७					

“टी” परीक्षेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ०.७२ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये लिंगानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.६.२.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षेचा उपयोग केला आहे. सारणी ५.१२६ अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलाकी दर्शवते.

सारणी ४.१२६

महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

महाविद्यालयीन प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
अनुदानित	२८	६५.३९	५.३८	८४	१.९९	२.६४	०.८७	लक्षणीय फरक नाही.
विनाअनुदानित	५८	६४.३४	४.९२					

“टी” परीक्षेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ०.८७ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये महाविद्यालयीन प्रकारानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ४.२.६.३

ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षेचा उपयोग केला आहे. सारणी ४.१२७ ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलाकी दर्शवते.

सारणी ४.१२७

महाविद्यालयाच्या भौगोलिक प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

भौगोलिक प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
ग्रामीण	२४	६४.१६	५.२३	८४	१.९९	२.६४	०.५८	लक्षणीय फरक नाही.
शहरी	६२	६४.८८	५.०३					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत ०.५८ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या व्यावसायिक बांधिलाकीत भौगोलिक प्रकारानुसार लक्षणीय फरक नाही.

गृहितक ५.२.६.४.

कायमस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

या गृहितकाच्या परीक्षणासाठी “टी” परीक्षिकेचा उपयोग केला आहे. सारणी ५.१२८ कायमस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरुपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलाकी दर्शवते.

सारणी ४.१२८

नियुक्ती प्रकारानुसार महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीच्या मध्यमानाच्या फरकाची सार्थकता.

नियुक्ती प्रकार	नमुना	मध्यमान	प्रमाण विचलन	स्वाधिनता मात्रा	सारणी मूल्य		टी परीक्षिकेचे गुणोत्तर	सार्थकता स्तर
					०.०५	०.०१		
कायमस्वरूपी	४५	६५.४४	४.९४	८४	१.९९	२.६४	१.४७	लक्षणीय फरक नाही.
हंगामी	४१	६३.८५	५.१४					

“टी” परीक्षिकेचे अर्थनिर्वचन

डी कोष्टकानुसार “टी” ची किंमत ०.०५ स्तरावर १.९९ तर ०.०१ स्तरावर २.६४ आहे. प्राप्त झालेली “टी” ची किंमत १.४७ आहे. डी कोष्टकानुसार “टी” च्या किंमतीपेक्षा ही किंमत कमी असल्यामुळे लक्षणीय फरक नाही.

यावरून असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलाकीत नियुक्ती प्रकारानुसार लक्षणीय फरक नाही.

४.२.७. गृहितक ४. चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात गटनिहायत लक्षणीय सहसंबंध नाही.

गृहितक ५.२.७.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१२९ पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१२९

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
३४	३२	०.३३९	०.४३७	०.६१	०.०१	३७.२१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३३९ तर ०.०१ स्तरावर ०.४३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.६१ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.२.

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३० स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३०

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
५२	५०	०.२७३	०.३५४	०.३७	०.०१	१३.६९%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२७३ तर ०.०१ स्तरावर ०.३५४ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.३७ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.३.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय नाही. सारणी ४.१३१ अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३१

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
२८	२६	०.३७४	०.४७८	०.३६	०.०५	१२.९६%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३७४ तर ०.०१ स्तरावर ०.४७८ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.३६ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर सार्थक ठरते.

गृहितक ४.२.७.४.

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३२ विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३२

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील

सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
५८	५६	०.२५९	०.३३७	०.४६	०.०१	२१.१६%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५९ तर ०.०१ स्तरावर ०.३३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.४६ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.५.

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३३ ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३३

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
२४	२२	०.४०४	०.५१५	०.१६	०.०५	२.५६%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.४०४ तर ०.०१ स्तरावर ०.५१५ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.१६ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.६.

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३४ शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३४

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
६२	६०	०.२५०	०.३२५	०.६०	०.०१	३६%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५० तर ०.०१ स्तरावर ०.३२५ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.६० असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.७.

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३५ महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३५

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
४५	४३	०.२९४	०.३८०	०.४१	०.०१	१६.८१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२९४ तर ०.०१ स्तरावर ०.३८० आहे.

प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.४१ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.७.८.

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३६ महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३६

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
४१	३९	०.३०८	०.३७३	०.२५	०.०५	६.२५%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३०८ तर ०.०१ स्तरावर ०.३७३ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२५ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर सार्थक ठरत नाही.

गृहितक ४.२.७.९.

महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३७ महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताणातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३७

महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
८६	८४	०.२१२	०.२७७	०.४९	०.०१	२४.०१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२१२ तर ०.०१ स्तरावर ०.२७७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.४९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

४.२.८. गृहितक ५. चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत गटनिहायत लक्षणीय सहसंबंध नाही.

गृहितक ४.२.८.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३८ पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३८

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
३४	३२	०.३३९	०.४३७	०.३२	०.०५	१०.२४%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३३९ तर ०.०१ स्तरावर ०.४३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.३२ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ५.२.८.२.

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१३९ महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१३९

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
५२	५०	०.२७३	०.३५४	०.३६	०.०१	१२.९६%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२७३ तर ०.०१ स्तरावर ०.३५४ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.३६ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.३.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४० अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४०

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
२८	२६	०.३७४	०.४७८	०.५९	०.०१	३४.८१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३७४ तर ०.०१ स्तरावर ०.४७८ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.५९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे

असे म्हणता येईल की अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.४.

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४१ विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४१

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
५८	५६	०.२५९	०.३३७	०.२३	०.०५	५.२९%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५९ तर ०.०१ स्तरावर ०.३३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२३ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.५.

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४२ ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४२

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
२४	२२	०.४०४	०.५१५	०.२८	०.०५	७.८४%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.४०४ तर ०.०१ स्तरावर ०.५१५ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२८ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.६.

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४३ शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४३

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
६२	६०	०.२५०	०.३२५	०.३७	०.०१	१३.६९%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५० तर ०.०१ स्तरावर ०.३२५ आहे. प्राप्त

झालेल्या 'r' ची विंमत ०.३७ असून ही विंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.७.

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४४ महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४४

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
४५	४३	०.२९४	०.३८०	०.४३	०.०१	१८.४९%

कोष्टकीय 'r' ची विंमत ०.०५ स्तरावर ०.२९४ तर ०.०१ स्तरावर ०.३८० आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची विंमत ०.४३ असून ही विंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.८.

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४५ महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४५

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
४१	३९	०.३०८	०.३७३	०.१९	०.०५	३.६१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३०८ तर ०.०१ स्तरावर ०.३७३ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.१९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.८.९.

महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४६ महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४६

महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
८६	८४	०.२१२	०.२७७	०.३५	०.०१	१२.२५%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२१२ तर ०.०१ स्तरावर ०.२७७ आहे.

प्राप्त झालेल्या 'r' ची विंमत ०.३५ असून ही विंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा जास्त आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हे गृहितक ०.०१ स्तरावर त्याज्य ठरते.

४.२.९. गृहितक ६. चे परिक्षण

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये गटनिहायत लक्षणीय सहसंबंध नाही.

गृहितक ४.२.९.१.

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४७ पुरुष ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४७

महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
३४	३२	०.३३९	०.४३७	०.०९	०.०५	०.८१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३३९ तर ०.०१ स्तरावर ०.४३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.०९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.२.

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४८ महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४८

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
५२	५०	०.२७३	०.३५४	०.२७	०.०५	७.२९%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२७३ तर ०.०१ स्तरावर ०.३५४ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२७ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.३.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१४९ अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१४९

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
२८	२६	०.३७४	०.४७८	०.१५	०.०५	२.२५%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३७४ तर ०.०१ स्तरावर ०.४७८ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.१५ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.४.

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५० विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५०

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
५८	५६	०.२५९	०.३३७	०.२१	०.०५	४.४१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५९ तर ०.०१ स्तरावर ०.३३७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२१ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.५.

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५१ ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५१

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
२४	२२	०.४०४	०.५१५	०.०९	०.०५	०.८१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.४०४ तर ०.०१ स्तरावर ०.५१५ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.०९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.६.

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५२ शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५२

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण १०० r ²
		०.०५	०.०१			
६२	६०	०.२५०	०.३२५	०.२५	०.०५	६.२५%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२५० तर ०.०१ स्तरावर ०.३२५ आहे.

प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२५ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकामध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.७.

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५३ महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५३

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
४५	४३	०.२९४	०.३८०	०.२९	०.०५	८.४१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२९४ तर ०.०१ स्तरावर ०.३८० आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२९ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.८.

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५४ महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५४

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरुपी नियुक्त ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
४१	३९	०.३०८	०.३७३	०.०१	०.०५	०.०१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.३०८ तर ०.०१ स्तरावर ०.३७३ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.०१ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील हंगामीस्वरुपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

गृहितक ४.२.९.९.

महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. सारणी ४.१५५ महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकातील सहसंबंध दर्शविते.

सारणी ४.१५५

महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालांचा कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध.

नमुना संख्या	स्वाधिनता मात्रा	कोष्टकीय 'r'		सहसंबंध गुणक	सार्थकता स्तर	प्रसरण $100 r^2$
		०.०५	०.०१			
८६	८४	०.२१२	०.२७७	०.२१	०.०५	४.४१%

कोष्टकीय 'r' ची किंमत ०.०५ स्तरावर ०.२१२ तर ०.०१ स्तरावर ०.२७७ आहे. प्राप्त झालेल्या 'r' ची किंमत ०.२१ असून ही किंमत कोष्टकीय 'r' पेक्षा कमी आहे त्यामुळे

असे म्हणता येईल की महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही. हे गृहितक ०.०५ स्तरावर त्याज्य ठरते.

निष्कर्ष

महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

४.२.१० गृहितक ७. चे परिक्षण.

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये लक्षणीय एकत्रीत सहसंबंध नाही.

या गृहितकाच्या परिक्षणासाठी बहुविध सहसंबंध या तंत्राचा वापर करण्यात आला आहे.

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{r_{12}^2 + r_{13}^2 - 2r_{12} r_{13} r_{23}}{1 - r_{23}^2}}$$

$$r_1 = \text{कार्यसमाधान}$$

$$r_2 = \text{कार्यताण}$$

$$r_3 = \text{व्यावसायिक बांधिलकी}$$

$$r_{12} = 0.49 \quad [\text{कार्यसमाधान आणि कार्यताण यांच्यामधील सहसंबंध}]$$

$$r_{13} = 0.35 \quad [\text{कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी यांच्यामधील सहसंबंध}]$$

$$r_{23} = 0.21 \quad [\text{कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यांच्यामधील सहसंबंध}]$$

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{(0.49)^2 + (0.35)^2 - 2 \times 0.49 \times 0.35 \times 0.21}{1 - (0.21)^2}}$$

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{0.24 + 0.12 - 0.07}{1 - 0.04}}$$

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{0.36 - 0.07}{1 - 0.04}}$$

$$R_{1.23} = \sqrt{\frac{0.29}{0.96}}$$

$$R_{1.23} = \sqrt{0.30}$$

$$R_{1.23} = 0.55$$

अर्थनिर्वाचन

महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये बहुविध सहसंबंध ०.५५ आहे. हा बहुविध सहसंबंध मध्यमप्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे.

संदर्भ सूची

- कदम, चा. प. (१९९९). शैक्षणिक संख्याशास्त्र. पुणे: नूतन प्रकाशन. पृ. ३४.
- तत्रैव. पृ. ३५.
- तत्रैव. पृ. ४७.
- तत्रैव. पृ. ६५.
- तत्रैव. पृ. ५६.
- Ghosh, M. K. and Chaudhari, S. C. (1943). Statistics: Theory and Practice. Allahabad: Indian Press. P. 69.

प्रकरण पाचवे निष्कर्ष आणि शिफारशी

५.१. प्रस्तावना.

प्रकरण पाचमध्ये माहितीचे विश्लेषण आणि सादरीकरण केलेले असून संकलित माहितीच्या विश्लेषणाआधारे तर्कशुद्ध प्राप्त झालेल्या निष्कर्षाची वस्तुनिष्ठ मांडणी सदर प्रकरणामध्ये करण्यात आली आहे.

५.२. संशोधन समस्येचे विधान

“ठाणे जिल्ह्यातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास.”

५.३. संशोधनाची चले.

संबंधीत संशोधनासाठी खालील चलांचा समावेश करण्यात येईल.

१. कार्यसमाधान.

२. कार्यताण.

३. व्यावसायिक बांधिलकी.

५.४. संशोधनातील चलांच्या कार्यकारी व्याख्या

१. कार्यसमाधान.

कार्यसमाधान या संकल्पनेत अनेक घटक येतात व्यवस्थापनाचे धोरण, कर्मचाऱ्याची स्थिरता, कामाच्या ठिकाणची स्थिती, सामाजिक प्रतिष्ठा, वेतन, बढती, कामाच्या ठिकाणची जबाबदारी या सर्व गोष्टी कार्यसमाधानत येतात. या सर्व गोष्टीबाबत व्यक्ति समायोजन साधत असेल किंवा या गोष्टी त्याला संस्थेकडून नियमानुसार व योग्य प्राप्त होत असतील तर त्याला आपण कार्यसमाधानी आहोत असे म्हणू शकतो.

२. कार्यताण.

कामाच्या ठिकाणी भीती, राग, चिडचिडेपणा, शारिरीक व्याधी, नकारात्मक भूमिका अश्या अनेक बाह्य व अंतर्गत घटक परिणाम करीत असतात त्यामुळे व्यक्तित्वाच्या शारिरीक आणि मानसिकतेवर परीणाम होऊन त्याचा परीणाम कार्यक्षमतेवर होतो म्हणजे कार्यताण होय.

३. व्यावसायिक बांधिलकी.

आपल्या व्यवसायाशी प्रामाणिक असणे, कौशल्याचा पुर्ण उपयोग, नितीमुल्याचे पालन करणे, व्यवसायाशी प्रामाणिक निष्ठा, कर्तव्यपूर्ती, अपेक्षेपेक्षा अधिक काम करण्याची तयारी, दिलेल्या कामात अधिक क्षमतेने आपले योगदान, कार्य वेळेत पूर्ण करण्यासाठी तत्पर असणे म्हणजे व्यावसायिक बांधिलकी होय.

५.५. संशोधनाची उद्दिष्टे

१. महाविद्यालयीन ग्रंथपालाचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी ही संकल्पना सुस्पष्ट करणे.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचा, कार्यताणाचा आणि व्यावसायिक बांधिलकीचा अभ्यास करणे.

३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाची, कार्यताणाची आणि व्यावसायिक बांधिलकीची विविध गट निहाय तुलना करणे.

१. लिंगभेदानुसार २. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ३. भौगोलिक प्रकारानुसार

४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाचा, कार्यताणाचा आणि व्यावसायिक बांधिलकीचा विविध गट निहाय सहसंबंधांचा अभ्यास करणे.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल

४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.

८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एकूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील एकत्रीत सहसंबंधांचा अभ्यास करणे.

६. कार्यतणाव मुक्ती आणि कार्यसमाधान मोजमापनासंदर्भात मॉडेल (प्रतिमान) सुचवणे.

७. ग्रंथालय सेवा ही संप्रक्षण स्वरूपातील असल्यामुळे संप्रक्षणविषयक तात्विक बैठकीवर कार्यताण आणि कार्यसमाधान आधारीत विश्लेषण करणे.

५.६. संशोधनाची गृहितके

१. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार २. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार २. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

१. लिंगभेदानुसार २. महाविद्यालयीन प्रकारानुसार ३. भौगोलिक प्रकारानुसार
४. नियुक्ती प्रकारानुसार.

४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एकूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.
८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एकूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

६. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१. पुरुष ग्रंथपाल २. स्त्री ग्रंथपाल ३. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल
४. विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ५. ग्रामीण महाविद्यालयीन

ग्रंथपाल. ६. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपाल. ७. कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल.

८. हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल. ९. एवूण महाविद्यालयीन ग्रंथपाल.

७. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये लक्षणीय एकत्रीत सहसंबंध नाही.

५.७. संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा

सदर संशोधन अभ्यासामध्ये फक्त मुंबई विद्यापीठाशी संलग्न ठाणे जिल्हातील महाविद्यालयांचा समावेश करण्यात आला आहे. महाविद्यालयांमध्ये फक्त कला, वाणिज्य, विज्ञान आणि शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील ग्रंथपालांकडूनच माहिती संकलित करण्यात करण्यात आली आहे. यामध्ये मुंबई विद्यापीठाशी संलग्न ठाणे जिल्हयाव्यतिरिक्त मुंबई शहर, उपनगरे, रत्नागिरी आणि सिंधुदूर्ग या जिल्हातील महाविद्यालयांचा समावेश केला गेला नाही. सदर संशोधनामध्ये महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे फक्त कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यवसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध यांचा अभ्यास केला गेला आहे.

५.८. संशोधनासाठी उपयुक्त पद्धती

प्रस्तुत संशोधनासाठी वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीचा उपयोग केला गेला. संशोधनात महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंधासाठी सहसंबंध अभ्यास पद्धतीचा उपयोग केला आहे. तसेच ग्रामीण महाविद्यालयातील व शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, अनुदानित महाविद्यालयातील व विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, कायमस्वरूपी नियुक्त आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपाल, आणि स्त्री व पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीतील फरक अभ्यासण्यासाठी तुलनात्मक पद्धतीचा उपयोग केला गेला. तसेच कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीमधील एकत्रीत सहसंबंध अभ्यासण्यासाठी बहुविध सहसंबंधाचा उपयोग केला गेला आहे.

५.९. संशोधनाचा नमुना.

संशोधनासाठी महाविद्यालयातील ग्रंथपाल नमुना म्हणून घेण्यात आले मापनश्रेणीला पूर्ण प्रतिसाद देणाऱ्या ८६ ग्रंथपालाचा नमुना म्हणजे एवूण ८६ नमुना बहूस्तरीय नमुना निवड पद्धतीने घेण्यात आला.

५.१०. संशोधनात वापरण्यात आलेली साधने.

१. ग्रंथपालांचे वैयक्तिक माहितीपत्र.
२. ग्रंथपाल कार्यसमाधान मापन श्रेणी.
३. ग्रंथपाल कार्यताण मापन श्रेणी.
४. ग्रंथपाल व्यावसायिक बांधिलकी मापन श्रेणी.

५.११. गुणदान पद्धती.

कार्यसमाधान मापन श्रेणीत पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत आणि पूर्णत असहमत असे पर्याय दिले गेले. त्यामध्ये सकारात्मक विधानांना ४, ३, २, १. आणि नकारात्मक विधानांना १, २, ३, ४.असे प्राप्तांक देण्यात आले.

कार्यताण मापन श्रेणीत पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत आणि पूर्णत असहमत असे पर्याय दिले गेले. त्यामध्ये सकारात्मक विधानांना ४, ३, २, १. आणि नकारात्मक विधानांना १, २, ३, ४.असे प्राप्तांक देण्यात आले.

व्यावसायिक बांधिलकी मापन श्रेणीत पूर्णत सहमत, सहमत, असहमत आणि पूर्णत असहमत असे पर्याय दिले गेले. त्यामध्ये सकारात्मक विधानांना ४, ३, २, १. आणि नकारात्मक विधानांना १, २, ३, ४.असे प्राप्तांक देण्यात आले.

५.१२. माहितीचे एकत्रीकरण.

प्रस्तुत संशोधनासाठी ठाणे जिल्हयातील ११५ महाविद्यालयामधील ग्रंथपालांकडून माहिती गोळा करण्यात आली. त्यातील पूर्ण प्रतिसाद दिलेल्या ८६ ग्रंथपालांकडून मिळालेल्या माहितीचा उपयोग विश्लेषणासाठी केला गेला.

५.१३. अनुमानात्मक विश्लेषण.

अनुमानात्मक विश्लेषणात शून्य परिकल्पनांची पडताळणी केली गेली. “टी” परीक्षेचेचा उपयोग करून ग्रामीण व शहरी नमुन्यानुसार, अनुदानित व विनाअनुदानित नमुन्यानुसार, कायमस्वरूपी नियुक्त आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त नमुन्यानुसार, स्त्री व पुरुष नमुन्यानुसार

मध्यमानातील फरकाची सार्थकता काढण्यात आली.

त्याचप्रमाणे परिघात परिगुणक पद्धतीचा उपयोग करून कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील सहसंबंध पडताळून अभ्यासण्यात आला.

तसेच कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामधील एकत्रीत सहसंबंध बहुविध सहसंबंधाचा उपयोग करून काढण्यात आला.

५.१४. संशोधनाचे निष्कर्ष.

सांख्यिकीय तंत्राचा अवलंब करून विश्लेषित केलेल्या आकडेवारीच्या साहाय्याने पुढील निष्कर्ष नोंदविण्यात आली.

१. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही.

२. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात ०.०१ सार्थकता स्तरावर लक्षणीय फरक आहे. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान हे अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या तुलनेने कमी आहे.

३. ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक नाही.

४. कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात ०.०१ सार्थकता स्तरावर लक्षणीय फरक आहे. कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान हे हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या तुलनेने जास्त आहे.

५. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही.

६. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात ०.०१ सार्थकता स्तरावर लक्षणीय फरक आहे. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण हा अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या

कार्यताणाच्या तुलनेने कमी आहे.

७. ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक नाही.

८. कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यताणात ०.०१ सार्थकता स्तरावर लक्षणीय फरक आहे. कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालचा कार्यताण हा हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यताणाच्या तुलनेने जास्त आहे.

९. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या व्यावयायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

१०. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या व्यावयायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

११. ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावयायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

१२. कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या व्यावयायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय फरक नाही.

१३. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध उच्च प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या पुरुष ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल..

१४. महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध फार कमी प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या स्त्री ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल.

१५. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१६. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या विनाअनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या विनाअनुदानित महाविद्यालयीन

ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल.

१७. ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

१८. शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल.

१९. महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल.

२०. महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

२१. महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचा कार्यताण जास्त असेल.

२२. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

२३. महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध फार कमी प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या स्त्री ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलकी जास्त असेल.

२४. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलकी जास्त असेल.

२५. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

२६. ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

२७. शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध फार कमी प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचा व्यावसायिक बांधिलकी जास्त असेल.

२८. महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलकी जास्त असेल.

२९. महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यावसायिक बांधिलकामध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३०. महाविद्यालयीन एवूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे. ज्या महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान जास्त असेल त्या महाविद्यालयातील ग्रंथपालांची व्यावसायिक बांधिलकी जास्त असेल.

३१. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यताणत आणि व्यावसायिक बांधिलकामध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३२. महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३३. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३४. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३५. ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३६. शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३७. महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३८. महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

३९. महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

४०. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये बहुविध सहसंबंध आहे. हा बहुविध सहसंबंध मध्यमप्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे.

५.१५. प्रमुख शिफारशी.

१. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना उच्च शिक्षणासाठी आणि आधुनिक तंत्रज्ञान आत्मसात करण्यासाठी प्रात्साहन देऊन योग्य ते सहाय्य करण्यात यावे.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीसाठी एक समान धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात यावी.

३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना या संगणकीय युगात आधुनिक तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण देण्याची सुविधा संस्थेने उपलब्ध करून द्यावी.

४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांकडून वाचकांना उत्तम ग्रंथालयीन सेवा देण्यासाठी संस्थाचालकांकडून ग्रंथपालांना कार्य स्वातंत्र्य देण्यात यावे.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथालयातून वाचकांना उत्तम सेवा देण्यासाठी निकषनिहाय मनुष्यबळाची नियुक्ती करावी.

६. ग्रंथपालांना महाविद्यालयातील निर्णय प्रक्रियेत अधिक प्रमाणात सहभागी करून त्यांच्या चांगल्या स्व कल्पनांचे स्वागत करावे.

७. महाविद्यालयीन व्यवस्थापनाने संघटनात्मक स्वास्थ्य चांगले राखण्यासाठी भौतिक सुविधा आवश्यकतेनुसार उपलब्ध करून द्याव्यात.

८. महाविद्यालयीन प्राचार्य आणि व्यवस्थापन मंडळानाने ग्रंथालयाच्या प्रगतीसाठी सदैव पुढाकार घेऊन सहकार्याची भूमिका घ्यावी.

५.१६. गृहितकांची पडताळणी.

प्रस्तुत संशोधनातील गृहितकांची पडताळणी पुढीलप्रमाणे.

गृहितक १. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही.

सदर संशोधनामध्ये पहिले गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात तसेच ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानाच्या परिमाणात लक्षणीय फरक नाही म्हणजेच त्यांच्या कार्यसमाधानाच्या परिमाणात समानता आहे.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात तसेच कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात लक्षणीय फरक दिसून येतो. विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथालयविषयक संसाधने तुलनात्मक दृष्ट्या अल्प प्रमाणात उपलब्ध असल्याने सेवा प्रदान करतांना त्या समाधानकारक देणे शक्य होत नाही त्याच बरोबर प्रत्येक सेवकांना मिळणारी सुविधा, वेतन आणि लाभ यातील तौलनिकताही समाधानकारक नसल्याने अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालांपेक्षा विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान कमी प्रमाणात जाणवते. तसेच हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना शासकीय नियमानुसार असणाऱ्या सेवाशर्ती, वेतन आणि इतर तत्सम लाभ मिळत नाहीत. हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना नोकरीतील सुरक्षितता नसल्याने कार्यसमाधानाचे प्रमाण कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या तुलनेने कमी जाणवते.

गृहितक २. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय

फरक नाही .

सदर संशोधनामध्ये दुसरे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यताणात तसेच ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाच्या परिमाणात लक्षणीय फरक नाही म्हणजेच त्यांच्या कार्यताणाच्या परिमाणात समानता आहे.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यताणात तसेच कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात लक्षणीय फरक दिसून येतो. अनुदानित महाविद्यालयीन ग्रंथपालाच्या कार्यताणात विविध संसाधने त्यावर आधारीत सेवा आणि त्यामध्ये असणारी संख्यात्मक वृद्धी विचारात घेता प्रत्यक्ष कार्यताणामध्ये वृद्धी होते. हा कार्यताण सेवकवर्गाशी व इतर घटकांशी संबंधीत असू शकतो. सेवक संपर्क व त्यांच्याद्वारे सेवांची पूर्तता या प्रक्रियेत अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांवर कार्यताणाचा स्तर अधिक प्रमाण जाणवतो. तसेच कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांना ग्रंथालयाच्या संख्यात्मक आणि गुणात्मक वाढीमुळे कामाचे अतिरिक्त दडपण असते. सेवकवर्गाकडून नेमुन दिलेले कार्य वेळेत पूर्ण करून घेत असतांना कार्यताणात वृद्धी होत असते. त्याचबरोबर उच्च अधिकाऱ्यांकडून निर्णय प्रक्रियेला होणारा विलंब ही कार्यताण वाढण्यास कारणीभूत ठरत असतो.

गृहितक ३. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही .

सदर संशोधनामध्ये तिसरे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यवसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय फरक नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल आणि स्त्री ग्रंथपालांच्या, अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या, ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या तसेच कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या व्यावसायिक बांधिलकीच्या परिमाणात लक्षणीय फरक नाही म्हणजेच त्यांच्या

व्यावयायिक बांधिलकीच्या परिमाणात समानता आहे.

गृहितक ४. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही .

सदर संशोधनामध्ये चौथे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनांती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात सहसंबंध असण्याचे कारण म्हणजे इतर प्राध्यापक आणि विद्यार्थी यांच्यामधील आंतरक्रिया चांगली असल्याने पुरुष ग्रंथपाल कोणत्याही प्रकारचे दडपण न घेता कार्य करत असल्याने तौलनिक दृष्ट्या अतिरिक्त कार्याची जबाबदारी येते त्यातून कार्यसमाधानाबरोबर कार्यताण ही वाढत असावा.

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. स्त्रीयांची समायोजन क्षमता चांगली असल्याने तसेच महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालाचे उच्च अधिकारी, इतर प्राध्यापक वर्गाशी, वाचकांशी तसेच आपल्या कार्याशी आंतरक्रिया चांगली असल्याने ग्रंथालयीन सेवा समाधानकारक पुरविली जाते ही कार्यसमाधानाची बाब असली तरी यात प्रतिसादकांच्या वर्तवणुकीशी अधिक संबंध असल्याने कार्यताण ही वृद्धीगंत होत असावा.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. विनाअनुदानित महाविद्यालयाची वाढती संख्या आणि विनाअनुदानित तत्वावर चालविले जाणारे वेगवेगळे अभ्यासक्रम यामुळे ग्रंथालयात वाचकाची संख्या वाढली हे कार्यसमाधानाचे स्वरूप असले तरी ग्रंथालयातील अपूऱ्या मनुष्यबळा अभावी वाचकांना समाधानकारक सेवा पुरविणे, नियोजित कार्य वेळेत पूर्ण न करता येणे त्याचबरोबर ग्रंथपालांना वेतन, सेवा सुविधा नियमानुसार व नियमित नसल्याने कार्यताण वृद्धगंत होत असावा.

ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय

सहसंबंध आहे. शहरी आणि ग्रामीण परिसरात असलेल्या संसाधनातील फरकामुळे हा सहसंबंध येतो. शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथालयात आधुनिक तंत्रज्ञानाचा होणारा वापर, ग्रंथालयातील वाचकांची संख्या, ग्रंथसंख्या, ग्रंथालयातील भौतिक सुविधा या घटकांचा प्रभाव शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणावर होतो.

कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे. महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांना आपल्या कार्याचा उत्तम दर्जा सातत्यपूर्वक जपावयाचा असल्याने व त्याद्वारे त्यांच्या व्यक्तिमहत्वाचा प्रभाव म्हणजे आपली कार्यालयीन प्रतिमा उपभोक्ते वाचक, सेवक वर्ग आणि उच्च अधिकारी यांच्या समोर जपावयाचे असल्याने हा सहसंबंध सापेक्ष प्रमाणात असल्याचे निदर्शनास येते.

महाविद्यालयातील हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध नाही.

महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि कार्यताणात लक्षणीय सहसंबंध आहे.

गृहितक ५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

सदर संशोधनामध्ये पाचवे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही.

महाविद्यालयीन स्त्री ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. स्त्रीया या आपल्या कार्याविषयी तौलनिक दृष्ट्या कामाविषयी अधिक बांधिलकी जपणाऱ्या असल्याने हा त्यांचा नैसर्गिक स्वभाव वैशिष्ट्यांचा व गुणांचा स्थायी भाव असल्याने कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकी धन स्वरूपात जाणवते.

अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यावसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध आहे. अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपालांना सामाजिक प्रतिष्ठा मिळत असून व्यक्तिगत प्रगती व व्यावसायिक वृद्धीसाठी संधी उपलब्ध होते. त्यातून कार्यसमाधानात वाढ होऊन

व्यावसायिक बांधिलकीमध्ये वृद्धी होते.

विनाअनुदानित तसेच ग्रामीण महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीत लक्षणीय सहसंबंध नाही.

शहरी महाविद्यालयातील ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध आहे. शहरी महाविद्यालयीन ग्रंथालयातून मिळणाऱ्या भौतिक सुविधा, अद्यावत वाचन साहित्य, ग्रंथसंग्रह आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून वाचकांना समाधानकारक सेवा दिल्या जात असल्याने ग्रंथपालांना कार्यसमाधान मिळून व्यावसायिक बांधिलकीचा स्तर उंचावतो.

महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध आहे. महाविद्यालयातील कायमस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांना नोकरी संदर्भात सुरक्षितता असून वेतन व इतर सेवा सुविधा शासकीय नियमानुसार मिळत असल्याने त्यांना कार्यसमाधान मिळून ते अधिक प्रभावी काम करण्यासाठी अधिक परिश्रम घेऊन व्यवसायिक बांधिलकीची भावना वृद्धीगंत करतात.

हंगामीस्वरूपी नियुक्त ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधानात आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध नाही.

महाविद्यालयीन एकूण ग्रंथपालांच्या कार्यसमाधान आणि व्यवसायिक बांधिलकीमध्ये लक्षणीय सहसंबंध आहे.

गृहितक ६. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यावसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

सदर संशोधनामध्ये सहावे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही असे मांडण्यात आले होते. संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन पुरुष ग्रंथपाल, स्त्री ग्रंथपाल, अनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, विनाअनुदानित महाविद्यालयातील ग्रंथपाल, ग्रामीण भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल, शहरी भागातील महाविद्यालयीन ग्रंथपाल तसेच कायमस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपाल आणि हंगामीस्वरूपी नियुक्त महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणात आणि व्यवसायिक बांधिलकीत विविध गट निहाय लक्षणीय सहसंबंध नाही.

गृहितक ७. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये लक्षणीय एकत्रीत सहसंबंध नाही.

सदर संशोधनामध्ये सातवे गृहितक हे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये लक्षणीय एकत्रीत सहसंबंध नाही असे मांडण्यात आले होते संशोधनाअंती असे दिसून येते की, महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान, कार्यताण आणि व्यावसायिक बांधिलकी यामध्ये बहुविध सहसंबंध आहे. हा सहसंबंध मध्यम प्रतीचा असून धन स्वरूपाचा आहे.

अश्याप्रकारे गृहितकांची पडताळणी केल्यानंतर संशोधनासाठी निर्धारित करण्यात आलेली सर्व उद्दिष्टांची परिपूर्ता प्रस्तूत संशोधनात करण्यात आली आहे.

५.१७. पुढील संशोधनासाठी दिशा.

१. भौगोलिक क्षेत्र विस्तारीत करून महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताण आणि कार्यसमाधान यांच्यातील सहसंबंधाचा अभ्यास करणे.

२. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचा मानसशास्त्रीय दृष्टीकोनातून अभ्यास करणे.

३. आधुनिक तंत्रज्ञानामुळे महाविद्यालयीन ग्रंथपालांवर येणाऱ्या कार्यताणाचा शोध घेणे.

४. महाविद्यालयीन कर्मचाऱ्यांचा कार्यताण आणि कार्यसमाधान यांच्यातील सहसंबंधाचा अभ्यास करणे.

५. महाविद्यालयीन ग्रंथपालांच्या कार्यताणाचा त्यांच्या संस्थानिहाय वातावरणाशी असलेल्या संबंधाचा अभ्यास करणे.

६. महाविद्यालयातील ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या कार्यसमाधानाचा अभ्यास.

७. महाविद्यालयातील ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या व्यावसायिक बांधिलकीचा अभ्यास.

समारोप.

सदर प्रकरणात संशोधन समस्येची पून्हा एकत्रित मांडणी केली असून संकलित केलेल्या माहितीचे पृथकरण विश्लेषण आणि अर्थनिर्वचनाच्या आधारावर निष्कर्षाची मांडणी करण्यात

आली आहे. निष्कर्षाच्या सादरीकरणावरून गृहितकांची तपासणी करण्यात आली. निष्कर्षाच्या आधारावर काही सूचना म्हणजे शिफारशी देण्यात आल्या आहेत. याशिवाय भावी संशोधनासाठी इतरांना उपयुक्त ठरतील असे मुळ संशोधन विषयाशी संबंधीत पुढील संशोधनाला दिशा देऊ शकतील अशा नविन विषयांची नोंद करण्यात आली आहे.

संदर्भसूची

मराठी ग्रंथ

१. आगलावे, प्रदिप. (२०००). संशोधन पद्धतीशास्त्र व तंत्रे. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
२. आपटे, वा. गो. (२००५). अनमोल मराठी शब्द रत्नाकर. पुणे: अनमोल प्रकाशन.
३. कंठी, अश्विनी. (२००७). ताण: काळजी, चिंता आटोक्यात आणण्याचे सोपे मार्ग. पुणे: अनमोल प्रकाशन.
४. कदम, चा. प. (१९८९). शैक्षणिक संख्याशास्त्र. पुणे: नूतन प्रकाशन.
५. करंदीकर, मु. (१९९८). शैक्षणिक मानसशास्त्र. कोल्हापूर: फडके प्रकाशन.
६. कऱ्हाडे, बी. एम. (२००७). शास्त्रीय संशोधन पद्धती. नागपूर: पिंपळापुरे अँड कं.पब्लिशर्स.
७. कायंदे-पाटील, गंगाधर. वि. (२००५). संशोधन पद्धती. नाशिक: चैतन्य पब्लिकेशन्स.
८. कुंभोजकर, ग. वि. आणि कुलकर्णी, सु. के. (१९७९). संशोधन पद्धती व संख्याशास्त्र. कोल्हापूर: फडके प्रकाशन.
९. कुलकर्णी, राम. (१९९७). चिंता व मानसिक ताण यावर मात कशी कराल. नाशिक: सानिका प्रकाशन.
१०. कोचगांवकर, सुचेता. (२००७). Use of statistical Techniques in Research. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
११. कोण्णूर, एम. बी., कोण्णूर, सुजाता आणि माणगांवकर, उष: प्रभा. (२००८). डायमंड ग्रंथालय व माहितीशास्त्रकोश. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन्स. पृ. २८१.
१२. खांदेवाले, श्री. श. (२००७). संशोधनासाठी विविध चाचण्यांचे उपयोजन. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
१३. गाडेकर, केशव ना., जमाले, हरिश्चंद्र गो. आणि रसाळ, पुंडलिक वि. (२०११). औद्योगिक व संघटनात्मक मानसशास्त्र. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन.
१४. चव्हाण, किशोर. आणि इतर. (२००३). माहिती संप्रेषण आणि शैक्षणिक मूल्यमापन. नाशिक: प्रज्ञा प्रकाशन.
१५. छाजेड, विमल. आणि देशपांडे, रेणुकादास.(अनु.) (१९९२). स्ट्रेस मॅनेजमेंट गाइड: ध्यान विज्ञानातून तणाव मुक्ती. नई दिल्ली: डायमंड बुक्स

१६. जगताप, ह. ना. (१९९८). शैक्षणिक व प्रायोगिक मानसशास्त्र. पुणे: नूतन प्रकाशन.
१७. जोशी, अनंत आणि महाले, संजीवनी. (१९९९). संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाची व्याख्या
पुष्प पहिले. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
१८. जोशी, अनंत आणि कुशारे, अरुणा. (१९९९). संशोधनात प्रश्नावलीचे उपयोजन पुष्प सातवे.
नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
१९. जोशी, अनंत आणि महाले, संजीवनी. (१९९९). संशोधन अहवालाची लेखन पद्धती पुष्प चौदावे.
नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
२०. जोशी, अनंत आणि पाटील, विजया. (१९९९). संशोधनात निरीक्षणाचे उपयोजन पुष्प नववे.
नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
२१. जोशी, विनय. (१९९२). ताण: विमनस्क अवस्थेतून तोल सावरण्यापर्यंत. पुणे: डायमंड
प्रकाशन.
२२. जोशी, स. ह. (१९९२). मानसिक ताणावर मात कशी करावी. पुणे: राजेश प्रकाशन.
२३. ढगे, एस. के. आणि हासे, सी. पी. (२०११). संशोधन पद्धती. पुणे: के. एस. पब्लिकेशन.
पृ. १२४.
२४. थोटे, पुरुषोत्तम. (२०००). समाजकार्य संशोधन आणि प्रबंध लेखन. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
२५. दळवी, भागवत. (२००६). मानसिक ताण तणाव आणि योग संस्कार. पुणे: उमा पब्लिकेशन्स.
पृ. १९, २०, २१, २२, २३.
२६. दुनाखे, अ. (२००६). शैक्षणिक व व्यवसायिक मार्गदर्शन आणि समुपदेशन. पुणे: नित्यनूतन
प्रकाशन.
२७. देशपांडे, लीना. (१९९९). सर्वेक्षण: एक संशोधन पद्धती पुष्प चौथे. नाशिक: यशवंतराव
चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
२८. देशमुख, आर. (२००६). संख्यात्मक तंत्र. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
२९. नरगुंदे, आर. (२००५). ग्रंथालय आणि सामाजिक विकास. पुणे: युनिव्हर्सल प्रकाशन.
३०. नरवणे, अंजली. (२००४). आपण आपले ताणतणाव: एक चिंतन. पुणे: मेहता प्रकाशन.
३१. नाडगोंडे, गुरुनाथ. (१९९९). सामाजिक संशोधन पद्धती. कोल्हापूर: फडके प्रकाशन.
३२. नारकर्णी, आनंद. (२००३). विषाद्ययोग ताण तणावाचे नियोजन. मुंबई: मॅजेस्टिक प्रकाशन.

३३. निकोसे, सत्यप्रकाश. (२००७). ग्रंथालया आणि माहितीशास्त्र संशोधन. नागपूर: प्रज्ञा प्रकाशन.
३४. पडिंत, ब. बि. (१९९७). शिक्षणातील संशोधन अभिकल्प. पुणे: नूतन प्रकाशन.
३५. परुळेकर, आशा. (१९९७). दैनंदिन ताणतणाव उपाय व उपचार. पुणे: उन्मेश प्रकाशन.
३६. पाटील आणि राजहंस. (१९९८). जीवनउपयोगी मानसशास्त्र. पुणे: उन्मेश प्रकाशन.
३७. पाटील, ग. (२००२). तंत्र तणाव मुक्तीचे. श्रीरामपूर: शब्दालय प्रकाशन.
३८. पाटील, ग. (२००२). मानसिक ताणावमुक्त अध्यापन प्रतिमान. श्रीरामपूर: शब्दालय प्रकाशन.
३९. पाटील, वा. भा. (१९९८). संशोधन पद्धती. नागपूर: श्रीमंगेश प्रकाशन.
४०. पारखी, एम. (२००६). संघटनात्मक वर्तन मानव संशोधन विकास. नागपूर: मंगेश प्रकाशन.
४१. पोखरापुरकर, द. खं. आणि चव्हाण, बबन. (२००७). संशोधनासाठी संदर्भ साहित्याचा
उपयोग. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
४२. बर्वे, बी. एन. (२००६). ताण आणि आरोग्यविषयक मानसशास्त्र. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
४३. बर्वे, रा. (२०००). मानसिक मणाव कसा रोखाल. मुंबई: मनोविकास प्रकाशन.
४४. बुवा, जी. ए. (२००७). व्यवस्थापनाचे नवे प्रवाह. सावंतवाडी: श्री मंगेश प्रकाशन.
४५. बोधनकर, सुधीर. आणि अलोणी, विवेक. (२००७). सामाजिक संशोधन पद्धती. नागपूर: श्री
साईनाथ प्रकाशन.
४६. भांडारकर, के. (२००५). सुलभ शैक्षणिक संख्याशास्त्र. पुणे: नित्यनूतन प्रकाशन.
४७. भांडारकर, पु. (१९८७). सामाजिक संशोधन पद्धती. नागपूर: महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ मंडळ.
४८. भिंताडे, वि. रा. (१९९९). शैक्षणिक संशोधन पद्धती. पुणे: नूतन प्रकाशन.
४९. मस्के, टी. ए. (१९८८). शैक्षणिक संख्याशास्त्र. पुणे: प्रज्ञा प्रकाशन.
५०. मालशे, स. ग. (२००६). शोधनिबंधाची लेखन पद्धती. मुंबई: लोकवाड्:मय प्रकाशन.
५१. मुळे, रा. आणि उमाठे, वि. (१९९७). शैक्षणिक संशोधनाची मूलतत्त्वे. औरंगाबाद: साहित्य
केंद्र प्रकाशन.
५२. वाळंबे, मो. (२००२). मराठी शुद्धलेखन प्रदीप. पुण: नितीन प्रकाशन.
५३. शेठ, रुपाली., कुलकर्णी, विदुला., पुराणिक, नेहा. आणि कुलकर्णी, अस्मिता. (२००९).
व्यवस्थापनाची तत्त्वे आणि कार्य. पुणे: डायमंड पब्लिकेशन.
५४. सुनाशे, अरविंद. (२००७). शैक्षणिक व व्यवसायिक मार्गदर्शन आणि समुपदेशन. पुणे:

नित्यनूतन प्रकाशन.

५५. सोनटक्के, सुनिल., भोसले, उत्तमराव. आणि कुलकर्णी, अनंत. (२००८). उपयोजित
मानसशास्त्र. सोलापूर: अक्षरलेण प्रकाशन.

इंग्रजी ग्रंथ

1. Ackoff, K. L. (1955). *Design of Social Research*. Chicago: University of Chicago Press. P.5.
2. Ashworth, W. (1979). *Special Librarianship*. London : Clive Bingley. P.6
3. Busha, Charles & Harter, Stephen P. (1980). *Research Methods in Librarianship. Techniques and Interpretation*. New York : Academic press.
4. Chapin, F. S. (1947). *Experimental designs in Sociological Research*. New York: Harper and Brothers.
5. Cranny, C.J., Patricia, Cain Smith.,and Eugene, F. Stone. (1992). *Job Satisfaction: How People Feel About Their Jobs and How It Affects Their Performance*. New York: Lexington Books.
6. Durkheim, Emile. (1895). *The Rules of Sociological Method*. New York: Free Press. P.142.
7. Ebelling, M. and Gibbs, J. (2008). *Searching and reviewing the literature*. London: Sage Publication. P. 63-79.
8. Fairchild, H. P. (1959). *Dictionary of Sociology*. New York: Littlefield, Adams and Co. P. 265.
9. Goode, William J. and Hatt, Paul K. (1952). *Methods in Social Research*. New York: McGraw Hill. p. 8.
10. Hoppock, R.(1935). *Job Satisfaction*. New York: Harper and brothers Publishers. p-47.
11. Jahoda, Seltiz, Deutch and Cook. (1950). *Research Methods in Social Relation*.

New York: Holt Rinchart and Winston Inc. P.50.

12. Kerlinger, Fred N. (1964). *Foundation of behavioral Research*. New York: Holt,Reinhart and Wilson.P. 275.
13. Kumar, P. S. G. (2004). *Research Methods and Statistical Techniques*. Delhi: B. R. Publishing Corporation.P. 369-464.
14. Lal, B. (2010). *Job performance in libraries*. Agra: Y.K. Publishers.
15. Roy, S. (2005). *Managing Stress*. United Kingdom: New Dawn Press Ltd.
16. Rue, L.W. and Byars, L. (2003). *Management, Skills and Application*. New York: McGraw-Hill/Irwin,, p. 259.
17. Sely, Hans (1978). *The Stress of Life*. New York: McGraw Hill.
18. Sweney, P.D. and McFarlin, D.B. (2005). *Organizational Behavior, Solutions for Management*. New York: McGraw Hill / Irwin. p. 57.
19. Vroom, V.H. (1964). *Work and motivation*. New York: John Wiley and Sons. p.99.
20. Young, Pauline V. (1960). *Scientific Social Surveys and Research*. New York: Prentice Hall.
21. Zikmund, W. G. (1988). *Business research methods*. Chicaga: The Dryden Press.
22. Zimbardo, p., Weber, A. and Johnson, R. (2003). *Psychology : Core concept*. Boston: Allyn and Bacon.

मराठी निलतकालिके.

१. जोशी, प्रियवंदा. (२००२). ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र या विषयातील संशोधन माहिती साधने. ज्ञानगंगोत्री, ०३(०३), ६५-७९.
२. तप, नवनाथ. (२००९). संशोधनाचा आराखडा. योजना, ३७(०४), ३५-३९.
३. थॉमस, सिबील आणि कांबळे, कविता (२०१२). शिक्षकांचे व्यावसायिक बांधिलकी एक अभ्यास. संशोधन चेतना, ५(१), ३२-३८.
४. नवले, आशा.आणि ठक्कर, विद्या. (२००९). ताण तणावाचे व्यवस्थापन. योजना, ३६(१२), ३२-३७.

५. पंडीत, बन्सीबिहारी. (२००६). शिक्षण महाविद्यालयातील अध्यापकाचार्यांची व्यावसायिक बांधिलकी आणि कार्यसमाधान याच्या सहसंबंधाचा अभ्यास. शिक्षण समिक्षा, ०३, ५८-६२.
६. पोतदार, श्री. पां. (२००८). ग्रंथपालनाची नैतिकता व आचारसंहिता. ज्ञानगंगोत्री, ०८(०४), ०३.
७. राजोबा, उमा. (२००३). संशोधन आराखडा. ज्ञानगंगोत्री, ०३(०३), ७४.
८. रामदासी, नागनाथ रा. (२०१०). केवळ महत्त्व माहितीला भाग ३. ज्ञानगंगोत्री, ११(०२), २०.
९. होले, विनोद मुकुंद. (२०१५). ताण व्यवस्थापन. ज्ञानगंगोत्री, १६(०१-०२), ६५-७९.

इंग्रजी निलतकालिके.

1. Ali Usman and Rizwan Quiser Danish (2010). Leadership spirituality in banking professionals and its impact on organizational commitment. *International Journal of Business and Management*, 5(3), 185-193. Accessed at <http://www.csent.org/ijbm>
2. Annammal, J. and Indirajith, R. (2016). Study on Job Satisfaction of Women Employees in Public and Private Sector Banks – Thiruvarur. *International Journal of Science and Research*, 5 (3), 262-265.
3. Babatope, Ihuoma Sandra. (2013). Causes and Effects of Job Related Stress among Polytechnic Librarians in Delta State, Nigeria. *International Journal of Library Science*, 5(1), 1-5
4. Bhuyan, B. and Choudhary, M. (2002). Correlates of Job Satisfaction among College Teachers, *Indian Journal of Psychometric and Education*, 33 (2), 143-146.
5. Gomathi, P. (2013). Job satisfaction among librarian in salem region. *Aayvagam an international journal of multi disciplinary research*, 1(5), 5-9. Accessed at <http://www.aayvagam.journal.thamizhagam.net/.../Job%20Satisfaction-%20Aayvagam%20an%20>
6. Hinkle, L. E. (1987). Stress and and disease : the concept after 50 years. *Social Science and medicine*, 25(6), 561-566.

7. Hyder, Moeen and Batool, Syeda Hina.(2013). Job satisfaction among public and private university/Degree awarding institution librarians of lahore: A comparative study. *Pakistan journal of library and information science*, 14, 16-25.
8. Ikonne, Chinyere N. (2015). Job stress and psychological well-being among library employees: A survey of library staff in selected university libraries in south west nigeria. *Open access library journal*,2(e1632),1-12. Accessed at <http://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=68468>
9. Jange, Suresh and Gavali, Vandana.(2014). Job Satisfaction of Library Professionals in Maharashtra State, India Vs ASHA Job Satisfaction Scale: An Evaluative Study. *International Research Journal of Library & Information Science*,4(4),589-603. Accessed at http://irjlis.com/wp-content/uploads/2015/01/13-IR248_01.pdf
10. Jayaprakash, K., Rekha, A.P. and Rajendiran, S.(2013). Work Stress among Library professionals in General. *A International Journal of Engineering Research and Development*,6(9),9-14.
11. Jayaraman, S. and Kumar, Mahesh. (2013). Measuring the job satisfaction of digital library professionals working in the arts college libraries in Coimbatore city. *journal of Human Social Science Linguistics & Education*, 13(8), 9-13. Accessed at <http://www.globaljournals.org>
12. Kuzyk, R. (2008). Job satisfaction : I love Librarianship. *Library journal*, 133(4).38-41. Accessed at <http://www.libraryjournal.com>
13. Lawler, E. E. and Hall, D.(1970). The relation of job characteristics to job involvement, satisfaction and intrinsic motivation. *Journal of applied psychology*, 54, 305-312.
14. Lodahl and Kejner.(1965). The definition and measurement of job involvement.

Journal of Applied Psychology, 49, 24-33.

15. Mallaiah, T.Y. (2008). Performance Management and Job Satisfaction of University Library Professionals in Karnataka: A Study. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 28(6), 39-44.
16. Meyer, J. P., Allen, N. J. and Gellatly, I. R.(1990). Affective and continuance commitment to the organization: Evaluation of measures and analysis of concurrent and time lagged relation. *Journal of Applied Psychology*, 75, 710- 720.
17. Mondal, Arup kumar., Bandyopadhyay, Amit Kumar and Hasan, ali Ahammad Taher (2014). Job satisfaction among university library professionals of west bengal. *Internarional journal of information research*,3(3),319-330. Accessed at <http://www.spoars.org/journal/sites/default/files/v3n3p7.pdf>
18. Mouli, Chandra. and Krishnan, S. Arul. (2014). An empirical study on work related stress among the academic librarian with special reference to private arts and science college chennai. *Journal of business management and social science research*, 3(10),39-45.
19. Muhammad Rafiq Awan., Khalid, Mahmood and Haroon, Idrees (2014). Leadership style, culture and commitment : An Analytical study of university libraries in Pakistan. *Library Philosophy and Practice*, 1053. Accessed at <http://www.digitalcommons.unl.edu/libphilprac>
20. Nike, Akinyemi and Ifijeh, Goodluck. (2012). Leadership style and job commitment of library personnel in universities : A Study of private university libraries in southwest Nigeria. *The Information Manager*, 12(1), 1-6.
21. Ogunlana, E. K., Okunlaya, R. O. A., Ajani, F. O., Okunoye, T. and Oshinaike, A. O. (2013). Indices of job stress and job satisfaction among academic librarians in selected federal universities in south west nigeria. *Annals of library and information studies*, 60, 212-218.

22. Paul, Nijoy Kumar., Konwar, Uday Krishna. and Rabha, Ranu Dhar.(2014). A Study of the Training and Job Satisfaction among Library Professionals of Academic Libraries in Cachar District. 9th Convention Planner, 267-269.
23. Purushothama, Gowda M. (2009). Satisfaction levels related to management issues among LIS professionals. *Annals of library and information studies*, 56,227. [http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/7260/1/ALIS%2056\(4\)%20227-235.pdf](http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/7260/1/ALIS%2056(4)%20227-235.pdf)
24. Ratha, Bhupendra., Hardia, Maya and Naidu, GHS. (2012). Occupational stress among library professional: A study at indore city. *A Journal of library and information science*,6(1),1-7. Accessed at www.indianjournals.com
25. Salunke, Nandkumar laxman and Hemade, Neelima Na,deo. (2015). Stress related issues of LIS Profession: A study. *Research front*, 3(4),131-138. Accessed at www.researchfront.in
26. Somvir. and Kaushik, Sudha. (2012). Job Satisfaction among library professionals in haryana state. *International journal of scientific and research publication*, 2(5), 1-4.
27. Tella, Adeyinka., Ayeni, C. O. and Popoola, S. O. (2007). Work motivation, job satisfaction and organisation commitment of library personnel in academic and research libraries in oyo state nigeria. *Library philosophy and practice*, 118. Accessed at <http://www.digitalcommons.uni.edu/libphilprac/118>.
28. T. S. Premish Priya . (2015). Job Satisfaction among library professionals working in academic institutions in Madurai district. *Shanlax international journal of arts, science and humanities*, 3(1), 140-145.
29. Vandenberg, R. J. and Lance, C. E. (1992). Examining the causal order of job satisfaction and organizational commitment. *Journal of management*, 18(1), 153 - 167.
30. Varma, Shilpi., Mahawar, K. L. and Narayan, Yogesh Chandra. (2009). Job Satisfaction

among library professionals of Govind Ballabh pant University of agriculture and technology pantnagar (uttarkhand) library : A study. *Indian Journal of Library and Information Science*, 3(3), 183-187.

31. Vaughn, W. L. and Dunn, J. D. (1974). Study of Job satisfaction in six university libraries. *College and Research Libraries*, 35, 163-177.
32. Wijetunge, Pradeepa. (2012). Work related stress among the university librarians of sri lanka. *Journal of the university librarians association*, 16(2), 125-137.

शोध प्रबंध.

१. कवितकर, किशोर. (२००६). महाविद्यालयीन ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान आणि कार्यताण या मधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल. लघु संशोधन प्रबंध. नाशिक: यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ.
२. मगर, ज्ञानेश्वर. (२००८). माध्यमिक शाळेतील शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधान व व्यावसायिक तणाव यामधील सहसंबंधाचा अभ्यास. एम.फिल. लघु संशोधन प्रबंध. मुंबई: मुंबई विद्यापीठ.
३. मगर, ज्ञानेश्वर. (२०१४). माध्यमिक शालेय शिक्षकांच्या व्यवसाय समाधानाचा त्यांची व्यवसायिक बांधिलकी, संघटनात्मक स्वास्थ्य आणि संघटनात्मक नागरिकत्व वर्तन यातील सहसंबंधाचा अभ्यास. पीएच. डी. प्रबंध. मुंबई: मुंबई विद्यापीठ.
4. Anuradha, v. k. (2014). *Job Satisfaction in public libraries of andhra pradesh*. Ph.D. Thesis. Andhra pradesh: Shri Krishnadevaraya University.
5. Ghule, Pravin Keruji. (2015). *A analytical study of stress among college librarian and library personnel*. Ph.D. Thesis. Andhra pradesh: Shri Jogdishprasad Jhabarmal Tibarewala University.
6. Kumbhar, Nagratna S. (2009) *Job satisfaction among the library professionals in Karnataka state university libraries*. Ph. D. Thesis. Karnataka: Kuvempu University.
7. Pervin, L. (2012). *Relationship between job Satisfaction and organizational commitment of female college librarians*. Unpublished M.Phil Dissertation. Lahor : University of

the Punjab.

8. Pulla Reddy, V. (1992). *Job satisfaction of library professional staff*. Ph. D. Thesis, Tirupati: S.V. University.
9. Reddy, Devendra K. (2014). *Job satisfaction among the library professionals in Engineering and Technological colleges in Rayalaseema region of Andhra Pradesh*. Ph. D. Thesis. Andhra Pradesh: Shri Krishnadevaraya University.
10. Ullah, I. (2013). *Relationship Between Work Motivation and Job Satisfaction of Male College Librarians*. Unpublished M.Phil Dissertation. Lahor : University of the Punjab.

वेबसाईट.

1. <http://en.wikipedia.org/wiki/education>
2. www.wikipedia.org/wiki/category:psychological_stress
3. <http://shodhganga.inflibnet.ac.in>
4. <http://www.isma.org.uk/stressnews.html>
5. <http://www.socialresearchmethod.net/kb/desintro>

परिशिष्ट अ.

श्री. विनोद मुवुंद होले.
पीएच. डी. विद्यार्थी,
ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभाग,
टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

प्रति,

मा. ग्रंथपाल.

विषय - संशोधनाचे साधन भरुन देण्याबाबत.

महोदय / महोदया,

उपरोक्त विषयान्वये आपणास विनंती करतो की, मी श्री. विनोद मुवुंद होले टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभागा अंतर्गत डॉ. मधुकर निंबा शेवाळे ग्रंथपाल, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक. यांच्या मार्गदर्शनाखाली पीएच. डी. अभ्यासक्रम पूर्ण करित आहे. या अभ्यासक्रमाचा एक भाग म्हणून संशोधन पूर्ण करणे आवश्यक आहे. सदर संशोधनाच्या माहिती संकलनासाठी तीन साधने तयार केली आहेत.

तरी वृत्तपया आपण सदर प्रपत्रास जोडलेली साधने (प्रश्नावली) भरुन माझ्या संशोधनासाठी सहकार्य करावे. आपण भरुन दिलेल्या माहितीचा उपयोग फक्त माझ्या संशोधनापूरताच मर्यादित राहिल आणि ही माहिती पूर्णपणे गोपनीय ठेवण्यात येईल, असे मी आश्वासन देतो.

आपल्या सहकार्याबद्दल धन्यवाद !

कळावे,

आपला नम्र,

(श्री. विनोद मुवुंद होले)

परिशिष्ट ब.

वैयक्तिक माहिती

वृत्तपया खालील वैयक्तिक माहिती पूर्णपणे भरून योग्य त्या पर्यायी स्तंभात (✓) अशी खुण करावी.

वैयक्तिक माहिती

१. पूर्ण नाव - _____
२. दूरध्वनी क्रमांक - _____
३. इ - मेल - _____
४. शैक्षणिक पात्रता - _____
५. ग्रंथपाल पदाचा अनुभव - _____
६. लिंग - पुरुष () स्त्री ()
७. वैवाहिक स्थिती - विवाहित () अविवाहित () घटस्फोटीत ()
८. ग्रंथपदावरील नियुक्ती - कायमस्वरूपी () हंगामी ()

महाविद्यालयाची माहिती.

१. संस्थेचे नाव - _____
२. स्थापना वर्ष - _____
३. महाविद्यालयाचे नाव - _____
४. महाविद्यालयाचा दर्जा - अनुदानित () विनाअनुदानित ()
५. महाविद्यालयाचे ठिकाण - ग्रामीण () शहरी ()
६. नॅक मुल्यांकन - होय () नाही ()

परिशिष्ट क.

ग्रंथपालांचे कार्यसमाधान मापन श्रेणी.

सदर प्रपत्रात खाली दिलेल्या प्रत्येक विधानासमोर चार पर्याय दिलेले आहेत अ) पूर्णतः सहमत
ब) सहमत क) असहमत ड) पूर्णतः असहमत वृत्तपया प्रत्येक विधान काळजीपूर्वक वाचून
पसंतीच्या पर्यायी स्तंभात (✓) अशी खूण करावी.

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
१.	मी ध्वनी मुक्त वातावरणात काम करतो / करते.				
२.	मला माझ्या ग्रंथालयात आरामात काम करण्यास पुरेशी जागा उपलब्ध करून दिली आहे.				
३.	माझ्या ग्रंथालयातील फर्निचर आरामदायक असून त्याचे डिझाइन शारीरिक अस्वस्थता टाळण्यासाठी नैसर्गिक रचनेनुसार बनविले आहे.				
४.	माझे ग्रंथालय आधुनिक माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांनी सुसज्ज आहे.				
५.	संस्थेतील डिजिटल उपकरणे प्रभावीपणे कार्यक्षमतेने काम करण्यासाठी जलद कार्य करतात.				
६.	ग्रंथालय वाचकांना इ-माहिती आणि इ-संकलनाची सुविधा पुरवते.				
७.	इंटरनेटच्या गतीबाबत मी समाधानी आहे.				
८.	माझ्या ग्रंथालयातून दिली जाणारी दुरध्वनी सेवा विश्वसनीय असते.				
९.	नवीन माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान कौशल्य आत्मसात करण्याची संधी संस्था/महाविद्यालय उपलब्ध करून देते.				
१०.	संस्था/महाविद्यालय मला व्यावसायिक शिक्षणासाठी संधी आणि सुविधा उपलब्ध करून देते.				
११.	संस्था/महाविद्यालय अनेकदा कमी कालावधीचे प्रशिक्षण अभ्यासक्रम राबविते.				
१२.	संस्था/महाविद्यालय कर्मचाऱ्यांसाठी व्यवसाय प्रगती कार्यशाळांचे आयोजन करते.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
१३.	संस्था/महाविद्यालय मला कार्यशाळा, परिसंवाद आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रमात सहभागी होण्याची संधी देते.				
१४.	चांगल्या संधीसाठी मला माझे महाविद्यालय सोडून जाणे माझ्यासाठी सोपे जाईल.				
१५.	विद्यापीठस्तरावरील प्रशिक्षण आणि विकासाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे.				
१६.	संशोधन हाती घेण्यासाठी महाविद्यालयाच्या सुविधा अपुऱ्या आहेत.				
१७.	मला माझ्या कल्पना वरिष्ठ व्यवस्थापनाकडे पोहचवण्यासाठी प्रोसाहन दिले जाते.				
१८.	माझ्या वरिष्ठांना फक्त मलाच उत्तरे द्यावी लागतात.				
१९.	वरिष्ठांनाकडून माझ्या कामाचे कौतुक केले जाते.				
२०.	इतर कर्मचाऱ्यांपेक्षा मला माझ्या नवीन कल्पनांचे श्रेय दिले जाते.				
२१.	कर्मचारी आपली मालमत्ता आहे असे महाविद्यालय /संस्थेला वाटते.				
२२.	जेव्हा एखादी नवीन कल्पना उच्च अधिकाऱ्यांना सांगितली जाते त्यावेळी निर्णय प्रक्रियेसाठी उशिर होतो				
२३.	माझ्या संस्थेची धोरणे वार्षिक मुल्यांकन आधारीत आहेत आणि गरजेनुसार सुधारली जातात.				
२४.	मला माझ्या नोकरीत सुरक्षिता वाटते.				
२५.	महाविद्यालय /संस्थेच्या सभामधील माझा सहभाग महत्वाचा मानला जातो.				
२६.	माझे नवउपक्रम महाविद्यालयाकडून स्वीकारले आणि प्रात्साहित केले जातात.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
२७.	माझ्या अधिकार आणि जबाबदारीत समतोल आहे.				
२८.	मला संस्थेत योग्य सन्मान दिला जातो.				
२९.	सामान्यपणे ग्रंथपाल म्हणून समाजात मिळणाऱ्या प्रतिष्ठेने मी समाधानी आहे.				
३०.	माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल या शैक्षणिक दर्जाबाबत मी समाधानी आहे.				
३१.	मला असे वाटते की ग्रंथपाल म्हणून खाजगी क्षेत्रापेक्षा शासकीय क्षेत्रात काम केल्यास चांगली सामाजिक प्रतिष्ठा लाभते.				
३२.	ग्रंथपाल हा व्यवसाय निवडण्यासाठी मी माझ्या मित्रांना/नातेवाईकांना सुचवता/सुचवते.				
३३.	माझ्या मुला/मुलीला व्यवसायाने ग्रंथपाल होण्यासाठी प्रोसाहान देणे मला आवडेल.				
३४.	मला माझ्या मित्रांना माझ्या संस्थेत ग्रंथपाल म्हणून अर्ज करण्यास सांगणे आवडेल.				
३५.	सदयः कालीन संस्थेत /महाविद्यालयात काम करतांना मी समाधानी आहे.				
३६.	कार्यसमाधासाठी कार्य अभिमान हा सर्वात महत्वाचा घटक आहे.				
३७.	मी माझ्या सध्याच्या वेतनावर समाधानी आहे.				
३८.	मला वार्षिक वेतन वाढ वेळेवर मिळते.				
३९.	मी माझ्या वार्षिक वेतन वाढीवर समाधानी आहे.				
४०.	ग्रंथपालाच्या बढतीबाबत संस्थेची धोरणे स्पष्ट आहे.				
४१.	संस्थेच्या/महाविद्यालयाच्या बढती आराखड्याबाबत मी समाधानी आहे.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
४२.	मला योग्य वेळेवर बढती मिळाली.				
४३.	मी विविध महाविद्यालयीन व्यसायिक कामे करतो/करते.				
४४.	मला ग्रंथालयात काम करतांना माझ्या स्वताःच्या कल्पनाचा वापर करण्यास स्वातंत्र आहे.				
४५.	माझी नोकरी ही पुनवृत्ती आणि कंटाळवाणी आहे.				
४६.	माझे कर्तव्य स्पष्टपणे परिभाषित आहे.				
४७.	माजी विद्यार्थी भेटल्यानंतर त्यांना मिळालेल्या यशाचे श्रेय ते मला देतात तेव्हा मला खुप समाधान मिळते.				

परिशिष्ट ड.

ग्रंथपालांचे कार्यताण मापन श्रेणी.

सदर प्रपत्रात खाली दिलेल्या प्रत्येक विधानासमोर चार पर्याय दिलेले आहेत अ) पूर्णतः सहमत
ब) सहमत क) असहमत ड) पूर्णतः असहमत वृत्तपया प्रत्येक विधान काळजीपूर्वक वाचून
पसंतीच्या पर्यायी स्तंभात (✓) अशी खूण करावी.

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
०१.	वाचकाला योग्य माहिती पुरवणारी व्यवस्था माझ्या ग्रंथालयात नाही याबद्दल मला सतत काळजी वाटते.				
०२.	प्राचार्यांनी, संस्थाचालकांनी एखादी माहिती त्वरीत मागितल्यास माझ्या हृदयाची स्पंदने वाढतात असे मला वाटते.				
०३.	ग्रंथालयातील बरेच वाचनसाहित्य हरवले आहे असे लक्षात आल्यास ताण येतो.				
०४.	ग्रंथालयविषयक नवीन सेवा नवीन बदल याविषयी प्राचार्य आणि संस्थाचालक यांच्याशी बोलतांना ते काय शेरा देतील या भीतीने मी बोलणे टाळतो/टाळते.				
०५.	ग्रंथालय कमिटीची मासिक सभा असते त्यादिवशी मला बराच मानसिक ताण येतो.				
०६.	सूची, ग्रंथालय तालिका, संगणकीय कामकाज इ. कामे कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतांना मला दक्षता बाळगावी लागते.				
०७.	ग्रंथालयात वाचकांची गर्दी पाहून मी चिडचिडा होतो/होते.				
०८.	वाचनकक्षात विद्यार्थ्यांनी बेशिस्त वर्तन केल्यास मला बराच राग येतो व शिस्त लावण्याची धास्ती वाटते.				
०९.	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मित्रांमध्ये मिसळण्याची माझी इच्छा होत नाही.				
१०.	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून खाण्याच्या सवयी बदल्या आहेत असे मला वाटते.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
११.	ग्रंथपाल या व्यवसायात आल्यापासून मी मान आणि पाठ दुखण्याने त्रस्त आहे.				
१२.	आजकाल मला डोळ्यांचा त्रास आणि धुळीची अलर्जी असल्याचे जाणवते.				
१३.	सकाळी उठल्यावर मला कामावर जाण्याची इच्छा होत नाही.				
१४.	रात्री पुरेशी विश्रांती घेतल्यानंतर सुद्धा मला दिवसभर शक्तीहीन असल्यासारखे वाटते.				
१५.	ग्रंथपालांना शिक्षक म्हणून योग्य दर्जा मिळाला असून कामाच्या ठिकाणी तो सन्मान मिळत नाही असे मला जाणवते.				
१६.	क्षुल्लक गोष्टीवरूनही आजकाल कर्मचाऱ्यांवर मी चिडचिड करतो/करते.				
१७.	मी ग्रंथालयीन कामकाज सर्जनशील व नाविण्यपूर्व करू शकत नाही कारण मानसिक ताणामुळे माझे निर्णय चुकतात.				
१८.	माझे सहकारी मला हसतील या विचाराने मी जास्त बोलत नाही.				
१९.	ग्रंथालयातील माझ्या हाताखालच्या कर्मचाऱ्यांना माझ्यापेक्षा जास्त संगणकीय ज्ञान आहे हे पाहून मी उदास होतो/होते.				
२०.	ग्रंथपाल झाल्यापासून माझ्या इतर आवडीकडे आणि छंदाकडे माझे दुर्लक्ष होत आहे असे मला वाटते.				
२१.	ग्रंथपाल व्यवसाय स्विकारल्यापासून रोजच्या जिवातील छोट्यामोठ्या गोष्टी विस्मरणात जातात.				
२२.	ग्रंथपाल झाल्यापासून मला व्यसन जडले आहे त्यात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
२३.	आजकाल मी एकटे राहणे पसंत करतो/करते.				
२४.	ग्रंथपाल व्यवसायात ग्रंथपालांना चांगल्या कामाची दाद संस्थापातळीवरून मिळत नाही.				
२५.	ग्रंथपाल व्यवसायाचा व्याप इतका असतो की मला माझ्या कुटूंबासाठी वेळ देणे जमत नाही.				
२६.	माझे सहकारी जेव्हा हळू आवाजात एकमेकांशी बोलतात तेव्हा मला ते माझ्याबद्दलच बोलतात असे वाटते.				
२७.	सध्या मला असे वाटते की मी माझ्या जीवनातील नकारात्मक बाजूकडे जास्त लक्ष देतो/देते.				
२८.	घरातील सर्वजण मला व्यवसाय बदलण्याचा सल्ला देतात.				
२९.	इतर व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा आहे पण ग्रंथपाल व्यवसायाला सामाजिक प्रतिष्ठा नाही याचे मला दुःख होते.				
३०.	हा व्यवसाय म्हणजे कमी मोबदला, जास्त काम आणि समाजात नसलेली प्रतिष्ठा असा आहे.				
३१.	पुस्तक वेळेवर न आल्यास माझी चिडचिड होते आणि त्याचा परिणाम कामावर होतो.				
३२.	ग्रंथालयात वाचकांना उत्तम सेवा देऊनही वाचकांकडून प्रोत्साहन मिळत नाही.				

परिशिष्ट इ.

ग्रंथपालांची व्यावयायिक बांधिलकी मापन श्रेणी.

सदर प्रपत्रात खाली दिलेल्या प्रत्येक विधानासमोर चार पर्याय दिलेले आहेत अ) पूर्णतः सहमत
ब) सहमत क) असहमत ड) पूर्णतः असहमत वृणया प्रत्येक विधान काळजीपूर्वक वाचून
पसंतीच्या पर्यायी स्तंभात (✓) अशी खूण करावी.

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
०१.	मी प्रभावी ग्रंथपाल होण्यासाठी भरपूर परिश्रम घेतो/घेते.				
०२.	मला माझा व्यवसाय समाजभिमुख झालेला आवडत नाही.				
०३.	जर मला माझ्या व्यवसायात पारितोषिक मिळाले तरच मला आनंद होईल.				
०४.	मला असे वाटते माझ्या व्यवसायात माझ्या कौशल्यांचा पूर्ण उपयोग होत नाही.				
०५.	मला माझ्या व्यवसायात स्वतःची प्रगती करणे आवडते.				
०६.	ग्रंथपाल व्यवसायातील नितीमूल्यांचे पालन करणे माझ्यासाठी अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे.				
०७.	ज्या गोष्टींचे मी प्रशिक्षण घेतले आहे त्या गोष्टी करण्याची संधी मिळाली नाही तर मला वाईट वाटते.				
०८.	मी माझ्या संस्थेव्यतिरिक्त इतर व्यवसायिकांत मान मिळविण्याचा प्रयत्न करतो/करते.				
०९.	माझे काम करत असतांना मला बाहय दबावाची गरज नसते.				
१०.	मला इतर संस्थेतील सहव्यवयायिकांकडून दाद मिळवायला आवडते.				
११.	ग्रंथपाल व्यवसायात मला समाधान मिळते.				
१२.	प्राचार्य उपस्थित असो वा नसो मी माझे कर्तव्य पूर्ण करू शकतो/शकते.				

अनु. क्र.	विधाने	पूर्णतः सहमत	सहमत	असहमत	पूर्णतः असहमत
१३.	मी माइया व्यवसायाशी निष्ठावंत असतांना उपस्थिती अनिवार्य आहे असे मला वाटत नाही.				
१४.	ग्रंथपाल व्यवसायात मला अदयावत ज्ञान मिळवणे आवडते.				
१५.	मला दुसऱ्या व्यवसायात चांगली संधी मिळाली तरी मला माझा व्यवसाय बदलणे आवडणार नाही.				
१६.	माइया महाविद्यालयात मला मानाचे स्थान आहे माइयासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे.				
१७.	मी माइया महाविद्यालयात प्राचार्य पद मिळविण्यासाठी फार उत्सुक आहे.				
१८.	माइया व्यवसायात चांगली कामगिरी करून दाखवणे माइयासाठी अत्यंत महत्वपूर्ण आहे.				
१९.	ग्रंथालय विकास कार्यक्रमातून व्यवसायिकदृष्ट्या स्वतःचा विकास करणे माइयासाठी महत्वाचे आहे.				
२०.	मी माइया व्यवसायात उत्कृष्ट ठरण्यासाठी शक्य तितके प्रयत्न करतो/करते.				
२१.	स्वतःच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी नविन पुस्तके वाचत राहणे अत्यंत आवश्यक आहे.				